

078065052

101 KØBENHAVNS
KOMMUNES
BIBLIOTEKER

TORDENSKIOLDS MATROS

DAGBOK FØRT AV EN NORSK MATROS
PAA DEN DANSK-NORSKE FLAATE
1710 - 1714.

1923

KRISTIANIA
GYLDENDALSKE BOKHANDEL
KJØBENHAVN • LONDON • BERLIN

NORSKE BREVE
OG
ERINDRINGER

II

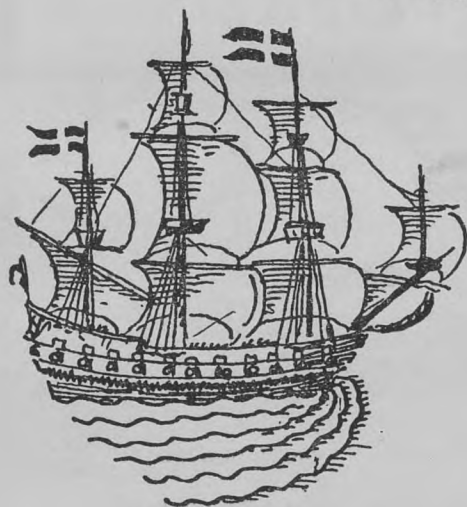
TORDENSKIOLDS MATROS.

KRISTIANIA
GYLDENDALSKE BOKHANDEL
KJØBENHAVN • LONDON • BERLIN.

TORDENSKIOLDS MATROS

DAGBOK FØRT AV EN NORSK MATROS
PAA DEN DANSK-NORSKE FLAATE
1710 - 1714.

KØBENHAVNS
RÅDHUSBIBLIOTEK

1923

KØBENHAVNS
KOMMUNEBIBLIOTEKER
HOVEDBIBLIOTEKET

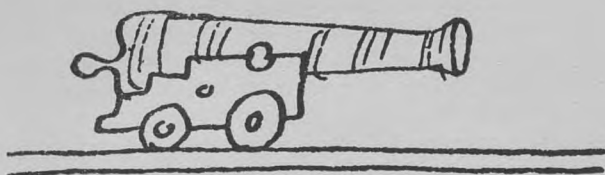
* 99.4

Tr 77

tr 4.2

PRINTED IN NORWAY

KIRSTES BOKTRYKKERI

DEN dagbok som her foreligger trykt i utdrag, er ikke et helt nyopdaget, før ukjent eller glemt haandskrift. Den har ligget i Riksarkivet i Kristiania siden 1883, da student *Wedøe* solgte den til Riksarkivet for 50 kroner. Den blev indlemmet i manuskriptsamlingen som nr. 48. Flere har bladet i den og læst i den, og den matros som har skrevet den, er blit kaldt *Tordenskiolds matros*. Dette navn fortjener han paa en maate helt ut. For han fortæller med stolthet om *Feder Wessel* og om *Løvendals Galei*. Men han stod ikke i den tid han førte dagboken, under *Tordenskiold*.

Han er blit kaldt *Daniel Olsen Sebbøe* fra *Bokn sogn*. Av denne benævnelse er bare det som nævner hans hjemstavn rigtig. Et sted siger han om sig selv at han kom med „de andre av Bragernes“ over til et skib. Det er imidlertid umulig at han kan være østlænding. Han var sikkert fra *Ryfylke*. Et sted nævner han at en mand fra *Nærstrand* tar breve med hjem; og det maa være *Nærstrand* ved en gren av *Boknfjorden*. Hele hans sprog og hele hans interesse viser hen til *Bokn* og *Ryfylke* som hans hjemsted. Han hette ikke *Daniel Sebbøe*, men *N[iels] Trosner*. Han nævner selv sin bror *Rasmus Trosner*, og paa et av bokens sidste blad har han kunstfærdig sammenslynget sit eget navn *NTROSNER*. Daniel har bare været en av bokens mange eiere, som i lang række har dekorert de to gamle kvartbind med sine navn og forevrig moret sig med at rive ut blad.

Trosner kom ned til Danmark paa *Ivar Huitfeldts* „*Dannebrog*“. Derfor kan han tale om „de andre fra Bragernes“. Senere blev han overflyttet til „*Høyenhall*“, derfra til „*Prins Wilhelm*“ og tilsidst til „*Beskjermere*“. Hans skibe er med ved de betydningsfulde begivenheter ved *Rügen*. Ogsaa paa krydstogt i farvandene mellem Danmark og Norge vil læseren følge ham.

Boken har en betydelig *kulturhistorisk* interesse. Det er ikke bare det at der her træder en enkel og rørende personlighet frem, rolig, barnslig og likefrem i hele sin tænkning. Hans dagbok viser endnu mere.

Den gir et indblik ikke bare i Trosners tænkemaate; den gir ogsaa træk av det daglige liv paa flaaen og i land, træk set av den menige matros. Og den fortæller om hvorledes matroserne passierte. De passierte om fred. Læs bare om hvorledes Trosner fortæller om at en „herredag“ skal skaffe fred. Saa litet visste de om det kongelige enevælde. Og dagboken fortæller om kongen og om herrerne, med en inderlig beundring og respekt for den første, som matroserne sendte sin kvartermester til, — og med sterk uvilje mot de sidste, som matrosen næsten ansaa for at staa i ledtog med svenskerne. Her kommer utvilsomt til orde stemninger som har været meget utbredte. Ogsaa hans omtale av officererne, baade til lands og til vands, har sin store interesse; her kommer ingen uvilje til orde, nogen har han godt at sige om, andre omtaler han som urimelige og strenge. Naar han taler om straffene, er det umulig at læse andet end et referat i hans ord. Hans overtro og hans spøkeshistorier er taget med, likeledes det som kan vise hans religiøsitet.

Tordenskiold har sikkert hat matroser som *Trosner*. *Trosner* fortæller et sted om hvordan matroserne talte fransk. Selv har han været vidt bereist; han har sikkert kunnet tale bedre end han skrev fransk, spansk, engelsk og hollandsk. En enkelt gang er der en sætning paa latin! Men han har ikke været studert. En utskrevet matros som længtet hjem til *Bokn* — det var han. Hans dagbok kom hjem. Om han selv kom tilbake, vet vi ikke. Vi kan bare følge ham fra skib til hospital gjennom pesttid og gjennom feidetid.

Trosners dagbok er gjennomillustrert. Denne utgave har tat med prøver av hans illustrationer. Hans tegninger kan være festlige.

Den som har henledet opmerksomheten paa dagboken og derved git den første foranledning til utgivelsen, er professor *Carl W. Schnitler*. Paa ethvert punkt under utgivelsen har statsarkivar *Fr. Scheel* utrættelig og velvillig bistaat med at bortrydde vanskeligheter og med under den vanskelige korrektur at finde de rette læsemaater i haandskriftet. For alt hans besvær bringes ham herved en hjertelig tak. Frk. *Karen Sørboe* har med stor dygtighet foretat avskriften, som ofte har været vanskelig.

ROAR TÅNK.

1710

1710 — 1. may torsdagen. Blev vi liggende, og Snaren-Svend gik til seyls. Om aften kom han ombord til os igjen, og vor chalupe kom ombord igjen fra Møen. Pass[iartis]: at vore folk i Norge [fortalte], at Svensken havde slogis hen ved Trundhjem, og at vore folk vandt og Svensken forliste [700] mand, og at Svensken havde jagit en af voris fregatter ind til Christians Øe og laa udenfor og bombarderte paa havnen.

2. may fredagen. Kom Windhunden til ankers hos os, kom fra Bornholm; han sagde, at der laa 6 orlogs skibe uden for Carlskrone, og de gjorde klar 25 skiber i Carlskrone at gaa [i søen] det snariste, og at Svensken havde folk i Mattvigen paa Gulland, som han vented [dermed] da at komme til Carlskrone. Vi lætted [og sende en] jagt efter skibet Christian Quartus for at sende brev med ham til Kjøbenhavn. Vi jagede og skjød 7 skud med skarpt efter ham, før end han vilde brase op. Samme dag kom lieut: Løwe med fregatten Flygende Fisk til os fra Bornholm med en engelsk pink, som han havde bringit op, var lad med sild. Han havde seylet sit roer i støkker, og mesten alle hans folk var syge og mange død, saa han havde ikke

mer end 10 friske mand igjen. Pass[iartis]: at Svensken havde faaet de 400 matroser fra Gulland til Carlskrone, og at Windhunden havde jagit en svensk kaper, saa han maatte kappe sit ankertoug og løbe sin vey.

3. ditto lørdagen. Kom vi til ankers under eyland Falster. Chalupen i land. Seylte os en Aabenraae huker agter om, kom fra Kjøbenhavn; han var os om bord. Pass[iartis]: at 8te orlogs skiber var gaaen til Norge efter folk, og at Hvide Falken var gaaen til Kjøbenhavn med 3 Hollendere, som han havde bringit op, og at Phoenix var og gaaen til Kjøbenhavn med 2 skiber med sig fra Lübeck, fuld av matroser, for vor Konge, og at der var endnu et skib i vente fuldt med folk.

4. ditto søndagen. Blev vi liggende stille under eyland Falster med en N.O. storm. Da seylte os 2 smaa galioter forbi. Vi skjød et skud med skarp efter den ene; men han tonde intet flag. — — — — —

d. 10. ditto lørdagen. Blev vi liggende, fik 2 sandbaader ombord med øl. Pass[iartis]: at vi skulde snart seyle igjen ad Øster Søen igjen, ad kysten, og at der var en stor sygdom i Kjøbenhavn, at de, som blev syg, laa ikke lenger end 2 a 3 dage, og der døde i Vor Frue kirke sogn udi en uge 300 mennsker, og at der var og saadan sygdom i Sverig, og at orlogs skib Figen, skulde gaa til Island. Samme dag kom vore 20 soldater i land. Pass[iartis]: at der var forgangen uge; 2 gamle Sællands bønder gik en aften paa veyen til byen. Da kom der nogit og rulled for deris ben som et nyste. Siden blev det til en gl. mand, og han sagde til dem: „Hør, gamle mænd! Jeg vil forkjønede eder en ting, som I skal kondgjøre for alle folk, som er, at her vil blive en stor krig; mens naar krigen er aller størst, da skal der komme saadan død, at de skal kjøbe en skjeppe ruug for 10 skilling.“

d. 11. ditto søndagen. Blev liggende stil. Om aftenen var der ild løs i Kjøbenhavn i Githuset, og der blev en hoben toug og seyl redskab opbrendt. I samme brand var der 6 mand, som fik skade af ilden, og 1 mand slog sin arm af. Pass[iartis]: at en af Holmens sergeanter var besæt med den onde, — og at der var 700 mand syge paa Questhuset, og mange døde hver dag.

d. 12. ditto mandagen. Blev liggende stil og skrabad vort skib inden bords. Pass[iartis]: at der laa 3000 mand fra Bergen øster i Flekkerø, som var alle indrollerede, og at en af Compagnies folk blev pisket og kom saa i Holmens jern for 4 aar. Fregat Aben kom ind paa Reeden, vi fik 20 soldater ombord igjen. Samme dag rangerte de 13 orlogs skiber, som laa paa Reeden og sætte deris flager og vimpler op, og Dannebrog var admiral. Der var der 2 schoutbynachter og 2 commandører og resten med vimpler, nogen af stortoppen, nogen af foretoppen og nogen af krydstoppen, blev skjødt af alle skibene 9 canun skud. Pass[iartis]: at vi Høyenhall skulle gaa til Bornholm med order for landet, og signaler. — — — — —

d. 19. ditto mandagen. Vi saa 2 seylere, mens kunde ikke komme til dem, formedelst det var stille. Pass[iartis]: at Svensken kom til vore folk i Skaane alte meds om natten i partie af 3= 4= 5= og 600 mand, og vore folk havde villet rykke op og slagit dem eller tagit dem til fange, hvilket vi da mageligt kunde have gjort, mens vi blev forbøden af deris (: falske :) officerer, som var deris anførere, at de skulde ikke røve han eller føre imod dem, førend det blev dem befalit. Og nogen af vore soldatere havde sagt, da de kom til Kjøbenhavn, at de kunde mageligt havt Skaane, og værít hel ind ved Stockholm, om de havde faat lov til at gjøre sit beste i det første, da de kom paa landet. Pass[iartis]: at vor Konge havde sagt og beordrit til sine soldatere, at om

de fornãm (: her efter:) nogen falskhed af sine anførere, naar paa galdt, da — hvilken person det var (: slæt søldate eller under officer:) — som de kunde forstaa, at der var falskhed under officerene og deris anførere, og han var selv capabel for at føere staa commandoe, da skulde han uden videre forhal skjenke hannem en kule og træde i hans plads og commandere i den forrigis stæd, og de andre skulde være hannem lydige som deris rette anfører. — — — — —

d. 25. ditto søndagen. Vi lætted anker og gik til seyls igjen og Ørnen med os. Sende vor chalupe om bord paa Dronningens jagt, kom fra Kjøbenhavn. Pass[iartis]: at der var kommen 1400 matroser fra Bergen til Kjøbenhavn for uden convoy; men vor transport fra Larkollen var ikke enda kommen. Pass[iartis] om det slag i Skaane. Det begjontis [d. 10. marts] omtrent kl. 11 formiddag og det varede ikke lenger end som $\frac{3}{4}$ time. Thi meste folkene og alle de største officerene var inde i Helsingborg, og der var ingen, som stod, uden livgarden og grenaderene. De Sællandske stod ikke, og rytteriet tog strax flugten; thi de havde ingen anførere hos dem, og alle de, som kom igjen, var alle sammen quæste i ryggen og bag paa, da de tog flugten. Det første de kom sammen, da var de ikke uden en party av de svenske, og da vandt vore folk og raabte Victoria; men da attakerte Svensken med al sin magt; saa maatte vore folk fly. Der blev ikke skjød t uden 5 salver af Castellet i Helsingborg, og der laa 2 bombardere-hukker af vore og skjød iland, og siden kom Guldenlewen og halte ind og skjød i land. Imens fik vore folk retarere dem og komme [i] fartøyer og komme over alle sammen. Pass[iartis]: at den tid, den svenske anfører for deris armadie, ved navn Stenbocken, da han kom marcerende, da tog han med sig saa mange, som kunde bære gevær, og han kom til en gammel mand, som ikke havde en tand i munden, og han bad for

sig, at han maatte slæppe; thi han var saa gammel, at han havde ikke en tand i munden, da gik Stenbocken til ham og saag ham i munden. Da saag [han], at han havde ingen tender; da spyttede han ham i munden og sagde: „Ey, du skal ikke bide Jutan; men du skal skyde paa ham.“ Da maatte han og følge med. Og det svenske hof havde skrevet strax til vor Konge, at hundene var gode, mens jægerne duved intet, og dersom jægerne havde varit saa god som hundene, da vilde han sætte fanden til (:i sin stæd:) at bidis med dem. — Om fore meddagen gik vi til ankers igjen og fregat Ørnen hos os. Eftermedagen sende [vi] vor chalupe i land paa Stevens. Samme dag kom vor chalupe om bord. Pass[iartis]: at der døde mangfoldige mennisker der paa landet, og agerne med ruug og korn stod saa deylig, som den haver værít i mange aar. Der kom os 7 galioter seylendis for bi, som kom fra Kjøbenhavn, vi prayed dem, og de sagde, at en tredækker, Elephanten, var ud halt uden for bommene. Og der laa 5 skiber udhalt ved skraapælene, og de 13 skiber laag enda paa Reeden og en fregatte; men vor transport fra Larkollen var ikke enda kommen, uden alle de folk fra Bergen og fra Lubeck var kommen. — — —

d. 31. ditto lørdagen. Om morgenen kom Flygende Fisk til bagers igjen, og et svensk orlogsskib paa 46 støkker jagede efter ham, som gik og krydsid under Møen, og han havde hos sig 5 danske priser, som han havde tagit; thi det var af de skiber, som var lad med korn, og de gik for uden convoyer, og vore skiber laag paa Kjøbenhavns Reede, og ikke en kom ud til os engang. Strax der efter gik Aben til Kjøbenhavn at bringe rapport, og Flygende Fisk gik til seyls for bi Møen igjen at see, om han kunde komme til Lubeck. Siden gik vi og til seyls, med os andre 5 fregatter, fra Stevns, og loverte os ud med en østlig vind. Vi gjorde jagt efter en svensk galiot, som Svensken havde sendt ud

for en speydere; mens han var saa høyt til louvart, at vi konde ikke naa ham. Og da vi gik over stag til ham, da faldt der en mand overbord fra os og blev bort, var en Lybeker ved navn Pitter Stellkorn. Flygende Fisk kom til bagers igjen, og der havde værít 2de svenske orlogs skiber og jagit efter ham, hver paa 50 stækker; og fregatten Aben kom og til os igjen fra Kjøbenhavn. Om natten kom vi til ankers under Stevns, med os 7 fregatter til sammen.

Juni d. 1. søndagen. Om morgenen tilig gik den fregatte Aben hen at hente vand. Pass[iartis]: at der laa 2 svenske fregatter under Witmont øe paa 24 stækker og 1 paa 26 stækker, og de havde tagit 24 danske priser, som de havde hos dennem, og at der var 2 af tredækkerne halt ud paa Reeden paa Kjøbenhavn, og at der vilde ingen gaa ud, før end de var en 30 kapabel skiber klare. Vi lætted vort anker og gik til seyls, med os 6 fregatter, som var Høyenhall, Blaaheyren, Windhunden, Flygende Fisk, Snaren Svend og Ørnen, og Aben var gaaen efter vand. Vi saa sex seylere til louvart, som var svensk orlogs skib med 5 danske priser, som var 4 galioter og en skude. Vi gjorde jagt efter dennem, og Flygende Fisken tog den ene galiot, og der var 5 svenske folk paa ham, og Snaren Svend tog og en galiot. Der var og 5 Svensker paa, var laden med korn. Og Ørnen seylte til skuden, som da laa og drev, og Svensken havde tagit alle folkene af ham og borit hul i hannem. Han laa og drev paa lasten. Han sætte folk paa ham at bjerge ham; men om aftenen kantred han, og folkene fik bjerge dem i baaden. Og de andre 2 galioter fik Svensken alle folkene af og hugde hul paa dem og lod dem synke. De var lad med bøge brende. Vi jagede efter den svenske orlogs skib, og han gjorde alt sit beste og fik undløbe alene, mens sine 5 priser forliste han. Vi vende over stag og fik bjergit af de 2 galioter, som sank, 2 baader, gaffel og seyl og tougværk, samt blokker, brende og andet,

og de 10 svenske mand, som vi fik, sagde, at det skib, som vi jagede, var paa nogen og 50 støkker og 500 mand, og han sagde, at de havde i en dag tagit 14 priser og en dag 7 priser, som var da hos flaaden, som laa da ved Witmont, — og at de havde faaet et lybsk skib med 300 matroser og 80 soldatere med en kapitain, som skulde gaa til Kjøbenhavn. Om aftenen kom vi til ankers under Stevns igjen, med os alle 6 fregatter.

d. 2. ditto mandagen. Flygende Fisk gik til Kjøbenhavn at bringe rapport, og vi sende vore 2 galioter (: priser :) med hannem. Pass[iartis]: at Svensken havde megit slæt folk, og der var mangfoldige syge folk i hans skiber, som laa der under Witmont, og vare de 16 i flode, og at der var ild løs i orlogs skibet Lovisa, som laa paa Kjøbenhavns Reed. Det brende nogit lidet, mens fik strax slukket det igjen. Fore meddagen kom fregatte Hvide Falken og Aben til os ifra Kjøbenhavn. Pass[iartis]: at vor norske transport var ikke enda kommen her ned til Kjøbenhavn. Vi sende vor chalup om efter en Engelskmand, som kom fra Østersjøen; mens de konde ikke kome til hannem; thi han seylte for langt i fra dem. Pass[iartis]: at fregatten Raaen skulde komme i denne uge og løse os af, og at fregatten Pagan var tagen af en svensk kreyert, som var fuld af folk og lagde ham ombord og entred ham. Fregat Windhunden gik til seyls for at reconocere.

d. 5. . . . . Norske transporten var ikke enda kommen, og der kom ikke mer end $1\frac{1}{2}$ ellefte hondrede mand fra Bergen, og nogen var kommen fra Christiansand, og at Stavangerfolkene skulle komme mesten parten paa gallererne, og at de norske skiber farer endnu mesten alle sammen lige som til forn. Windhunden gik til seyls at fornemme, hvad det var for en seyler, som vi saa langt øster fra os. Der kom en Aabenraer hukkert seyendis for bi os. Vi sende vor chalupe om bord til ham. Han sagde, at han

havde seet 17 store svenske orlogs skiber imellem Gjedser Rev og Tornebusken, og der var 3 tredækkere af dem og en brander, og de havde 23 priser hos sig med smaa og store, og han havde varskuet en Hollender, som kom fra Lubeck med 450 matroser, som han skulde føre til Kjøbenhavn, at Svensken var i søen med saa mange skiber. Da vende Hoilenderen strax om og gik til Lubeck igjen, med matroserne, heller havde han bleven tagen med alle folkene. Passerte os 3 Hollendere.

d. 6. ditto fredagen. Lætted vi anker og gik til seyls fra Stevns, og de andre 7 fregatter blev liggende der igjen. Formeddagen kom vi til ankers paa Kjøbenhavns Reed. Der laa enda de 13 orlogsskiber, som laa der den 9. may, og der laa nok 4 andre orlogs skiber, som havde halt ud siden, og alle 3 tredækkerne laa uden for bommen og 2 Islands farer laa og ud paa Reeden. Pass[iartis]: at den norske esquader og de skiber, Gaattenborg [havde], havde været til sammen og slagis en togt. Pass[iartis]: at fregat Pagan var ikke tagen af Svensken, men 2 Kongens hukkere var tagen. Og vor norske transport fra Larkollen med folk kom hid til Kjøbenhavn i gaar aften, og de østerlands skiber farer endnu lige ledis som før, mens med gamle mender og unge drenger, som snart aldrig har farit før; og det danske skib, som Svensken borede op, var en stor fløyt, heder Pernella fra Drammen. — Den norske transport med folk, som kom fra Larkollen, var 7000 mand. Og de norske skiber, som forhen, gaar mesten parten af dem under Hollands flag, og nogen gaar med 2 Hollands convoyere, som ligger nu i Larkollen.

d. 11. onsdagen. Arbejded med vor baglast. Der kom 4 syge mand fra os paa Questhuset. Pass[iartis]: at Svensken havde skreven vor Konge til, at han vilde beordre Bornholm med 30 orlogs skiber, og lenger vilde han ikke komme, og vi skulde kome til hannem d. 13. *instant*. Eller vilde han

kome til os heel ind paa Kjøbenhavns Reede, med sine skiber, at vi der skulde forvagt ham.

d. 12. ditto torsdagen. Blev vi klar med vor baglast og fik skibet tomt. Eftermiddagen halte vi ind i daakken. Der kom samme dag 25 norske folk fra Engeland og blev antagen, alle 3 tredækkerne var uden for bommen, og jeg kunde da see paa Reeden 25 orlogs skiber og 3 fregatter, og den norske eskadron laa enda i Sundet. Pass[iartis]: at vi skulle gaa til Island med vort skib at convoyre, og at de havde seet paa Møen, at en af vore fregatter og en af Svenskens havde slagis S. O. for Møen. — Om aftenen kom fregat Ørnen hid paa Kjøbenhavns Reede i fra Østersjøen. Pass[iartis]: at i høst var der en gammel kjerling i Skaane, som havde været dum i ni aars tid, alt til næste dagen, førend slagit stod. Da begjødte hun at tale, og sagde: „Fey huset rent; her kommer i dag en stor herre ind i dag.“ En liden stund efter kom Stenbucken ind, mens han vidste ikke, at hun havde været dum, og han sagde til hende, uformodendes at faa saadan svar: „Hør, du gammel kjerling, imorgen skal vi slaaes med Jutan, hvordan tenker du, at det vil gaa af?“ Hun svarede: „Det kan jeg vel sige dig, at denne gang skal du vinde slagit og kjøre Jutan bort, saa der skal ikke blive en mand af dem igjen paa Skaane; men siden skal Jutan holde et sjøe slag, og da skal han vinde, og et felt slag, og han skal vinde landet.“ Da sagde Stenbucken: „Dersom du siger ikke sandt, da skal jeg lade dig brende.“ Og hun svarid: „Du maatt gjøre, hvad du vil, saa er det dog alligevel sandt.“ Saa blev hun dum igjen og talid ikke meer. Og at ogsaa en anden pige, som havde været død og vognede igjen en tid for orlogen, skulde have sagt, at der skulde blive krig, som skulde staa i 2 aars tid, og paa det sidste skulde den danske vinde. Og at ogsaa i Kjøbenhavn, for orlogen, en pige, som var død og lagt i kisten, vognede op igjen og begjærte at tale med Kongen,

og han kom til hende, og hun taledede nogle faa ord til ham i hans øre; mens ingen anden fik vide, hvad det var, som hun sagde.

d. 13. ditto fredagen. Vi pumped daakken lens. Pass-[iartis]: at Svensken var ude med sin hele flode, og han laag under Bornholm for Sandvig. Der havde han skjødt paa byen vel en hel dags tid, og i gaaraften kom der en tambour til Kjøbenhavn fra Skaane med brever til admiralitetet. 2 Hamborgere stak hverandre ihjel i land, i de nye boer.

d. 14. ditto lørdagen. Vi kunde ikke komme til kjølen paa vort skib i daakken, thi maatte vi lade den løbe fuld af vand igjen og halte ud, og skibet skulde kjølhals. Same dag gik orlogs skiber til seyls ad Østersjøen. De var omtrent en 24 tilsamen. Elephanten var generael skib, og Lowisa var schoutbynacht og nok en schoutbynacht og 3, som var commandeurer. Dannebrog og Jylland var 2de af dem, og Kongen var ombord paa dem. Der maatte intet skydis. De gik til seyls med en 30 Hollændere, som kom fra Sundet for at gaa til Svensken under couleur som Hollændere, i blandt dem. Vi førde vaare stenger og raaer i land og gjorde klart til at kjølhale. Om aften halte Barfod ud paa Reeden med skibet Justicia, en tre dækker, og var viceadmirael. Pass-[iartis]: at han havde bleven for ført hos Kongen og bleven løyen paa, at han var syg, for de andre vilde ikke have Barfod med dem i compagnie. Og at der havde været en svensk bespeydere i Kjøbenhavn i quindfolks klæder og maskerat for øyene, som havde confererit med en parti af herrerne, og han blev over sat igjen fra Dragør og folkene blev tvongen til af herrerne at sætte ham citto: over; og nu var der 4 herrer, som havde givet det an for Kongen, at saa var passerit.

d. 15. ditto søndagen. Vi fik timmer mender ombord og begjøndte at dicte og lage til at kjølhale, da kom der fem

orlogs skiber fra Sundet, som var af den norske eskader, Prins Carel, viceadmiral Raben, og en commandeurskib og 3 andre skiber med vimpel af stortoppen. 2 brandere gik til seyels ad Østersjøen til vor flode. Pass[iartis]: at Svensken kunde i 3 dagis tid faa alle sine sjøfolk klar ombord paa al sin flode, og at være klar til at gaa til sjøs med hele floden den 4rde dag. Han haver 24 000 sjøfolk bare af aars tjenere, og hver bonde paa landet maa holde en baadsmand i parat, naar han haver orlog med os. — Pass[iartis]: at fregat Ørnen, som kom ind fra Østersjøen havde bringit en Holælænder ind med sig, som skulde gaa fra Pommeren og til Sverrig med fectualing, og der var 15 svenske matroser og paa ham, og at vore fregatter havde slagis med 2 svenske fregatter og synket dem. Og orlogs skibet Delmenhorst var ikke enda kommen fra Nordsjøen. Hun var skilt fra floden for medelst hardt veyr. Pass[iartis]: at Svensken havde faaet 80 000 mand samlet, som skulde til Skaane. Nogen var kommen fra Pommeren, og en stor hoben fectualing havde han ført til Skaane, og her lagedis og til hver dag transport skiber, som skal tage folk og hester ind. Her var nu 50 000 land folk klar, som skal sættis over paa Skaane, saa snart som der er bleven holden et sjø slag først, med Svensken og os. Samme dag halte orlogs skibet Christian Quartus og ud paa Reeden, og Frederik Quartus gjorde sig klar at gaa til Sundet.

d. 16. ditto mandagen. Vi satte vore skraa støtter op og timmermændene dichtet, og fregat Svermeren tilligemed Dellmenhorst var ragt i fra floden i Nordsjøen, saa de vidste ikke, hvor de var. Pass[iartis]: at capit: Carel paa Delmenhorst havde skjødt store stenger over bord paa fregat Svermeren. Om natten han kom til ham og gjorde ingen signael, og Delmenhorst sin baad med folkene var kommen hid alene, og den ene skib af den norske eskader, som var Mercurius, som kom nu paa Reeden med viceadmiral Raben,

han havde 60 matroser syge og 40 soldatere syge, og hans store mast var knekken. Fregat Windhunden var kommen ind paa Reeden fra Østersjøen. Pass[iartis]: at i slagit i Skaane, der var en svensk officer, som der kunde ingen kule bide paa. Han gjorde saa megit skade, som mange andre kunde gjøre. De fik jagit en stor del af vore folk ned i et moras, at de stod i dynd til knæs der i. Da sagde Stenbocken til sine folk: „Wår Herre dõe, gossar, stick och skiud nå, nu står Jutan i dynger, nu skal vi vinde seyren.“ Pass[iartis]: at Engelskmanden vilde gjøre fred med Fransmanden og vilde have orlog med Hollænderen for vor skyld, og at vi skulde faa 22 000 mand fra Muskuvitteren og 20 000 mand fra Polakeren til at hjelpe os. Eftermiddagen fik vi en bul lægter om bord, og vi fik op vore 4 skraa støtter og lagde 6 voullinger paa hver støtte med kryss-sorring paa hver imellem den øverste og den onderste voulling. Al dagen med en vestlig vind med regen og hagel byer.

d. 20. ditto fredagen. Vi kjel haelte paa den anden side. Pass[iartis]: at 2 mand fik skade den tid, at fregat Raa seylte sine 2 master og kryds stang over bord, og at de transport-skiber, som vi gjorde klar her, skulde være til at hente de 22 000 Muskoviter folk fra Rigae, som skulle komme her til Kjøbenhavn. Samme dag blev vi klar med kjel halingen og begjødte at tage vor baglast ind igjen. Fregat Hvide Falk halte ind i daakken, og Ørnen seylte ud paa Reeden, og orlogs skibet Prins Frederik halte ud igjenem bommen og var mest klar til at gaa ud, og der kom 15 matroser fra os og til orlogs skibet Beskjermeren.

d. 24. ditto tisdagen, som var Sanct Hansdag. Vi halte vand og fectualing om bord. Da blev den ordre given ud, at alle Holmens folk skulde arbeyde til kl. $\frac{1}{2}$ ni om aftenen hele ugen, og da skulde have søndagen og andre hellige dager fri; thi de havde arbeydet nu en lang tid i alle helligdager. Fregat Snaren Svend kom ind paa Reeden. Pass-

[iartis]: at der var bekommit et sjøe slag med vor flode og Svenskens nu paa fredag førstkommende, og at der da skulde være en bededag, og at orlogs skibet Lowisa havde seylt sine master over bord, og at orlogs skibet Ny Delmenhorst laa inde i Flækkerøe med 2 svenske Spanie farer, som han havde tagit, og at vi og Falken og Pagan skulde gaa ad Norge og convoyere 2 Ostindifarer hjem, saa laa inde paa Bergens ley. — Der blev ført same dag mange syge folk paa Questhuset fra P. Frederik, som var norske folk. Nogen af dem fra Ryfylke. Her laa 3 Bergen skiber, som havde ført folk og fectualing hid, som var Skipper Bøye Jørgensen, Jomfru Elisabet, styrmand Hans Marcusen, en pinas skib, og 2 fløyter, skipper Jan Dissentun, og Marcus Lax. Og de havde da in allis 9 brandere klar. Nogen var hos floden, og nogen var enda hjemme, og fregat Raa havde alt faaet sine mastrer ind igjen.

d. 26. ditto torsdagen. Vi slog alle vore seyl under raaen, og skrabad vort skib uden bords og begjøndte at sætte an nogen vant. 1 af vore folk blev ført paa Questhuset, som var Jens Traavig sin søn, og vor skibsmænd blev sæt i bøyen, for han havde været for lenge i land. Om aftenen halte orlogs skibet Hvide Svanen til kranen for at kjølhale.

d. 27. ditto fredagen. Vi skrabad vort skib og satte vore vant an, og vi fik timmermanden om bord, som dichtet tysken dæk. Pass[iartis]: at i disse 2de dages tid blev ført vel 24 syge mænd paa Questhuset fra orlogsskibet Beskjermeren. De var af de sidste Stavangers folk, som kom med. Same dag talte jeg med mit søskenbarn, som var mester maste mager ved navn Olle Aadsen Eeg, boendis i Peer Madsens gang, og fik der logement for min broder.

d. 28. ditto lørdagen. Vi halte ud til skraapeylerne med vort skib Høyenhall. Og orlogsskibet Beskjermeren halte og ud paa Reeden. En af vore folk, en Bornholmer, var løben bort, for han havde kast en tin bakken overbord. Pass-

[iartis]: at der laag 21 Islandsfarere fra Kjøbenhavn i Sundet, som vi skulle convoyere, og 7 andre støkker af dem var gaaen bort, 28 i allis. Og den pris, som passiaris at Lovisa havde tagit, det var et svensk skib, som gik med Hollands commission, var laden med kaaper og jern for Dronningen af Engeland, og sigis, at han blir given fri igjen. Vi tjæred og sværted vort skib uden bords. De prøvde mange nye støkker paa lapetoret med dubel ladning for. Pass[iartis]: at fregat Windhunden havde tagit en svensk brigatin. Fregat Makrellen kom ind paa Reeden og gik til ankers hos os.

d. 29. ditto søndagen. Vi fik en præst om bord ved navn — — — — Same dag kom fregatten Andrikken ind paa Reeden, og fregat Lossen kom og ind. Han havde mist sin fore steng. Same dag kom Delmenhorst fra Norge. Hun havde mesten parten af sine folk syge, og havde liggit i Laerkollen i 14 dage, og hun havde ingen priser tagen, som blev passiarit, uden alene jagit efter 2 svenske kapere. Qvintus satte op viceadmirael flag. Blev der ført en død mand i land fra Makrellen, og blev skjødt et skud. Pass[iartis]: at 2 soldattere løb spids rod i land, som havde staalit.

d. 30. ditto mandagen. Da seylte vi ud paa Reeden med vort skib Høyenhall. Og laag der da in allis 110 skiber med smaa og store, Kongens, Qvartus, Qvintus, Prins Fridrik, Beskjermeren, Lovisa, Ny Delmenhorst, Høyenhall, Pagan, Makrellen, Lossen, Andrikken. De andre var cofardiskiber, og i haaken laag Hvide Falken, Raa, den Ny Jagt, Hvide Svanen, Sjøhunden, Gammel Delmenhorst, Prins Jørgen, Tre Kroner, Curprinsen. Den Gammel Jagt laag ved Gammel Holmen, og alle de andre Kongens skiber, smaa og store, var ude i Østersjøen. Pass[iartis]: at Svensken laa under Lanøe med 30 skiber af defension. — Vi fik en kvarter mester fra Quartus. Der kom en lybs kreyert ind fuld af matroser, og mange af dem vare norske folk, som

havde faret fra England. Om aftenen gik der mange smaa skiber til seyls ad Østersjøen, og mesten parten af de Islands farer, som laa i Sundet, kom der i fra og hid paa Reeden igjen (: for de kan ingen convoy bekomme:). Pass-[iartis]: at de havde tagit fast den Bornholmer i land, som løb fra os for leden, og han sat fast paa Toldboden. Pass-[iartis]: at vi skulde gaa ad Østersjøen igjen og Delmenhorst skulde gaa ad Norge til med de andre fregatter at convoyere cofferdi skibene.

[Juli 19.]. Stod vi over vallen til igjen med 3 andre seyl og kom til ankers østen for Jasmond. Der laa enda de galioter fra Kiel og den Jasmond og den Hollands fløyt. Og vi skikket vor chalupe iland til en fiske baad, som der var, at de skulde kjøbe nogen fisk af dem; og mens de laa hos dem, da for samlede de sig en hoben folk paa landet af draguner og andre med gevær. Da begjødte de at skyde med musketteri efter vor chalupe; mens de kunde ikke lange dem. Da maatte sluppen fare om bord igjen. Om aftenen var der 2de af vore folk, som slogis om læj. Da fik capitainen det at vide; de blev begge fastgjort til et tønde band og fik hver sin tamp i haanden og maatte saa slaa hver andre til straf. —

d. 21 ditto mandagen. Det blaaste en storm af en vesten vind. Vi blev liggende stil, og vi drillid med vore støkker, onder og over. Samme dag seylte os en galiot for bi, som kom vesten fra og gik øster paa. Han tonde intet flag, og der kom ind til os en tre mastre galiot, gik til ankers. Han tonde intet flag, og en stor fløyt kom og ind til os, gik til ankers. Han tonde og intet flag. Da var vi in allis 14 skiber. Vi sende vor chalupe hen til fisker baadene at kjøbe fisk. Mens vi torde ikke fare til landet med den; for de holdt da sterk vagt for os. Om aftenen sende vi vor chalupe om bord til den Engelskmand, som der laa, var et svensk bygt skib, som var kjøbt, heder det Providence from Hull. Han

var kommen fra Stockholm laden med jern og bord. Han sagde vor general, som laag under Bornholm, havde bringit op 10 af de fri svenske skibene, som var alle store Spanie farer, laden med jern og tjere, March Prins Carel: det Røde Hus Mercurius og 2 a 3 Stralsunder galioter, som var laden med jern og tjere, og at han vilde sende 2 orlogs skib med dem til Kjøbenhavn for at have dem examinerte. —

d. 22. ditto tirsdagen. Vi sende vor chalupe om bord til den ene 3 master galiot, som var kommen ind, og det var og en Svenske, laden med tjere og jern, kommen fra Stockholm og vilde til London, og vi stopped ham. Og den anden 3 master galiot, som vi havde værít hos før, han lætted anker og gik til seyls, mens vi sende vor chalupe efter ham og stoppid ham, og han kom hos os til ankers igjen. Efter middagen sætte 4 mand med en kvartermester om bord paa den ene 3 mastre galiot, som var gaaen ud paa sin egen haand, kaldet de Ellissabeth fra Stralsund, var lad tjere og jern, komen fra Stockholm. Vi fik 5 mand om bord fra ham. De sagde, at der var god tid i Stockholm; 1 tønde rue kosted kuns 3 rixdr.; men før i aar havde hun kostet 27 kopperdaler, og vi skikked 3 mand med en cadet og en kvartermester om bord til den anden svenske 3 mastre galiot med de 2 boon stenger, op kaldet De Gaderruud fra Stralsund, laden med tjere og jern, vilde til Engeland, kom fra Stockholm, og vi fik 4 mand ombord fra hanem. Og en af de Hollænder, som der laag, passiarde, at her for 10 dager siden havde værít et svensk orlogsskib paa 50 støkk tillige med en brigantin, som gik og krydset.

d. 23. ditto onsdagen. Om morgenen tilig gik vinden om til S. O. Vi gik til seyls med de 2de 3 mastre galioter for at bringe dem til Bornholm. seylte N.O.T.O. an. Saag vi da Bornholm N.O. fra os, og vi saag en seyler forud, gjorde jagt efter ham, skjød et skud med skarp efter ham. Vi kom til ham; det var en stor Danziger fløyt. Stod den

Svart Kat von Danzig over en. Han var komet fra Danzig, laden med korn, vilde til Amsterdam. — Siden passerte os nok en stor fløyt. Da kom vi op i mod Bornholm. Saag 4 seyler for ud. Skjød et skud med skarp efter dem. De holdt af de 3, som var en lybsk fløyt, kommen fra Gotland, vilde til Lybeck. Den anden var en stor Hollands fløyt, kommen fra Gotland, laden med tjere og timmer, vilde til Amsterdam. Den tredie var en Aabenraaer galiot og komet fra Gotland fra Wester Wig, vilde gaa hjem. Den 4de var en stor fløyt, passerte os om natten.

d. 24. Samme dag efter medagen blev den lands capitaine capit: Billy, som døde paa Sophia Helwig begravet i Christians Øe. Først blev der passiar hos generalen der om, siden blev skikket fregat Flygende Fisk til Christians Øe med forbud. Siden blev han ført fra skibet i en chalupe med flag paa $\frac{1}{2}$ stang og et flag over kisten og 14 chaluper fulgte med ham, da han for fra skibet. Der blev fyrt af skibet 15 canunskud for ham. Over laag en menut imellem hvert skud, og fregat Ørnen slæbed dem efter sig til Christians Øe. Om aftenen blev der skjødt 15 skud af Christians Øes Castel for hanem, da han blev begravet. Og paa Mercurius var 87 mand syge og 4 døde, og en præst til dato. Paa Frederik Quartus var hen ved 200 mand syge og mange døde. Samme dag blev der kast over bord 20 mand. Af alle skibene flag paa $\frac{1}{2}$ stang og skjødt for dem. Om aftenen blev vore 2 tremastre svenske galioter fri, og de gik til seyls. Pass[iartis]: at det var 13 svenske coffardi skibe in allis, som havde fri liberty at gaa til England, og det for medelst de norske og danske folk, som vi fik fri fra Engeland. Fregat Pagan kom og ind paa Reeden til os og Windhunden. Dannebrog lætted anker og gik til seyls og kom strax til ankers igjen. —

[26.]. Pass[iartis]: at Svensken havde skrevet til Kjøbenhavn, at han vilde møde os med sin flode om 3 ugers tid her

efter. Samme dag havde de 152 mand syge om bord paa Oldenburg og 10 mand døde til dato. Og paa Neldebladet blev der 44 mand syg i 2 dagers tid, og 20 mand døde. Og paa Sleswig førde de i land paa Bornholm en dag 130 mand syge, og den 3die dag der efter havde de 24 mand syg igjen. Paa Island var mesten alle syge, saa der var ikke d. 3die part frisk igjen. For en 8te dage siden var Windhunden og Island inde under Carlskrone og tog 2 svenske priser, som var en galiot og en kreyert, som ligger nu i Christians Øe, — og saag 22 svenske orlogs skiber, som der laa inde, og ingen kom ud til dem. Og der var 2 svenske quindfolk paa de priserne. De sagde, at af de 22 skib var der 5 af dem gjorde udøgtig, og de kunde sige dem mest alle skibers og capitainers navner, som der var. — En første af Moskovien, som er om bord paa schoutbynacht skibet Havfuren. Pass[iartis]: at Muskovitteren og Svensken havde nu nyligen havt et stort felt slag, saa at Muskovit [har] hele Wiborig, og at Muskovitteren ligger inde med 30 fregatter og kan ikke komme ut for de 16 svenske orlogs skiber, som ligger uden for ham. Pass[iartis]: at Windhunden skulde gaa til Kjøbenhavn med syge folk, og at der var nu 6 svenske fregatter ude og krydsed, mens der var ingen, som vidste, hvor de var gaaen hen. —

[d. 27.]. Pass[iartis]: at for 20 aar siden for vor skibmands=mat Reyer Olsen, med Engelskmanden og Hollenderen. De var tilsammen ni hundrede seyl i flode med orlogs skib og vestfarer, og Ostindie farer; der af var 150 orlogs skib, resten var Spanie farer, Vestindie farer, Ostindie farer og Streds farer. Og i Spanske Søen fik de coffardi skibe 36 af de 150 orlogs skib til convoy med sig ad Stred. Da de kom under Barrilds, der laa Franskmanden med 90 orlogs skib. Han slogis med dem, saa at af de 150 coffardi skib og 36 convoyer blev ikkuns 200 seyl omtrent, som skabelarte, resten tog han, og mange løb paa land og stak ild

i sig selv hele hundrede geliot. Det andet aar kom de til slags med Franskmanden igjen. De kom fra Stred, saa at Franskmanden miste 32 tredekker og mange andre skiber, som blev op brendt.

d. 28. ditto mandagen. Veyret bedaatter igjen. Fregat Raa lætted og kom lenger op under landet til ankers igjen. Pass[iartis]: at fregat Makrellen var gaaen til Kjøbenhavn med brev for generalen, om vi maatte gjøre nogit landfald med sjøfolkene, hvor vi kunde kome paa land paa den svenske vallen at brende og gjøre fienden, hvad afbræk som vi kunde. Vi var ombord paa F. Quartus; da kom der en Hollænder forbi. Han sagde, at han havde seet, at der laa 7 svenske orlogs skibe og krydsed onder Carlskrone, og at der laa 25 orlogsskib klar. Inde var til sammen 32 støkker, og at han vilde komme til os med første gode vind. Paa Quartus var 1128 mand, da de gik ud, og nu havde de 50 mand syg, som var i land paa Bornholm, og saa havde de nok 30 syge ombord. Kons 1 mand død til dato, 2 seylt over bord, den ene var en baadsmands mat fra Stavanger — Joen. Paa Mercurius havde de 80 mand syge i land og 28 syge om bord og 18 mand døde, til dato. Og paa Jylland havde de 56 mand syg, 10 døde. — Pass[iartis]: at Svensken havde 7 tredekkere, og dem bied han efter at faa dem klar, thi de fattedis mastrer og stenger nogen af dem. Pass[iartis]: at vor Konge havde 18000 krigs folk i Giølland, som ligger der til land værge. Om aftenen lætted hele floden og seylt vester om Bornholm. Der gik de til ankers igjen, og vi fik order at gaa til ter Liba, vi lætted og, og gik til seyls. —

d. 30. ditto. Om morgenen passerte vi Ref Koll, gik siden over stag og loverte os op onder landet for at komme op til Liba. Om aftenen stille. Pass[iartis]: af en af vore folk, at for 4 aar siden var skeet i Siirdal, at en hel kjerke almue var tilsammen (:med spader, gewær og pigger og hellebarder:) og grov op en houg, som en gammel kjerring

havde vist dem. Der fandte de 3 store tønder penger, som var slagne i kong Haagens tid, og stod hans billed og mønt paa. Og de var 3 kanted daler af purt sølv, og der laa en forfærdelig stor orm paa samme penge, som de dog med deris mange gewær fik av livet. Og de penger blev skikket til Kjøbenhavn. — Pass[iartis]: og, at for 8te aar siden var der en mand, som boede der ved Egersund. Han var en mind — — — blev rættet i Stavanger, han havde — — — — — var hjeme, og der han stod op en morgen — — — — sig i noget vand som stod over — — — — i gaarden, da blev han saa vis, at han kunde vide, hvad som skede baade i Norge og i fremmede land, og hvad de talte om ham, og hvor der stod til i himerige, og hvor det stod til i helvede. Han holdt sig dog stille og vilde ikke være det bekjendt. Dog paa det sidste blev det aabenbarit af nogen ting, som han havde sagt, og befandtis saa. Da fik øvrigheden det at vide, skrev strax til Kjøbenhavn, at saadant vist menniske var der, aprobatum, da blev der strax skikket et fartøy til Egersund fra Kjøbenhavn, efter hannem. Han havde da vorit i Kjøbenhavn 8te dage, da en gang møder ham en capitain, som var der paa mønstring, var der hjemmen i fra, da sagde han til capitainen, at den tid kl. saa mange, haver hans kone i Norge fød en ung søn, og at han var christnet, hvad han blev kaldet, og hvem der var faddere. Capitainen skrev det i sin callænder, og han kom omsider hjem, til Norge, og befandt det i alle maade lige saa, som hannem var sagt.

[Aug. 2]. Og Bornholm er et temmeligt slet eyland, er 7 mil langt og 5 mil bredt, det er et provesti, thi Sælland og Bornholm er et biskopdøm. Bornholm er 15 kjerke sogner. Der er 15 bonde kjerker og 6 bykjerker, er tillsammans 21 kjerker. Derom er 15 præster. Der er 6 ferske vand paa same eyland; det ene heder Borg søe, som ligger midt op i landet paa det høyeste, og har sit navn af et

bjerg, som der ligger digt ved, som heder Borg. Der begjødte de i forrige tid at bygge det første castel der paa og kaldet Borig, men saa fort som de bygde om dagen, blev det nedbrydt om natten og for fløtt paa den n. w. huk af landet, som heder Hammerøe, og der blev der lagt grund volden til Castellet om natten. Siden blev der bygt Castellet, som nu staar, og heder Hammershuus. Men paa det Bjergborg kunde de ikke faa bygt det, mens der staar endnu til syne nogen murer og valler af deris arbeyde, og i samme vand Borig sjøe haver de loddet efter grund. De tog et jern af en ploug, og mange 100de favner line og loddet med, mens der er ingen bond til at faa. Da de halte op samme line, da var jernet borte, som de havde for lod, og der hang paa igjen ben af et helt hæstehoved. Der er og mange fiske i samme vand, blandt hvilken er en stor fisk, som de haver mange gange seet. Hans hoved var stort som et bryggekar, men nu paa en 30 aar haver de ikke seet hannem, og der er snart ikke 10 bønder paa same land, uden en hver af dem haver en fiske dam til sin gaard med karusser og adskillig fisk udi. Og der er en stor skov midt op i landet, som høre vor Konge til, og der udi er saa mangfoldige dyr, af hjorter og hinder, saa at de æder kornet op for bonden, og der maa ingen skyde dem, er for bøden af Kongen, under stor straf. Og naar man ligger der under landet og man fyrer et stække af, da kan man høre, hvor der ramler i bjergen vel et halvt glas efter, lige som det var i en tom tønde eller tromel slag. Og der sigis, at der er en under jordiske konge paa samme land. Og vor Konge skriver der ingen soldatere eller sjøfolk ud, mens de maa være til land verge alle sammen. Der er 4 compagnie, som er skreven for soldatere og hondre i hvert compagnie, som mønstrer hver søndag. Og Kongen skaffer dem lod og krud og intet mer, og alt borgerskabet, som er i byen, mønstrer og hver i 4 dager. Og vor Konge faar

aarlig til skat af landet 18 læster smør, og 15000 td. havre. Same dag om aftenen fik vi Mercurius baad om bord med vand, og orlogs skibet Delmenhorst var gaaen til seyls ud af floden og jagit efter en Svenske. — Pass[iartis]: at i høst, vor armadi som laa for Fridrichshald, vare 30 tusind mand, og at det slag, som stod nord ved Jemteland, at vore soldatere blev slaaen paa flugt, og siden samlede bønderne sig og slog saa Svensken til ryg, og vandt vel 16 mil ind i Jemteland. —

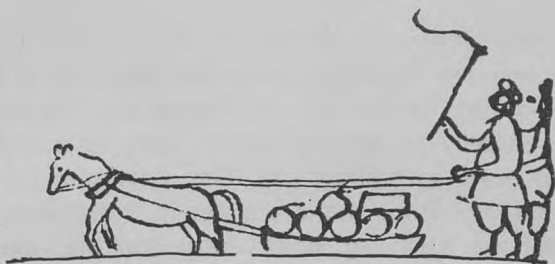
d. 12. — — —. Pass[iartis]: at paa Hammershuus Slot er ingen støkker uden 3 à 4 smaa til at skyde æreskud med. — Om aftenen kom vi til ankers alle 3 fregatter ved Svanike, hvor lands dommeren af Bornholm bor, ved navn Anker Møller. — Pass[iartis]: at i gamle dage, da kongen af Skaatland vilde tage Norge ind, han landede med en hel armadi folk nord ved Trondhjem, og marcereit saa over land og røved og brende, til han kom sør over Daare fjeld og i Gulbrands dalen, som ligger der ved Daarefjeld, der forsamlede alle bønderne sig og slog dem ihjel paa en broo, som de skulde marcere over, og de fik en 200 eller 300 til fange levendis. Dem tog de og kjøre dem ind i en stor lade, og de vidste ikke, hvad det var for slags folk. Da slebte de dem ud af laden, en for en, og slog dem ihjel, og den skotske kongen ligger og begravet i Gulbrands dalen.

d. 13. Pass[iartis]: at i Norge uden for Arendal ligger 2 holme, hedder Lille Toringen og Store Toringen, at for 60 aar siden, blev der en skude, som var fra Kjøbenhavn og skulde til en plads i Norge, og der var saa mange rige adelsfolk paa, og mang foldige guld og penger, som de fik bjergit, og der af fik Arendal sin rigdom, som de endnu paa denne dag florerer med. —

d. 17. Pass[iartis]: at for 60 aar siden blev der en rig kjøbmands kone død og begravet. Da hun havde legen 3 dager og nætter i kisten og blev saa begravet, da om

aftenen slog graveren kisten op, og hun havde en guld ring paa fingeren. Den sad saa fast at graveren skar hende i fingen og vilde staalet den, da reyste hun op af graven, og graveren blev forskrekket og løb bort, og hun gik hjem til sit eget hus og bankede paa. Om sider blev hun kjendt og lukt ind og hendis mand tog hende til sig igjen, og hun levde i 8te aar igjen og havde børn med sin mand, og i de 8te aar væved hun saa meget lært, at hun klædte kirken hel rundt om med, som staaer til syne endnu paa denne dag. —

1711

Marty 27. ditto fredagen. Vi blev liggende stil ved Holmen. Alle vore folk kom i land fra skibet og fik for 14 dagis kostpenger, som var 10 mark. Vi slog vore seyl i fra og førde dem op paa seyel loftet. Pass[iartis]: at fregat Svermeren er bleven forlist paa den danske kosten, og folkene blev alle bjergit og kom hid igjen. —

d. 28. ditto lørdagen. Vi blev liggende stil ved Holmen og sjouved om bord. Pass[iartis], at det var paa Arkona, som fregat Svermeren blev forlist. —

d. 29. ditto søndagen. Vi blev liggende stille ved Gl. Holmen. Der blev da intet sjouvet om bord paa vort skib Høyenhall.

d. 30. ditto mandagen. Vi sjouved om bord paa Høyenhall igjen. Der kom nogle brever fra Norge. Pass[iartis], at der haver været en stor sygdom og en stor død i denne vinter. Pass[iartis], at idag kom her 300 matroser fra Holland, som var nyligen værvet. —

d. 31. ditto tisdagen. Vi sjouved ombord paa Høyenhall med baglasten — at faa i land. Der i blant var de bomber, som vi tog ind, og var 600 pondere. — Og idag gik orlogs skibet Ny Delmenhorst, Island og Fyen og Windhunden og Snaren Svend til seyls ad Norge til og Graa Katten og mange andre coffardiskibe, som gik med dem. — Pass[iartis]: at Svensken er ude med 6 orlogs skibe og 7 fregatter i Kattgattet og passer paa dennem, som gik ud. —

d. 1. april onsdagen. Vi sjouved om bord paa Høyenhall med baglasten at faa ud og med bomberne, og vi fik vore skraa støtter op. Pass[iartis]: at Blaaheyren er forlist i isen og sank baade med top og takkel. — Pass[iartis]: at Kongen af Sverige, som var fangen til Stad Bender i Tyrkien, at han kom og skulde marcere hjem og havde faaet 20000 mand med sig, som var Morer og Muskovitter, havde ingen orlog med dem. Og da han kom marcerende, da mødte Muskovitteren ham med en armadie og slog dem alle ihjel, men Kongen af Sverige fik alene skabelære. Siden blev der skreven til Muskoviten, hvor for han vilde slaes med dem; thi de havde ingen orlog med ham. Da skrev han til dem igjen, at han haver folk, som tjener Kongen af Danmark for guld og penger, og de haver gjort det. Da skrev de til ham igjen: „Haver Kongen af Danmark folk for guld og penger, da haver de lige saa.“ Og de da vilde prockleye imod hannem, og nu har Muskovitten gjort klar, saa mange skibe i den Sorte Søe, som han vil ofre til de Morer med det første og bombardere paa en stor stad, som der ligger. Og idag laa Engelen ved ostindiske verf og kjelhalte, og 3 orlogsskib halte uden for bommen, som var Wenden, Anna Sophia og Lovisa. Pass[iartis]: at de har nu faat order her i Kjøbenhavn at præsse, hvem de kan faa til soldat, og det maa vare i 18 dage, som de maa tage, hvem de kan faa. I dag tog de en brudgom fra sin brud, ret som de kom fra kirken, og de tager skomager svende, smede svende, skredder svende og alle andre hand verk folks svende og løs gjenger. Hvem de kan faa, den maa følge med. —

d. 2. ditto skjærtorsdag. Vi sjouved paa Høyenhall. I dag skulle der hale 6 orlogsskib ud. Pass[iartis]: at en mand faldt i rummet paa Wenden i gaar og slog sig ihjel, da hun halte ud. Og idag var der en arkelimester, som hugde øret af en søe løytnant her i gaden, og de blev sat

i arræst. To matroser stak hver andre, blev og sat i arræst. Og i gaar nat blev der tagen 39 mand paa en sted her i byen og ført i vagten, for de havde slagit og skaaren hver andre. Det var mest Hamburgere matroser. — Den lieutenant, som blev huggen øret av, han var fra Svanen, ved navn L. Dawid fra List, og han døde, og den anden mand miste livet for ham. —

d. 3. ditto lang fredag. Høyenhalte kjelhalte paa den ene side. Pass[iartis]: at en capitain fra Christiania ved navn Dirick Anker, som fører en Spaniefarer, kaldet St. Johanis, han tog en svensk galiot i sommer, var lad med pakgods, silke og anden dyr ladning. — Han bringid ham ind i Siirvaag, og da vilde hans rederi trætte den fra ham. Da maatte han skrive til Mayesteteten der om, og saa fik han saadan svar der paa, at dersom han havde selv tagit ham for uden commission, saa maa han og beholde ham. —

d. 4. ditto lørdagen. Høyenhalte kjelhalte paa den anden side og blev klar samme dag. Og fregat Raa blev og klar. Der laa en liden kaper, kaldet Pussenella, fører 4 støkker og 30 mand, skal nu gaa ud paa kap. Jyllands baad skal og gaa ud paa kap, fører 4 støkker og 6 basser, og 28 mand. Og Prins Cristians baad med skal og gaa ud paa kap, fører 4 støkker og 16 mand. Pass[iartis]: at Svensken ligge nu klar i Skaane med 23000 mand, og at vore soldater skal nu gaa ud og ligge i læger imellem Kjøbenhavn og Helsingøer. Og her gjøres nu klart alle bombardere. Og Arken Noah halte ud med nogle andre at ligge klar. Pass[iartis]: Svensken haver slaaet placater op i Amsterdam og i Hamburg, at ingen af dennems skiber maa fare paa Reval eller Riga eller paa nogen af de pladser, som Mouskvitteren har tagit ind, som har hørt ham til før, og der som de kommer med nogen skibe, da vil han tage dem til pris. Og her sigis, at han har allerede tagit nogle skibe fra dem til pris. — Pass[iartis]: at de smaa kaper,

som nu skal gaa ud, at de har faat forlov til, at de maa røve og pløndre fra Svensken, hvor han kan komme til der med. — Og idag halte der 4 orlogsskib ud paa Reeden, som var Beskjermeren, Eben-Ezer, Sverd-Fisken og Tumlingen, og alle deris støkker blev strax lad med dobbelt skarp for, og 3 skud til hvert støkke. Og orlogsskibet Oldenborg laa op med Gl. Holmen og kjelhalte og fortømrid meget. —

d. 5. ditto paaske dag. Da kom den brander Flygende Due og Engel Raphael fra Holsteyn med brende. Pass[iartis]: at i dag er der kommen 30 orlogsskib til ankers norden for Helsingør, som er Engelskmanden og Hollænderen, og at han vil ind i Østersøen der med, formedelst at deris skiber ikke maa fare fri paa Riga og Reval og de pladser; men vor Konge vil ikke betro dem til at kome ind. Og nu begjænder de paa Holmen at give penge til alle udenlands værbing, og de faar al sin af regning. Pass[iartis]: at Hollænderen verver folk i Hamburg og giver 16 gl. for maaneden til orlogs. — Pass[iartis]: at Elephanten med en esquadre skibe skal gaa ned i Sundet at ligge brand vagt for Engelskmand. —

d. 7. ditto tredie paaske dag. De arbejded saa fast, som de kunde, og halt ud med nogle skiber. Pass[iartis]: at Kongen er nu reyst til Holsteyn, og mange compagnier soldater; men hvad de skal bestille der, ved de ikke. Pass[iartis]: at de 30 skiber, som var kommen til Helsingør, de var allesammen coffardiskiber. —

d. 8. ditto onsdagen. De fandt en sergeant paa gaden, som var ihjel stukken, og den, som gjorde skaden, rømde bort. Pass[iartis]: at Muskovitteren haver nu nylig havt et felt slag med Morene, og den gamle Cam af Morland var deris anfører. Og Muskovitteren vandt seieren, og den gl. Cam blev ihjel slagen med al sin armée. Og nu haver den unge Cam af Morland reyst op en armée igjen paa 90000 mand. Og han har gjort allians med Tørken, Soldanen af

Babilon, at han skal hjelpe ham med sin armée, som er 770,000 mand, og det er folk som kaldis kjernen udaf folk. Det er af alle de christne, som boer i Tyrkien. De maa give til Soldanen alle deris første fødte søn, og den fostrer Soldanen op og lærer dem til krigs væsen, og det er disse 770 000 mand, som svenske kongen Carolus den tolvte skal være general og anfører for, at slaa i mod Muskovitten og Polen med; og den unge Cam af Morland skal hjelpe dem.

d. 9. ditto torsdagen. En granader stak en søldate ihjel idag, og han rømde bort, og det kom bare om en dansk skilling, som de trættede om. Pass[iartis]: allige vel at de christne potentaters gesanter og sendebud ved det tyrkiske hof af yderste flid haver søgt at over tale sultanen til fred med de christne, haver dog den svenske envoie samme steds med den tartarske Cams hjælp ved store løfter af progresser imod de christne endeligen bragt det saa vidt, at Soldanen af frygt for det gemene folkis oprør, haver indgaaen et forbund med kongen af Sverrig og saaledis, som for vist berættis, d. 20 november a° 1710 ladet i sin residens stad Constantinopel ved trompeters lyd, paa gaderne, krigen imod Polen og Moskou for kjønde. Og sigis, at Kongen af Sverrige selv skal anføre den tyrkiske hær, som alle rede har ordre at samle sig, og agter med en stor magt Polen og Moskou at antaste.

d. 10. ditto fredagen. En af aars tjenere her i Kjøbenhavn blev sat i Holmens laage, for han havde slagit sit eget barn ihjel. Han havde tjent Kongen lenge, og han havde en hoben penger tilgode, men herrerne for holdt hans penger saa lenge, at han med samt kone og barn havde snart sulten ihjel. Da var det en dag, som barnet graaed saa megit og af stor hunger raabte paa sin fader efter brød, da kom han, og udaf stor hastighed slog han barnet ihjel.

d. 11. ditto lørdagen. Her kom en Hollænder paa Reeden fra Østersjøen. Han sagde, at han saag fregatte Blaaheyren, at han var i slag med en svensk fregat øster for Stevens, og han sagde, at han saag dem i 7 gl[as], hvor de slagist. Pass[iartis]: at fregat Pagan er og gaaen ad Norge til.

d. 13. ditto mandagen. Pass[iartis]: at en matros stak den anden ihjel om natten, og den, som gjorde skaden, blev sat i Holmens laage. — Idag kom der 40 mand fra Holsteyn, som var nu nyligen værvet der, unge folk.

d. 14. ditto tisdagen. Pass[iartis]: at Christians Øe kom fra Holsteyn med brende, og fregat Heyren var hendis convoy. Da ragte de begge to i slags med Svensken. Her sigis, at de er begge tagne.

d. 15. ditto onsdagen. Prins Friederiks baad var oppe efter victualing, og da han kom ned igjennem Amager broe, da faldt der en bom ned og slog skriveren ihjel.

d. 16. ditto torsdagen. Giøldenløve laa under kranen og kjelhalte, da sprang begge hendis mastrer i støkker, og ingen fik skade. Paa Justicia faldt faakke raaen ned og slog sig midt af og 2 mand fordervet.

d. 17. ditto fredagen. De satte støkkerne ind i Elephanten; da faldt der en metaelhagviser von bouen ned og gjorde dog ingen skade.

d. 18. ditto lørdagen. Da for Majesteten og generalen udi floden og besaag alle skibene.

d. 19. ditto søndagen. De arbejdede da ikke paa noget skib eller andet. Pass[iartis]: at schoutbynacht Judichær havde sagt: „Haver jeg tagit til forne en dag fra Vor Herre, da haver han nu tagit 10 dage fra mig igjen.“ Det var, formedelst at de arbejdede om hellige dager, og det lykkedes dog ilde for dennem.

d. 20. ditto mandagen. Jeg sjouved ombord paa Justicia. Pass[iartis]: at Svensken haver værít efter fregat Høyenhall

og Raa og havde jagit dem. Her sigis og, at de haver slaaes med dem.

d. 21. ditto tisdagen. Jeg sjouved paa tyhuset (: med skarpt til Pr Christian:). Her passiantis megit om fred. Igaar var der en af maanids tjenerne hos schoutbynacht Judichæris og begjærte at blive skipper, da fik han det svar: „Her er nu kuns en liden stund at gjøre paa, kanske, at floden kommer ud i sommer, og kanske ikke, men dog skal skibene bemandis og gjøris klar, til saa lenge at her er holden en herre dag.“ — Alle maanidstjener er nu skreven i compagnier. Fra Hamburg er 14 compagnier, og der er 250 mand i hvert compagnie. Fra Drammen er compagnier, og 250 mand i hvert compagni regnis med de, som baade lever og er døde, og de, som er syge. — Pass[iartis]: at commandeur Trojel haver nu faat paa ny igjen 1500 mand i Bergen.

d. 22. ditto onsdagen. Jeg sjouved ombord paa Gjælland og tog hendis skiødt ud. Hun var klar til at gaa ud og var nu bleven læk, hvor for hun maa nu kjel hale igjen, og i dag halte Justicia og Sleswig og en brander Den Flygende Due uden for bommen og paa Reeden. Pass[iartis]: at alle de folk af Bragenæs verbing, som ikke sjouver, at de skal møde paa Holmen i morgen og blive skreven til skibs. — Og idag laa Arca Noah ved Ny Holmen og var ind halt igjen.

d. 23. ditto torsdagen. Jeg sjoued om bord paa Havfruen, og vi førde hendis skiødt om bord, som var 24 [℥]dere metael i det underste lag, hvert stække vog i fra 13 skippund 10 og 8 lisp. til 15 skippund 2= 6= 8= 10= 13= lispund. Hvert [℥] metael koster Kongen over 2 mark. — Og idag halte Prins Wilhelm ud igjennem bommen. Pass[iartis]: at Elephanten og Justicia var bleven saa læk, at de skal halis ind igjen og for sees. — Fregat Andrikken og Hvide Falken laa ude ved skraa peylerne. Pass[iartis]: at Fregatten Hvide

Falken og Engelen, Martt og saa Mercurius, de 4 er af de svenske skiber, som er bleven tagen, og da de blev tagen, da var de 18 støkker skiber som blev tagen paa en dag. Passiaris, at vor armadie, som ligger klar ved Svinesund (: af de norske:), kun er 70 000 mand sterk, og at den svenske læger, som ligger der imod dem, er kuns 10 000 mand, og at Svensken ligger i Skaane med 12 000 mand, og her kom 4 mand, som havde rømt i fra Skaane. De sagde, at de er bleven forbøden i al Skaane, at de maa hverken pløye eller saae, ikke nogen mand. Og forleden aar maatte hver bonde ikke saa mer end 1 tønne korn og nogle $\frac{1}{2}$ td. og nogle 1 skjæppe korn. Ræsten skulde ligge øde. — Og nu passiaris her meget om fred; thi alle Kongens brøggere og bagere er til sagt, at de skal ikke brøgge eller bage mer endnu til videre order, til saa lenge den herredag er holden. Den herredag skal holdis i en landby som ligger 2 mil paa denne side ad Hamburg, kaldet Penneberg hvor der og staar bygd som et lidet slot.

d. 24. ditto fredagen. Jeg sjouved om bord paa Jylland og tog hendis støkker og skarp i land; thi hun var bleven læk, og hun skulde kjel hale. — Hvide Falken og Andriken halte i fra skraa peylene og ud paa Reeden.

d. 25. ditto lørdagen. Jeg sjouved ombord paa Havfruen, og vi halte hende ud paa Reeden. Der blev idag laden en kreyert bare med harnisk, som skulde føris over ad Holsteyn til med mange andre transport skibe, som skulde gaa ad Holsteyn.

d. 26. ditto søndagen. Pass[iartis]: at alle de lander og stæder, som Muskovitteren haver tagit fra Svensken, at han vil give dem til bagers igjen paa den condition, at de skulle høre Danmark til, og da vilde han gjøre fred med Svensken. Men da Svensken vilde det ikke indgaa, da lovte Muskovitteren, at han skulde ikke faa fred med ham, saa lenge som han havde en mand i sit land. Og her siges og

nu, at Svensken haver vunden Finland igjen og nogle andre pladser. — Og igaar blev de 130 mand av Christians distrikt, skreven til skibs.

d. 27. ditto mandagen. Jeg sjouved om bord paa Havfruen, og vi sætte nogle af hendis skjødt over. (: Det, som passiarthis forleden, at Heyren og Christiansøe var tagen, det var ikke sandt:). Thi igaar kom Blaaheyren og Christiansøe her paa Reeden fra Holsteyn, med mange andre skiber, lad med fectualing og brende, og idag krengeid Heyren og lutrede under. Pass[iartis]: at Hvide Falken og saa Andrikken gik til seyls igaar ad Gjælland til for at convoyere nogle danske skiber og fartøyer, som her laag. Pass[iartis]: at vor Konge haver 7 nye skiber i Hamburg, som han haver ladet bygge, som er orlogskiber og fregatter; og han haver 2 orlogskiber, som er byggit der hen ved Lubeck paa 60 støkker hver. Og de er alle ventendis hid til sommeren. Og i dag halte orlogsskibet Pr Christian ud paa Reeden. Pass[iartis]: at i fra Arendael er tagen 3 skiber af Svensken for leden sommer. De 2de var fløyter og blev tagen i Nordsøen. Her sigis, at de haver bødet Svensken 9000 rdr. for den ene og 6000 rdr. for den anden, men om de haver faaet dem igjen endnu eller ej, ved jeg ikke. — Og det 3de Arendaels skib var her med i transporten og blev for list, hvilket Kongen vil betale dennem igjen. — Her sigis, at her skal blive stilstand nu med skibene i 9 ugers tid, saa lenge til de herredager er over. Men enten det bliver da til fred eller feyde, det staar i Guds hand.

d. 28. ditto tisdagen. Jeg sjouved ombord paa Havfruen, og vi sætte ind ræsten af hendis støkker, og i dag kom her ind en hoben af de 30 engelske coffardiskiber, og de var laden med sten kul. Nogle gik ad Øster søen af dem. Pass[iartis]: af folkene rømmer i fra Skaane, saa fort som de kan. Nu i disse 2 nætter er her kommen over 150 mand. Det er, formedelst at de maa ikke pløye eller saa; og de

sagde, at Svensken tager ud af Skaane mand af huse og siger, han vil have dem paa sin flode. Og naar de kommer ind i Sverrig, da faar de en musquet paa nakken. De sagde og, at forleden høst, da de svenske matroser fik forlov at reyse hjem, med vinteren var, at de fik ikke mer end som 8 skilling i penger og $\frac{1}{2}$ alen taabak og for 6 dage i brød til mands, og saa en sædel for ræsten. Pass[iartis]: at Svensken haver skreven vor Konge til, at han ikke vil møde hannem til søes i sommer; men til lands vil han møde hannem. Pass[iartis]: at alle coffardiskibene her i Kjøbenhavn er beslagen, at de skal være til Kongens tjeniste for guld og penger. — Pass[iartis]: at nu i vinter haver de norske folk, som her laa i land, gjort en supplik til Mayesteten om, at de vilde, at deris maaned maatte dreye saa som i forrige tider, naar de laa i land; og en quartermester bar det frem og leverte Kongen det i egne hender. Da svaride han saa der paa: „Ja, børn, eders halve gagie skal gaa, saa lenge I ligger i land; og kommer I ud med floden, og I gjør nogen victori, da skal eders hele gagie gaa.“ Og det sidste han svarede dem, da sagde han: „Ja, børn naar Gud giver, at vi faar fred igjen, da skal I faa den ting, som I aldrig kan tenke.“ — Idag kom her 50 mand fra Lowisa og om bord til Havfruen at fare der med. Pass[iartis]: at en af Kongens coffardiskibe, kaldet Krussien, er et galiot skib, ingen støkker, kom og med Heyren fra Holsteyn.

d. 29. ditto onsdagen. Jeg sjouved om bord paa Tre Løver, og vi sætte ind nogle af hendis støkker, og idag halte Engelen og Neptunis uden for bommen, og i dag kom de 3 skiber, som var i Norge, hid igjen, — som var Ny Delmenhorst og Fyen. De kom her paa Reeden, og Elephantens baad, som og var med dem (:er en hukker paa 4 støkker og 4 falckenetter:). Han kom og hid, mens Island, som og var med dem, er kommen til Sundet. Hun jagid efter en Svenske, og disse skiber haver ligget inde i

Staværen i 8te dage, og nu paa hjem veyen haver de tagen 13 priser til sammen, som er skjærbaader og fiskerbaader. Der paa var i allis en 100de mand, som de fik til fange, og disse skiber havde ingen af de norske matroser med sig. Mens de havde nogle coffardi skiber med sig. For nogle dager siden kom her nogen brever fra Norge. [Pass]iartis]: at der er nu saadan en udskrivning i Stavangers læn, at de tager ud i fra aar og til aar, og de tager bønder udaf deris gaarder, som haver boet i 22 aar paa sin gaard, nogle til søes, og nogle til lands.

d. 30. ditto torsdagen. I dag tilig og i nat blaaste det en storm af en østlig vind og med plads regen, hagel byer, torden og lynild, og i dag sjouved jeg ombord paa 3 Løver, og vi sætte ind nogen af hendis støkker. Gjælland laa under kranen og kjel halte. Pass[iartis]: at da Heyren kom fra Holsteyn, da kom og fregat Phenix og med ham hid, og under veyes haver Blaaheyren ragt lidet i fra dem, da kom der en svenske kaper til dem, paa 24 støkker, og Phenix sloges med hannem i 9 gl[as]. Og da fik Phenix omtrent 12 mand død og quæste. Om sider kom Blaaheyren til dem. Der den svenske det saa, da sætte han seyl til og und løb dem. — Pass[iartis]: at for 2 dage siden da er der et svensk orlogsskib seylt paa grunden, en steds paa den tyske vallen, og nu gjøris Blaaheyren klar, tillige med 2 brandere, som skal gaa der hen med det snariste, som de kan komme, og see, om de kan faa brendt ham op. — Pass[iartis]: at her er nu nyligen lagt en skat paa alle de piger, som her er i Kjøbenhavn, og andre stæder, og at de maa give $\frac{1}{3}$ part af sin løn, og den skat kaldis krigs pending. Pass[iartis]: at søe vogter og schoutbynacht Sehested, haver værít ude paa Kjøge bogt, forleden, og vil see til, om de kan faa tagit op nogen af Dannebrogis støkker, og af de 2de svenske skibers støkker. Her passiantis megit om, at fregatter Høyenhall og Raa var tagne af Svensken, og nogle

sagde, at de blev forjagit af Svensken, saa at de maatte løbe dem paa grund og stak saa selv ild i dem. Men vi har ikke endnu faat nogen visse tidninger der om.

d. 1 may, som var fredag. Da var det bede dag.

d. 2. ditto lørdagen. Vi mødte paa Holmen; mens vi fik i dag intet arbeide. — Pass[iartis]: at alle de Hamburgere, som nu er paa skibene ud paa Reeden, at de skal alle i land igjen, og der skal ikke være flere om bord paa skibene, end som kan just holde vagt paa dennem. — En skipper af Wenden blev sat i Holmens laage; for han havde staalet et heelt anker toug og et cabeloug og solt det i byen. En skipper af Havfruen blev og sæt fast; for han og havde beschaert for meget. —

d. 3. ditto søndagen. Pass[iartis]: at anno 1682 d. sidste november var der ild løs i London i Wapping Saa der blev mer end 1000 huser forbrendt og anno 1685 d. 27 augustus var der og ild løs i stadt Muskow, saa at der blev 17000 huser lagt i aske. Samme aar døde der 3 prinser i Sverige, som var Pr Gustaves, Pr Ulrick og Pr Frederich, hvilket var en stor forlis for et kongelige hus paa saa kort en tid. Pass[iartis]: at i keyserdømme ligger en stad, kaldet Essegs eller Esseck, der gaar et ramer der imellem, som skiller Tyrkien og keyserdommet ad, kaldet de Draw, der ligger den største brøgge over, som er i hele verden. Paa denne side af ramerit er hun elleve hondrede skred lang, og i Raffuiedt ligger 16 skiber, som bær samme broe, og paa den anden side af Reffuiedt er den 8000 skred lang, og 12 store skred har hun i sin brede, og er alt gjort af store eege bjelker, og med jern verk der til. Anno 1689 blev Kongen af Danmark sin fødselsdag holden i Kjøbenhavn, da var det, som det gamle Dronningens slot kaldet Amelia, blev op brendt. Der holdtis comedie der i, og det var klædt ud al over med enebær ris og lauerbær ris, forzirt. Den første og anden dag var Kongen og Dron-

ningen og arveprinsen med mange andre ridderskab og adelskab i samme operahus, som var op bygt af træ værk digt ved Dronningens slot. Men den 3de dag kom Kongen der ikke, formedelst der kom en drukken matros og lagde sig til at sove ved Kongens slot. Og som han stod op i søvne, faldt han udi graven. Da sprang der en anden udi graven og vilde bjerge ham, hvilket af den drukne ved hug og slag blev undfangen, saa at de begge for druknede. Da stod Kongen i et vindøge og saa paa den bedrøvelige spektakel, saa lenge at tiden blev for halt, og de havde alt begjøndt med comedien, som var, at Mercurius skulde komme og forkjønne — intet andet end orlog og krig. Og han kom med torden, ljunild, storm, hagel og vind. Da kom der ild i enebær riset, saa at hele tæltet ragte i brand, og der til slottet med, saa der blev en stor og ynkelig skrigen og klagen og trengen af folk, saa nogle blev ned traaden, og nogen forbrendt, ja, saadan ynck, at i allis blev der døde 386 af mænd, quinder og børn og det mest af adelen. Mayesteten red selv der rond om og saa paa den elændighed. Han kunde ikke holde sig for taarer. — A^o 1687 blev den tyrkiske keyser Mahomet d. 4de af sæt. Anno 1686 var Hamborg belæyret af Kongen af Danmark, forliste og der 1500 mand. — Pass[iartis]: at her skal endnu blive stilstand i 6 ugers tid. — Pass[iartis]: at de priser som Delmenhorst, Fyen og Island tog, det var ingen skjærbaader, mens det var 14 fisker baader og 7 og 8 mand i hver baad. De havde ingen gewær, ikke andet end som fiske redskab. — Og fregat Lossen kom og med frá Norge, og han convoyerte nogle fartøyer ind i Fladstrand. Her sigis, at han haver tagit en svensk kaper der, paa 10 støkker og 10 basser. (:Mens om det er sandt eller ey, ved vi ikke endnu:) — Pass[iartis]: om en forskreklige fiskis skabning, som blev funden og fangen i Wenels borg ved søe stranden nogle dage efter paaske, udi aar 1694 d. 5 may og veyede

tilsammen 144 lispund (:et anker i munden, et stække paa hoved, ligkiste paa ryggen, 2 sverd igjennem rumpen, og 2 kugler under bugen:). —

d. 5. ditto tisdagen. Vi fik intet arbejde paa Holmen. I dag kom her en hoben Hollændere ind, under hvilket var en svensk fløyt, som var tagen til pris. Hendis last var skattert for 13000 rdr. — Pass[iartis]: at her er en hoben folk tagen ud til skibs, som skal gaa ad Muskovien til, og føre prins[ess]en af Danmark (:som er konning Fridk. d. 4de sin søster:) til Muskovien, og hun skal have kroneprinsen af Muskovien. —

Pass[iartis]: at den pris, som fregat Lossen havde tagit, det var en svensk bregatin, og at han havde faaet 3 baader til med. — Pass[iartis]: at fregat Aben haver tagit en liden svensk kaper, er en saadan som en dobbelte chalupe — med + mand udi og + falkenetter. — I dag kom fregat Lossen fra Norge og hid paa Reeden, og fregat Aben kom og med ham fra Norge, og de havde tagit under veys 12 priser, som var en fregatte paa 10 støkker og 10 falkenetter eller basser, førde 50 mand og 11 fisker baader, med 8 mand paa hver baad. De kom alle her paa Reeden til ankers i aften. —

Det, som passiaris om fregat Raa og Høyenhall, var ikke sandt; men de gaar endnu og krydser i Østersøen og de haver skreven brever hid, at de haver seet 8 svenske fregatter, som krydser under Carlskrone, hvor for de haver skreven hid, at de vilde faa nogle flere skiber til sig, og saa vilde de gaa der hen til dem. — Den fregat, som Lossen og Aben tog, var nyligen gaaen ud fra Gaattenborg, og han skjød hans føre steng over bord. Da maatte han give sig tabt. Ellers var han den beste seyler, der var fra Gaattenborg. Og idag slog trommen om, at alle de svenske folk, som var her fangne, skulde møde paa Holmen i morgen og skulde transporteris. — Nu er her saadan god

tid her, at de kan kjøbe en skjæppe rue for 26 skilling. I dag laa gl. Kongens Jagt op ved Holmen og takled til. Oldenburg laa der og, og fortømrid. Flygende Fisk laa i daakken og takled til. Carlshaffns Waaben laa under kranen og kjelhalte, er en stor fløyt paa 14 støkker, blev tagen fra Svensken for leden aar i Sundet, og d. 4de october anno 1710 var hun med floden paa Kjøge bogt, og var hospitalskib, og Svensken var efter og jagid hende. — Prins Frederichs baad kom fra Holsteyn og laa ved Gl. Holmen, er en 3 mastre hukker med en slet forsteng, paa 4 støkker, 8 falckenetter, og der laa Elephanten baad, er en hukker med krydssteng, paa 4 støkker og 4 metael falckenetter. — Og der laa op ved Gamle Holmen en sluppe, kaldet de Charlotta, som haver værít den gl. Guldenlówis jagt til forn, hun har ingen støkker; der fore ikke mer end 3 mand der paa. Hun var kommen fra Stevns med fectualing. Og der laag Koussen, er et stort galiotskib, kan føre 16 falckenetter, og hun haver ingen støkker. — Og der laa en bombarder hukker, kaldet Hechelfyr, fører 2 mortere og 10 støkker, 8 falckenetter. Og der laag nok en bombarder hukker, kaldet Bom Slot, fører 6 støkker mortar, ingen basse. Og begge Muskovitters fregatterne laag og der oppe. Pass[iartis]: at Muskovitteren haver skreven vor Konge til, at han skulde ikke befatte sig nogit med Skaane, men bare gjøre sin flode klar og lade den ligge paa Reeden. — Og idag halte orlogsskiber Pr. Carel og Gyldenlówe ud paa Reeden. Pass[iartis]: at Vindhunden haver 4 svenske priser. Han er ikke komen endnu.

d. 12. ditto: tisdagen. Da halte orlogsskibet Svenske Makt, og 3 Løver ud paa Reeden. Og Jylland halte ud af haaket og paa Strømmen, og 2 mand ragte quæst; de bleve klemte fordærvet imellem kaien og skibet, da hun halte igjennem. Idag halte fregat Sophia (:som blev tagen den 5 may 1711:) ind i daakken, at gjordis klar til at gaa ud

igjen. — Og Enigheden, som blev tagen fra Svensken 1710, laa op ved Holmen og gjordis klar til at gaa i transporten med mange andre, som gjordis klar. Og 7 Stjernen laa og op ved Holmen og lossed, og Quartus baad skulde gaa ad Kjøge bugt til. — Idag kjørte Kongen rundt omkring vallene og besaag dem, og de arbeydede paa vallene og reparered dem. Og i dag halte orlogskibet Neldebladet ud til skraapeylene. — Pass[iartis]: at Franskmanden og Engelsmanden vil levere hverandre et sjøe slag i sommer i Stredet. —

d. 13. ditto onsdagen. Sjøhunden laa i haaket og gjorde sig klar til at gaa ud. Han fik sine mærs paa og tog sin baglast ind. Fredrik Quartus' baad gik ad Kjøgebugt til, og han skal ligge der og spise for de folk, som arbeyder med at tage de svenske støkker op, og saa Dannebrogis støkker. Pass[iartis]: at de støkker, som var paa det svenske orlogskib, saa mange som var metael, dem har de fyldt med krud, og de er alle sammen i støkker, saa de kan ingen faa af dem. — Og nu er her kommen en stor hoben søldater hid til byen i fra Øster Gjølland, og er indquarterit her. — I dag døde her 2 mand paa gaden; den ene var en smed. Han kom fra market og havde kjøbt kjød, og da han kom paa hjem veyen, saa døde han. Den anden var en kone, som og saa døde paa gaden. —

d. 15. ditto fredagen. Pass[iartis]: at der er saa stor sygdom i Helsingør, at der dør anden hver mand, og saa fort, som de kan begrave dem. Og i dag kom brander Sorte Hanen og fregat Pheenix og Makrellen fra Holsteyn og Justicias baad kom og ind. Han havde krydset i 3 uger i Østersøen. — Og her kom over 70 coffardiskiber ind med dem, som var lade med brende, og med korn og anden fectualing. — Og idag halte Norske Løven ud paa Reeden, og Aben laa i haaken og gjordis klar. — Pass[iartis]: at da Dannebrog laa under Bornholm, a^o 1710, da reed hun sit bogspryd i støkker og sin fock mast, og de lagde skaaler

paa. — Og alle de svenske fanger, som de fik, de ligger ombord paa Delmenhorst og spiser, i haaken — Pass[iartis]: at a° 1709 da fik de engang 500 matroser til fange i Skaane, som laa indquarterit hos bønderne, og de har nu allesammen givet sig her ind for aars tjenere. — Her passiaris, at en fregatte fra Bergen haver tagit en svenske Spaniefarer, nu i aar, i Nord Søen og bringit ham til Bergen. Men vi har ingen visse tiddinger der om endnu. —

d. 17 ditto søndagen. Pass[iartis], der var nogle, som fik brever fra Bergen, som stod i, at commander Trojel ligger klar med folkene, som skal her ned, mens vagter efter order. — Og alle Grønlandsfarene er gaaen. De har ingen anden folk paa end bønder, drenger og kjøbmands sønner. — Pass[iartis]: at paa Beskjermeren stod 2 mand for masten, for de havde været for lenge i land. Pass[iartis]: at en mand paa Beskjermeren faldt ned af mezzan rud og slog sig fordærvet. —

d. 18. ditto mandagen. Da fik jeg mine kostpenge til dato og 2 maanedes penger og skulde gaa ombord paa Pr. Wilhelm. Pass[iartis]: at fregat Høyenhall har tagit en pris, som er en coffardimand, kom fra Stict Bremmen, og der var en svensk generael paa med al sin pagagie ved navn generael Giølden Stierne. Og han havde 18 hæster og saa mange gewær inde. Pass[iartis]: at a° 1710, da slagit stod i Skaane, da var der en af vore fregatter, som tog en generael til fange, som og saa hedte general Giølden Stierne, han blev siden given løs igjen for andre. — Pass[iartis]: at i gaar var her en dokter her i byen, som døde saa megit hastig. — Pass[iartis]: at de gjør klar transport skibene, saa fort som de kan. I dag laa der 3 svenske priser op ved Holmen og gjordis klar til transport, som var 1 skude, 1 galiot, 1 kreyert — — — — — til

d. 21 ditto torsdagen om aftenen, da kom jeg om bord i Pr. Wilhelm med mange andre af Bragenæs v. b: Pass[iartis]:

at da Lovisa forliste sine master, da gik der en mand over bord, som sad paa taaben. Og 3 mand blev ihjel slaget. En af vore (:P^r Wh.) folk kom i boyen, for han havde været i arkeliet, med ild, i en tønder daase. —

d. 26. ditto tisdagen, som var tredie pinse-dag. Vi tjerid vort skib (P. W.) uden bords og lagde voulling paa vort bog sprid og slog vore mersseyl under. I dag kom fregatte Raa ind fra Østersøen og halte ind. Pass[iartis]: at da Lovisa seylte sine mastrer over bord, da faldt 3 mand over bord og drukned, og en mand blev ihel slagen af raaen, og en mand blev slagen fordervet. — Og i gaar kom her en Hollands fregat her paa Reeden, og da han kom nogit nær vore skiber, maatte han stryge sin vimpel, og tage ham ind. —

d. 30. ditto lørdagen. Vi blev liggende stille paa Kjøbenhavns Reede. Vi slog vort schomfer seyl og stag seylet under og gjorde os klar til at hale lenger ud. Nu kom her ind en Haallands fregat paa Reeden og gik til ankers. Han var kommen fra Christiania, lad med trællast, skulde gaaen til Lissbon, men formedelst han kunde ingen folk faa i Norge, maatte han gaa hid og laasse.

Juni 1. ditto mandagen. Vi sætte vore bramstenger op og takled dem til. Fregatte Pheenix kom ind fra Østersøen. Pass[iartis]: at pæsten grasserer i Helsingør. Der var i et hus, som døde 9 mennsker i en nat. Men om aftenen var de alle frisk. Igaar kom her en soldat til Kjøbenhavn fra Helsingør. Han kom ind i et gar kjøkken at købe sig mad. Og han gik med konen ud i et kammer at faa maden. Og da de bide nogit lenge, gik pigen ind til dem. Da fandt hun dem begge ligge døde med maden i henderne. Og i dag kom der ind en hukker fra Helsingør. Han maatte ligge i prodiagh ud paa Reeden formedelst pesten skjøld. Og idag kom fregat Andrikken ind fra Østersøen. Og nu var der ikke en af vore skibe i Østersøen hverken fregat eller orlogsskiber. — Om aftenen kom brander Den Flygende

Due ind fra Holsteyn med mange andre coffardiskiber, som Andrikken havde convoyert her hid med sig.

d. 2. ditto tisdagen. Vi blev liggende stille paa Reeden. Vi slog vore bram seyl og — — — — binde under, og idag kom fregat Falken ind paa Reeden fra Sundet med en hoben coffardiskiber. Pass[iartis]: at forleden vinter 1710, er der bleven forlist 18 coffardiskiber ifra Bergen, og meste med alle de 18 er folken og bleven forlist med dem. Her sigis og, at nogen Bergens skiber haver tagit en Svenske paa 36 stækker og saa en svensk Spanier farer. Men vi har ingen tidninger der om endnu. Pass[iartis]: at Wenden tillige med nogle andre orlogsskibe skal gaa ad Kattegat til, og de skal convoyere Islands farer, som nu ligger klar her til at gaa ud. Og igaar var alle skipperne af Islands farer ombord paa Wenden og fik zeygne brever. Pass[iartis]: at Fyen, Island, Nephtunie, Engelen er gaaen ad Norge, og Gjøldenløve og Slæswig ligger i Sundet, at for vente Islands farer, som kommer her i fra — Pass[iartis]: at i gaar har vi nu faaet penge paa Holmen alle matroser, og trommen slog om, at de skulde citto forføye sig om bord paa skibene —

d. 3. ditto onsdagen. Vi blev liggende stille, og vi smurde vore stenger. Fregat Hvide Falken forseylet lenge[r] ind paa Reeden, og her laa en jagt, som skulde gaa ud til kaper. —

Pass[iartis]: at a° 1710 d. 4 october, da Svensken attaque os paa Kjøgebogt, at der var 3 ganger ild i Fridrik Quartus, som admirael van Støcken førde, og pressiumertis, at han gjorde det porpos, og at vor offi[cerer] og vilde fløgte skibet. — Po edlif Rofedaar ras egnaam Releis.

Pass[iartis]: om en Kongens brøgger Klovmand han var anklaget for Kongen. Og da var de paa et maskeraet, hvor Kongen og mange andre herrer vare, da tog kongen en kaarde og stak saa støeds til hannem, og sagde: „Jeg har begjønt.“ Da tog v. ad: Barfod kaarden og sagde: „Jeg vil fuld ende.“ Og stak saa brøggeren ihjel. —

Pass[iartis]: at for nogle aar siden var der et Trund-hjemsskib væsten for Skotland. Han var kommen fra Spanien, og der laa han og drev i stille vær, da saag han en hval fisk, som gjorde jagt efter en sjøorm. Og jagid saa lenge, til de kom nær skibet, da rende søeormen oppaa skibet og hengde sig tvært over skibet. Da laa hvalfisken imidlertid lidet fra skibet, vel i 3 glas. Saa kom søeormen ned igjen. Da slogis de saa lenge, at søen blev fuld med slim og skim af ormen. Siden kom der nogit vind, og skibet seylte ifra dem. — Pass[iartis]: at søeormen haver været seet i Spanske Søen, at han haver reyst sig op udaf vandet med den ene ende over [vandet . . .].

d. 14. ditto søndagen. Vi blev liggende stille paa Reeden. Fregat Phenix gik til seyls ad Østersøen igjen med en hoben transport skiber, og Krussen halte ud paa Reeden i dag. Efter meddagen laa Havfruen og vaide blaat flag fra compagnen med formers seyl løs, og Gjøldenløve og Sleswig, Tumlingen og Sverdfisken laa med formersseyl løse — —. Pass[iartis]: at der dør mangfoldige folk i Kjøbenhavn, og saa mange, som bliver syge, dem fører de over til Salt-holmen, saa fast som de kan, og de fører over hver dag; thi de mener, at det er pæsten. Pass[iartis]: at igaar laa brander St. Marcus og ved Holmen og gjordis klar og tog bandgoods ind igjen. Hun var kommen fra Holsteyn med brende til forn, og 2 mand af hans folk var udi vandet at sømme. Og den ene kunde ikke sømme. Da lokked den anden ham ud og sagde, han vilde holde ham oppe; og da han kom ud, da slap han ham. Da sank han strax og drugnede. Da blev den anden tagen og sat fast i Holmens vagt. —

d. 16. ditto tisdagen. Vi blev liggende stil paa Reeden. Pass[iartis]: at Svensken ligger klar med 18000 mand, og vil marcere ind i Holsteyn med. — Her var og kommen adviser om, at Muskovitteren haver nu nyligen været i slag

med Tørken, de som Kongen af Sverrig fører og med unge Cam af Morland, — og at Muskovitteren forliste en hoben folk. Men han beholdt seyeren dog paa det sidste, saa han slog Tørkerne paa flugt, og svenske Kongen fik rømme ind i et kloster, som var vel befæstet, — og at unge Cam er blazeret og dødelig syg, og at Muskovitterne sparid ikke børn, som laa i vuggen (:i Morland:), som var 1 eller 2 nætter gammel, men slog ihjel for fod, brende og skjende. — Og at Muskovitterne ligger nu klar med 40000 mand, som han vil marcere ind i Finland med, imod Svensken. — og nu ligger al vor danske armadie alle sammen i læger her uden for byen, saa at marken er ganske sneehvid af teller. — I dag efter meddagen kom fregatte Høyenhall og Raa her ind paa Reeden fra Dragør. —

Pass[iartis]: at til Wien i Østerrige skal for nogle aar siden været funden en steen tavle i jorden, som er op graven, hvor paa var udhuggen den ganske proces, hvor til var gaaen med den herre Christo, til Jerusalem, der han blev dømt til det hellige kaars, at lide død og pine for det ganske menniskelig kjøen. — Item, hvad en hver af de rabiner, der sade rættten over hannem, — haver svarit i denne hans sag — og i enden disse formalia og egentlige ord, som Pilatus haver brugt i sin sentens, over den herre Christum, der han dømte hannem til kaarsens galje, som strax ere af trykte, efter som de stode ud gravne, i bemelte sten tavle, og af den salige mand velbyrdige Antonio Rantzou, den unge, her indbragte, copie af, og over leverit Samuelli Meigetio, en præst udi Holsteyn, — hvilke rabbiners navne, og ord vare, som efter følger — først den øverste president —

Caiphas.

„I alle sammen vide ikke, hvad I sige: det er os megit bedre, at et meniske dør for folket, end de skulle alle fordærvis.“ —

1 — Simon Leprosus, første raadsherre. „Med hvad ræt kan man fordømme den, som er sin egen og sit egit.“ —

2 — Rabaom

„Jeg ved ikke, hvor for rættten er gjort, naar man ikke skal forhandle udi sagen, og efter rættten foreført i den.“ —

3 — Achias —

„Man bør først flitteligen at ransage sagen, før end man fordømmer nogen til døde.“ —

4 — Subath

„Over Guds, og menniskens ræt maa ingen dømme, men en hver dømme over sine egne misgjerninger. Ak, hvad haver dog dette menneske gjort.“ —

5 Rosmophim

„Hvor til er lov og ræt given, naar oprigtighed ikke formedelst loven skal for svaris og op holdis.“ —

6. Putiphares

„Det trykker landet aller mest, naar der op stiger et opløb, blant den gemene almue.“

7 Riphar

„Rættten straffer ingen uden aleniste de ulydige og haardnakkede. Er han en over trædere, saa lader hans egne onde gjerninger dømme hannem og ikke voris hastighed.“ —

8 — Joseph af Arimathia.

„Ak, hvilken en stor skam maa det være, at ingen findis her i staden, der vil forsvare et u-skjældigt menneske.“ —

9. Joram

„Hvor for lade vi dette menneske dø for sin oprigtigheds skjöld og retfærdigheds skjöld.“ —

10. Ehihores

„I hvor rætfærdig han er, saa skal han dog allige vel døe, af den aarsage, at folket klager over hannem.“

11 — Dirabias

„Om vi endskjønt vilde bevise nogen naade imod hannem, saa bliver han dog af andre anklagit“ —

12 Sarcos

„En af sagt fiende er en stor fare i landet. Og stikker en stor farlighed der hos, der for skal man udryde hannem fra folket.“ —

13 — Rabinth —

„Er han rætfærdig eller u-rætfærdig, lige megit er det, men efterdi hans gjerninger ei stemmer over ens med vore forfædris væsen og handel, skal han her af os ingenlides lides eller til stædis.“ —

14. Josaphath

„Lader hannem fengsles med sterke jern baand og — bøier.“ —

15 — Ptolomæus.

„Er han ræt færdig eller u-rætfærdig, hvorføre tøve vi med hannem enten til døde eller slæt af landet for visis.“

16 — Teras

„Det staar høfligere, og er meget bedre, at vi forvise hannem af landet, end vi skulde for sende hannem til Keyseren.“ —

17 — Messa

„Er hans sag ræt, saa ville vi holde os til hannem; men er den u-rigtig, ville vi hannem aldelis forskyde.“ —

18 — Samerttus

„Lader os gjøre contract med hannem, at han ikke i det ringeste opsætter sig imod os. Vil han det ikke indgaa, skal han pinis over alle maader.“ — —

Der til svarede og skrege over lyd den gemene mand og almue, der stode om kring Caipham, og pharisæer: „Kaars fæst, kaars fæst hannem. Giver du hannem løs, saa est du ikke keiserens ven.“ Item: „Hans blod komme over os og vore børn.“ Og efter saa dant folkets skrig og acclamation af siger da omsider Pilatus dommen, over den uskyldige herre Jesum, udi saa maader som efter følger —
 Jeg Pontius Pilatus, en dommere til Jerusalem under

den stormegtigste Keiser Tiberio — hvis salige regiemente Gud naadelige bevare, siddendis paa den rætfærdige dom stoel, rætteligen til kaldet af de jødiske synagoger og det jødiske folk, for mig er fremkommet Jesus af Nazaræth, som den der af selv egen dristig hed, gjør sig til Guds søn, og er dog af en arm kvinde fød, disligeste lader sig høre, Jødernis konge at være, og Salomons tempel at for større, og for vende de skiekelser, som Mosses gav os, som af mange baade er hørt og seet; thi dømmer jeg hannem med tvende misdædere til kaarsens galje —

Klinge Rim Christo til ære — Lad falske stemmer gaa mod Jessom, verdens frelser — Ham engle coret dog med tusind stemmer helse for jordens evig Gud, der han, fra bjergits top — Paa ærestigen blev til Himlen løftet op. —

D: T:

d. 18. ditto torsdagen. Vi blev liggende stille. I dag gik fregat Andrikken til seyls ad Sundet til med en hoben coffardi skiber, over 50 seyl. — Og idag gik Havfruen, Sværdfisken og Tumlingen og Slæswig til seyls ad Nord-søen, og 2 brander Sorte Ørn og Engelen — og 2 bombarderer Citronen og Pomeransen — og en hoben coffardi skiber med dem over 30 seyl. — —

Pass[iartis]: at vor armadie, som ligger nu i læger uden for Kjøbenhavn, som er 6000 mand sterk, at de skal bryde op i denne uge; men ingen ved, hvor de skal marcere hen. Pass[iartis]: at vor armadie, som ligger i Norge, er nu 30000 mand sterk. — Pass[iartis]: at alle Hamborgere, som her er i tjeniste, haver nu faaet den prewilegie, at de skal blive afbetalt hver høst og reyse hjem. Men om foraaert skal de være til stæde at lade sig hverve igjen til vor Kongis tjeniste. — Pass[iartis]: at i nat var der en Ham-

borger, som blev ihel stukken i Kjøbenhavn, og den, som stak ham, var og en Hamborger (han gik hen og lagde sig til sove:). Saa kom vagten og tog ham. — Pass[iartis]: at paa orlogsskibet Sophia-Heddewig stod en skriver for masten, for han gjorde folkene u-ræt paa vectualingen, og han fik saa mange hug, at han blev ført syg i land og døde der af —

Og idag marcerte alle grenaderene udaf byen; men vi ved ikke endnu, hvor de skal hen. Pass[iartis]: at de skal marcere til Fladstrand med armadien og blive transporteret over ad Gaattenborg :: og nogle siger, at de skal marcere ad Holsteyn til. —

d. 19. ditto fredagen. Vi blev liggende stille paa Reeden. Pass[iartis]: at forleden aar 1710, da faldt der 2 mand over bord udaf galionen paa Havfruen. En drukned og en blev bjergit. Og i aar, men hun laa paa Reeden nu, faldt der og en mand over bord og blev borte. —

d. 22 ditto mandagen. Vi blev liggende stille paa Reeden. En mand af vore folk, som sad i bøyen, han maatte springe fra raaen i dag 3 ganger. Rødt flag fra compagnen med et canunskud, og da han havde sprunget raaen, maatte han staa for masten og fik tresindstyve slag for sin gat. — Pass[iartis]: at anno 1709, da fregat Ørnen laa inde i Christiansøe med nogle transport skiber, da maatte der en af hans baadsmands mater og springe fra raaen 3 ganger, og saa staa for masten til, for han havde vært der iland og drukket og slagits. Pass[iartis]: at den mand som sprang raaen paa Andrikken, den sidste gang han blev halet under kjølen, da ragte hans huvet paa kjølen, saa at han blev død der af. Han havde staalet penger udaf en fattig børsse, mens han havde vagt paa en af skibene, og siden havde han slagis og skaarist i land. — Pass[iartis]: at forleden aar faldt der en mand over bord ud røstet paa Prins Frederik, og blev bort med eens. — Idag gik der en af Kongens kaperbaader til seyls ad Østersøen, og en hoben coffardi

skiber med ham. — I aften var her en jolle om bord fra byen, som havde egne folk om bord, og da han for i land igjen, da kulseylte han, og folkene kom paa kjølen. Vi var hen med vor slup og bjerged dem alle sammen. —

d. 23. ditto tisdagen. Vi blev liggende stille, og vi skrabad vort skib uden bords. — Pass[iartis]: at i Amsterdam er in allis 353 kjerker, som bliver holdt prædiken i, som er baade med kjerker, capeller, og hospitaler. — Idag marcerte der nok et regimente af vore soldatere, ad Holsteyn til. — Pass[iartis]: at her er en stor sygdom i land i bye. I denne uge døde 9 mennesker i et hus, og dørene blev til spikret, og mange andre huser, som dør 2 = 3 = 4 = 7 = 4 = alt fort, og de mene, at uet er dog ikke pæsten; men det er saadan sygdom, som er i Helsingør.

Pass[iartis]: at her kom aviser idag til Kjøbenhavn, at Svensken ligger hen ved Hamborg, paa Krapperhede med 12000 rytteri og 6000 fodfolk, og at han har skreven vor Konge til saa lydende: „Det fortryder mig, at du besøgte mig i Skaane, den tid jag var icke hemma, men var iblant Tørker og hedninger. Men nu er jeg kommen hid, paa Krapperhede, og begjærer, at du vil nu komme og besøge mig, og hvis du ikke vil komme til mig, da vil jeg komme og besøge dig, med en bestaldning for Kjøbenhavn, eller hvor jeg helst kan finde dig.“ — Og idag, som var St. Hans Aften, da kjørte der mangfoldige mennesker ud til Vartou Kjelde, som er udenfor Kjøbenhavn, ved Gjøldenlund. I forrige tider haver der mange vanføre folk faaet sin helbrede der; men nu duer den intet. — Pass[iartis]: at udi Sælland er en kjelde, som heder St. Helena Kjelde. Den er god endnu, saa at baade halte og blinde faar sin helbrede der igjen om St. Hans Aften. [De], som haver en fast tro der til, de bliver helbrede, men de, som tviler der paa, de har intet godt der af. —

Jully d. 6. ditto mandagen. Vi blev liggende stille.

Pass[iartis]: at der er en stor sygdom og død i Kjøbenhavn. De, som bliver syg om aftenen, er død om morgenen, og de, som er syg om morgenen, er død om aftenen. Og politymester svende gaar om kring at skaffe ligene bort. Og de, som boer i de nye boer, vil ikke til stede dem. De har gjort stort oprør og slaat poletymestersvend fordervet og tog hans hat og paryk, og slog den fast paa Kagen, og nu har trommen slaat om i 3 dage, at de maa ikke onder liv straf røv[e] poletymesters svende. Og de hyrer folk, som skal bære de døde bort, skal have 2 rixdaler om ugen og 1 $\frac{1}{2}$ for hvert lig, de har bort. — Og nu er skatten forlindret paa borger skabet, saa at de, som gav 40 daler i sommer, skal give 30 nu. Idag halte Charlotta ud paa Reeden, og 100de mand af vore folk var med og halte Fredrik Quartus ud. Og fregat Blaa Heyren seylte ud paa Reeden at ligge seylklar. Og idag fik vi soldatere om bord, som var . . . . . mand og officerer. — Pass[iartis]: at for 8te dage siden haver Svensken ført 10 transportskibe over fra pommerske kosten og til Carlskrone, med matroser, som han haver værvet paa sine egne pladser i Pommeren. Pass[iartis]: at paa orlogsskibet 3 Løver blev der 2 soldater sat i bøyen og stod saa for masten 30 slag, for de klagede over, at de fik forlidet brende vin; thi de fik kuns $\frac{1}{2}$ rassun.

d. 7 ditto tisdagen. Vi blev liggende stille paa Reeden (: Willebald:) Fregat Blaa Heyren gik til seyls ad Østersøen, og formedelst at det blaaste for hardt, og vinden gik til søes, maatte han gaa til ankers hen ved Dragør. —

Vi laa nu med os 22 orlogsskiber paa Reeden, og inat sætte generalen sit flag op, alle de andre sætte sine flager, standarer og vimpler op, og idag laa flag skibene og vaiede blaat flag, og alle sammen med fore mersseyl løse i merset. Det var 5 flag skiber, som var Elephanten 1, generael Gjølden Løwe, Justicia 2, admiral Barfod, Wenden 3, admirael Rabe[n], Beskjermeren 4, schoutbynacht Wilster,

Prins Frederik 5, schoutbynacht Liwend Dons, disse vaiede blaat flag og formerseseyl løse, signael til at seyle — og saa 3 skiber med standaer, som var — Ebenezer 6, Comandeur Gudde, Lowisa 7, Commandør Hiort, Sophia Hedevig 8, commandør Gabell, og disse efter skrevne vaide vimpel af stortoppen. Prins Christian 9. capitain Christopher, Prins Carell 10. capitain Carel, Prins Wilhelm 11, capitain Hagedorn, Ny Delmenhorst 12, capitain Schiendal, Anna Sophia 13, capitain Hoffenberg — Jylland 14, capitain Ludwig — Hvide Svanen 15, capitain Undall — 3 Løver 16, capitain comand. Dichmand. Hun vaiede vimpel af krydstoppen — Frederik Tertius 17, capitain . . . . . Svenske Makt. 18, capitain Kaas. Disse vaiede vimpel af stortoppen og formerseseyl løse. Og saa laa Christian Quintus 19; han var ikke enda klar til seyle, og Carlothia Amalia 20 var heller ikke klar, og saa Norske Løve, capitain Wibe 21, som ikke heller var hel klar, og saa Frederik Quartus 22, var heller ikke klar. Han stod paa grunden; thi han kan ikke flyde ud endnu; det var for lægt vand. Og disse 9 skiber var i Nordsøen, som er Havfruen 23, viceadmirael Sehested, Fyen 24, capitain Knoff, Island 25 capitain Snestorp, Engelen 26 capitain . . . . . Neptunis 27 capitain . . . . . Gjølden Løve 28 — capitain Bæcher. Tomlingen. 29 capitain Gudde. Sværd Fisken 30 capitain — — — — Slæswig 31 capitain Juuell, og i Østersøen var ikke uden Neldebladet 32 capitain — — — —. Og inden for bommen laa disse: Oldenborg 33; hun laa og fortimred. Mercurius 34 laa og fortimred, Christian Quartus 35 laa og gjordis klar, 3 Kroner 36 laa oplagt. Curprinsen 37 laa sunken i haaket. Pr. Georg 38 laa oplagt, Gl. Delmenhorst 39 laa oplagt, og Laaland 40, det ny skib, laa og timret og gjordis klar. —

d. 22 ditto onsdagen. Om morgenen tilig var vi oppe imod Stevns. Der møtte vi vor flode, kom fra Kjøgebogt, som var 22 orlogs skiber og 2 fregatter og 4 brandere og

2 hospitael skiber og en hoben transport skiber, som var laden med røstvogne og anden ammonition. Om aften kom vi med vor flode til ankers imellem Torne busch og Gedser Riff og transportskibene gik ad Holsteyn til, og 2 orlogs skib og 2 fregatter med dem, og nu havde orlogsskibet C. Quintus sit viceadmirael flag oppe. —

Pass[iartis]: Efter den nye order for at leve efter sundhed, da maa vi de dagene, som vi faar frokost, som er mandag, onsdag, torsdag, lørdag, da maa vi ikke nogen mand faa øl til grøden, men maa spise ham foruden øl, og ikke at faa en drik, før end klokken er 11 formiddagen, og ikke maa det ene skibs slups eller baads folk komme over i det andet desformedels. Og naar flag skibene passiarer, at chaluperne ere om bord hos dem, da maa de ikke gjøre fast i skibet, men maa ligge paa sine aarer, uden alene officerer; de gaar over —

d. 23. ditto torsdagen. Vi blev liggende stille imellem Gedser Riff og Tornebuschen. Idag var her en generaels mønstring i al floden af en justicie raad, som kom i steden for Olle Hansen, — og vi blev alle til spurt, om vi havde nogit at klage over, — Og idag drilled vi og exercerte med vore støkker igjen, og alle køyene i nættene. — Thi efter den nye order maa køyene op hver dag, som det er værligt der til, for sundhed skjæld. Og i aften kl. 8te røgid vi tyschendek igjen med virak og andre røgelser, som kosted 30 rixdr. pondet; og det for pæst og anden sygdom. Pass[iartis]: at generalen haver faat brev at pæsten er i — — —

Pass[iartis]: at den sygdom og hastig død[er] i Kjøbenhavn; en matros, ret som han gik paa gaden frisk og før, blev han hastig syg, faldt ned paa gaden og døde med ens, og i et nus døde i en nat mand og kone, og 2 døttre, og der var ingen flere folk i huset. — Og der er en hoben huser, som der er slæt ud døde alle sammen, og der staar skjel vagt for dørene. —

d. 24. ditto fredagen. Vi blev liggende stille. Saa vi saa Tornebusch, Møen og Laaland. Een af vore soldaters under officerer kom i bøyen, for han sov paa sin vagt — i dag fik vi bech brende vin igjen, og formedelst at det var saa lidet, vilde vi med alle mand ikke tage det. Da blev den ny order op læst for os, at formedelst sygdoms skjæld, at af hindre, skulde vi have for enten hver fredag og hver tisdag $\frac{1}{4}$ pel bech brende, som der til er for ordnede, og skibet at røgis i mellem dækket hver aften og morgen og køyerne i finke-nættet, saa ofte som mueligt kunde være —

Efter meddagen lætted generaelen anker og gik til seyls og al floden med ham; men formedelst stille vær — — —
— — — —

d. 26. ditto søndagen. Vi blev liggende stille, og om morgenen tilig alle køyerne i nættene og presenninger over lugene og over roster værket. — Vi røged vort skib om læj igjen. Og om eftermeddagen lætted vi anker mesten alle sammen og for seylet lenger op til generalen, for at ligge i order. — Og 3 Løver var nu commandørskib med standaer af store toppen, comanderet af commandeur Dichmand. — Og da var vi 4 comandørskib, 2 schoutbynacht skib, 1 viceadmiraelskib, 2 admiraler og saa 1 generael-admirael —

Pass[iartis]: at de orlogsskib, som var i Norge, at de skulde være komne til Sundet med folkene fra Norge, som skulde være 2500 mand. — Men vi haver endnu ingen visse tidninger der om. Idag gjorde fregat Høienhall jagt efter en svensk galiot, som var en post jagt, og han skjød 4 skud efter ham. Men han vilde ikke bie. Da lagde Høyenhall sine 28 aarer til og seyled — — — — —
— — — — — fra Stockholm, og han skulde gaa til Hamburg at værve folk, og de fandt hos hannem i rede penge 9 sækker, og i hver sæk var 500 rdr: er 4500 rdr., og nogle. Pass[iartis]: at han havde med sig 36000 rixdr.

illa bon prj — og han blev tagen om bord paa generalen med de svenske folk, og galioten blev besat med folk fra generaelen og styrte ham til Kjøbenhavn, og samme svenske capitain havde sagt, at Svensken vilde komme med det første med en transport, at føre over til Pommeren, 24000 mand, og der skulde komme 12 svenske orlogsskiber med dem. — Og idag tog Høyenhall en skude, som var kommen fra Sverige og vilde til Pomern, til pris, og bringid den til Kjøbenhavn, hvad hun var lad med — Og i aften kom Ny Delmenhorsts chalupe — og baad, om bord til os fra Kjøbenhavn; thi Delmenhorst var gaaen ad Kiel med vor transport. De sagde, at de orlogsskib, som var i Norge, at de var alt kommen til Kjøbenhavn, og matroserne var og komne fra Norge, og var 4000 mand. Pass[iartis]: at den sygdom og hastig død, som er i Kjøbenhavn, at den tager jo mere og mere til, og de døde mangfoldige mennisker, og at i de nye boer er der nu mangfoldige mennisker, som ere slæt ud døde — — — — —
 Pass[iartis]: at da vi med Prins Wilhelm e: gik ad Bornholm, og Delmenhorst krydsed under Møen, pass[iartis]: at Delmenhorst haver den tid tagit 3 svenske priser og sat folk paa dem og sendt dem til Kjøbenhavn.

Augustus d. 6. ditto torsdagen. Om aftenen gik vi til seyls igjen, med os 6 orlogskiber og 1 fregat, at gaa ud paa en krydstogt, som var Sophia Hedewig, vor commandør, Prins Wilhelm, Prins Carel, Ny Delmenhorst, Neldebladet, Charlotta Amalia og Høyenhall. Om Natten seylte vi nord og norden til oster hen. — Pass[iartis]: at Svensken haver skreven vor Konge til, at han vil møde til søes, i denne maaned og levere et søe slag. —

Pass[iartis]: at paa orlogsskibet 3 Løver var der 2 matroser, den ene havde stukket den anden [:nogit lidet:] med en kniv, og det uvillendis. Han maatte dog i bøyen først, og siden maatte han staa for støkket i 5 dage efter hver

andre, og 3 ganger hver gang. Havde ikke alle folkene bestod for hannem, da skulde han staa saa i 8 dag. —

d. 7. ditto fredagen. Om morgen da var vi op under Hanøe. Vi saag en galiot i læj for Hanøe, og Høyenhall gjorde jagt efter hannem. Og vi blev var de 2de svenske fregatter igjen østen for Hanøe, og vi gjorde jagt efter dem med P^r Wh. og Pr Carel. —

Pass[iartis]: at forleden aar a^o 1710, da som orlogs skibet Justicia forliste sine mastrer, da gik der over bord med dem 62 mand, som blev alle borte; men der blev ikkun angiven, at der blev 38 mand bort [:for herrerne:], og vel 10 mand aparte, som ragte quæste. — Pass[iartis]: at da Prins Fridrik forliste sine matroser samme aar, da forliste han sin jolle og chalupe med, som blev slagen i støkker af masterne. I aften praied prins Carel en Lybsmand, var kommen fra Sværiges. Og i nat begjonte det at blaase op noget hardt af en østlig vind. Voris [:P. Wh:] store merse raa gik i støkker, og i nat dued Sophia Hedewig, Delmenhorst, Neldebladet og Charlotta, op for Bornholm igjen, og vi andre 3 laa bi om natten under 3 under-seyl. —

d. 8. ditto lørdagen. Det kulte lige hardt — om foremiddagen. Saa dued vi 3 op ad Bornholm til som, var Prins Wilhelm, Prins Carel, Høyenhall. — Om aften kom vi til vor flode, og de andre 4 skiber var ikke komne til floden, hvorfor vi, Prins Wilhelm og Høyenhall, maatte strax gaa til seyls igjen; men Pr Carel gik til ankers. — Om aften saag vi 4 seyler forud. Høyenhall gjorde jagt efter de 2de, skjød efter dem med skarp, og var dem om bord, hvad det var for nogen. Siden gjorde vi jagt [P: Wh:] efter de andre 2de. Skjød et skud med skarp efter dem og var dem om bord. Det var 2 galioter, var komne fra Kjøbenhavn. Commandør Kaas var paa den ene og skulde gaa til vor flode. Og da vor chalupe kom fra dem igjen, maatte den ikke komme os om bord igjen, før end den maatte røgis og med

løbe krud langs sluppen, og formedelst pæsten, som er i Kjøbenhavn. — Og ingen af vore skiber maa hente fectualing fra Kjøbenhavn eller nogit andet. Pass[iartis]: at de 9 orlogs skiber som var i Norge, at de er kommen til Sundet, som var Havfruen, Sverd fisken 2, Tumlingen 3, Slæswig 4, Gjølden Løwe 5, og Fyen 6, Island 7, Engelen 8, Neptunis 9. — Ogsaa brander Sorte Ørn og Engelen og brander Citronen og Pommeransen og Fregat Ørnen.

d. 12. Pass[iartis]: at vor Konge haver kjøbt en fregat fra Serdam, paa 28 støkker, og han er alt kommen til Kjøbenhavn, og han skal være en post jagt imellem Danmark og Norge. Pass[iartis]: at de haver nogle faat brever i fra Norge, hvor stod udi at vore søldatere i Norge ere marcerte hen i lægeren ved Svin sund alle sammen, og bliver liggende til vidre order. Pass[iartis]: det for 3 uger siden. — Pass[iartis]: at der er god tid i Norge nu. — En tønde rue koster 2 rixd. og en td. malt $10\frac{1}{2}$ z . I dag blev en av vore soldatere sat i bøyen, for han havde stukket en af borse skjøtterne i armen med en bajonet.

d. 13. ditto torsdagen. Vi blev liggende stille onder Bornholm, og nu ved disse tider blev vort øl ult paa floden, saa vi maatte drikke vand, mesten paa alle skibene. Pass[iartis]: at capitain Wibe, som førde Norske Løven, han praied en svensk galiot forleden, som var fuld af svenske officerer og en stor hoben penger inde. Han sende først sin slupe om bord til ham, da holdt han chalupen fra borde, saa de konde ikke komme over. Siden seylte han ham paa siden med skibet og for ham om bord. Da han befandt saa stor rigdom i skibet og saa mange penger, da havde han tagit en hoben stik penger og lod ham saa gaa fri. Siden lod han sine ord saa forlyde, at dersom generalen vidste saa vel som han, hvad der var i den galiot, da skulde han ikke saa lætt lade hannem passere. —

d. 14. ditto fredagen. Vi blev liggende stille under

Bornholm. Pass[iartis]: at fregat Pagan, nu i sumer haver tagit en svensk pris, som var en stor fløyt. — Fregat Pagan, laa og tonde intet flag, da kom denne Svenske ansættendis med 2 engelske fløyter; thi han havde baade engelsk og svenske pass. Og skipperen for ombord paa Pagan med sit engelske pass, da begjænte capitainen at snakke fransk til hannem og endel af folkene med, saa mange som kunde snakke fransk til ham. Og da undskjældte han sig, at han havde glemt sit pass om bord. Han for om bord igjen og hentede sit svenske pass med sig; thi han mente, at vor fregat var en Franskmand. Og da han kom med sit svenske pass om bord igjen, strax hidsed capitain dansk flag op. Da fornåm Svensken, at han var bedragen og var god pris. Han var lad med — — — taabak og med adskillig —

— — —

September d. 4. ditto fredagen. Vi blev liggende stille paa Kjøgebogt, med os 28 orlogsskib; 5 var i Nord søen, 1 var under Bornholm, og 6 laa i Kjøbenhavn [:oplagt:] — Pass[iartis]: Om det sidste fælt slag, som nu Muskovitteren haver havt med Svensken og Tørken, det var med Tartarienes Cam, og med de 300 Svenske, som Kongen af Sverig fik rømme til Bender med. Og de belagde en Moskovittes stad, heder Bialasercky, med en utalig hob folk. De stormede 4 gange paa staden, men maatte dog give tabt, og comandanten narred 3000 Tarter ind i staden og slog dem ihjel. — Saa kom Muskovitten paa de andre og forfulde dem og slog mangan 1000de ihjel af dem, og en Muschovittes generael ved — — — navn første Galleczin, han tog Cam af Marland sin søn til fange og mange andre generaler og fælt herrer samt deris læger og ammonition — og en torkiske general — Kyousky fik rømme til Benden, selv tredje, hvor Kong Carol paa den tid var i staden. Og Muskovitterne forfulde dem til stad Benden i Tyrkien, med 80 000 mand

og beleyrede den, og her sigis, at han haver nu tagit ind Bender og Constantinopelen, og at hans flode ligger der med 130 smaa orlogs skiber. Pass[iartis]: at her var nu nyligen kommen adviser herom, og vissen er at faa der om paa prent i Kjøbenhavn. —

[d. 4de igjen] ditto fredagen. I dag kom smakken Krone borg hid til os til ankers. Hun kom fra Kjøbenhavn. — Pass[iartis]: at Pr Christians baad drev i land paa Stevens med det haarde vær og slog sig i støkker. Han var da fuld af brød og fectualing. — Pass[iartis]: at den hukker Studen, som gik ud paa kap i for. md med 40 mand paa . . . . støkker, han blev tagen av Svensken og bringit ind till Gaatten borg. — Pass[iartis]: at fregat Ørnen, som gik her fra med sin [:tyde= bær flode:] — de haver værít her onder den svenske vallen lige over for Dragør, og der haver de tagit 25 fisker baa= der. Nogle af dem var temmelig stor og en hoben af folken, som var i dem, sprang i vandet og kom iland igjen. —

d. 5. ditto lørdagen. Vi blev liggende stille paa Kjøge bogt, og i nat kom vor baad ombord; han var fordreven i land ned til Kjøge, og da han kom om bord med vand fadene, maatte der ingen mand komme over i skibet for= medelst pæsten. Og lieutenanten, med alle folkene, som var i baaden, maatte springe alle sammen i vandet over hoved, og vandfadene maatte først stilles i søen, før end vi kunde komme over i skibet, dog hvor vel at lieutenant :O:B:S: havde en attæst fra borgermesteren i Kjøge, at der var ingen pæst der, det maatte dog ikke hjelpe, de maatte dog fare iland igjen. —

Om foremeddagen fik vi en fiske galiot fra Havfruen, som havde vand til os. Og Charlottas baad førde øl om= bord til os, og idag fik vi vore syge og friske folk ombord igjen, som var paa Stevns, til vi skulde seyle. — Pass[iartis]: at Muskuitteren haver marcerit til vor leyer i Holsteyn, og haver leyret sig der med 30000 mand, os til undsætning

imod Svensken — Pass: at Zeharen er nu selv der hos sin armadie, og her sigis, at han og hans generael (:der same steds:) vil komme hid til Kjøgebogt, for at beskue vor flode (dog ubekjente). Og her sigis, at vor flode skal ikke gaa til Kjøbenhavn i høst (:formedelst pæsten:), men at vi skal gaa til Kjerteminde. Der skal de ligge op i vinter lag — Pass[iartis]: at over i Skaane er kommen saadan sygdom nu, at de dør som star, men ellers er der god tid i landet, saa at en tønde rue, koster ikkuns 1 rixdale, if it be true I can noth tell you certain, but so many says.

Om aftenen lætted vi anker og gik til seyls, med os 2 orlogs skiber, som var Pr Wilhelm og Prins Christian — og skulde gaa til Bornholm — for et kryds i 18 dager. —

Pass[iartis]: at Havfruens fisker galiot, som var her om bord med vand, han laa i 6 uger i prodigal, for han havde værít i Kjøbenhavn, og i den tid døde der 2 mand paa ham, og 1 mand blev ihjel slagen af en hand spag ved skibs anker hegtingen. Same galiot havde 4 støkker, 8 mand. —

Pass[iartis]: at vor Konge er nu selv med i voris læger i Holsteyn, her sigis, at han haver belagt Wismar og bombarderit paa staden og skjød 3 ganger ild i den og paa det sidste indtagit den, og at borgerne haver selv paa det sidste erobriget staden imod deris øvrigheds vilje.

d. 6. ditto søndagen. Om morgenen tilig passerte vi Ysted, og sætte vor curs ad Bornholm. Vi saag en seyler for ud. Prins Christian gjorde jagt efter ham, var ham om bord. Det var en Hollands fløyt, var kommen fra Danzig og vilde til Sverige. — Efter meddagen saag vi nok en seyler, og vi [:Prins Wilhelm:] gjorde jagt efter ham. Var ham ombord; det var en Wismar galiot, var kommen fra Væstervig, lad med deler og træl last, vilde til Wismar. — Han sagde, at de havde faat adviser i Sværigen om det slag, som Muskovitteren og Tørken og Svensken og Tarteren haver havt. Der stod i, at Muskovitteren forliste 16000 mand. —

Pass[iartis]: at de haver nu nyeligen faat brev fra Kjøbenhavn [: angaaende pæsten:]. Da er de uddøde i byen, saa at i hele Adelgaden er ikke et menske igjen. Og i Nyboer og paa Christianshavn og i Nyhavn er og snart ingen igjen, og man kan see kuns faa folk igjen paa gaderne, og at pæsten stillis nogit nu, saa at i den anden uge døde ikkuns 300 mennesker over hele byen. Pass[iartis]: at smaa pige børn der gaar og røger taabak og alle quindfolk, for at de skal ikke døe af pæsten. Og idag imod aften fik vi Bornholm i sigte, og idag kom 4 av vore soldatere i bøyen, med bøyelen paa begge benene, for de havde banket stokfisen i stækker med vilje. — Om natten laa vi vest over igjen med smaa seyl —

d. 7. ditto mandagen. Om morgenen da var vi hen ved Bornholm. Vi (:P: W:) saag en seyler forud i læj, gjorde jagt efter ham og skjød med skarp, kom til ham og var ham ombord. Det var en lybesk skude De Hof van Lübeck, var lad med salt og vin, vilde til Danzig. Hun havde over 20 passenerer inde, som var handt verks folk, af alle slag, hvilken var alle ombord hos os og viste sit pass. — Same skude havde og inde adskilligt stik gods, og (:two smal arms, which wee took:) Co del aar nahe operas —

Siden gjorde vi jagt efter en anden seyler og skjød med skarpt efter ham og gjorde alt klar til at slaa: kom saa til ham og var ham ombord; det var en lybesk fløyt, De St^t Marcus van Lubeck. Hun var kommen fra Hamborg og vilde til Stockholm, var lad med salt, øl, taabak, og adskilligt, al contrabande, og vel 18 passenerer af handtverksfolk og nogle quindfolk, vi tog 2 passenerer der udaf og satte saa 1 skipper med 5 mand der ombord for at bringe den til Kjøbenhavn. Siden gjorde vi jagt efter en anden seyler, kom til ham og var ham ombord. Det var en lybsk galiot, De St^t Johanis van Lubeck, var kommen fra Hamborg og vilde til Stockholm, var lad med salt, vin og brendevin,

taabak og ad skilligt stik gods, alt contrabande. Og han havde og en hoben passener med haandtverksfolk og quindfolk inde. Og vi tog 1 af passenerene der af, og satte 1 lieutenant med 5 mand der ombord med gewær og 8 dagis kost, og de skulde bringe hannem til Kjøbenhavn. Prins Christian var og paa jagt efter en seyler, kom til ham og var ham ombord. Det var en Hollands galiot, som vilde ad Danzig til. — Og vore 3 passener, som vi havde nu inde, de sagde, at for 8 dager siden haver der gaaen 4 skiber fuld af folk fra Hamborg og ad Rostock til [de] Svenske —

Pass[iartis]: at paa Skaaneland, lige over i fra Bornholm staar der en steds lige som et skib paa stabelen udaf graa sten. Begge stevner og kjølen og alt indholdet, og er alt sammen udaf sten.

d. 10. ditto torsdagen. Da var vi begge to op under Bornholm igjen, og vi (:P: W: og P: C:) sende begge vore joller i land paa Bornholm for at købe ferskt. Og idag kom vore soldatere ud paa boyen igjen. — Idag gjorde vi (:P: W:) jagt efter en seyler, kom til ham. Det var en galiot fra Kiel, kommen fra Calmer, lad med begtjere og jern, vilde til Aabenraade. Han sagde, at Svensken ligger klar i Carlskrone med 36 skiber, og at der laag 700de matroser i Calmer, som reyste da ad Carlskrone til. Men han mente, at Svensken kom ikke ud i aar. — Om aften var vi om bord hos en Hollænder, som kom fra Sundet, var lad med salt, vilde til Stockholm. Han sagde, at der dør endnu fast i Kjøbenhavn, og at hele marken i fra Helsingør og til Kjøbenhavn staar fuld af tælder, som folk har flyttet i fra Kjøbenhavn. Og i Helsingør, sagde han, maatte ingen af dem kome i land uden skipper (:som før talet:). Der sagde han var mesten ingen folk i byen.

10de september torsdag. Vi praied en Hollænder, som vilde ad Stockholm til. Han sagde, at Fransmanden haver forleden sommer indtagit Barseloina igjen med mange andre

stæder, som Hollænderen og Engelskmanden indtog for 6 aar siden, og at kong Carel, Keyserens søn, som da blev indsæt til konge i Spangnein, samme aar lod dronning Anna af England gaa 16 orlogs skib ad Spanske Væstindien og proklamerte ham der konge over Spanske Vestindien og. Nu sagde denne Hollænder, at han er bort fløgte, saa ingen ved, hvor han er.

d. 11. ditto fredagen. Om aftenen var vi op under Bornholm, da kom vor jolle om bord igjen; men skriveren var over i land at kjøbe ferskt. Idag praied vi en Aabenrader galiot, var kommen fra Stockholm, og vilde gaa hjem, lad med trælast. Han sagde, at der var en stor sygdom og død i Calmer og Stockholm. Og der passiaris, at i Kjøbenhavn døde udi en uge 1900 menisker in allis. Pass[iartis]: at i Kjøbenhavn haver de med vilje begravet 4 levendis, menendis dermed, at pæsten skulde rømme i fra dem.

Pass[iartis]: at da pæsten gik i Norge saa hardt, begrov de og ensteds et levendis pigebarn, medens det levde.

d. 16. ditto onsdagen. Vi seylte bidevind vesten for Bornholm — Pass[iartis]: at da Anna Sophia laa paa Kjøbenhavns Reede a° 1710, da faldt der en bonkefeyer over bord af barkeholtet og blev borte — Da hun kom til Kjøgebogt, da var der en mand i chalupen, han ager paa chalupen (:for sig selv:), da faldt han ud af chalupen og drugnede, blev borte. — Da hun gik fra Kjøgebogt ad Bornholm første gang, da forliste hun sin chalupe, som slæbte agter ud, og der var 2 mand i hende, som ogsaa blev borte — —

Da Anna Sophia kom til Kjøgebogt igjen, da var der en ugudelig skipper paa. Han gjorde en af folkene til bonkefeyer, og gjorde en trækorde og bandt paa ham, og slog hannem altid saa megit. Da blev denne mand desperat der over, saa at han sprang selv ud igjennem porten og dræbte sig selv. Og da han sprang ud, sagde han: „Du skal faa en uløkke, som er skjöld her i min død.“ Da om natten

efter saag skjel vagten samme døde mand, hvor kom op ved siden af skibet, og gik op for trappen og ind i skibet, i sin forrige gestalt. Og samme nat var han nere hos skipperen i hans koye, og brød hans hals i støkker, saa at hans hoved stod for kjert paa ham. Andre dagen der efter døde han og blev begravet paa Stevens. Siden spøjte han saa om nætterne i Stevens skov, at der kunde ingen faa roe for ham. Ligesaa gjorde det nu i aar i Stevens skov, at vore folk, som laa der, kunde ikke faa fred om natten for dødnings, saa at hver nat rev de ned koyene for nogle og knibte og kryste nogle, saa at de var nær lame. —

Pass[iartis]: at paa Anna Sophia forleden aar a° 1710, da hun laa under Bornholm og under Stevens, døde der om bord 160 matroser. Og idag, som var d. 16 sept^{mbr}, var jevn døgn, nat og dag lige lang. Og var nu den første høste dag (Bless be God for this sommer now past for a good health). —

Pass[iartis]: at da fregat Lossen krydsed i Nordsøen i 6 uger a° 1710, da forliste han sin forebramsteng og sin store steng, og ingen mand fik skade. Samme tid forliste han sit anker under Jylland. Tougit sprang i støkker.

d. 17. ditto torsdagen, som var første høste dag. Vi krydsed med Prins Wilhelm vester for Bornholm. Det blaaste hel hardt af en vestlig vind med storm, regen og hagel boyer.

Pass[iartis]: at for 5 aar siden var der en fransk kaper, som plændred ud en Hollands lods galiot, og det saa ofte, at de kunde da ikke lide det lenger. Da tog skipperen engang lods galioten fuld af folk med handt gevær og gjorde tæt med huller langs siderne og sætte korke propper ind i dem, saa det kunde ikke synis. Da gik han ud, og denne franske kaper kom til ham igjen, og praiede ham, at han skulde sætte sin baad ud og komme om bord. — Men han havde til foren sat sin baad ind paa dækket, og timmer=

manden stod og dicated paa ham. Det undskjældte han sig med, at den var i støkker; men han sagde: Det er godt vær; vi kan legge jer om bord med galioten.“ — Franskmanden svarid: „Ja, weni don.“ Da seylte han ham digt paa siden og gav ham sin hele salver med handt gevær. Igjen[nem] hullerne skjød folket af hans dæk og entred ham om bord med alle mand og tog ham til pris og bringid ham til Amsterdam.

D. 18. ditto fredagen. Det blaaste hardt af en w. vind. Vi dued op for Bornholm og gik til ankers under Sandvigen. —

d. 18. ditto fredagen. Vi med P. W. kom til ankers under Bornholm. Der laa da Havfruen til ankers med sin esquader, som var 6 orlog skiber, i hvilken vare Ny Delmenhorst, Ebenezer, P. Carel, Island, Lowisa, Neldebladet — og Høyenhall og Ræven (:og Fregat Lossen laa inde i Christiansøe og reparerte:), og det var disse, som kom til Bornholm. Pass[iartis]: at Havfruen med sin esquader havde været op under Carlskrone, og saa at der laa kuns 13 skiber klar paa Reeden. Dog her laa 2 Engelskmender til ankers, som var kommen fra Stockholm; den ene sagde, at der laa en hoben transport skiber klar, som skulde gaa bort, men han vidste ikke, hvor de skulde gaa hen. Og den anden sagde, at de var alt given fri igjen og oplagt. Om aftenen lætted vi anker allesammen igjen og gik til seyls vester efter.

October d. 1. torsdagen. Vi P: W: blev liggende stille i Christiansøe, og vi spuled vort skib inden og uden bords, og alle folkene maatte kaste sine hengematter og koyklæder i søen og vaske dem ud. Og saa røgid vi vort skib om læj for sygdom med den der til forordnede røgelse. — Og idag kom vor baad fra Bornholm. Han sagde, at 8 af de svenske orlogsskiber, de laag til ankers vesten for Bornholm. — Idag kom en af vore folk i boyen, for han havde været i land og slags og brugte klamri i land. —

d. 5 ditto: mandagen. Vi blev liggende still i Christiansøe, med orlogs skibet Prins Wilhelm. Og vi krengede vort skib over til den anden side og forsaa hende uden bords og lutrede hende under. Her passiaris, at orlogs skibet Island var tagen af de 14 svenske orlogsskiber. — Idag var der en mand af vore folk, som var iland og drak sig fuld, saa at han blev saa gal, at han sprang udi vandet og vilde drukne sig selv. Dog kom der nogle udi vandet og fik redde hannem. Og saa tog de ham og sætte ham i arræst; thi han var desperat —

d. 7. ditto onsdagen. Vi blev liggende stille i Christiansøe; det blaaste hardt af en n. n. w. vind. Vi strøg vore stenger og raaer om læj. — En mand af vore folk blev sat i boyen, for han havde staalet noget i land.

d. 8. ditto torsdagen. Vi blev liggende stille i Christiansøe. Idag blev den mand, som sad i boyen, sætt for støkket og nok en, som havde været camerat med ham. De havde stolet en kjedel i land, og de fik over 200 slag hver af dem for støkkene. — Pass[iartis]: at i vinter, da fregat Raa laag her i Christiansøe, da var der en af folkene, som havde et saart ben. Han gik iland, og tog med et lidet stække af et kaal blad til sit ben. Og de klagede ham. Han maatte staa for masten; der for fik 50 slag. — Idag kom her en baad fra Bornholm hid til Christiansøe. De sagde, at de havde seet 11 orlogs skiber. Vi presumerte, at det var Svensken, som nu gik tilbagers, efter at han har nu faaet sin transport over ad Pommeren til. Og nu, mens vi laa her inde, bleve vore folk alt flere og flere syge efter haanden, saa at idag havde vi 74 syge mand iland, og var meste parten af soldatere.

d. 16. october fredagen. Vi lætted anker og gik nermere op til vor flode og skjød 13 canunskud for generalen, blev betakket igjen med 3 skud. — Pass[iartis]: at viceadmiral Sehested med Havfruen havde for 8 dage siden været hen

under den Pommerske kusten, og der haver han tagit en svenske post jagt, baade med post og brever, som skulde gaaet ad den svenske læger i Pommeren, og bringit den til vor flode paa Kjøge bogt. Og siden den tid haver al floden liggit og vaiet blaat flag alle dage til at seyle (:men vinden var contrarie:) til idag gik vinden til nord væst. Da lætted de anker med al floden og gik til seyls fra Kjøgebogt, efter at generalen havde liggert der i uger og dage. Og da var vi tilsamen 25 orlogsskiber, fregatter, brandere, hospitalskib og nogle jagter og smaa snover og bombardere, men ingen transportskiber; thi de ligger i Grønsund og ere hen ved en 200 seylers. Pass[iartis]: at der er gaaen 3 orlogsskiber ad Norge til, de andre at convoyere Islandsfarer, som er Prins Carl med schoutbynacht Wilster, Neldeblad — — — Paa vor flode var nu om væxlet alle capitainerne og byttet og faaet hver andris skiber igjen, og formedelst her var ringe tilførsel, spisede de nu ikkun 2 ganger om dagen, og fik intet brende vin. Pass[iartis]: om pæsten i Kjøbenhavn. Der døde i denne forgangne uge 600 menisker; thi den holdt op en stund i 8te dage. Og der døde slæt ingen. Da fløtte de ind i byen igjen alle de, som vare ud reyst paa landet. Og da de var komne ind igjen, da døde de lige saa fast som før, hvor paa at man kan føle og see Guds almechtige gjerninger og vore synders straf. Men ellers er her paa vor flode (:Gud være ærit:) endnu baade frisk og sundt, slet ingen sygdom eller død, uden paa Island er der over 100de mand syge, og Fridrich Quartus, som var forbøden, at ingen maatte komme der ombord. Han haver al den tid, som han haver liggert paa Kjøgebogt, hentet sit vand fra Kjøge og sin fectualing fra Kjøbenhavn, er dog (:Gudske lov ingen sygdom nu der om bord:).

Samme ditto: d. 16. oktob^r. Passerte vi Stevens med vor flode, og om aftenen var vi hen under Møen. Da var vi til sammen 60 seyl med smaa og store, baade orlogs skib,

fregatter, brandere, hospitalskibe, bombarderer, jagter og smaa snover og baader. Pass[iartis]: at nu for kort tid siden var der en mand i Kjøbenhavn, som spaade om pæstilænsen, som der grasserer. Han sagde, at de skulde dø bort alle saa mange, som vare i staden, uden 3 mand, og da blev han tagen fast og blev sat i det blaa taaren. Pass[iartis]: at vi skulde gaa med vor flode hen ad lant Rygen, og der at gjøre land fall, med alle søldaterne, som var paa vor flode, som var ved en 5338 friske mand, og det blev op læst i vor flode, at hvilken matros som vilde gaa med paa landet, maatte gaa, og de maatte alle tage fri bytte og plønder. Men de maatte ingen huser af brende. —

d. 23. oktober fredagen (:idag var det just 2 aar siden vi kom her ned, og om bord paa Dannebrog:). Idag blev vi liggende stille med vor flode onder Jasmont, og vor jolle blev commanderit i land med 10 mand i til at hugge brende, formedelst vi manquerit brende. I dag kom her hen imot 40 coffardi skiber i fra Holsteyn, og de havde inde vore artollerit folkene, som ikke var komne over; og de seylde forbi vor flode op til Ruden Eyland og hen, hvor de skulde lande dennem. Og idag var vor jolle hen hos generalen. Pass[iartis] at Svensken ligger klar nu med 24 orlogsskiber og vil kome med første gode vind. Pass[iartis] at orlogsskibet Gjæld Løwe er forlist i Nordsøen med mand og alt.

November d. 2. ditto mandagen. Vi blev liggende stille med vor flode under lant Rygen. Det blaaste hel hardt mest hele dagen, til om aftenen blev det gaat vær. Pass[iartis] at for 8te dager siden, da laag Fregat Høyenhall til ankers under Tornebusken, og vaiede svensk flag, da kom der en svensk paast jagt seylende forbi ham, saa nær at de praiede ham, og han sagde, han var fra Stockholm. De bad ham at brase op, og han vilde ikke. Da tog capitainen og 4 søldater hver sin flint og skjød paa ham, og skjød en mand igjennem skulderne. Da sætte han seyl til og løb, og

Høyenhall kapped sit anker og jagid efter ham. Men førend han fik seyl til, da var den anden op til lovart og fik eschapere, saa at Høyenhall kunde ikke seyle ham op igjen. Idag kom her nogle transport skiber fra Kjøbenhavn med vectualing til floden, øl, brød, brende vin, taabak, piber og andet. Og vi fik idag 8 ordre fra generalen at hente vectualing paa 8 skiber. Og af den taabak, som kom til floden, fik hver matros paa vort skib 1 pund, og hver fik 1 taabaks-pibe. Disse transport skiber gik fra Kjøbenhavn d. 21 october. De sagde, at den uge døde der hen ved 100 mennesker, men nu stiltis pæsten, sagde de, saa at der døde ingen nu mer i byen. Pass[iartis] at der var død in allis af pæsten 36000de mennesker og nogle hundrede. Og nu flytted de ind i byen igjen alle sammen, som var fløttet ud paa landet, saa at gaderne var lige saa fulde af folk som før. De sagde og, at der ligger en heel armadie med krigsfolk i tælt af vore soldatter, uden for staden. Og der er en stor død der i lægeren, saa at de kjører de døde bort med 4 pæst vogne, saa fast som de kan kjøre baade nat og dag —

d. 6. ditto fredagen. Vi blev liggende stille med floden paa Kjøge bogt. Og i dag kom en af vore under mestere i boyen, for han havde slagis med en af officeren over soldaterne.

d. 18. ditto onsdagen. Vi blev liggende stille. Om morgenen tilig, da bedarte værít sig igjen, og da lod generalen blaa flag vaie fra compagnen, da lætted vi anker med al floden for at gaa til Kjøbenhavns Reede. Vi seylde reeden dør og kom saa om aftenen til ankers paa Kjøbenhavns Reede med al floden. Gud være ære for beholden. Gud ske lov, at det blev dog ikke med floden som den mand i Kjøbenhavn spaade derom.

(Mennisken spaar, Gud raader.)

d. 22 ditto søndagen. Vi blev liggende stille med floden paa Reeden. I dag blev her holden taksigelse paa vort skib P. W., for pæsten var stillet i Kjøbenhavn, at Gud haver

midt i sin vrede tenkt paa sin barmhertighed og for de troendis (:og udvaldis:) bønners skjæld, for kortet de plagers dage, og han formande folket, at efter som de nu renser husene, før end folkene maatte komme i land, at de ikke skulle gaa i skjøge og boy huser, i stæden for kirken og Guds huser, at takke Gud for sin naade og barmhertighed — Pass[iartis] at orlogsskibet Sleswig er forlist i Nordsøen hen ved Vigsiden. Der kom en hard storm paa hende, af en væstlig vind; og hun var paa en lægger vall, og ved prangen fra vallen blev skibet saa læk, at de maatte surre hende med cabel touger, fik saa prangevallen af og stod for Norge, da kom der en hel planke op flydende ved siden; saa sank hun med top — — — blev ingen bjerg[igt] [uden] baadsgasten med baad — — — Comman — — — hed.

Pass[iartis] at paa Høyenhall i sommer stod en dag 60 mand for masten, for de havde skreven en klage over en lieutenant, som de havde ved navn Spincke, og disse havde alle sammen sæt sin hand under brevet, ret i en compas. x — Pass[iartis] at capitain Donner, som førde Høyenhall i aar 1711 var saa meget slem mod folkene, at da de halte ud igjenem bommen for at gaa til Østersøen, — da slog han en af sine folk rent i hjel og blev ført i land paa Toldboden.

Pass[iartis] at da Island blev jagit af Svensken i sommer i fra Bornholm, da blev hendes baad efter igjen, og siden er han ikke kommen endnu. Var 9 mand udi den. De mener, at han blev tagen eller forlist. Og vor baad er heller ikke komet endnu. Præsumeris, at han er bleven forlist. — Pass[iartis] at da de døde aller mest i sommer i Kjøbenhavn, at de, som laa ombord paa skiber, kunde see folk, som de gik paa gaden, da svimled de omkring og faldt døde ned mangfoldige, og de begrov mangefoldige i lagerne i byen, kasted vel 18 - 20 - menisker i en hulle til sammen. Pass[iartis] at i en uge døde 2000 mennisker.

December d. 23. ditto onsdagen. Vi var paa Børnehuset.

I dag blev der skreven 80 mand ud af Quæsthuset, og ført om bord og de præste hel hardt paa gadene, hvem de konde faa, med rytter vagt til hest, baadsmands vagt til fods. Pass[iartis] at i somer da floden laa paa Kjøge bogt og havde land vagt paa Stevnen, da løb der 10 mand i fra Prins Christian. De klæde sig i hvide skjorter om natten, og skremede skjel vagterne, saa løb de til Kjøbenhavn, og der gifte de sig alle sammen. Pass[iartis] at da Fyen laag i Norge i somer, da løb der en baadsmands mad bort fra hannem, for han slagist med en af lieutenanterne. Det var en Hamburger; han kom ikke igjen.

Pass[iartis] at der er endnu nogen smitsom syge i Kjøbenhavn; thi i dag døde her 11 mennesker i et hus op i Lille Kongens gade, og de, som nu lever igjen i byen, de er nu over maad storagtige og hoffærdige, mer end de aldrig havde vidst af denne Guds straf at sige, i stæden for at de skulde nu leve gudelige og takke Vor Herre for en naadig straf, og for han haver udfriet dem, som lever igjen. De tenker der slet intet paa, men lever i vellyst, gifter sig og løber til sammen snart som beste, den ene dag bliver de gift, og den anden vil de skilles ad igjen. Men nu er det forbøden, at de maa ikke gifte sig før end efter nyt aar, formedelst at her var nu i dag i Holmens kjerke sogn 18 par, som vilde skilles ad igjen, for de konde ikke forligis til sammen.

d. 24 ditto torsdagen, som var jule aften. I dag laa Barfod med sin esquader og vaiede blaat flag, klar til at seyle. og idag kom her 4 store pramer fulde med syge folk i fra Frederik Quartus og i fra Ebenezer og blev ogsaa førde her op paa Børring hus (at lære tugt). Og i aften døde her 7 mand paa dette huus. De var af Quartus' folk, som kom iland i dag — Pass[iartis] at paa Fredrik Quartus, mens han laa paa Reeden i somer, da var der ild løs i hans hytte. Schoutbynachten og commandøren fløgt i fra borde, og

mange af folkene sprang over bord, saa der blev vel 50 mand drugnede. — Og siden fik de dog slukket ilden. Der faldt snart hver nat nogen folk ned i lasten, cabel rumet og adskillige pladser, og slog sig ihjel. Der var først en i sommer a° 1711 900 mand paa, og nu var de ud døde, saa der var nu ikke mer end 300 mand igjen, som kom sig i land. Mens hun laag nu her paa Reeden, døde hver nat 12 = 10 = 8 = 14 mand alle nætter.

Pass[iartis] at paa Beskjermeren faldt en mand over bord i sommer og blev borte, og hun forliste et anker under Møen. Og da faldt der og en mand over bord og blev borte. Og hun forliste et anker under Bornholm og i somer, og der døde hen ved 20 mand i somer. Men nu var de mest alle syge og mange af dem døde —

d. 27. ditto søndagen, som var tredje juledag. Her døde 4 mand af vore folk paa dette hus, og idag kom her en fregat til ankers paa Reeden, begjonte at hale ind, og de tog og præste alle de folk, som de kunde faa paa gadene og i husene til at gaa ombord og hale skibene ind. Og i dag var her ild løs i den gamle Dronningens slot Amalienborg, og det brente nogen stund, saa kom der saa mange vand sprøyter, og saa fik de dempet det strax. Og i dag var min sove vært her paa huset og besøgte mig. Da fik jeg først vide, at han levde vel med alt sit hus, uden et lidet barn af hans, som var død, men alle sammen, som boede oven paa salene i hans hus, de var alle sammen død og nesten alle hans naboer —

d. 28. ditto mandagen 4de juledag. I dag døde 2 mand af vore folk her paa huset, og her blev udskreven her fra 100 mand, som blev belovt, at de skulde komme i sin sove sted. Men da de kom ud, blev de kjørt paa Holmen og siden ført om bord paa Concordia. Og de skulde sjouve paa skibene. Concordia ere et stort skib paa 44 støkker. Hun er kommen fra Bergen, og hun er bygt norden for

Bergen. Hun hører nu Kongen til, og hun var hospital skib i somer, var fuld af syge folk, som her er nu ganske mange af ved disse tider —

d. 29. ditto tisdagen. I dag blev og nogle mand ud skrevne til at hale skibene ind, og de præste hardt i byen alle de, som de kunde finde i sine lossementer til at hale skibene ind. Og her paa huset døde nogle mennesker hver dag. I dag var her en raadmand og justice raad Adeler her paa huset, og saa til, om de syge fik sin rigtighed. I dag strøg alle flagskibene, som nu laa paa Reeden, sine flager ned. Og orlogs skibet Wenden halte ind i dag. I dag laa orlogs skibet Laaland ind i haaket, og hun havde nu faat alle 3 sine master ind, men ingen vant paa endnu. Pass[iartis]: at vor Konge skal kome hjem i denne uge fra Holsteyn med lægeren.

d. 30. ditto onsdagen. Vi var enda paa sygehuset. I dag blev her nogle udskrevne igjen, og i dag døde her 4 mand af dette husets folk, og her var snedkere, som gjorde lig kister. Her var i dag 34 lig kister klar. Pass[iartis]; at paa Nyholm er der alt kommen senger i nogle af de brakker, som der er bygde, 30 senger i hver — Pass[iartis]: at da Judichær begjonte at bygge de brakker, da var der en capitain, som sagde til hannem, at der som han vil lade folkene ligge der i vinter, da maa han vel vente sig, at de gjør rebelleri.

d. 31. ditto torsdagen, som var den sidste dag i dette aar. Inat snede her nogit, var dog stille og gaadt vær i dag. Skibene halte ind, saa fast som de kunde. I dag døde her 3 mand af dette husets folk. Pass[iartis]: at det blev op læst af predike stolen i Holmens kirke, at i dette aar haver der dødt der i Holmens kirke sogn 7580 mennesker, smaa og store. Var dog kons 3440 flere døde end føde i same sogn — — Pass[iartis]: at i hele byen er død i aar 60 000 og nogle hundrede mennesker. Pass[iartis]: at i Holmens kirke sogn i Kjøbenhavn er død i aar 7580 mand. — Gud være lovet for dette aar, Gud give os et lykosaligt nyt aar.

Ekstrakt af vor forordning:

For begge øines forlis	1000	rd.
for et øies forlis	240	"
for begge armers forlis	1000	"
for den høiere arms forlis . . .	300	"
for den venstre arms forlis . . .	240	"
for begge hænders forlis	800	"
for den høiere haands forlis . . .	240	"
for den venstre haands forlis . .	200	"
for begge bens forlis	500	"
for det ene bens forlis	250	"
for begge fødders forlis	300	"
for en føds forlis	130	"

De som haver faaet stor skade, enten de vil have penger derfor eller og sit livs brød, da kan de det bekomme.

1712

d. 1. januarius nytaarsdag fredagen efter Christi fødsel a° 1712. Jeg var enda paa Quæsthuset, og i dag døde 2 mand her paa huset. — I dag halte skibene ind, saa fast som de konde, og her kom 17 mand syge i land fra Prins Wilhelm og blev førte ind paa Quæsthuset. — Og de fik nu 900 mand om bord paa Prins Wilhelm, og de fik 700 mand om bord til Tomlingen, og de skulde føre dem ad Østersøen til de 6 skiber, som der ligger. — Pass[iartis]: at de er nu alt saa svage paa folk, at de er alle syge og døde, at de kan ikke lætte sine anker, før end de faar fler folk til sig. Og idag tilig skjød de alle støkkerne af rundt om vallene. Skjød det nye aar ind —

d. 2. ditto lørdagen. Vinden nordlig med tyk sne og slud hele dagen. Idag døde 3 mand her paa huset — Pass[iartis]: at paa de skiber, som skulde gaa ud, vant de anker op og ned 3 ganger; men folkene vilde ikke lætte, før end de fik hver en maanedes penge —

d. 3. ditto søndagen. I nat begjonte det hardt at fryse igjen. — Idag gik Beskjermeren, Tomlingen og Prins Wilhelm til seyls ad Østersøen med folk og med 2 bombardere med sig. — Pass[iartis]: at de soldatere, som laag i tælter

uden for Kjøbenhavn i somer, de ligger der endnu og kreperer. — Pass[iartis]: at vor armadi i Pommeren, at de haver nu faaet Wismar ind. Men vi har ingen visse tidender der om endnu — Pass[iartis]: at idag var der 40 par brudefolk i Sancte Nicolaj kirke, som blev tilsammen viet —

d. 4. ditto mandagen. Her døde 5 mand her paa dette hus; thi alle næter døde her $4 = 3 = 5 = 2 = 7 =$ mand — Pass[iartis]: Svensken er nu med sin transport at sætte folk paa lant Rygen igjen end 26000 mand —

d. 5. ditto tisdagen, som var Hellig 3 Kongers aften. I nat kom her 3 poster fra Norge. Men der var ingen brev til mig endnu.

d. 6. ditto onsdagen, Hellig 3 Kongers dag — idag præste de alle de folk, som de kunde finde paa gaderne og i husene, og de skulde om bord paa Elephantens baad og gaa ad Kjøgebogt til de orlogs skiber, som der laa —

d. 7. ditto torsdagen. I dag gik der nogle mand om kring i byen og til sagde alle dem, som levde igjen og holdt soverum, at de skulde gjøre husene rene, og røge og smøge dem, før end folkene kom i land. —

d. 8. ditto fredagen. Idag slog tromen om i al byen, at alle de, som havde sovere i sine huser, de skulde rense og røge sine huser og alt det, som var i dem, og saa skulde de møde paa Holmen og berætte paa sin eed, at de havde rensset alting, saa skulde de faa sovere i husene igjen i vinter. — Og i dag præste de alle de matroser, som de kunde faa paa gaderne, og førde om bord til adm. Barfod —

d. 9. ditto lørdagen. I dag var borgemesteren og generalens dokter her og andre herrer og saa til, om folkene fik sin rettighed, som de burde, og hvad de havde at klage. — Pass[iartis]: at vore 9 orlogsskiber, som nu laag paa Kjøgebogt, at de lætted og gik ad Østersøen; thi de siger, at Svensken er nu ude

d. 10. ditto søndagen. I dag gik admiral Barfod med

Justicia til seyls ad Østersøen, og Prins Frederik gik med ham ad Østersøen. Pass[iartis]: at vor Konge haver ladet opbrekke med vor armadie i fra Wismar, og Stralsund og er nu paa veyen og marcerer hjem igjen til Kjøbenhavn. —

d. 12. ditto tisdagen. Vi blev liggende stil Pass[iartis]: at vor armadie, som ligger for Wismar, er nu kommen paa 20 = 30 skridt nær byen med løbegraver og miner — Idag kom Grønne Galeyen ind fra Nordsøen, og Gammel Jagt kom ind fra Holsteyn, og nu har de lagt 6 fyrmysser paa hende til at bombardere med. — Og iaften præste de end 40 mand til at bære krud ud af pramme op i krudtaarnet. — Og inat blev her 2 soldater ihjel skaaren paa gaden af matroser. —

d. 14. ditto torsdagen. Vi blev liggende stille. Paa Quæsthuset i nat blev her 2 matroser ihjel stukken paa Hallensaas ved vagten. Thi de tar og præsser matroser hver aften nu og fører dem paa Holmen at arbeyde — Pass[iartis]: at idag døde her i 3 huser folkene rent ud af pæsten, og ligene blev førte udenfor byen og begravet. — Pass[iartis]: at ombord i Prins Christian var der en mand, som af mestren blev opskaaren i arkeliet, og nu gaar han igjen, saa at der kan snart ingen være ombord for ham. — Og i brander Sancte Marcus er der og et spøgelse, som spøger i skibet, og i Prins Wilhelm er og et spøgelse som en kat. — I Island er og saa spøgeri og i gl. Prins Jørgen er og et spøgelse, som er ud bord.

Pass[iartis]: at 8000 mand av vor armadi er paa marcen hjem efter. Og idag kom her 39 syge mand i land fra Sjøhunden og kom paa Børne huset, og der skal nu ingen være der om bord i vinter. —

d. 15. ditto fredagen. Pass[iartis]: at paa Fredrik døde en kok om aften og blev lagt paa dækket at syes ind, og om natten stak de toug, og af det skrig vogned han op

igjen og stod op og gik ned i cabysen, og han spised et maaltid mad, og i mod dagen gik han op igjen og lagde sig paa sin hængematte, og strax døde han igjen. —

d. 16. ditto lørdagen. Pæsten begjønner mange stæder i byen, at de dør saa hastige, og her blev tagit 3 mand ud af Børnehuset, som havde bølde, og førte ud paa pæsthuset. Og de klæder, som de laa paa, blev alle sammen opbrændte. Og idag blev her mange udskrevne og førte om bord paa Concordia at skaffe. Men da de tog dem ud af Quæsthuset, blev de belovt, at de skulle komme til deris logementer —

Pass[iartis]: at Wismar er nu indtagen. Der var 1800 borgere, som gav det op, og at der var ikke mere end som 700 soldatere paa Castellet —

Idag blev jeg til lige med mange andre udskreven fra Børnehuset, mens kom dog ikke der ud idag.

Pass[iartis]: at de begjønner nu og siger op maaneden for folkene, og deris kostpenger at dreie igjen. Pass[iartis]: at de skal kun have 4 mark i ugen i kostpenge

d. 17. ditto søndagen. Pass[iartis]: at de præsser nu alle de matroser, som de kan finde paa gaderne, og fører dem om bord paa skibene, for de havde røvet nogle av de forsæglede huser. Ved disse tider gjordis begge de store bombarder hukkerne sig klar til at gaa ud igjen ad Østersøen.

d. 19. ditto. Begjønnte de at give folkene hver 3 maanids penger, og saa kom de i sine logementer i byen.

Pass[iartis]: at orlogs skibet Prins Friderik forliste 1 sluppe og en skaansk baad under lant Rygen i sommer.

d. 22. ditto blev jeg skreven ud af Quæsthuset, efter at jeg havde liggit der en maanede, og fik 3 maanedes penger og blev skreven i rode til at sjouve tillige med mange andre, som og saa bleve ud skrevne. — Og idag kom Gjælland med sin esquader igjen fra Østersøen, til ankers paa Reeden. —

Fregat Høyenhall laa op ved Gamle Holmen, og hun

havde tagit en post jagt fra Svensken nu igjen og bringit med sig ind, da hun kom igjen fra Østersøen.

Ved disse tider gik de om i hele byen og rensede alle huser, samt hvad der i fantis, og røgte og smøgte og vasked alt, hvad der i var, saa at den, som husene eyed eller bebode, maatte gaa paa Raadstuvén og gjøre sin ed der paa, at det var alt sammen rent og for svarligt i alle maader, og alle gamle klæder og stra[a], som var i husene, blev lagt paa pæstvogne og ført uden for byen og blev opbrende. — Og sidst udi denne maaned february gik Ny Delmenhorst, Høyenhall og Raa til seyls ad Østersøen, og Sverdfisken kom fra Holsteyn, seylte paa grunden ved Saltholmen, var nær forlist, saa de takled ham af og pompede med 21 pomper, kom dog paa det sidste ind igjen —

Fortegnelse paa dem, som ere døde udi den Kongl. Residents Stad Kjøbenhavn fra d. 1. januari a^a 1711 og til aarsdagen a^o 1712, hver uge ere døde og føde, som denne tavle ud viser, nemlig —

(Se omstaaende tabel.)

d. 1. marti tisdagen. Jeg sjouved paa Ny Holmen, som til forn, og vi arbeided med at reparere skibene, som skulde kielhalis.

d. 2. ditto onsdagen. I dag blev her udtagen folk som skulde fare med fregat Raa, og det af de slætteste folken, som havde 2—1¹/₂ og 1 og 3—3¹/₂ rdr: om maanedén. —

d. 3. ditto: For der nogle om kring byen og rensed husene, som nogen var døde i i sommer, saa at alt, hvis som der var udi, maatte blive vasket og røgit, og de klæder, som ey var vasket, dem førte de paa pæst vognen uden for staden og brente dem op.

d. 4. ditto: fredagen. I dag blev der udtagen folk, som skulde fare med fregatte Høyenhall, af ditto folk

d. 5. ditto lørdagen. Idag blev der udtagen folk, som skulde fare med Ny Delmenhorst, som var og af dem,

A° 1711	Copu- lerede	Føde	Døde	A° 1711	Cop.	Føde	Døde		
til Januarj	10	13	43	84	til July	4	18	33	126
—	17	6	35	86	—	11	20	34	228
—	24	10	24	61	—	18	16	36	342
—	31	14	34	80	—	25	17	29	748
Februarj	7	20	39	61	August	1	9	32	1032
—	14	20	48	63	—	8	4	41	1951
—	21	13	44	72	—	15	0	38	1831
—	28	14	49	68	—	22	4	35	1949
Martj	7	11	33	68	—	29	2	37	2393
—	14	9	31	55	Sept.	5	4	27	2119
—	21	12	17	63	—	12	1	24	2326
—	28	16	29	46	—	19	1	20	1751
April	4	5	32	49	—	26	1	21	1312
—	11	17	35	45	Octbr.	3	5	10	974
—	18	17	39	52	—	10	2	13	613
—	25	30	36	65	—	17	5	15	369
Majj	2	27	30	50	—	24	10	12	241
—	9	36	34	57	—	31	8	11	176
—	16	24	35	67	Novbr.	7	11	14	92
—	23	23	41	55	—	14	17	15	94
—	30	29	34	54	—	21	20	11	60
Juni	6	25	27	30	—	28	30	20	64
—	13	17	40	54	Decbr.	5	25	28	51
—	20	16	27	65	—	12	34	19	47
—	27	25	36	95	—	19	39	12	41
					—	26	23	20	28
					—	31	25	11	22
Disse over staaende, som her ere sumerte, vare begravene inden por- tene i kirkegaardene. Mens uden portene vare vel 3 gange saa mange, som blev ud kjørte og vel mere.				Summa	800	1464	22535		

som havde 4 rdr. om maaneden og der under. Mens de, som havde 4^{1/2} rdr: om maaneden og der over, de maatte sjouve.

d. 6. ditto søndagen. Her var idag 60 par brude folk, som skulde skillis ad. —

d. 7. ditto mandagen. I dag skulde jeg ud at arbeyde paa Ny Holmen, efter at jeg havde arbeydet udi 4 ugers tid.

d. 8. ditto tisdagen. I dag blev her ud tagen folk, som skulde fare med Neldebladet, som var og saa af de folk, som havde lidet om maaneden. Mens de andre kunde ikke komme med ud —

d. 9. ditto onsdagen. I dag var her ild løs i byen, og her brende op en Kongens gryn mølle med mange gryn udi, og 2 andre huser, og nogle folk fik skade og en død —

d. 10. ditto torsdagen. I nat blev her en matros ihjel stukken paa gaden, og mange blev sat i vagten, for de havde skaarist.

d. 11. ditto fredagen. I dag blev her folk udtagen, som skulde fare med Christian Quartus, og nogle blev udtagen til at ligge paa Fredrik Quartus for at holde der vagt om bord.

d. 12. ditto lørdagen. Blev her folk ud tagen, som skulde fare med Lossen og med nogle brandere, som skulde gaa ad Holsteyn til.

d. 13. ditto søndagen. I dag var her 52 brudefolk i Holmens kirke.

d. 14. ditto mandagen. I dag blev her folk ud tagen, som skulde fare med fregat Frøken Elschen, og nogle, som skulde fare med en af baadene, som skulde gaa ud paa kap. —

Og i nat blev her i byen udaf matroserne 9 bodi huser ganske rudinerte, og mange folk fik skade

d. 15. ditto tisdagen. Idag kom fregat Flygende Fisk ind paa Reeden fra Norge. Han convogerte en Islands farer med sig, som havde ligit i Kaaper vigen i vinter lag.

d. 18. ditto fredagen. I nat fandt de en brøgger svend,

som laa ihjel stukken paa gaden. Han havde gaaen for han med en mand —

d. 19. ditto lørdagen. De begjænte at give kaast penger paa Holmen, og de vilde ikke give mere end som 18 mark om maaneden, og da var der ingen, som vilde tage den.

d. 20. ditto søndagen. Idag var her 30 par brudefolk i Vor Frue kirke.

d. 21. ditto mandagen. Pass[iartis]: at Peer Flyger fra Bergen haver nu 2 kapere, og han haver tillige med nogle andre norske kapere tagit 14 svenske priser i Nord-søen, som var frans farer, kom fra Gaatenborg

d. 22. ditto tisdagen. I dag kom her en svensk pris ind paa Reeden, som fregat Høyenhall havde tagit i Øster-søen. Det var en Straalsunds galiot, skulde ad Stockholm, baglastet —

d. 23. ditto onsdagen. Idag begjænte jeg at arbejde igjen og sjouved paa Gl. Holmen.

d. 24. ditto: som var skjertorsdagen. Vi arbejded paa Gamle Holmen. Pass[iartis]: at fregat Raa og Høyenhall gik fra Øster søen og ad Beltet til, ihvad de der skulde gjøre — Pass[iartis]: at det er berammet i may maaned at gjøre landgang paa Skaane igjen —

d. 25. ditto langfredag. Idag gik orlogsskibet Neldebladet og Christian Quartus til seyls ad Øster søen til. Pass[iartis]: at de haver nu faat order fra Kongen, at de skal gjøre klar 10 orlogsskiber af de største, saa fast som de kan. Pass[iartis]: at de præsser nu folk til dem af de, som ikke nu sjouver. Og paa Ny Holmen har alle sjouverne faat hver sin sædel fra compagne mesteren, at de var fri for præssing —

d. 26. ditto lørdagen, som var paaske aften. Vi arbejded paa Holmen. Idag blev her en vogn mand ihjel stukken af en Kongens lakey, og lakeyen blev strax tagen og sat i aræst —

d. 27. ditto søndagen var vor hellige paaske dag. Vi arbejded ikke.

d. 1 may søndagen. I dag gjorde vi os klar med orlogsskibet Prins Wilhelm at hale ud. — Og i dag kom alle soldaterne i land fra skibene, som laa paa Reeden. Thi de skulde til Holsteyn, og andre skulde om bord igjen.

d. 2. ditto mandagen halte vi ud med Prins Wilhelm, capit: Hagedorn, og med Lovisa, commandeur Hiort, og der laag Store Quartus og gjorde sig klar. Thi hun var ikke indhalt i vinter. Og da laag vi med os 11 orlogsskiber uden for bommen og 1 fregat og 4 smaa kaper, som var 2 jagter, og saa 2 galioter. Og nu var Neldebladet i Øster søen og Christian Quartus, Høyenhall og Raa, Lossen og Frøken Elschen. — Og i Øster søen foruden de, som var i Nord søen, baade orlogsskiber og fregatter. Og i dag gik her en liden fregat til seyls ad Sundet til, — og i dag kom her andre soldatere ombord paa skibene for de, som gik i land i gaar, for at gaa til Holsteyn til —

d. 3 ditto tisdagen. Vi (P. W.) skræbed vore masterer og stenger og gjorde os klare. I dag kom fregat Raa ind fra Sundet med en pris, som hun havde taget onder vinger d. 28 april. Det var en liden svensk kaper paa 6 falkenetter Hun skylte ham oponder vinger omtrent en 3 mile fra vallen. Pass[artis]: at skipper Hans Nygaard fra Fredriks stad haver en kaper, og med den tog han en dag 6 svenske Spanie farer i sommer og bringid dem ind til Frid.stad. — Og en skipper i fra Arendal ved navn Tælle Larssen med en kaper, som var en hukker, han slogs en gang i somer med 6 svenske Spanie farer, og de 2 havde alt stregit for ham, og han slogs da med den 3de og miste sin høyre arm og fik mange folk døde og quæste. Og da kom Peer Flyger hannem til hjælp, og saa tog de dem alle sex

d. 4. ditto onsdagen kom fregat Lossen ind fra Øster søen, og han havde værít efter en svenske kaper og jagit hannem paa land, og der stak han selv ild i hannem og brende ham op. Det var en paa 12 støkker.

Samme ditto halte fregat Pheenix og orlogs skibet Hvide Svanen ud paa Reeden og Hvide Falken og Frøken Elschen og Christjans øe. De kom alle sammen ind paa Reeden med alle branderne og nogle andre coffardi mend fra Holsteyn. Pass[iartis]: at Kongen kom til Fridriks borg slot, forleden fredag, som var d. 29. april, hvilket og var en forornede bededag og taksigelsesdag, for pæsten blev stillet. — Og nu venter de al armadien hver dag i fra Holsteyn for at gjøre land gang paa Skaane igjen. — Og i dag halte orlogs skibet Prins Christian ud paa Reeden. Og Barfod og Gjølland med de andre, som var klare til at seyle, vaide blaa flag, og trommen slog om i land for folkene at komme om bord. Og de presser og tager, hvem de kan faa paa gaderne —

d. 5. ditto torsdagen, som var Christi Himmelfartsdag, gik Barfod med sine esquader til seyls ad Østersøen, som var Justicia, Gjølland, Beskjermeren, Ebenezer, Havfruen, Island, Tumlingen, og Delmenhorst, Ørnen og Pheenix. Og i dag faldt der en af vore koksmader i kabysen og slog sig rent ihjel, — fik kiste, førde ham i land —

d. 6. ditto fredagen. I dag sætte vi først vor vimpel op og skjød alle vore støkker af og gjorde os klar, saa fast som vi kunde. Og idag halt Grønne Galey ud paa Reeden, og jagten Carolus d. XII, som var den post jagt, som Raa tog med posten. Og smakken Kronborg kom ind fra Holsteyn igjen.

d. 7. ditto lørdagen. Idag blev her ført en mand i land fra vort skib P. W., som var syg — Pass[iartis]: at forleden sommer a° 1711 en hukker fra Drammen med 60 mand tog en svensk vestfarer paa 56 støkker. Svensken seylte først hukkeren op (:thi han var en løy seyler:), da gav hukkeren sig an for en dansk coffardi mand, og alle folkene havde han om læj. Da praide Svensken ham og sagde, han var en god pris, og han bad ham sætte baaden ud og

komme om bord. Skipperen paa hukkeren sagde, han havde ingen folk. De er alle syge. Da sætte Svensken sin slup ud fuld af folk og for ham om bord. I midlertid tid drev hukkeren agter ud, saa de kunde ikke vel se folkene af svenske skib. Da sluppen kom ham om bord, da tog de alle de folk, som var paa sluppen, og kjørte dem i lasten, seylte saa paa siden af Svensken og entred ham og tog ham, saa der blev aldrig skjødt et skud af nogen af dem —

Pass[iartis]: at orlogs skibet Norske Løve forliste sin chalupe forleden somer under lant Rygen med 3 mand i hende, og saa forliste hun 5 anker i somer.

d. 8. ditto søndagen. Vi gjorde os klar, saa snart som vi kunde, at seyle. Idag gik Raa og Lossen til seyls ad Sundet til, og en af lods galioterne gik ud og gjorde jagt efter 2 seyler, som kom fra Sundet, og nogle chaluper gik ud i nat paa brand vagt. I gaar passerte her hele Hollands floden, som gik ad Østersøen. De var over hundrede seyler. Pass[iartis]: at for 6 aar siden a° 1706 in augusti var der 54 684 skib, som havde passeerit Sundet og for toldet sig det aar fra january og til augusti maaned, og det af alle slags nationer, og i nat gik Hvide Falken og den galiot med nogen af chaluperne ude paa brand vagt, og om morgen kom de til ankers igjen. Og i aften saag vi en stor vaade ild, vesten for Kjøbenhavn, lige som der brende op en heel lands by.

d. 9. ditto mandagen. Idag halte vi alle vore seyl ombord. — Pass[iartis]: at den første høsten, som var a° 1709, da var der ild i cabel rummet paa Lossen, saa et toug blev op brent og store huller i gjennem dækket, saa de havde nær ikke faaet dempet ilden. — Pass[iartis]: at i den orlog, som Kjøbenhavn var beleyret af Svensken, da beleyrede og Svensken Naskov i Laaland, hvor han forliste for same stad hen ved en 37 000 mand og maatte dog gaa der fra med skamme. Og der var dog kons 600 mand i staden,

men de var mest alle sammen gode skytter, og de brugte lange hager.

d. 10. ditto tisdagen. Vi blev liggende stille, og vi smurde vore master og stenger. Idag kom fregat Hvide Falken her ind paa Reeden igjen. Det blaaste nu alle dage saadan tør og kold østen vind, som det havde været om vinteren, saa kold var han, — hvilket gjorde den nys op runden grøde paa landet stor skade.

d. 13. ditto fredagen. Vi blev liggende stille. Og idag fik vi vore soldatere om bord, som var hen ved et hundrede mand.

d. 14. ditto lørdagen, som var pinse aften. Vi halte lenger ud paa Reeden at ligge seylklar for at gaa ad Norge til. Idag kom her flyende post fra Gjølland, at der laag 6 svenske orlogs skiber til ankers onder Fladstrand.

d. 15. ditto søndagen, som var pinse dag. Vi blev liggende stille paa Reeden. Pass[iartis]: at admiral Barfod, som fører Justicia, med nok 3 andre orlogs skiber skulde være tagen af Svensken i Øster søen, men vi haver ingen vis rapport der om endnu.

d. 16. ditto mandagen, som var anden pinse dag. Det holdt alt ved at blæse af den kolde østen vind. Og nu begjænte de at dø saa megit hastigt i byen igjen lige som førleden aar i det første. Thi nu i gaar var der en skipper i Ny havn; ret som han gik frisk paa gaden, da faldt han ned og saa døde strax, og mange andre. — Idag lætted vi vort anker igjen med Prins Wilhelm og varpede lenger ud paa Reeden.

d. 17. ditto tisdagen, som var tredie pinse dag. Vi gjorde os klar til at seyle, og orlogs skibet Laaland halte ud paa Reeden og sætte sin standaer op, commanderende af commandør Dichmand, fører 46 stækker — — — mand, og var det hendis første fart. — Og Prins Christian halte og lenger ud paa Reeden. Idag holdt den kolde østen vind op med

at blæse, efter han havde nu blæst i 3 uger. Og nu var det godt stille vær. — Pass[iartis]: orlogs skibet Fyen og fregatte Raa, er jagit af 7 svenske skibe ind i Sundet, hvor for vi skal der hen, saa fast som vi kan komme derhen. — Nogle af vore folk haver faat brever i fra Gjælland, hvilket melder, at der er saadan stor død paa queg og faar over alt landet, saa at det er en gru af —

d. 19. ditto fredagen. Vi blev liggende stille i Sundet med en nordlig vind, og fregat Frøken Elschen laag der paa brand vagt. — Pass[iartis]: at Ween haver hørt os til, alt siden orlogten begjontis. Og der ligger en lieutenant der med 7 mand paa en jagt og holder vagt, og han er som een capitain for dem, som bor der paa, at føre dem an, om nogen kom der at ville røve. Paa Ween er der 24 bonde gaarder.

d. 21. ditto lørdagen. I dag gik vi med Pr Wilhelm og Laaland til seyls fra Sundet ad Kattegattet til. Og der mødte vi en Franskmand, som var en coffardi mand paa 14 stækker fra Donkerken. Han vilde gaa ad Østersøen. — Om natten holdt vi søen med godt vær.

d. 22. ditto søndagen. Vinden gik til nord; da duvede vi op ad Fladstrand til. Der gik vi til ankers begge 2, og der laag ingen flere.

d. 23. ditto mandagen. Vi blev liggende stille under Fladstrand begge 2 med en væstlig vind, stiv kuling.

d. 24. ditto tisdagen. Vinden S.W. Idag passerte os end 30 seyler eller mere i en flode, nogle af dem var orlogs skiber. De kom vesten i fra og gik øster paa. Vi presu- merte, at det var engelske flode, gik ad Gaaten borg. Men vi gjorde der ingen visitatz iblant dem. — Efter midagen lætted vi anker begge 2 og gik til seyls fra Fladstrand og agted os ad Norge til Staværen. Om natten holdt vi søen. Om natten blaaste det saa hardt, at vort formersseyl skjørte og vi slog et andet foremersseyl under igjen.

d. 25. ditto onsdagen. Efter middagen kom vi begge to ind til Staværen. Der laag orlogs skibet Fyen, commd. Knoff, og Prins Carel, schoutbynacht Wilster, og Engelen, capit: — — —, og Raa, capit: Pouelsen. Og der laag Lossen, capit: Nysbisser, og der laag fregat Postillion, capit: — — — fører 20 støkker. Og der laag 7 Island farer, og en stor svensk Spanie far, Rossen från Stockholm, med 20 støkker paa, som Pagan havde tagit i Nordsøen. Og der laag en fregatte fra Christiansand, Leopardo, fører 24 støkker, og andre coffardi mend, til sammen over 50 seyl. Der laag og Peder Arvesen fra Næstrand, som jeg skikked brev med. — Pass-[iartis]: at det var sandt, at de havde været i slag med Svensken paa Skag bogten. Det var først Fyen, Leopardo, Sjøe Rideren og Postillion. De laag til ankers. Da kom der 4 svenske orlogs skib til dem og besaag dem, torde dog ikke taste dem an. Gik saa fra dem og fik nok 3 fregatter til sig og kom saa igjen til dem andre dagen. Og da var Raa og Lossen kommen til vore, saa vore var 5 seyl, og Svensken var 7 seyl. Saa begjonte de at baceleye lenge, og Fyen laag til ankers og slogs; men de andre var onder seyl. De var 2 togter samene, men gode Suecus maatte dog skyde ryggen paa det sidste og gik saa med sin schoutbynacht ad Gaattenborg til igjen. Og der sprang et støkke paa Fyen, som da quæste hen ved en 40 mand, og 3 døde, og nogle af de quæste dør nu her i havnen, og commandør Knoff blev 3 gange quæstet eller blasserit. Og der var 3 gange ild i skibet; mens de fik dog slukket det igjen.

d. 26. ditto torsdagen. Vi blev alle samene liggende stille. Her kom 2 mand af vore folk i bøyen i dag, for sære sager. Og her løb 3 mand bort i fra Raa, mens hun laag her inde, som var Engelskmender. — Og skipperen paa Lossen blev og sat i bøyen i dag.

d. 27. ditto fredagen. Vinden gik til N.O. Da lætted vi anker, og gik til seyls at krydse med os 6 seyler, som [var]

Laaland, Fyen, Prins Wilhelm, Raa, Søe Ridderen og Lossen, og vi sætte vor curs øster over ad Vig siden til. Og der blev liggende igjen i Staværen Prins Carel, Engelen, Postilionen. Og i Larvigen laag Leopardo, 24 støkk, og Maagen, 10 støkker. Og Pagan log inde i Flækkerøe og Windhunden, og Sophia, og saa de 3 Muskovitters fregatter.

d. 28. ditto lørdagen. Vi laag alle sammen 6 skiber hen onder Vig siden og drev med stille vær og altemeds taage og altemeds torne byer. — Fregat Lossen gjorde jagt efter en seyler, og det var en Arendals mand, kom fra Gaattenborg. Han havde været tagen og var nu ranzonert igjen. Han sagde, at Svensken var ude fra Gaattenborg med 8 orlogs skiber, og 2 fregatter og 2 brandere, og krydsed.

d. 29. ditto søndagen. Om morgen tiilig blev vi var nogle seyler forud, sætte saa vor curs der hen og kom dem nærmere, saa vi kunde see, at det var Svensken, og de var in allis 19 seyler, hvor paa vi gjorde alle alting klart, slog ned kommerser og skaader, kaste over bord, gjorde rødige skiber; men da vi kom ham saa nær, at vi kunde vel see skibene, da mærked vi, at han var os nogit for stærk; thi det var 19 seyler mod 6 seyl eller og 8 orlogs skiber imod 3 ditto. Hvor for vi ikke torde søge ham; men vi laag saa hele dagen af og til — og saag paa hverandre. Han havde en viceadmiral og en schoutbynacht og 2 commandører. (Vi havde 2 commandører.)

d. 30. ditto mandagen. Vinden: en liden lorryng af en nordlig vind. Vi gjorde vort beste at komme under Norge igjen for at faa flere skiber til os, og Svensken jagid alt efter os; for han havde da baade tømmene og svøben. Om aftenen maatte vore fregatter slæbe orlogs skibene. Og Raa slæbid Pr Wilhelm, og Lossen og Søe Ridderen slæbid Fyen, thi hun var da den løyeste seyler. Men Laaland gik alene; thi han seyled temelig. Og vi holdt det saa hele natten. —

Pass[iartis]: at den svenske fregat, som Lossen jagid paa land, den slogs han med i 8 glas, og han havde en dansk pris, som var fuld af oxer og skulde til vor læger i Pommeren. Den tog han først fra ham og tog en leytnant og 5 mand der af, som Svensken havde sat der om bord. Og den svenske lieutenant blev og quæst af hans egne fregattis muskvetteri, førend den blev brent.

d. 31. may tisdagen. Om morgenen tilig kom vi op onder land ved Staværen. Og der gik vi og loverte hele dagen. Og om aftenen sent kom vi til ankers igjen i Staværen, med os sex. — Pass[iartis]: at den ene Særdams fregatte, som blev kjøbt i Særdam, som var kaldet Dragonen, han var paa 28 støkker, Søe Ridderens camerat. Han blev forlist paa jyske kusten forleden høst a° 1711; men folkene sigis at blev alle sammen bjergit.

d. 32. ditto. Fregatten Leopardo hid ifra Louervigen og gik der til ankers igjen. Samme fregat er bygd i Langesund, som er kronens.

d. 1. junius onsdagen. Vi blev liggende stille. Idag kom fregat Maagen her ind. Det er en snav med 2 masterer paa 10 smaa støkker, er bygd i Langesund og haver ingen krydstogt gjort endnu. — Idag talte jeg med en mand, som var kommen fra Gaattenborg. Han sagde, at der er ikke mer end 10 orlogsskiber udi Gaattenborg hver paa 50. 52 støkker a 12 ^{Hdere}. Admiralens skib heder Halmstad, og saa er der en, heder Wallberg, og saa en Carolus &c. Og saa er der mange smaa fregatter. Et Drammens skib kom og fra Gaattenborg. Han sagde, at den schoutbynacht, som Fyen slogs med, han havde mist sit bag sprød og sin gallion og fokkemasten halvt af og hele siden onder fokke røstet og galleriet i støkker og fik mange folk døde og quæste —

d. 2. ditto torsdagen. Vi blev liggende stille med vore skiber i Staværen. Idag kom her fregat Leopardo hid ifra

Lavervigen, og gik der til ankers igjen. — Samme fregat er bygd i Langesund som og Maagen. — Pass[iartis]: at da fregat Søeridderen var med og slogs med Svensken, da fik han 3 mand døde og 2 mand quæste. — Pass[iartis]: at den fregat, som Lossen jagid paa land hen ved Femeren, han førde 18 støkker, mens kunde føre 24 støkker og heder den Svenske Fannen.

d. 3. ditto fredagen. I nat gik vor chalupe ad Langesund til, og idag kom den fregatte General Løvendals Galey hid ind fra Langesund, hvor hun ogsaa er bygd, fører 18 støkker, comanderende af capit: Wessell. Hun havde en pris med sig, som var en liden svensk snav, med 2 mastrer, paa 2 støkker og 8 falkenetter, kaldet det Svenske Waaben. Den samme havde til forn tagit 24 priser, af danske og norske skiberom. Og til forne tog samme Løvendals Galey en riffskude og saa 2 andre fiskerbaader. — Pass[iartis]: at den liden pris, som Raa tog, det var en paa 6 falkenetter og var kaldet Ørnen. Og inat blev en af Fyens folk ihjel stukken af en dokter paa fregat Raa, og lieuytenanten blev strax tagen og sæt i arræst. Og i Lavervigen blev og en docter ihjel støkk af en Bergens lieutenant, og han rømde bort —

d. 4. ditto lørdagen. Vi blev liggende stille og fik en reffskude ombord fra Lavervigen fuld af bord til vort skib. Samme skude havde og Løvendals Galeye tagit, for uden den andre. — Pass[iartis]: at paa Svenske Waabenet var 30 mand, da hun blev tagen, og de blev nu fordeelt her paa alle skibene. Og her kom nogle matroser vester i fra og kom hid paa skibene. Og nogle af dem var norden i fra, de vare præsset hid.

d. 5. ditto søndagen. Vi blev liggende stille. Vor chalupe kom igjen i fra Langesund. Pass[iartis]: at der ligger 3 smaa kapere der endnu; men de vidste ikke, hvad de heder, og nogle af vore folk, som havde faaet for lov hjem, kom

igjen fra Drammem. De sagde, at der laag 48 coffardi skiber og ladde der, saa at der er mere fart nu end som i freds tider, dog mest med lurendrøyers og hollender. — Pass[iartis]: at i Larvigen ligger 4 smaa kapere, som de har tagit fra Svensken i sommer, og 2 skjær baader. — Pass[iartis]: at der blev nu nyssen 2 af toldbetjenterne hengde i Drammen, for de havde staalet paa Toldboden en hoben penger. Passiartis og at m^{tr} Hans i Drammen haver nu nys faaet skrivelse fra Danmark, at de havde fondet et himmelsbrev, som var i en præste gaard, hvilket lydte mesten som de andre og formanede folk til om vendelse fra syndens gjerning. — I dag kom her 6 mand af vore folk i boyen, for de havde været for længe i land uden for lov. — Pass[iartis]: at de haver faaet brev i fra Mandal at Tøris i Mandalen sin kaper haver tagit 2 svenske kaper hukker, som var bygde i Dønkorken og førde til borgemesteren i Gaattenborg. De blev tagen i stille vær; thi de var extra ordinarie seyler.

d. 6. ditto mandagen. Vi blev liggende stille. I dag kom nok 3 mand af vore folk i boyen, for de havde været for længe i land, og saa blev de alle 9 slaat for støkket og fik mange hug. — I dag gik fregat Lossen til seyls ad søen at krydse, og her kom ind 2 smaa snaver, som var bygde i Langesund ligesom Maagen er, kaldet den ene Ormen, den anden Flygende Mercurius. — Pass[iartis]: at de har faaet brever hid fra Kjøbenhavn, at admiral Barfod haver været i slag med Svensken d. 18de may. Det var det, som vi hørde skyde i Sundet. Og slagit stod imellem Møen og Bornholm. — Og her sigis, at Svensken var 16 orlogsskiber stærk, og vore var kons 9 skibe, og at han for fulde dennem fra Møen og til Sandhammeren. Der jagid han nogle paa land og 4 orlogsskib skjød han i sjunk, og 4 tog han til pris, som var en admiral Rutt og en schoutbynacht. Og 2 slætte skiber. Dette berætted os schoutbynacht Wilster — I dag

kom her 508 soldatere om bord til coffardi skibene, som skulde til Kjøbenhavn at være fodgardere. De var tagen, nogen ud af hver compagny over hele Norge, alle sammen store, unge, friske karle. — Og vor norske armadie ligger endnu stille og indquarterit paa landet.

d. 7. ditto tisdagen. Om morgen tilig gik vinden til nords. Da gik vi til seyl fra Staværen, med os 5 orlogskib, 6 fre-gatter og 4 smaa snover og en baad og en pris og 7 Is-landsfarer og nogle Kongens og nogle kjøbmænds skiber, til samén en 100de seyl, smaa og store, og agted os der med ad Kjøbenhavn til, som var efter skrevne —

1 Prins Carel	52 støkker
2 Laaland	50 støkker
3 Fyen	52 støkker
4 Prins Wilhelm	52 støkker
5 Engelen	50 støkker
6 Raa	30 støkker
7 Søe Ridderen	28 støkker
8 Lossen	24 støkker
9 Leopardo	24 støkker
10 Postillonén	20 støkker
11 Løvendals Galej	18 støkker
12 Maagen	10 smaa støkker
13 Flyvende Mercurius	2 støkk — 8 bass
14 Ormen	2 støkk — 8 bass
15 Svenske Waaben	2 støkk — 8 basse
16 Prins Fridrichs baad	4 støkk — 6 falckenetter
17 Pris Kronede Rosse	20 støkker

Ræsten var danske og norske coffardi skiber, som vi skulde convoyere til Kjøbenhavn — tilsammen en 100de sey-lere. — I dag blev her nok en mand af folk sæt i boyen, for han havde værít for lénge i land, blev saa sæt for støk- ket og fik hug. — Om aftenen blev det ganske stille, saa vi laa og drev i stilt hele natten.

Gud, som er ordens Gud, vil skik og orden have, Og hver een stand han saa har eene sat i lave, at de ved billedet Nebuchadonezar saae, paa slottet Babylon ret billig lignis maa, ved guldet Kongen selv, med sølvet kan beteygnis, de gode Kongens mænd. Til kobberit kan reynnis de, som er neden for, til jærnet lenger ned, til leerit de, som er af nærste stand og sted, Saa har da Gud sat op en høyer end den anden. Men aller højest op han satte hoved manden, med scepterit i sin haand, og rigets krone paa, at alle for hans ord skal springe færdig staa.

d. 8. ditto onsdagen. Vi kom hen i mod Skagen med vor flode, der fik vi contrary vind, gik saa og loverid. En skude, som vi havde med, miste sin fokke mast, saa han seylte over bord. — Lossen gjorde jagt efter en kreyert, var ham om bord. Han sagde, at de svenske Gaatenborgs skiber, som vi saag, de var alle sammen gaaen der hen ved Helgoland, og der haver de sæt en hoben folk paa land.

d. 9. ditto torsdagen. Vinden var alt paa en sydlig kant. Da lod vi alle coffardi skibene gaa i fra os ad Staværen til igjen, og vi gik alle skjødt skiben igjen og krydsid —

d. 10. ditto fredagen. Vi gik og krydsed med en sydlig vind. Vi praide Engelskmender. De sagde, at de saag Svensken hen paa Revet og var ham ombord. Han var da med 12 skiber orlogsskib og fregatter, og vilde gaae ad England til —

d. 11. ditto lørdagen. Vinden var alt paa en s: vestlig kant. Vi gik og krydsed i mellem Næsset og saa Skagen med alle skjøtskibene —

d. 12. ditto søndagen. Ens vind og vær. Vi gik og krydsed i far vandet og fornåm slæt ingen seyler — Inat og idag begjonte det at rægne; thi det havde nu ikke rægned udi 7 a 8 ugers tid, hvilket gjorde grøden meget ufrugtbar — Og i dag stod alle vore koks mater for støkket og fik hug, for de havde staalet noget mad fra skriveren.

d. 13. ditto mandagen. Ens vær. Vi duved op med floden og kom om aften til ankers i Staværen. Der laa vore cof-fardi skiber.

d. 14. ditto tisdagen. Vi blev liggende stille i Staværen og fortøyde der, mens den fregat Løvendals Galey hun gjorde jagt efter en seyler, da vi var nu ude d. 11. instant. Og da seylte hun sin fokkemast over bord og bogspryd og maatte saa ind i Langesund, der at formaste. Og nu i dag kom her 3 Moskovitters fregatter her ind fra Flækkerøe. Den ene var commandør paa 30 støkker. Den anden var og paa 30 støkker. Den tredie var paa 32 støkker. — Om aften fik vi skude om bord, som var Løvendals Galeys pris, og for op til Lavervigen med efter øl. — Pass[iartis]: at da Løvendals Galey forliste sin fokkemast og bogsprid, da forliste hun 3 mand der med, som var oppe at tage forebramsylet ind. Og 4 mand blev quæste af hans folk.

d. 15 ditto onsdagen. Vi blev liggende stille i Staværen og fik victualing om bord. Pass[iartis]: at a° 1710, da floden laa under Bornholm, da var Capit: — som førde Anna Sophia, i land paa Bornholm og beskarit en oxen og førte om bord. Og de kom efter dem i fra landet, da sænkede han oxen ned med pligt ankerit. Da de andre da intet kunde finde noget i skibet, efter at de havde visiterit over alt, da lod han dem alle sætte for støkket og piskede dem digt af, kjørte dem saa i land. — Og engang var han oppe og skjød dyr og førde om bord, da kom de ligeledis efter ham. Han sænkte det og ned med varp ankerit, og de og vesiterit og fandt intet, da nød de og samme ræt som de andre. Og mange gange beskarit han faar, høns og gjæss og svin. — Engang var han paa Stevens og skjød der dyr. Da kom riefogden efter dem, og skjød efter en af hans folk, at kuglen gik igjennem hans troye, da faldt de an paa riefogden og slog ham fordærvet og tog flinten fra ham og for saa om bord —

d. 16. ditto torsdagen. Vi blev liggende stille i Staværen og fik fectualing om bord fra Lavervig. — I dag kom her nok en snav ind i fra Langesund med 4 støkker, 6 bass og nogen basser, kaldet Maagen. Han hilsed med 3 skud og blev takket med 3 skud af Castellet og 1 af schoutbynachten Prins Carel. — Og i dag sprang der en mand fra rorne paa den ene Moskovites fregatte 3 ganger, og stod siden for masten —

d. 17. ditto fredagen. Sydlig vind med tyk regen og taage siden eftermiddag med soelskin og godt grøde vær, Gud ske lov. Og det var og megit nødvendig. — I dag tog orlogs skibet Engelen sin store steng ned; thi hun var i støkker, og sætte en anden steng op igjen. — Og iaftis kom den Kronede Rossens jolle fra Larvigen, og han kulseylte her i havnen, mens folkene blev bjergit — Pass[iartis]: at i vinter var, da kulseylte der en jolle paa Kjøbenhavns Reede, og 2 mand blev borte der af. — Og idag gastererid vor commandør. Og commandeurens tjener blev sat for støkket og pisket, for han paste ikke vel op. Og cahyte kokken blev sat i boyen baade med hender og beyn fast, og saa for han ikke paste snedigt paa. Og i aften kom fregat Pagan og fregat Windhunden her ind fra Flækker øen med 8te coffardi skiber med sig, som vilde til Kjøbenhavn, der iblant var en stor fure blaase, som Peder Sørensen fra Bergen haver tagit. — Same fure blaase hed Nataniel. — Pass[iartis]: at paasten kom idag fra Kjøbenhavn, Pass[iartis]: at fregat Høyenhall er tagen af Svensken, og at Neldebladet er skjødt i sunk, og at Barfod har tagit 4 svenske orlogsskiber og skjødt en admiral i sunk, og at han har slagist, saa at hele hans øverste dæk blev ned skjødt. —

d. 18. ditto lørdagen. Vi blev liggende stille i Staværen og vaide blaat flag for at seyle. Idag gik den paast galiot (4 støkker) til seyls her fra med paasten, ad Kjøbenhavn — Pass[iartis]: at en af Gaattenborgs kapere, som var en liden

snov 24 mand stærk, der iblant var 6 franske matrosser paa, han haver været inde paa Bergens ley, og røvet og pløndret, baade i Bethlehem og andre stæder og tagen megit penger og gods, og en steds var der en kone, som laag i barselseng, hvor de vilde skjære hendis fingre af for at tage guld ringerne der af. — Same snav blev tagen for 14 dager siden af en Arendals hukker med 6 støkker, og nogle af de fanger er nu paa schoutbynachten —

d. 19. ditto søndagen. Gik vi til seyls fra Staværen, med os 5 orlogsskiber og 10 fregatter, 4 snaver og saa alle coffardi med, den var til sammens 120 seyl. Og idag kom vor kahyte kok af boyen igjen. Der laag en Hollender og en danske mand i Larvigen. De sagde, at de havde set Svensken med 6 skjøt paa østkanten af Sanden at krydse, og der gik og 6 ditto paa Revet og krydsed. De var ham ombord, og Svensken pløndret baade ham og Hollenderen ud, tog fra dem alt, hvad de konde over komme paa halv søerøvervis —

d. 20. ditto mandagen. Vi gik og loverid med al floden uden for vallen med en contrari vind hele dagen, og Laaland var gaaen ind igjen. Hun konde ikke komme ud. Om aftenen hørte vi saa mange skud, mens vidste ikke, hvad det var. —

d. 21. ditto tisdagen. Fik vi god vind igjen. Om aftenen kom vi til ankers paa Skagerbogten, med os 5 orlogs skib; thi Laaland kom da til os, og 6 fregatter (:4 fregatter og 4 snover gik med coffardi floden, nogle ad Beltet til og nogle ad Kjøbenhavn til. Om natten blev vi liggende stille.

d. 22. ditto onsdagen, som var længste dag. Vi blev liggende stille paa Skagenbøgt, med os 11 seyl. Her kom baader ud til os fra landet. De sagde, at Svensken var her paa Skagbogten for 8te dager siden, og der tog han et Kjøbenhavns skib, som var kommen fra Frankrige. Og folkene der af satte han her paa landet igjen. — Vi blev til

sagt i dag, at vi skulde ligge her lenge, og passe paa Svensken. Han skulde kome fra Canelen med en hoben Fransfarer og vest farer med sig, som han skulde convogere til Gaattenborg. Og nu skulde vi kun spise 2 ganger om dagen.

d. 23. ditto torsdagen. Vi blev liggende stille paa Skagbogten, med os 5 orlogsskiber og 6 fregatter. Og i dag kom Windhunden til os igjen, og Løvendals Galey kom og til os. Og Kronde Rosse kom med ham og gik til Kjøbenhavn alene. Raa gjorde jagt efter en smakke, var en Holsteyner, kommen fra Frankerige, lad med vin og salt. Han sagde, at Svensken krydsed paa Dogger Sand med 12 orlog skib og fregatter og 2 brandere, og han vented paa 70 coffardiskiber, vestfarer og Fransfarere at kome til sig. Og disse 3 moskvitterske fregatter, som kom til os i Staværen, de var hos os her til ankers. Og den ene gjorde jagt efter en seyler. Og den ene af dem heder Sancte Pitter; han var commandør, fører 30 støkker. Den anden heder Sancte Powel, slet skib, fører 32 støkker. Den tredie heder Prophete Elias, slet skib, fører ogsaa 30 støkker. — Og de bruger 2 slags flager, hvidt flag med et blaåt kryss udi oppe, og rødt flag med hvid 4^e kant og blaåt kryss i, oppe, og altid rød gjøs med hvide og blaåt kryds udi, som de Engelske. — Og idag blev her holden krigs ræt om bord paa Prins Carl over en skriver der paa, som havde gjort formegit ondersleb med Kongens vectualing i vinter. —

d. 24. ditto fredagen, som nu var Sancte Hans dag. Vi blev liggende stille paa Skagbogten med 13 skiber. Det blaaste hardt af en nord veste vind. Vi P: W: forliste vort anker formedelst at tougit sprang i støkker med $\frac{3}{4}$ toug der med. Og idag blev vor lieutenant Arenfelt promiverit til capit: lieutenant og under skipperen Nils Falk til lieutenant. Pass[iartis]: i Østersøen ved Pittersborg hen ved Narwen, som Moskovitteren har sine skiber mod Svensken, at

der ligger en 30 skiber, som en Stavangers mand er admiral over. Han haver sin moder og 2 søstre i Stavanger, og han har farit for capit: lieut: fra Holland —

d. 25. ditto lørdagen. Vi blev liggende stille paa Skagbogten, med os 11 skiber. De 2de var ude paa recognering. — Og idag vaide schoutbynachten et guelt flag fra messan rud, signael for brever at sende med paasten ad Kjøbenhavn — Pass[iartis]: at pæsten begjønder at gaa i Kjøbenhavn igjen, saa at i en uge døde 900 menisker. — Vi har ingen visse tidninger der om endnu. — Pass[iartis]: at for leden sommer, da pæsten gik haardeste der, da sigis, at skjel vagten paa Hallingsaas saag pæsten om natten og talit med dem. Det var en mand med en skovel og en quinde med en feye kost. Vagten spurde dem, hvad det skulde betyde, da svarede han: „Der jeg komer med skuvelen, der dør ikke mange; men der min søster gaar, der dør de rent ud.“ —

Pass[iartis]: at for 8te aar siden i Laaland i en landsby, heder Grennaa, var der 2de lindormer onder et kloster. Og de fik paa det sidste dræbe dem med megen besværlighed. De var dog ikke større end som 2 famner lange, og de havde ingen vinger saa store, som de konde fluve med. — Samme aar dræbte de og 4 store hugormer der i marken, som havde gjort stor skade paa queg og faar. De havde maan saa stort som hæste maan. De opholdt sig i skouven i store gamle eeger og i moras. —

d. 26. ditto søndagen. Vi blev liggende stille paa Skagbogten, med os 5 orlogs skib og nogle fregatter. Pass[iartis]: at den post galiot, som kom fra Norge for leden dag, han saa 2 svenske fregatter og en svensk kaper hukker, jagid efter hannem og var ham saa nær, at han skjød hans klyfokkefald i støkker, men fik dog skabelig i fra hannem, og saa gik her strax 4 fregatter til seyls, 2 vester paa og 2 hen imod Gaattenborg for at reconocere. — Ræsten af

de andre fregatter gik her paa brandvagt. Og i aften kom den post galiot til os igjen fra Fladstrand med brever til denne esquadre, gik saa til seyls ad Norge til —

Pass[iartis]: at fregat Lossen og Pagan tog en svenske Spaniefarer, a° 1709 hen ved Skagen, var en stor fløyt, kunde føre 36 stækker. De slogs med ham i 5 glas, og Lossen fik 3 mand død og 1 mand quæst, handen af skjødt, Da entred de ham paa sidst og bringid ham saa til Kjøbenhavn. Han gav sig da an for en Hollænder med Hollands pass og laag lunge i rætte med ham, før end han vilde bekjende —

d. 27 ditto mandagen. Vi blev liggende stille paa Skagbogten; thi vi skulde ligge der saa lunge, at Islandsfarerne kom fra Kjøbenhavn, som vi skulde covogiære med os. —

d. 28. ditto tisdagen. Blev liggende stille paa Skagbogten, med os 5 orlogsskiber — og 3 fregatter. De andre var ude og krydsed. —

d. 29. ditto. Vi blev liggende stille paa Skagbogt og røgid vort skib om læj, lige som forleden aar, med beg og enerbær, og det for sygdommen; mens vi havde endnu ingen syge folk. I dag kom Jørgen Pedersens fra Langesund sin kaper hid tillige med Lossen og Windhunden. Lossen kom fra Mardøe, og Windhunden havde været hinne og over Revet og saag Svensken. Han gik og krydsed imellem Doggersand og Revet med 16 skiber, og nogle transport skibe, som han havde med sig af vestfarer og Fransfarer. — Og fregat Windhunden var oppe i hans flode, som han havde med sig, og vilde legge en svensk fløyet om bord, da kom en af de svenske fregatter og jagid efter hannem, saa at han maatte lade fløyten gaa og selv eschapere. Om aftenen gjorde vor capitain en oration til folkene for at give dem incoragement til slaaes med Svensken og ey tvilende paa, at Gud jo vilde være paa vor side, og hvem der vilde gaa til Guds bord, de skulde strax berede sig derpaa, saa skulde de strax blive betjent — —

d. 30. ditto torsdagen. Vi blev liggende stille og forvagede Svensken. Der gik mange af vore folk til Guds bord. Der iblandt var en af vore folk, som var calvinsk; han tørnede og blev luthrians som vi — —

d. sidste junius. Da kom en af Muskovittens fregatterne og bringid os tidning, at han saa Svensken paa Revet igaar, hvor for vi straxen lættede anker og gik til seyls fra Skagbogten, med os 14 seylere, som var 5 orlogsskiber og 9 fregatter og 2 smaa snaver, og gik nord over. Om aftenen kom fregat Lossen til os og bringid os tidninger, at Svensken var alt passert os med 22 seyl, som var 6 orlogs skib, 2 fregatter og 14 fløyter og hek baader, og han var saa nær ham, at 2 fregatter jagid efter ham. Om natten stod vi ned til den svenske vallen øster hen. —

d. 1. julii fredagen. Om morgen tilig var vi digt op under vallen, da kunde vi see gode Svenske, hvor han gik ind med sine skiber ved Guldholmen, og fore medagen hørte vi, hvor de skjød victorie alle sammen. Og om natten var Løvendals Galej digt op under landet med fransk flag og vimpel og skjød efter lods. Og da kom der en lods baad ud til hende; den tog hun med sig. Det var alle de priser, vi fik for denne togt, fra Svensken —

d. 3. ditto søndagen. Vi blev liggende stil. Det blaaste temmelig hardt af en væstlig vind, med bøye vær. — En baks folk af vore folk klagede paa grøden, at han var ikke vel kaagit og til pass, hvor for de fik hver sin huggert i haanden og blev paalagt til straf, at de skulde staa skjelvagt baade over kjød og flesk, i fra det kom af lasten, og til det blev baket op, dis ligeste over grøden. Men han kaagid og, til han blev baket op, og selv maatte de bære det op af lasten og i kabyssen og legge det i blød, og alting for uden at kaage det — Pass[iartis]: at a° 1710 da tog Svensken en Muskovifarer fra Kjøbenhavn, Kronede Lærke, og siden kom de Muskovitters fregatter til ham i

Nordsøen og tog ham saa fra hannem igjen. Og saa fik de hannem igjen til Kjøbenhavn. Han var nu og med i den transport fra Norge. —

d. 4. ditto mandagen. Var det godt vær igjen. Vi lætted anker alle samen og gik til seyls igjen væster over. Pass[iartis]: at om lørdagen, da den tække regen og taage var, da kom der en engelsk flode ud fra Gaattenborg, og en Muskovitters fregatte var der inde i floden og tog en svensk fløyt ud; og schoutbynachten sætte folk om bord paa ham og sende ham til Kjøbenhavn. — Og igaar nat, mens vi laag til ankers, passerte os en flode, som kom fra Engeland eller Haalland, over 100 seyl. Og der var orlogs skiber iblant. Men det blaaste saa hardt, at vi kunde ikke visitere dem. — Og idag passerte os en 40 seyl af Hollender og Engelskmender, som vilde til Sundet; der iblant var 4 orlogsskib og 2 fregatter. Og om aften kom vi alle sammen til ankers ved Fladstrand uden for Hersholm —

d. 7. ditto torsdagen. Vi blev liggende stille. Pass[iartis]: at capitain Wessell, som fører Løvendals Galej, han skjød en mand ihjel igaar. Det var en af Prins Carls folk. — Og idag kom Svenske Waaben fra Kjøbenhavn, med order, at Laaland og vi med P. W. H. skulde gaa til Kjøbenhavn, saa snart som vi kan —

d. 9. ditto lørdagen. Vi blev liggende stille. Pass[iartis]: at den mand, som blev ihjel skjødt, det var lieut: Niels Nilssen paa Løvendals Galley, som skjød ham ihjel. Han var om bord paa den pris, som Muskuvitten og Windhunden tog. Og da han kom til galeyen, vilde han ikke strige flaget; thi han havde alt af Prins Carls folk om bord; da skjød de med en flint den mand ihjel —

Pass[iartis]: at forleden høst a° 1711, da gik der en flode med Engelskmender fra Langesund og vilde til Engeland, var over 120 seyl. Og da de kom ud, fik de hardt vær, saa at hele floden blev forlist vester paa, og et orlogs skib saa, at

der blev ikke bjergit mere end 10-12 seyl med et, som blev bjergit —

d. 10. ditto søndagen. Vi blev liggende stille onder Fladstrand, og i dag var Tezaren af Moskovien sin fødselsdag. Og en af de tre Muskovitters fregatter, her laag, var en commandør, han flagid med alle sine flager. Og hen ved klokken ungefer 12, da fyrte han alle sine støkker af, og schoutbynachten Prins Carel, flagid og hele dagen med alle sine flager, mens han fyrte intet. —

d. 11. ditto mandagen. I dag lætted vi med Prins Wilhelm og Laaland og gik til seyls fra Fladstrand for at gaa til Kjøbenhavn. I gaar blev der en af vore soldatere berættet, og idag døde han og blev kastet over bord. —

d. 12. ditto tisdagen. Om aftenen kom vi til ankers ved Helsingør. Der laa Hollands Østersøe floden for at gaa bort og Laaland skjød 3 skud for Kronborg og takked med 3 skud igjen. Og den hollandske commandør, som der laag, han kipped sin vimpel og skjød 5 skud, og da takked Laaland ham med 9 skud. Vi konde og see megit mandskab, som arbeyde paa batterier langs stranden sønden for Helsingborg. — Og der laag en hoben af vore søldat i læger over for Helsingør op i skouven i tælter. —

d. 15. ditto fredagen. Vi blev liggende stille. Op imod Skougs huved idag kom her 3 seylers os forbi fra Sundet, en Brandenborger skib og en Hollands smake og en engelsk pink. —

Pass[iartis]: det var ikke sant, at der døde nogen af præsten i aar i Kjøbenhavn; men her er nu ganske friskt, saa her dør ingen — Men her [er] saadan stor præssing i byen, lige som det var i Engeland. Og saa mange, som ikke har passer sæddel, den tage de —

d. 16. ditto lørdagen. Da kom vi op paa Reeden. Der laa enda Fridrik Quartus, vor viceadmiral. Og der laag Delmenhorst og C. Quinctus, Wenden og Elephanten og

Prins Christian. Sophia Hedwig og Lowisa og saa Svanen var gaaen ad Østersøen til Kjøgebogt, hvor de andre af floden endnu ligger. Og her laa Ditmarsken og vaide blaaf laag med sin esquader for at gaa til Pommeren, som var Ditmarsken, den Ny Jagt, d. Gl. Jagt og Aben og Arka Noa og den pram Fløndren, og Christians øe. Hun havde pramernis støkker inde, og saa laag der nogle andre fartøyer, som skulde gaa med dem. Og den passiaring, som var om Barfod, at han havde været i slag med Svensken, det var lutter løgn, uden at fregat Høyenhall hun havde været i slag med en svensk fregat Wagtmesteren og slogs lenge med ham. Og han skjød Høyenhalls master over bord, men maatte dog gaa fra ham, og fik omtrent 12 = a 16 mand døde og quæste paa Høyenhall. Og nu haver hun alt faaet masterer ind igjen, og er gaaen ad Østersøen igjen. — Og her laag en fregatte, som de Væstindiske Compagnies kjøbmender har kjøbt i Dønchorchen, paa 42 støkker. Og den vil de have til en vestindeske farer. De var kuns 6 dage imellem Døncharken og hid med ham; thi de havde da ingen Westindien farer i Kjøbenhavn uden en fløyte —

Pass[iartis]: at da Færøe blev forlist paa Falsterboe Riff, da blev folkene strax tagne til fange og ganske udpløndrit. Og de blev spiset med sin egen kost, som de fik bjergit af skibet; men siden kom Steenbocken til dem, og da maatte de give dem igjen alt det, som de havde pløndrit i fra dem eller og penger der for, efter di at de var strandet og var ingen orlogs gaster, sagde han. Og Færøes ror og rorpind drev hele og holden hel ifra Falsterbro Riff og op paa Kjøbenhavns Reed; der blev det staaende i isen, siden op tagen og ført op til Bremerholm, og lagt paa land

d. 17. ditto søndagen. Vi blev liggende stille paa Kjøbenhavns Reede. Og idag gik viceadmiral Sehested til seyls her

fra med den pommerske transport, og som var over 50 seyl med smaa og store. Ditmarsken, d. Ny Jagt og Pheenix og Christiansøe og 2 brandere og mange andre og de 2de prammer Arka Noa og Fløndren. Og de havde sæt 3 mastrer i hver af dem lige som i en skude. Om aftenen kom de til ankers igjen hen ved Castrup, formedelst det var stille vær (og S: vind). Og idag kom her 2 syge mand iland fra vort skib og blev ført paa Quæsthuset —

Pass[iartis]: at for 20 aar siden, der hen ved Halmstad der er en elv, som kommer over fra landet en 20 mil. Hendis første udspring er udaf en mier buske, er kaldet Nissa, en stor elv. Der sprang en kjelde op ned ved strand bredden i sanden, og af den sprang nok 7 kjelder, og der kaagid op saa mangfoldig aal, at der blev nogen 1000de tønder fisket der i. Siden fortrød de rige folk, der boede, at de fattige skulde saa vel fiske som de, vilde der for have det for pagtet, som og skede. Strax der efter fik de aldrig en fisk mer. Der er og et skjønt laxefiskeri i samme elv. Det blev og forpagtet. Thi de fortrød, at fattig folk kunde fiske der en dag 2 a = 300 smaa lax til mands. Men da det blev forpagtet, da fik de aldrig en lax i 3 aars tid Saa love de for sig og gav mange penger til de fattige, da kom der lax igjen, men ikke saa megit, som der var til foren

d. 18. ditto mandagen. Vi blev liggende stille paa Reeden. Pass[iartis]: at da Høyenhall slogs med Svenske Pheenix, da miste hun ikke sine mastrer, men hun fik en kugle igiennem stormasten, og en igiennem stigen og 4 stor vant i støkker og 2 messan vant og ikkuns en mand quæst. —

d. 19. ditto tisdagen. Vi blev liggende stille paa Reeden. I dag gik admiral Sehested til seyls med Ditmarsken og den flode transport, som skulde gaa ad Pommeren til, over 50 seyl og fregat Aben og saa Postillonon laa op ved Gl. Holmen og reparered. Og Snaren Svend laa der og for-timmered, og Concordia laa op ved Gl. Holmen endnu.

Og idag strøg F: Q: sit viceadmiral flag ned, og Elephanten og Wenden halte lenger ud paa Reeden, og C. Quinctus laa endnu inden i hoket stille med de andre 12 støkker.

d. 21. ditto torsdagen. Vi blev liggende stille paa Reeden. Jeg fik brev hjemme fra.

d. 23. ditto lørdagen. Vi blev liggende stille paa Reeden. Pass[iartis]: da Svensken kom ind Guldholmen med sine skibe, at der var og 4 Bergens skiber, som var Hollands farer, som Svensken havde tagit, da han krydsed her paa Doggersand, og de skibe var kommen fra Haalland, lad med stik gods —

d. 24. ditto søndagen. Om morgen tilig lætted vi anker med Pr Wilhelm og Laaland anker og gik til seyls der fra. Og om aftenen kom vi til ankers paa Kjøge bogt, og da var Barfod alt gaaen der i fra med floden, som var 13 skiber: Justicia, Gjælland, Beskjermeren, Ebenezer, Havfruen, Island, Tumlingen, Neldebladet, Christian Quartus, Prins Christian, Lowisa, Svanen og Neptunis. Og Ditmarsken var gaaen ad Pommeren til. Disse skiber var i Nord-søen: Pr Carel, Fyen, Engelen. — Og disse skibe laa paa Reeden: Elephanten, Frid: Quartus, Delmenhorst, Wenden, Sophia Helvig. Og disse laa enda inde, som er, C^r Quintus, Fridrik Tertius, Sverdfisken, Gjøldenløwe, 3 Løver, Norske Løve, Charlotta, Mars, Anna Sophia, Mercurius, Oldenborg, Prins Fridrik, er 12 støkker. Og disse 4 var u-døgtige som var: Curprinsen, 3 Kroner, Pr Jørgen, Gl. Delmenhorst. Og fregatterne vare nu nogle paa hver plads. Og idag gik Krussen til seyls ad Østersøen til vor flode med øl og vic-taling —

Pass[iartis]: at her er kommen aviser om, at det er nu alt fred med Fransmanden og Engelskmanden og Hollender.

Pass[iartis]: at a^o 1710, da de skulde gjøre den u-lykkelig transport paa Danzig, da slæbid Sværdfisken sin baad efter sig, da gik riern paa baad slæberen i støkker og baaden

kom tvers paa. Da gik han under og blev borte med nogle mand i den.

d. 25. ditto mandagen. Lætted anker, med os 2, og om aftenen kom vi til vor flode, som laa ved Gedser Riffet, 13 orlogsskib og 1 hospitalsskib Carlshavns Waaben og Høyenhall. Pass[iartis]: at Fridrik Ters sin baad, som var ude paa bespeyderi a° 1711, han fik haardt vær paa sig og drev der i land. Da blev de tagen til fange. Og de haver været i Carlskrone i al vinter. Og nu rømde de der i fra med en stor baad og mange Svensker med dem og kom her til vor flode igjen. Og de sagde, at Svensken gjør nu klar 32 orlogsskib og en stor transport, som han vil have over ad Pomerer til. Thi der er nu saa dyr tid i Pommeren paa proviant, at — om han ikke kommer til dem — maa de dø af hunger. Og at Svensken havde meste parten bønder paa sine skibe. Han har dem ombord hele dagen og exercerer dem, med støkker og seyl, og om natten er de i land igjen. Thi han manquerer mange folk. Og der rømmer mange folk i fra Skaane og hid over hver uge —

Pass[iartis]: at det første vor flode kom i Østersøen i sommer, da blev de syge allesammen paa hvert skib, baade officerer og Jan Rap med hovitpine og hoste. Men de laag ikke lenger end 3 dage, saa blev de friske igjen, og ingen døde. Og nu er de alle sammen friske paa al floden, Gud være æret! Og paa orlogsskibet C: Quartus er ikkons 1 mand død til dato —

Pass[iartis]: at Barfod har ikke ligget stille med floden den hele sommer, mens seylet, af og til stille holdt og venter Svensken. Og om han kom ud nok saa stærk, saa har han sagt, at han vil bie ham med dem, han haver, og slaas med ham. Paa Prins Christian var død til dato 1 soldater og ingen matroser. Og paa hospitalskib Carlshavns Waaben var 13 mand død av de syge, som de havde faat fra de andre skibene, og her var ikke mer end som 2

brandere, som var Sorte Hane og brander Sancte Marcus. — Paa Tumling var død til dato 2 matroser og 2 soldatere, men havde været alle syge, og nu er de friske igjen. Paa Prins Christian var 1 mand døde til dato, og 14 syge haver de ført paa hospital skibet. — Paa Neldeblad var ingen døde endnu. Og for nogle dage siden rømde der 6 soldatere i fra Skaane og over ad Bornholm til. De sagde og, at Svensken gjør sig klar med al sin magt at komme ud iaar, og at han har lovt, at han skal slaaes saa iaar med os, at det skal spørgis over hele Danmarks rige. — Og ved disse tider var hele Østersøen saa tyk af gurm og tøy, saa at ingen haver seet den saa til forn. —

d. 27. ditto onsdagen. Lætted Barfod og al floden og gik til seyls at lant Rygen til. Og under veys kom vor transport til os, som havde ligit i Grønsund til nu. Om aften kom vi til ankers østen under lant Rygen med floden, saa og med transport floden, og der var nu 3 prammer. De havde faat nok en pram fra Lybeck til sig. Den Ny Jagt slæbed en, Christiansøe slæbed en, og Pheenix slæbid og saa en af dem. Ræven var og saa med floden her, og Neptunis var gaaen hen imod Kiel til. Og nu idag blev Østersøen klar igjen af den fyllighed, som var i vandet. Thi i gaar fløde det en hoben op oven paa vandet op stinkede saare ilde, saa at ingen havde seet det saaledis til foren. Og idag havde vi P.W. 3 syge mand, og en mand af vore folk blev sat i boyen, da vi laa paa Reeden, for han var forlunge iland. Og han sad endnu i bøyen.

d. 28. ditto torsdagen. Vi blev liggende stille under lant Rygen, med floden, og viceadmiral Sehested med Ditmarsken og den transport skibe og pramer og artillerie gik til seyls op efter imod Tidzelen. Og der laag 14 svenske skiber, som var en admiral og en viceadmiral og nogle barchentiner og fregatter og coffardi skiber. Og Ræven var saa nær op til dem, at de Svenske skjød efter ham. Og de

skjød og efter ham fra landet. Pass[iartis]: paa Justicia haver dødt 6 mand i somer til dato, som var soldatere. — Pass[iartis]: at forleden aar, a° 1711, da som Judichæris var hen onder Malmøe og bombarderid med Bremer Sløytel, da kasted de 46 bomber, og de bombarderte ned bulværket uden for Castellet, og 2 rækker huser brende de op, saadane som i Ny buer, og et brøggerhuus havde de 3 gange ild i, og vogn huset paa kjerken var der og ild i engang. Og en af vore slupper rode saa nær ind under landet, at de skjød en stække kugel igjenem chalupen og skjød det ene laar af en slup raier, og en kugel skjød hatten og parykken af en lieutenant, som var og i chalupen, mens fik dog ingen skade. Siden maatte de dog begive at bombardere, formedelst det var sent paa høsten med storm og u-vær.

d. 29. ditto fredagen. Vi blev liggende stille med floden under lant Rygen. — Og vor chalupe blev commanderit i fra os med 1 lieutenant: O. B. S. og en cadæt og 4 soldater og med 8 dagis kost og hver mand en huggert, 1 pistol, 1 entre bile og en flint. Og lige saa blev der en chalupe commanderit fra hvert skib. De skulde op og bogsere de prammer op til Svensken. Og idag kom den mand ud af boyen igjen og stod for støkket tillige med nok en mand, som og stod for støkket, for han havde og værít lenge i land.

Pass[iartis]: at a° 1710, da Dannebrog laag paa Reeden, da konde de norske og saa Hamburgerne, som der var om bord, ikke forligis, hvor for generalens søster søn capitain — — — gav dem forlov at slaas paa dækket, med bar næver og lod tage alle kniver fra dem. Da blev der saadan slagsmaal, at de havde nær gjort mord paa hverandre. Og de havde nær ikke faat skilt dem ad igjen. Alle officerene maatte gaa med nøgne huggere og skille dem ad. Da de blev adskilt, maatte de bære mange af Hamburgerne ned, som var forslagen; men de norske beholdt seyeren, dog ikke uden mange hug —

Pass[iartis]: at Hollands armadien i Flanderen er 20.000 mand af hans eget folk; men af fremede nationer er der tillands 80.000 mand, og saa er og paa skibene mange flere uden lands folk. —

d. 31. og sidste jului søndagen. Vi blev liggende stille med floden under lant Rygen, og admiral Sehested med de prammer slogs med Svensken idag. De begjonte, da klokken var 10, og skjød saa alt i et indtil kl. 7 eftermiddag. Blev holdt bøn for dem hos os. — Da gik Sehested lenger ud og gik der til ankers igjen. Pass[iartis]: at Sverdfisken tog en pris forleden aar, som var en Wismar kreyert, laden med contrabande.

d. 1 augusti mandagen. Vi blev liggende stille med floden under lant Rygen, og admiral Sehested blev og liggende stille med sine med havende. Og de begjonte at skyde paa hverandre idag igjen. Og Neldebladets chalupe var der oppe hos dem igjen. De sagde, at de havde faat 29 mand quæste og 4 mand død paa Arca Noa igaar og 2 grundskud. Og paa Svanens chalupe blev der 2 mand ihjel skjødt. Og Jagten skjød en svensk chalupe i grund med folk og alt. Og da Ditmarsken vende i fra vallen, da skjød Svensken til ham fra landet og skjød hans klær i støkker, og paa Jagten sprang et støkke; mens ingen blev quæst uden kuns en mand. Og idag kom de her ud med en hel baad fuld af quæste folk og førde til hospitalskibet, og idag havde vi paa Pr Wilhelm over 20 mand syge, dog alt med hoved pine, saa som har været i al floden før iaar. —

I aften sprang vinden paa en N. W. med regen og tordenbyer. Da kom fregat Sophia hid til floden. Hun skjød 9 skud og admiral B:fod takked hende med 5.

Pass[iartis]: at Ørnen var og ind i blandt Svensken i gaar, og slogs med 2 bregatiner, som vilde entret ham. Ørnen fik 1 mand død og 1 mand quæst og 1 af hans vant i støkker.

d. 2. ditto tisdagen. Vi blev liggende stille med floden under lant Rygen. Og her laag 2 lybske skuder og en fløyt, var lad med øl, og den ene skude var lad med krud og kuller og ammonition, skulde gaa til den svenske flode. Pass[iartis]: at hun blev god pris. Mens for øllet fik de penger. Og idag gik Sophia op til Sehesteds flode, som og laa stil i dag — Pass[iartis]: at Sehested haver og 3 brandere med sig. Og da de slogs om søndagen, da blev der 6 mand ihjelskjødt paa Lowises chalupe, som var 4 slup røyer og 2 søldatere. Ørnen slogs med 2 bregatiner, mens fik ingen mand quæst. Pass[iartis]: at Svensken haver synket ned nogle skiber og steen, i det østre gabet, for vore ikke skal komme ind. Og selv passer han paa det vestre.

d. 4. ditto torsdagen. Vi blev liggende stille med floden under lant Rygen, og nu i disse dage blev alle vore folk syge af hovedpine — — —

d. 5. ditto fredagen. Vi blev liggende stille med vor flode under lant Rygen. Idag var Sehested her ude og ombord hos admiral Barfod, og idag kom vor chalupe igjen fra de pramer.

Pass[iartis]: Svanens slupe var ikke der oppe, mens Ebenezers chalupe forliste 2 mand, som blev skjødt ihjel, og paa pram Hellefløndren ragte ikkun 2 kugler om søndagen, og 3 mand blev quæste af krudhorn, som sprang for dem selv. Og Svensken havde en bombarderer hos sig, og den bombarte han med og kasted mange bomber; mens ingen ragte vore skiber. —

d. 6. ditto lørdagen. Lod admiral Barfod vaie blaat flag. Da lætted vi anker og gik til seyls med al floden. Og adm. Sehested blev liggendis igjen der oppe med sin esquader. — Pass[iartis]: at om søndagen, da de slogs med Svensken, da sprang der et støkke paa Christiansøe. Og en mand blev død, og en af hans slup røyerer blev armen afskjødt. Vi seylte hen imod Bornholm. Og nu var Østersøen lige

saa tøkk igjen, som han var før, saa ingen af vore gamle folk kunde mindis, at han havde været saaledis nogen tid til foren. —

d. 8. ditto mandagen. Det blaaste heele dagen temmelig hardt af en N. vestlig vind. Vi gik alle og krydsed. Men eftermedag dued vi op, og om aftenen kom vi alle sammen til ankers igjen østen for lant Rygen, langt fra landet. Pass[iartis]: at for 10 aar siden, da kjøbte Kongen af Frankrige heele Italien for saa mange tønner guld. Der var 2 brødre, som eyed landet. Den ene var værdslig og bode i hoved staden Mantua, den anden broder var geistlig og bode i en anden stad. Og han lod bygge sig et kloster, og der kom trætte imellem dem. Da solde den værdslige broder hele landet til kongen af Frankrig, som da lod ud ruste 30.000 krigsfolk tillige med skatten. Og da skatten kom ind i staden, saa var alt krigsfolkene og mesten del inde. Men da han aabnid de tønner, som skulde være guld, da var der kuns nogle ducater oven paa i hver tønne, men ræsten var idel kaaber. Han maatte dog miste sit land der for. —

Dette beretted en af vore folk, som da var soldater og var med de 30.000 mand og tog landet ind.

Pass[iartis]: at paa Falster boede en mand, som døde forleden aar, var en Bornholmer fød. Han var saa klog paa planeterne og himelsløb, at hvilket meniske som blev fød og han var saa nær, da kunde han see alt dets levned og endeligt. Han fik en datter, og strax hun var fød, da saa han, at hun skulde dø for en bødels hand. Han kjørte hende hen til bødelen og lod sværdet slaa over huvet, og

— — — —

d. 10. ditto onsdagen. Vi blev liggende stille med floden onder Witmont. Vi kunde høre heele dagen og om aftenen, hvor de fyred og skjød der henne ved Straalsund heele lager tillige, som vi presumerte at være viceadmiral Sehe-

sted med de pramer og de andre med sig havende skiber. Om aftenen lætted vi anker ved floden og gik til seyls for at gaa til Kjøge bogt. — En af vore soldatere stod for støk- ket, for han ikke paste paa sin paast. Og for han stod med hatten paa under gebet (:som dog sædvane haver været:) Om aftenen kom vi alle til ankers igjen. — Pass[iartis]: at det er nu ongefær 27 aar, siden Stavanger brente, og da brente hele byen mesten af, dog mest alle de fornemste borgeres huser. Og det kom formedelst drukken mand, som sætte lys ved sin seng paa loftet, og han blev og opbrent. Og vægterne, som gik paa gaden, kunde see ild i luften over byen i 2 og 3 aar før den brand, lige som luften stod i gloendis luve. Der skjede og megit mord i byen de aaringer, før end de blev straffet. —

d. 11. ditto torsdagen. Vi blev liggende stille under Wit- mont. Sophia kom ud til os med rapport fra ad: Sehested. Pass[iartis]: at Svensken var alt rymt op til Straalsund med de skiber, som han havde der imod vore. Og en af de hans fregatter løb ud den nat, vi laag der, og kom os alle forbi og gik ad Sværig til med rapport, og [var] nu Sehe- sted med sine prammer og med havende transport komen op til Gribswold. Og nu var Zaren af Muskovien kommen did med 16.000 mand til hest og conjongerit med de andre, som laag der før. Pass[iartis]: at de er nu med Moskovit- tere og Saxere og Polakkere og vore til sammen 100.000 mand sterk, og igaar var Zaren om bord hos Sehested, og nogle andre herrer, og de fyrid for hannem af Ditmarsken og alle prammene. Det var det, som vi hørde saa meget skyde. Om aftenen lætted vi anker med floden og gik til seyls ad Kjøgebogt til. —

d. 12. ditto fredagen Om morgen tilig kom vi med al floden til ankers onder Stevens, og idag døde en af vore timmermænder, var en norsk mand østen fra, han var den sterkeste mand inden vort skibs borde, mens laag dog kuns

8te dage og maatte saa vandre alt kjøds gang. Thi den sterkeste styrke hjelper intet imod døden. Idag for vor chalupe til Kjøbenhavn. —

d. 13. ditto lørdagen. Vi blev liggende stille med floden onder Stevens. Idag røgid vi vort skib igjen om lej med beg og tjere ogsaa anden røgelse for sygdom. Og idag kom vore skiber fra Kjøbenhavn, 5 orlogs skiber og 2 fregatter og brander og nogen snaver. Det var Elephanten, vor general, Wenden, vor admiral, F: Quartus, vor vice-admiral Sophia Helwig, vor commandør, og hospitalskib Sjøhunden og 2 Moskoviters fregatter, som var St. Pitter og St. Powel. Og saa havde de med sig en hel flode coffardi mænd med skiber, galioter og skuder, var over 100de seyl, alle baglastet, som skal gaa med ad Pommeren. Og der laag over 50 igjen paa Reeden, som og skal komme hid. Pass[iaris]: at de vil transportere folk over fra Pommeren og paa Skaane igjen i sommer. Og vor armadie laag i telter uden for Kjøbenhavn og var 13000 mand sterk. —

d. 15. ditto mandagen. Vi blev liggende stille med floden onder Stevens, og vi fik en galiot ombord med vand til os. Pass[iaris]: at igaar blev der en lieutenant ihjel stukken i land paa Stevens, fra Beskjermeren. Og docteren der ombord stak hannem ihjel. — Pass[iartis]: at det aar før end den haarde vinter, a^o 1707, om foraarit, da blev der forlist 25 skiber romer fra Laaland vester paa Norge en 14 dage før paaske, og 1 af Laalands skuder blev drevet ind i Skaat land og var borte paa 3de aar, før end den kom igjen. — Pass[iartis]: at schoutbynacht Wilster er rømmet over ad Sværiges til for den kryds togt, han gjorde i Nord søen, men vi haver ingen visse tidende der om endnu.

d. 16. ditto tisdagen. Vi blev liggende stille med floden onder Stevens. Idag kom Flygende Fisk hid fra Kjøbenhavn og over 30 coffardi transportskiber, som skal gaa med os. Og Island gik til seyls med express over ad Pommeren til idag,

og vor chaluppe kom igjen fra Kjøbenhavn. Pass[iartis]: at schoutbynacht Judichærs var ude paa Dragør om søndagen d. 14 hujus, og bestilte alle Dragørs baader og jagter at holde sig i parat til transport, og mangfoldige baader og fartøyer skal og komme fra Helsingør, som og skal være i parat for at landsætte folkene. — Og idag gik orlogs skibet Neldebladet og Christian Quartus til Kjøbenhavn og skulde gaa ad Nordsøen. Og Island gik ud paa en kryds togt, og vi, Pr Wilhelm, lætted ogsaa om aftenen, gik ud paa en krydstogt. Og fregat Blaaheyren kom til vor flode med 6 coffardi skiber med sig fra Grønsund, lad med victualing.

d. 17. ditto onsdagen. Vi var hen onder Møen. Vi seylte vor store merse raa i støkker og vor fokhals i støkker. Fik op en anden merse raa igjen og slog seylet onder igjen. — Og idag gik generalen til seyls med al floden fra Stevens. Og om aftenen kom vi op til floden. Da var vi 15 orlogs skiber og nogle brander og fregatter, hospitalskiber og snaver og baader, til samen 40. Men transporten blev alle liggende stille paa Kjøgebogt.

d. 18. ditto torsdagen. Lætted vi anker med floden igjen for at gaa til lant Rygen. Da var begge bombarderene med os: Heckel fyr og Bremer Sløytel. Og Windhunden kom og til os, og transporten fra Grønsund med artilleriet kom og til os, var en 60 seyl med skiber, kreyerter, galioter og jagter. Og idag seylde Lovisa om bord paa Svanen, saa Svanens galeri lantærner og flag gik over bord, og Lovisas gallion og bog sprid knækked, og reylværket ved gallionen i støkker og over bord. — Pass[iartis]: at de 2 bombarderere, Lemonen og Citronen, de er begge hen hos vice-admiral Sehested, hen ved Straalsund —

d. 19. ditto fredagen. Om foremedagen kom vi til ankers med floden onder lant Rygen mellem Pært og Witmont, 15 orlog skiber, og vor transport kom til os inat og kom og her til ankers og var da tilsammen med orlogs skiber,

fregatter, bombarderer, brander, hospitalskib og snaver og transport skiberne, skiber, kreyerter, skuder, galioter, og jagter og baader, in allis over 200 seyl. Og en fløyt gik op under landet hos vor flode, havde rødt flag og en svenske gjøs, og hendis store steng og krydsteng var over bord. Vi presumerte, at det var en pris. — Og idag kom en af vore soldatere i boyen baade med hender og føder, for han havde slagit en af sine officerer. Og om aftenen blev vi commanderit og gik ud paa brandvagt. Ved disse tider var søen klar igjen, Vi saag 3 seylere, gjorde jagt efter dem og skjød 2 canon skud, kom til dem. Det var 3 galioter fra Aabenraa, kom fra Wæsterwig i Gaatland, var lade med trælast, vilde hjem. —

Pass[iartis]: at de brøgger og bager allesammen i Gaatland til den svenske flode, og han vil komme ud med al sin magt i høst engang. — Pass[iartis]: at alle de folken som stod i Skaane før, de er nu her paa lant Rygen og kom der med den transport i vinter hen ved 18000 mand. — Pass[iartis]: at alle bønder i Skaane, Halland og i Bleking de haver maatte sorit i aar, at naar vi gjør land gang der nogen steds, da skal de begive sig imod os mand af huser ifra 12 aar gamel og op vort, og gjøre modstand og lant værn. —

d. 20. ditto lørdagen. Vi gik og krydsed uden for lant Rygen. Og i dag kom Island op til os. Pass[iartis]: at før end vi kom hid i sommer, da jagid Island og Ørnen 2 svenske orlogsskib fra Bornholm og til Carlskrone. Det var 2 skib hver paa 50 stækker og torde dog ikke bie dem.

d. 22. ditto mandagen, som var den sidste i hundredagene. Vi, P: WH.:, gik paa brand vagt og krydsed uden for vor flode, som laa under lant Rygen ved Pærten. Og vi saag hvor alle flagmendene flagid med alle sine flager, og de skjød paa alle skibene hele lagit, som vi kunde see. Og vi presumerte, at Zaren af Moskov var om bord hos generalen.

Om aftenen gjorde vi jagt efter 2 seylere, skjød 2 skud med skarpt; mens det blev mørkt, og vi kom ikke til dem.

d. 23. augusti tisdagen. Vi, P^r Wh. og saa Island, gik og krydsed paa brand vagt uden for vor flode. Og idag kom der nok et orlogs skib fra floden her ud at gaa brand vagt, og det var idag med byge vær, og i en bøye seylte han sin forsteng over bord. Vi presumerte, at det var Prins Christian. Og idag kom den soldat ud af boyen og maatte staa for masten og trække af til sin bare skjorte, og han fik saa mange hug, at 2 mand maatte bære ham ned. —

d. 24. ditto onsdagen. Vi, P: W: og Island, gik og krydsed paa brand vagt uden for floden. Og vi saag al dagen, hvor de skjød i floden. Men om aftenen fyrte og skjød hele floden; men hvad det var for, at de skjød — — —

Pass[iartis]: at forlunge siden om Zaren af Moskov: at hans egen søster og hendis mand vilde forraade ham. Hun gav ham en drøk forgift ind, men docterne fik dog forsvonden det strax, saa han ikke døde. Mens hans hoved blev røstende (:som han enu er:). Siden stod de ham efter livet, saa han maatte blive landfløgtig en tid lang og kom med en Hollænder til Amsterdam, hvor han en vinter continuerede, og mens han var uden lands, vilde hans søsters mand været der kronet til Zar i Moskov. Mens nogle hold med ham, og nogle var imod ham. Da lod hans til hengere beleyre stad Moskov, og tvang dem til at give sig onder ham. Mens siden der efter kom Zaren hjem og til sit rige igjen (:med mange omstendigheder:) og fik sin søsters mand fangen. Og saa lod han bygge et mørkt taarn. Der sætte han sin søster ind paa vand og brød (:efter 1¹/₂ aar døde hun:). Og saa lod han hendis mand henge oven over samme taarn. Og alle hans tilhengere lod han halshugge, saa at det varede i 14 dage, før han fik dem alle dræbt. Han lod legge spirer paa marken, og der maatte de legge hovedet paa en 20 = 30 tillige, og han gik selv tillige med bødlene

og hugde hovederne av dem. Og de var over 8000, som blev saa halshugne. Og da han kom fra Amsterdam, da fører han med sig over 200 kister fulde med gereformerde abecer og cathekismer, som var ud sætte paa deris sprog. Og da maatte alle øvrigheds personer, baade geistlige og værdslige, tage med religionen. Og hvem som ikke vilde, var ingen pardon for, mens hovedet af. —

d. 25. ditto torsdagen. Vi blev liggende stille med floden onder lant Rygen. —

d. 26. ditto fredagen ved midagstider lætted vi anker med al floden og gik til seyls ad Bornholm til. —

d. 28. ditto søndagen. Vi blev liggende stille under Bornholm med floden. Pass[iartis]: at det skib som seylte forstengen over bord, det var Fridrik Quartus. Og det, som de skjød i floden, det var for Zaren af Moskov, som var ombord hos generalen. Og han laag om natten om bord paa Havfruen hos Juel, som var til foren anfayø i Moskov. Pass[iartis]: at i disse dage er her kommen nogle Svensker hid til Bornholm, som havde rømt fra Sverig. De sagde, at Svensken havde ikke mer end 12 orlogsskiber klar og mangfoldige transport skiber, som han vilde have ad lant Rygen til. Og her er nu i sommer 20 mand kommen til Bornholm fra Skaane. Men de 8 var norske folk, som havde været der fangen. De sagde, at Svensken gjør klar 36 orlogsskiber og en megtig stor flode transport skiber, og at han haver faat en hoben folk paa Holland og England i aar med de skiber til Gaattenborg. Idag blev her en af vore soldatere sæt i boyen, for han skjød sin flint af om læj, hvilket han gjorde dog imod sin villie, og kuglen fløy porten ud og gjorde slæt ingen skade. —

d. 29. ditto mandagen. Vi blev liggende stille med floden under Bornholm, og Sophia Hedewig lagde en tønne ud fra skibet og skjød til maals paa med støkkerne. Og idag kom den soldat ud af boyen igjen og slap for hug.

Mens vor seylmager og 1 af baadsmandsgasterne kom i boyen igjen, for de havde pløndret ud en arkelimester fra Pr Christian, da vi laa under Stevens, hvor de var med i land efter vand. Han var drukken og havde lagt sig oppaa marken at sove. Da tog de fra ham hat, paryk, stok og kaarde og skoe med spender i og andet. — Pass[iartis]: A^o 1709 blev der en skriver desperat paa C. Quinctus, og sprang over bord om natten og blev borte. —

Pass[iartis]: at a^o 1709 paa Quinctus var en soldat, som og skjød en flint af, uvidendis, og kuglen gik midt igienem hans egen hand. Han fik ikke mere straf. — Pass[iartis]: at af de folk, som løb i fra Prins Christian, at i vinter blev der 7 af dennem tagen og sæt i arræst. Siden blev de ført om bord paa en af fregatterne, og der blev de alle sjuf kjelhalte. —

d. 30. ditto tisdagen. Floden blev beliggende under Bornholm, og vi, P^r W: og Svanen, blev commanderet paa brand vagt at gaa imellem Hammershus og saa Sandhameren.

d. 31. ditto onsdagen. Vi gik og krydsed der i mellem. Vi saag 4 seylere, gjorde jagt efter dem, kom til dem. De 2 var galioter, var hjeme i Aabenrade, kom fra Gaatland, lad med kalk og ruu, vilde hjem. Den tredie var et Lybeck skib, bredgat, kommen fra Kalmer, lad med trælast, vaide lybs flag, men de andre 2 galioter havde sagt, at det var en lurendrager, hvor for vi sætte folk om bord paa ham og bringid ham til floden. Den fjerde seyler var og et skib, vayde lybsk flag, kommen fra Kalmer. Han havde en hoben passenerer med sig, som var en svensk greve og hans grevinde og børn og tjener. Vi satte folk paa ham og bringid til floden. — Pass[iartis]: at a^o 1709, da folkene blev satte paa Skaane, da laag fregate Lossen i Sundet, og der var en styrmand der om bord, som var en Svenske, og for adskillige forseelser blev han sæt i boyen for en 3 ugers tid, blev saa hulden krigs ræt over ham, saa han

maatte udstaa livs straf. Han blev 3 gange kjølhalte, først fra bagbord, siden stod for masten 50 slag. Der efter blev med 3de chaluper bugserit efter dem i land for en skjelm, og blev ført i land ved Helsingøer. —

d. 1 septembr. torsdagen. Vi gjorde jagt efter en Engelskmand og skjød efter ham. Men han vilde ikke brase op for os, men gik selv direct til vor flode. Siden kom vi til en lybs bredgat skib. Han havde og en svensk herre med sig, havde en stjerne paa brystet og en guld nøgel i lommen og sin gemahl og barn og tjenere. Og vi sætte folk om bord paa ham og bringid ham til vor flode. Siden saag vi 8 seyler, var dem alle om bord. Og var alle kommen fra Sværige, som var Engelsker, Hollænder og Rostockere. Og en galiot af dem, en Rostocker, var lad med spiker. Den bringid vi til floden. Om natten gik vi til ankers med haardt vær. Da forliste vi vort daglige anker og toug.

d. 2. september fredagen. Vi blev liggende stille under Sandhammeren. Det blaaste heel haardt af en østlig vind. Idag kom de 2 mand ud af boyen igjen. Og idag kom vore folk ombord igjen, som vi sætte paa prisen. Pass[iartis]: at de blev alle sammen fri igjen og passerte. Og de 2 grever, som de 2 skiber havde inde, det var tydske grever, den ene vilde til Kjøbenhavn. Men den ene galiot, som var laden med spiker, han havde svensk pas og doukementer, og han blev pris. — En Bornholms baad var om bord hos Svanen idag. Han sagde, at Svensken kom til Bornholm igaar og ligger paa den s. o. side med 25 skiber. Og han skulde have forlist 3 skib i nat; men om det er sant, ved vi ikke.

d. 3. ditto lørdagen. Vi, P=W:, lætted anker og seytle ned til vor flode, som laa for Rønne. De havde faat tidende nu, at Svensken vil komme nu snart med 24 orlogs skib og brander og andre. Og de venter ham her; dog de ligger alle klar her med alle kister i lasten og bommerne i spillit alt klart til at tage imod goden Suecus, naar han vil kome

|| Si Deus pro nobis, qui est contra nos. Der kom en baad til Bornholm med 2 Svensker i, som havde rømt fra Carlskrone. De forliste sin baad paa Bornholm. Og den ene mand blev drugnet, den anden blev bjergit. De sagde, at Svensken vilde nu komme ud med sin flode. —

d. 4. ditto søndagen. Om morgen tilig da saag vi Svensken. Han kom ansættende forde vind til os, var i allis 30 seyl. Deraf var 24 orlogsskiber, resten var brandere og fregatter. Og vi var ikke mer end 16 orlogsskiber, 3 brandere og ingen fregatter, og et hospitalskib. Da lætted vi strax anker og gik til seyls (: thi de vilde ikke bie ham der henne:) og satte vor curs ad Kjøge bogt til, og Svensken fulde os hardt efter. Imidlertid gjorde vi os alle klare til at slaa og kasted over bord alt, hvis som konde forhindre os, løst og fast. Og Svensken jagid hardt efter os, og kjørte, mens han havde tømme. Hospitalskibet Carlshavns Waaben var en loy seyler; den kom da Svenske Waktmesteren op mod og tog ham bort for vore øyne, var da commanderende af liut: Anders Nilssen, og han skjød 2 skud efter ham. Det første skud skjød han hans flag spil af, det 2^{det} gik foran, da maatte han stryge.

Fremdeles d. 4 septemb^r. Samme tid, som han tog hospitalskibet, da seylte Sophia Hedewig midt af sin store merse raa i støkker. Og da kom en brander til os fra Kjøbenhavn. Og Høyenhall kom til os. Efter medag blev holdt prediken og bøn hos os. Og efter bønnen maatte vi staa alle sammen med op ragte fingre og sværge, at hver skulde gjøre sit bæste at slaa, naar det kom der til. Og da vi fik Møen i sigte, da var Tumlingen nogit agter ud sakket, thi han var en loy seyler. Da jagid Waktmesteren og nok et andet svensk orlogs skib efter ham. Og de skjød lenge til hver andre. Siden skjød han bram skjød af paa Tomlingen, da braste Island og Pr Christian op, og bide Tomlingen ind, saa skjød de alle 3 lenge til hver andre, al

gaaende væk, og da solen gik ned, da skjød Island til Waktmesteren hele lagit, og skjød hans store merse raa midt af, merseseylet var bowenvad; det fik han, for han var for megit næsevis. Strax stak de foriste i Svenskens flode bide vind med smaa seyl. Og vi sætte curs ad Falsterboe Riff til, og i første vagten kom vi til ankers med vor flode under Falsterboe Riff. — Paa Tumlingen fik de mange kugler igjenem merseseylene, og store boom skjød af og 1 kugle ind i agter skibet og 1 kugle ved kabel romet. Og ingen mand quæst. Det var al den skade, han fik af Svensken. —

d. 5. ditto mandagen. Vinden østlig med gaadt vær. Da gik vi til seyls med vor flode fra Falsterboe, og lige ad Dragør til, vilde ikke bie ham. Og Svensken lætted og seylte efter os hen. Høyenhall slæbed Tomlingen forud i vor flode. Svensken skjød altemedt til os, at vi skulde bie. Om aftenen kom vi til ankers med vor flode i Renden ved Dragør; og havde vi havt vind, da havde vi gaaen heel til Kjøbenhavns Reede. Aarsagen, hvor for vi ikke biede ham: Pass[iartis]: at vor general fik order med Høyenhall, at vi skulde ikke slaas med ham; thi de havde faaet viss rapport om han, at han var saa stærk, og at han blev tungen ud af boring skabet i Sværig, at han skulde ud og levere et søe slag, at de konde faa fred igjen. Ellers vilde de ikke holde det lenger, men vilde falde fra kronen, hvor for han blev ud rustet nu med 15000 mand paa floden, og at haver nu her med 10 tre dækker og med dobbelt folk paa alle skibene og 13000 soldatter paa skibene, som han vilde have sat paa lant Rygen. Der foruden haver han en transportflode med mange skiber, der hos 8 store orlogsskiber, som nu [er] fraværendis. Høyenhall bragt og de tidinger med: lant Rygen var alt indtagen. Og vi praiede 2 galioter, kom fra Kjøbenhavn. De sagde og, at vore folk og de allierede haver vondet seyer i Pommeren, og at lant Rygen var alt

indtagen, og 6000 svensker var der slagne og mangfoldige var fangne. —

d. 6. ditto tisdagen. Vi blev liggende stille under Dragør med vor flode, og nogle af skibene gik hel ind paa Reeden. Eftermedagen var schoutbynacht Judichær ombord paa general skibet og talede med ham, for siden iland til Dragør. Da lætted Svensken anker og kom forde vind nermere op til os med al sin flode. Da gjorde generalen signal, at vi skulde gjøre os alle klar til at slaa, til ankers liggende. Og vi gjord spring paa tørgene, og saa blev commanderit en chalupe fra hvert skib at gaa paa brand vagt, med soldatere og gewehr udi. Imod aftenen lagde vi os med alle skibene i en linie i Renden hel fra forbi Dragør og til Kjøbenhavns Reed langs Renden, og Tre Løver varped ud paa Reeden hen imod os og nok et orlogsskib. Og Svensken kom heel op imod vor flode. Der gik han til ankers, digt hos os, og idag kunde vi see af vort mers en heel flode med skiber, som laa imellem Ween og Skougshued. Og vi presumerte, at det var den hollandske Østersøe floden. Pass[iartis]: at vore folk i Pommern, at de haver ikke faat lant Rygen ind endnu, men de haver indtagit lant Stict Bremen, og der blev skjødt victorie der fore i Kjøbenhavn d. 3 septmbr. lørdagen, og Muskovitteren tillige med de andre, vi ligge der i Holsteyn i vinter med sine armadier. —

d. 9. ditto fredagen. Vi blev liggende stille med vor flode ved Dragør, og Svensken laa hen ved Stevens med sin flode. Og idag kom her 2 bombarder galioter hid til os fra Kjøbenhavn, og Prins Fredrik og Sverdfisken varped ud til Castel ponter. Pass[iartis]: at det er ikke sant, at der blev skjødt victorie i Kjøbenhavn, ey heller at Stiot Bremen er indtagen. Men nogle pladser haver dog vore folk ind taget. — Pass[iartis]: at der er nu ingen flere folk til at faa i Kjøbenhavn. De præsser nu hardt i byen alle de skoemager svenne og andre hand værks svenne, og hvem de kan

faa, og det til Sværd fisken og til Prins Fredrik, som skal ud.

d. 12 ditto mandagen. Vi blev liggende stille ved floden onder Dragør. Det blaaste en storm af en n: westlig vind. Vi strøg, alle skibene, vore raaer og stenger ned. — Victorie? Pass[iartis]: at da slagit stod for Wismar, da de fik saa mange fangne af voris folk, det voldte først capitain Nyss Bissen med Lossen. Han bringid en galen rapport, at Svensken var kommen med en transport flode og skulde lande ved Nywen Stad, hvilket ikke var sandt, hvor for vor Konge lod strax 6000 mand marcere fra voris armadie for at tage i mod dem. Da sagde en af voris generaler til Kongen, at han skulde lade dem blive til samen; mens Kongen vilde ikke, hvor for samme general med 600 mand lagde deris gewære ned, da Svensken kom til dem. Pass[iartis]: at den ene pris, som Delmenhorst tog udi Rendden, var skatterit for 44000 rdr. Der var 36 metal støkker i lasten, for uden andre kaaber og stik gods. —

d. 13. ditto tirsdagen. Vi blev liggende stil med floden onder Dragør. Og idag kom de skiber fra Nordsøe, som var Prins Carel, Fyen, Delmenhorst, Neldeblad, Cr: Quartus, Raa, Sjøe Ridderen, Lossen, Løvendals Galey, Windhunden. Og de havde 2 svenske priser med sig, som Søerideren tog: en fløyt og en kreyert, lad med kaaber og metal. Der kom og brever med dem fra Fredrikstad, Pass[iartis]: at for kort tid siden brende Fridrikstad af, saa at der var nogen faa huser staaendis igjen.

d. 14 ditto onsdagen, som var Korsmis dag. Vi blev liggende stille med floden ved Dragør. Her kom brev fra Møen, at Svensken ligger der med sin flode. Pass[iartis]: at Blaaheyren og Snarensvend de havde tagit 5 svenske priser, som var 4 galioter og en jagt. Og de kom sønden fra med dem og vilde bringe dem til Kjøbenhavn. Og de vidste ikke andet end, det var vor flode, der laag, og seylte

saa lige ind i blant dem. Blaahyren slogs i 4 glas, indtil alle hans master blev af skjødt, blev saa skjødt i sunk. Og 3 af de galioter blev tagen, og 1 fik undløbe. Og Jagten rende paa grunden, og en galiot af Kongens transport blev tagen. —

d. 15. ditto torsdagen. Vi blev liggende stille med vor flode ved Dragør. Det blaaste hel hardt idag af en østlig vind. Vi strøg raaer om ley alle samen. Pass[iartis]: at paa Havfruen var der komet ild i en brendevins tønne i rommet, saa at de nær ikke havde faaet slukket det igjen. Og skibsmanden S. H. S. blev fasttagen og sæt i arræst paa livet. — Pass[iartis]: at her er kommen brever i fra vor læger i Holsteyn, at de haver indtagen Stict Bremen, og om søndagen den 11. hujus blev holden taksigelse for dem i Runde kirken, for at de haver faat indtagen forstaden af Stade, og løbegraverne. Siden om natten kom her coranter, at Staede var overgivet med accord. Og da vore folk var ind kommen i staden, da vilde de lade staden overløbe med vand og drukned saa vore folk. Mens det blev dem ikke gelingit. Thi vore folk havde faat det at vide og forment dem løbe graverne og sløyserne. Og nu er begge dronningerne kommen til Kjøbenhavn igjen. De havde været i Holsteyn i al sommer eller de pladser. Pass[iartis]: at da Svensken jagid os forleden, da var generalens folk 3 gange oppe og begjerte, at de maatte bie og slaa; mens de fik ikke lov. Og en af dem blev sæt i boyen og ført til Kjøbenhavn. Og da vi og Svenskens flode kom til ankers uden for Dragør, da fløjte Dragørsfolkene og alle Amagerne ind i Kjøbenhavn med alt deris gods, baade kister og klæder, og alt deris meste gods. Og nu laag der en galiot paa Reeden, som Svensken havde tagen forleden aar fra Kjøbenhavn. Og nu havde de kjøbt ham igjen fra Malmøe, og nu ligger han i pradick for pæsten, thi pæsten grasserer nu sterk i Malmøe og i Skaaneland.

d. 16. ditto fredagen. Vi blev liggende stille med vor flode ved Dragør. Det var godt vær; sætte stenger og raaer om igjen. Orlogs skibet Prins Carel seylte ind paa Reeden, og schoutbynacht Trojel, som da havde ham, skulde der i fra. Og paa Prins Fredrik og de 2 priser, som Sørideren tog, de seylte og ind paa Reeden. Pass[iartis]: at schoutbynacht Wilster blev fast tagen og sendt til Holsteyn til Kongen at over hørís. — Pass[iartis]: at da disse skiber maatte gaa fra Norge, da maatte de norske coffardi skibene lægge op allesammen, for de konde da ingen convoy faa. Og da gik alle folkene fra dem, og mange af folkene vilde selv hyre sig til orlogs; men de vilde ikke til tage dem an, for de havde ingen order. Pass[iartis]: at Svensken havde udtagit 1100 matroser af Bohuslæn, og ingen af hans folk haver faat penger, siden at orlogen begjønt is. —

Pass[iartis]: forleden aar i Carlskrone at den svenske generalen baron Wachtmeister, han kom engang kjørendis i sin karet. Da stormede matroserne til hannem og vilde have penger, før end de gik ud. Da svarid han dem: „Ja. børn, hvad skal jeg give Eder? Vil de have min kjole, den skal de faa. Jeg haver nu forstrækket Kongen saa lenge med penger, at jeg haver nu intet selv.“ Da sagde de, at de konde ikke faa sit tøy ud fra sine logementer, for de var saa megit skjøldig. Da skikked han strax profosser med dem og gav order, at deris gods maatte dem alle leveris. Og hvilken som ikke vilde levere godset, den maatte de give hug og tage det med magt. De skulde vagte, til Kongens penge falt. — Pass[iartis]: at de tog klæderne af nogle bønder paa tinget, og de solde til at betale skatter og udgifter med. — Pass[iartis]: at et skib alene fra Drammen, stad Bragenes, gik alene ud uden convoy. Og der gik mangfoldige matroser med den for passener over ad Haalland til. — Pass[iartis]: at a^o 1700 da var der og ildløs i Fridriksstad, og da brende der op halve byen. Var det same aar rep-

turen var i Kjøbenhavn og nogle aar til faarren. Da var der og ildløs i Fridriksstad, da brende heele byen af og kjerken med. Og idag seylte Lowisa ind paa Reeden for at faa et nyt bog sprid ind; thi hendis bogsprød var i støkker gaaen. — Engelen var endnu i Nordsøen og kom ikke med. Saa og Pagan og Leopardo og Makrellen og mange smaa snaver, som og gik der igjen og krydsed. — Pass[iartis]: at ifra Fridriksstad har de en kaper paa 24 støkker, som er mester Erters. Han er kjøbt i Engeland, og forleden sommer 1711 tog han 7 priser i Kanelen i en dag, som var svenske Frans farer, som for fra Holland, var lad med salt og rødvin.

d. 17. ditto lørdagen. Vi blev liggende stille med floden ved Dragør. Det regned og blaaste heel hardt heele dagen af en S:ostlig vind. Pass[iartis]: at paa orl[ogsskib] Island, er ikke død meer i sommer end 4 mand til dato. — Pass[iartis]: at de brever, som komer fra Norge, indeholder, at der er lagt saa stor skat og krigspending paa landet, at en borger maa give hver dag 2 = 3 = og 4 rdr., som de ere til, og en skipper 1 rdr. om dagen og en bonde 1 s. om dagen og 2 = og 4 = 6 s. om dagen, ræt som de er formuendis til med mange andre tributioner i denne krigstid.

d. 18. ditto søndagen. Vi blev liggende stille med floden ved Dragør. Idag blev her holden taksigelse i Kjøbenhavn saa og paa al floden, for vor armadie, som er i Holsteyn, at de haver indtaget Stade og Stict Bremen. Og saa haver de faat en skandse hen ved lant Rygen. Og saa blev her skjødt Victorie i Kjøbenhavn, engang rundt omkring vallene. Pass[iartis]: at det er sant om den skat og krigspending, som er paa bøden i Norge. En borger Mads Jensen i Drammen maa give 10 rdr. hver dag, alle gemene folk 16 s. om dagen og alle skipper 3 $\frac{1}{2}$, 4 $\frac{1}{2}$, 1 rdr. om dagen, ret som de er til. Og det skal vare et heelt aar og at betalis i 3 terminer. Her i Danmark var og saadan skat forleden aar, men dog ikke saa megit. En skipper gav 4 rixdr. hver

maaned og 2 og 3 rdr. og af hver koe i byerne 1 rdr. og af hver koe paa landet gav de 4 R og andet mere. Pass[iartis]: at Svensken haver styrt en transport hen ad lant Rygen forleden uge. Men landet skulde være indtagen af de allierede, saa de kunde ikke komme i land. Og Muskovitters fregatter og saa Ørnen skulde have tagit mange skiberome af hans transport. Men vi haver ingen viss rapport endnu. —

d. 19. ditto mandagen. Vi blev liggende stille med floden ved Dragør. Vor seylmager blev sat for støkket og fik mange hug for ulydighed skjæld. Og en af vore folk blev sat i boyen; for han havde skaarit en mand paa sand baaden, som han var med i land og om bord igjen. Og det kom om det, at sandmanden bryede ham for, at vi lod Svensken jage os her ind for 14 dage siden, og for vi vilde ikke bie ham. Pass[iartis]: at da vi krydsed onder Bornholm d. 1. september med vort skib P=W., da bringid vi op en galiot og sætte en af vore cadetter paa ham — og ingen fler. Om natten løb galioten bort med ham, saa han er ikke endnu igjen kommen, saa han er enten fangen, heller har de slaat ham ihjel. — Pass[iartis]: at da Blaaheyren blev skudt i grunden, da førde capit., den unge Rosenpalm, ham og 3 af hans folk, er kommen til Kjøbenhavn i en jolle. De vidste ikke, om der blev flere folk bjergit. Men her sigis, at Svensken fik bjerge nogle af dem, som han tog til fange. — Pass[iartis]: at da vore folk i Holsteyn indtog Stade, da blev der 4 af vore skiber skjødt i synk ved staden. Men vi har ingen viss rapport der om endnu. —

d. 20 ditto tisdagen. Vi blev liggendis stille med floden ved Dragør, og vi gjorde klart paa alle skibene til at skyde; thi de vented Mayestetten om bord. Og igaar aften kom han til Kjøbenhavn og idag prins Frederik og Prins Carel her ud til floden. Pr Frederik var da schoutbynacht (Trojel), og Pr Carel var da commendør igjen. Og Fyen havde vimpel igjen, og var vi da 21 orlogs skiber og 6 fregatter.

Pass[iartis]: at da Blaaheyren blev tagen og skudt i synk, da var der en svensk mand, som ligger i Dragør, han drog ud paa kvants vis at fiske der hen, som Svensken laa. Da kom Svensken med en chalupe og tog ham og førde ham om bord til general Wagtmesteren. Der var han i 2 dage. Saa lod de ham fare i land igjen. Han saa capitainen af Blaaheyren der om bord og mange af folkene, som de havde bjergit, og sagde, for ganske vel med dem, og de maatte ikke tage noget ifra nogen mand. Og saa mange som Svensken kunde faa bjerge af dem, dem gjorde han sin flid til at bjerge — —

d. 21. ditto onsdagen. Vi blev liggende stille med floden ved Dragør. Alle flag skibene vaiede blaat flag for at seyle og al floden med formerse seyl løse i mærset. Pass[iartis]: at Holsteyn er beskrevet for 18000 plouger og Stift-Bremen for 36000 plouger land. Der er den bonde, som haver 24 hæster til at pløye sit land, kaldis og for 1 ploug land, saa er der andre slætter igjen, der som paa andre stæder, men det er et gaadt land. Og idag fik vi 12 mand ombord til os, P. W., fra Raa, som skal fare med os, og 2 mand af vore folk kom syge i land i aften. Ellers havde vi ikke flere, som var syge. Og paa Raa havde ikke dødt mer end 1 mand i aar til dato. —

d. 22. ditto torsdagen. Vi blev liggende stille med floden onder Dragør. Idag fik vi nok 8 soldater om bord, og saa fik vi nogle paa alle skibene i floden, og saa fik vi 3 mand af artolleriet. De 3 mand havde og været med, da Stade blev indtagen. De sagde, at det varede i 9 dage og nætter, som de ikke holdt op med bombarderen og skyden. Og da sagde han, at de havde alt gjort klart et bud, som skulde gaa ind og lade dem til spørge, at dersom de ikke med gode vilde opgive staden, saa skulde de ikke spare barnet i vuggen eller nogit hus, men i grund ødelægge dem alle. Da kom der ild i magazinhuset og proviant huset af vore

bomber, saa maatte de op give staden og heele landet med. Ellers havde de holdt det lenger. Og 8000 fanger fik de i staden af svenske krigsfolk, som blev ført til læger. Første dagen skjød de alle vallene ned med støkker og alt. Der er 5 kjerker i Stade. Og den ene kjerke blev taarnet af skjødt og domkjerken faldt en af bomberne i gjenem tagit og hvelvingen.

d. 23. ditto fredagen. Jevndøgn. Nat og dag var nu lige lange, og var første høsteday. Vi gik til seyls med vor flode fra Dragør, som var 22 orlogskiber: 1. Elephanten — general adm: Gjöldenløwe, 2. Justicia — admiral Barfod, 3. Wenden — admiral Rabe[n], 4. Fridrik Quartus — viceadmiral Riss, 5. Havfruen — viceadmiral Juel, 6. Prins Frederick — schoutbynacht Trojel, 7. Sophia Hedewig — commandeur Gabell, 8. Beskjermeren — commandeur Reysner, 9. Ebenezer, — commendeur Gudde, 10. Delmenhorst — commandeur Hiort, 11. Lowisa — commendeur Hiort, 12. Gjælland — commandeur Dickmand, 13. Tre Løver — commendeur Kaass, 14. Prins Carel — commendeur Christopher, 15. Fyen — commendeur Knoff, 16. Prins Willhelm — capitain Hagedorn, 17. Prins Christian — capitain Rosenpalm, 18. Laaland — capitain Schiendall, 19. — — —, 20. Neldebladet — capitain — — —, 21. Christian Quartus — capitain Beckker, 22. Svanen — capitain Boyesen, 23. Island — capitain Snesstrup, og saa var vi med os 6 fregatter: 1. Høyenhall — capitain Gjontelberg, 2. Raa — capitain Powellsen, 3. Lossen — capitain Nyssbisser, 4. Løvendals Galey — capitain Wessel, 5. — — —, 6. Sæ Ridderen — capitain — — —. Og saa var vi med os 3 brandere, som var Hvide Fortuna, St. Markus og 3 Sorte Hane, og smaa snaver og saa nogle andre fectualing skiber. [Vi] var tilsammen en 33 seyl. Idag kom fregat Pagan og den Grøne Galey og Studen til Kjøbenhavns Reed fra Gjælland med den jyske coffardi flode, som var end 60 seyl. Og det var ikke sant, at Studen

var tagen; men han kom nu med paa Reeden og schoutbynacht Wilster kom med Grøne Galej til Kjøbenhavn fra Fladstrand. Og da han kom paa Toldboden, blev han tagen med vagten og ført i arræst. —

d. 24. ditto lørdagen. Idag gik vi med floden til ankers paa Kjøgebogt, og Prins Christian og Island og 4 fregatter gik ad Øster søen at recognocere og forfare, hvor Svensken var nu. Løvendals Galej gjorde jagt efter en Engelskmand og bring[id] ham til floden. Samme Engelskmand sagde, at her skal komme 25 engelsk orlogs skiber. Og ved denne tid, sagde han, er de hen ved Skagen; mens hvem de vil holde med, enten os eller Svensken, det vidste han ikke, sagde han. Pass[iartis]: at det bjerg paa Maasterland, som de har fonden marmorsteen udi, det haver og samme Mes^{ta} Montani fondet en hoben kristael glas, i lange støkker, vel en fod lang og der over, som blev forsendt over ad Frankrig til. Hen ved Siirvaag er en elv, som rinder i søen, der kan vi finde mange af de skjæl i, som er kostelige perler udi. De kan faa for hver pærle 4 rdr, 5 og 10 : 30 rdr., som de er stor til.

d. 26. ditto mandagen. Da gik vi til seyls med floden fra Kjøge bogt med 22 orlogs skib, 5 fregatter, 3 brander, 3 snaver i den agt at ville søge Svensken. Her blev be- lovit hver mand 3 maanedes penger, om vi konde faa seyer, og saa om nogen blev quæst, da skulde han ikke alleniste nyde det, som extracten af forordningen om melder og indholder, men skulde og have sit livs brød af Kongen at leve af, hver maaned 1 rixdaler. Og om aftenen kom vi til ankers med vor flode hen ved Trælleborg. Og om natten i hundevagten lod meste parten af vore folk sig betjene med det høyværdige alterens sakramente.

d. 27 ditto tisdagen. Om morgenen lætted vi anker med vor flode og gik til seyls fra Trælleborg hen imod lant Rygen. Og om medagen fik vi den svenske flode i sigte

imellem os og lant Rygen. Vinden var da nordlig moy vær. Vi holdt lige til ham, og vor general strøg sit flag og vimpel; men om aften histe han det igjen.

d. 29. ditto torsdagen. St. Michels dag. Om morgen tilig var vi med vor flode op onder Møen. Vinden var væstlig. Da gik vi sør over med floden. Imod aftenen kom vi hen imod Tornebusken. Der saa vi Svenskens transport skiber laag. Og Svenskens flode var i læj digt hos os. Vi seyled mod floden ud imod hans transportskiber, som vare hen ved to hundred seyl. Nogle af dem kom onder seyl og kom ned til Svenskens flode. Og de andre kunde ikke komme ud. Da styrte vi 5 fregatter indtil dem, som var Raa, Søe Ridderen, Løvendals Galej, Ørnen og Lossen, og 3 snaver og nogle baader. Og da var det aften, og vi vende fra land igjen med floden, mens fregatterne regjerte iblant hans transport, saa at den Røde Hane goel over mange av dem. Nogle synked og nogle tagne af dem, saa at det var dog nogen revange for den Danziger — — — —. Og vi kunde see, hvor de brende heele natten. Vi praide Lossen. Han sagde, at der blev 27 skiber op brende i nat; og fregatterne havde her ud med sig 10 skiber, som de havde tagit, og der iblant var 2 hollandsk fløyter. Thi al den hollandsk flode, de var allesammen i hans transport. Men meste parten af dem eschaperte ud til ham. Men som vi tænkte, da kunde de havt brent hvert skib i aften og i nat, om de havde villet. —

d. 30. ditto fredagen. Om morgenen tilig var vi op onder Møen med vor flode. Og Svenskens flode var i læj for os. Foremedagen holdt vi af ned til hans flode (i Guds navn). Ved middagstider var vi paa siden af Svenskens flode til lovart af ham. Vinden S: vestlig. Kl. ongefær 2 eftermedaen var vi hver andre digt paa siden. Men Svensken vilde ikke brase op. Da styrte generalen Ørnen og Raa lige ned til Svenskens flode, og Ørnen gik ned imellem de svenske

skibe, og de skjød heele lagit paa hende af 3 skiber. Saa gik hun fra dem, fik dog ingen skade. Og Raa fik heele lagit af Svenskens generael, gik saa fra hannem, fik heller ingen skade. Svensken vilde dog ikke brase op; men han tenkte: „Naa rider fanden Jutan, vill han nu lægge — — ombord med kammeraterne?“ Den ene Svenskens admirael tillige med hans forriste esquader knob høyt op til lovart og vilde have Løven fra vore skiber; men admiral Rabe[n] tillige med vor forriste esquader, de seylte ham til lovart og for bød ham det. Da begjonte de at skyde digt paa hver andre vel i 2 glas, da maatte gode Suecus dreye af fordevind ned i sin rang igjen. Siden seylte vi langs ved hverandre, indtil det da blev mørkt om aftenen, og blev da intet mere skjødt. Men vi holdt det saaledes med hver andre hele natten og tonde lantærner for hverandre. Og de 10 eller 11 priser, som vi fik forleden nat, de gik idag til Kjøbenhavn. Pass[iartis]: at nogle af dem var fulde med hæster og rytter kapper. Vi praiede en af vore baader, som var med oppe i hans transport. De sagde, at det var mer end 27 skiber opbrente. Det var vel over 50 brent, og mange kappet i synk, og mange jagit paa land, saa at hans heele transport flode blev mesten deelen rudenerit. Og en af Svenskens fregatter skjød store stenger i støkker paa Løvendals Galey, saa at han tog den ned idag og satte en anden steng op igjen. —

d. 1. octbr. lørdagen. I hunde vagten gik vi over stag vest over. Da hørte vi Svensken skjød i læj og gjorde signael, mente, at han gik over stag med os hen. Men Gud slog ham med rædsel, saa han gjorde signael for sin skiber, at de skulde fægte med hælene, tog saa sin vey ad Carlskrone igjen. Og da det nu blev lys dag, kunde vi ikke see Svensken mere, men fornam, at han havde svingit hare fanen, hvor for vi og dued op med vor flode. Og om aftenen kom vi til ankers paa Kjøgebugt. Efter at vi nu

havde nu brent op Svenskens transport og jagit hannem ind, lige saa vel som han jagid os forleden.

d. 2. ditto søndagen. Om morgenen tilig lætted vi anker og seylte hen onder Falsterbo Riff med vor flode. Der gik vi til ankers igjen. Og igaar, da vi duved op, da gjorde Ørnen jagt efter 3 svenske galioter og tog dem og bringid dem hid. De var og af den svenske transport, som blev adsprid; thi da vi saa godt som slog hyrden, blev faarene adsprid. Og idag gik de 3 galioter til Kjøbenhavn og Løvendals Galey gik og til Kjøbenhavn at reparere. Thi han slogs med en svensk fregat, fik hans steng i støkker og mange kugler igjennem hans seyl. — Pass[iartis]: at det var en stor hegtbaad paa 36 støkker, som Løvendals Galey slogs med og. Men saa kom Raa ham til hjælp; da maatte den svenske stryge, og saa satte de ild i ham. Og det var den første, som blev opbrendte. Her sigis, at han var fuld med heste, og at folkene blev brent med ham. Og en af de galioter, som gik til Kjøbenhavn, var lad med flinter og pistoler. Og den fregat, som Løvendals Galey slogs med, det var Pheenix, paa 30 støkker. Han skjød hans merse-seyl ned. —

d. 3. ditto mandagen. Vi blev liggende stille med vor flode paa Kjøgebogt hen imod Falsterboe Riff. Idag kom hospital skibet Søehunden til vor flode, fra Grønsund. Og idag kom her mange store engelsk coffardi skiber fra Sundet, gik ad Østersøen. Det var dem, som de sagde at være engelsk orlogsskiber; thi de var store. — Pass[iartis]: at 3 Løver slogs og med Svensken og fik mange folk døde og quæste. Hendis baad var med oppe i Svenskens transport. Der fik han 4 svensk mand fangen, som idag kom til Kjøbenhavn. Lowisa slogs og med Svensken, fik og nogle quæste folk. Men Beskjermeren slog intet. — Pass[iartis]: at Delmenhorst slogs og med Svensken, og der sprang et af hans støkker, saa han fik 10 mand døde og quæste og

en af hans folk miste begge ben og en arm og 4 finger af den anden hand. Og Havfruen slog med en svensk vice-admiral. Hun fik og end 6 mand død og quæste. Hun skjød hannem med heele lagit van agter ind, saa de konde see heel langs dør igjennem hannem, saa han fik uden tvil stor skade. — Pass[iartis]: at da Søeridderen tillige med de andre fregatter var op hos Svenskens transport, hans baad alene brende da op 5 svenske skibe paa sin part. Og Raa jagid 2 svenske snaver og en bregatin paa gronden, og Svensken stak selv ild i dem. Og saa brende Raa op mange af dem, som stod paa gronden, saa her sigis, der er hen ved en 80 blevne brent. —

Pass[iartis]: at vor generaler haver liste paa 135 in allis, som baade er brendt og jagt paa land, synket og tagen. Og idag blev her commenderit 4=6 mand fra hvert skib om bord til Raa, for at gaa der hen igjen at optage ammunition og at tage nogle skiber, som endnu stod paa grunden, eller og brende dem op. — Pass[iartis]: at Høyenhall og begge de Muskovitters fregatter, at de mødte resten af hans transport flode, som kom der ifra, og der haver de tagit de meste der af og bringit ind i Christiansøe. Mens vi har ingen visse tidninger der om endnu.

d. 5. ditto onsdagen. Idag kom vor jolle igjen fra Kjøbenhavn igjen. Og eftermedagen da lætted vi med al floden og gik til seyls. Men imod aften gik vinden til sørs, saa vi maatte gaa til ankers der paa Kjøgebogt igjen. — Pass[iartis]: at da Lowisa slogs med Svensken, da fik hon mange folk quæste. Hans arkelimester miste armer og been, og konstabelen blev og quæst med mange andre.

d. 6. ditto torsdagen. Vi blev liggende stille paa Kjøgebogt med floden. Pass[iartis]: at de haver nu nyligen udtagen folk i Laaland og her om kring af alle smaa lande, saa mange de kan faa, og hyrer dem til orlogs.

d. 11. ditto tisdagen, som var Kongis fødselsdag. Vi lig-

gende stille med floden udenfor Møen. Det blaaste temmelig hardt af en sydlig vind. Her blev klart gjort paa skibene til at fyre. Mens her blev intet fyrt.

d. 12. ditto onsdagen. Vi blev liggende stille der uden for Møen. Det begjonte at vaie op med en storm af en sydvestlig vind. Vi, Pr Wilhelm, forliste vort daglige anker, og $1/2$ toug, og vi forliste vort pliigt anker med $1\frac{1}{2}$ toug og havde nær dreven de andre skiber for bouven. Ragte dem dog forbi, og duede op og kom ind til Castrup. Der seylte vi paa grunden og blev staaendis der al natten. Orlogs skib Wenden (:Adm. Rabe[n]:) forliste idag sit bog sprid og fokkemast, som red over bord og mange ragte drift. —

d. 15. ditto lørdagen. Vi blev liggende stille paa Reeden. Vor cahyte vagter stod for støkket og fik mange hug. Og vor baadsmand var iland og kom ombord i aften og blev sat i boyen. Her kom 2 mand paa Quæsthuset fra Beskjermeren, som var saare ilde forbrent af krud. Det fik de, da vi slogs med Svensken. Og de blev quæst af deris egit krud; thi de var ikke saa nær med Beskjermeren, at Svensken kunde lange dem. Pass[iartis]: at de priser, vi tog fra Svenskens transport, de er kommen hid til Kjøbenhavn og er 19 støkker. Nogle a dem var lade med ruu og hvede og nogle med gewehr og krigs mondering. — Pass[iartis]: at der er nu stor hunger paa lant Rygen og paa Tornebusken, saa mangfoldige af dem dør af hunger. Og her er kommen brever fra Hamborg, at pæsten gaar stærk der i landet, saa mange dør.

d. 16. ditto søndagen. Vi blev liggende stille paa Reeden. Her laa og paa Reeden Sverdfisken og Tomlingen, Bergens Galey og Løvendals Galey. De skulde nu med det første gaa ad Nordsøen til. Og idag gik Raa til seyls ad Kjøgebogt til floden, som da laa der. Og her gik mange baader og jagter hen til floden med vand, victualing og touger.

Fregat Ørnen laag nu oppe ved Gamle Holmen og reparerid igjen; thi hun var megit forskjødt af Svensken, da hun var i Svenskens flode. Hun havde faat 2 grund skud, og 5 kugler af 24 ^u^{der} fantis i hende. En kugle ramte en koe fod, som stod op og ned mellem hendis støkker. Den slog ud paa hin siden, tvert igjen borde. Og hendis tougværk og seyl var megit i støkker. Mens alle han folk laag da plat ned paa dækket. Der fik ikke en mand skade.

d. 17. ditto mandagen. Vi blev liggende stille paa Reeden og fik anker og touger, vand og victualing om bord igjen. Thi vi skal gaa hen til floden igjen. Pass[iartis]: at vor flode skal være længe ude i høst og passe paa Svensken, at han skal ikke faa føre victualing til lant Rygen til sit krigsfolk. — For nogle dage siden kom her en mand, som var rømt i fra Sværig. Han sagde, at de brøgger og bager og slagter saa fast, som de kan lage til victualing at føre til lant Rygen i høst. Thi der er stor honger. — Pass[iartis]: at da Løvendals Galey laag og tørked sine seyl forleden dag, da stod Kongen og saa alle de kugler, som havde gaat gennem hans seyl. Da skikked han bud til capit: Wessell, som da førde hende, og han taelid med hannem og spurde ham om adskilligt. Da efter erlangte responsoria forærte han capitainen 100 dukater. Og igaar var Kongen ned paa Gl. Holmen. Der kom en skipper af transportskibene og talte med Kongen og bringid ham rapport fra floden, at den var endnu i god behold paa Kjøgebogt. Da forærte Kongen ham 5 rdr. — Pass[iartis]: at da Svensken jagte os med floden ind til Dragør, da sad Kongen til bords og skulde spise. Da fik han tidning, at vi var indjagit. Da blev han saa forbaubst, at han konde ikke tage sig nogit til. — Pass[iartis]: at generalen staar kons slæt i Mayestetens grasie nu, for at vi ikke søgte Svenskens flode. — Her var og kommen brever i fra Liste[r]len til vort skib, indeholder, at der er god tid paa korn og grøde, men alle folkene var

udtagen, som havde patent i fra 18 aar til 50 aar gammel. Her kom ogsaa brever fra Laaland, indeholdt, at bønderne der paa landet har gjort sig opsanasie og vil ikke give til Kongen hverken skat eller tributioner. Der var ogsaa nogle ødegaarder, som boede onge mender paa, og de vilde skrive dem ud til tjeneste. Da sætte alle bønderne sig op og vilde gaa hver fra sin gaard, saa maatte de lade dem bli.

d. 18. ditto tisdagen. Vi blev og liggende stille paa Reeden og fectualing ombord. Idag kom her ind en stor pram. Vi presumerte, at det var en svensk pram, som de havde faaet ved lant Rygen. — Pass[iartis]: at Muskoviteren vil nu ikke over paa lant Rygen, formedelst at de fik saa mange svenske folk til sig. Her befrøgtis og for, at Zaren [vil] undslaa sig fra os, og saa megit som han haver været vor ven før, vil igjen være voris fiende, for at vi ikke holder søen rødelige, efter som vi haver havt saa god opertunity i dette aar baade i Nordsøen og Østersøen, som hver vel har seet, og fornømt, saa at det har ikke været Guds skjöld ey heller dens, som skulde comanderis. Gud alene ved hvor det ellers vil gaa til.

d. 19. ditto onsdagen. Vi blev liggende stille paa Reeden, og nu gav de penger paa Holmen for de, som var død, ikke mer end som 3de hver penge som deris — — — kan annamme, ræsten skal blive staaende til arvingen. — Pass[iartis]: at admiral Sehesteds chalups royere tog en jagt i sommer ved lant Rygen med en svensk herre og megen rigdom. Og Kongen gav hver af slups royerne 50 rigsdaler.

d. 21. ditto fredagen. Vi blev liggende stille paa Reeden med vort skib. Idag laag fregatten Løvendals og vaiede blaaf flag. Thi hun skulde gaa ad Nordsøen til eller ad Gjølland. Thi hun var commandør for de skiber, som skulde gaa med hende. — Pass[iartis]: at Dragørsfolkene havde liggit ud paa Kjøgebogt i sommer og der haver tagit op støkker. Og de haver kun faat 10 støkker af Dannebroges, men af de 2

svenske skiber, som sprang, deris stækker haver de faat op allesammen foruden sex. —

d. 22. ditto. Vi blev liggende stille paa Reeden. Idag gik Løvendals Galey til seyls ad Sundet og vaiede blaat flag, en dag han gik alene. — Og var 2 mand, som var i boyen. De kom igaar aften ud af boyen. Og inat var den ene af dem megit plagit med spøgeri eller den slemme, saa at vor præst maatte til hannem og var lenge hos ham og læste for ham. Han sagde, at det var, som en liden svart kat kom i hans koy og vilde rive ham istækker. Gud bevare alle Guds barn!

Pass[iartis]: at da Wenden forliste sine master og bog sprød, da var der nogle mand oppe at tage borgen af raaen. De falt ned med 3 mand, slog sig ihjel, og nogle blev quæste. Og hun forliste 2 anker og 5 touger, og alle floden forliste hvert skib et anker eller 2 touger.

d. 23. ditto søndagen. Idag var det nu 36 maaneder, siden jeg kom her paa floden først. Idag gik vi med P:Wh: til seyls fra Kjøbenhavn og en af snavene med os. Om aftenen kom vi til ankers hen imod Kjøgebogt, og der konde vi see, floden laa paa K.bogt

d. 29. ditto. Vi blev liggende stille hos floden paa Kjøgebogt. Pass[iartis]: at paa Ebenezer er der nu mange syge folk, og nogle dør. Og paa Sophia Hedewig er comman-døren syg, og mange af hans folk er syge. Og paa C^r Quartauss kaste de en død mand over bord idag, flagit paa $\frac{1}{2}$ stang med et canun skud. Og idag fik vi klæder om bord fra vor generael, som var bukser, trøyer og skjorter. En pakke af klædis klær kosted 2.2 R , en pakke af lærrit koster 7 H : 10 s., en skjorte kosted 3 H : 4 s.

d. 7. november mandagen. Vi blev liggende stille med floden. Idag blev her order, given fra generalen, at alle skipperne maatte op skrive og gjøre overslag, hvad hvert skib manquered, og hvad de skulde behøve for udreedning

for næst kommende sommers campagne. Og det skulde skikkes til Kongen. Han vilde see det. — Og nu havde vi 4 syge mand paa vort skib Prins Wilhelm. —

d. 9. onsdagen. Vi blev liggende stille med floden idag. Blev her uddelt taabak til folkene igjen, 1 $\frac{1}{2}$ til mands. — Pass[iartis], at Muskovitteren haver nu nyligen holden et feltslag med Svensken der hen ved Finland eller der omtrent, og at han tabte slagit og miste mange folk. Pass[iartis]: at den Moskovitter læger i Pommeren er nu stærk 87 000 mand, og at her er endnu 30 000 mand paa marchen fra Ryssland og skal til Pommeren og kongen af Polen ligger og i Pommeren med 14 000 mand og først den af Saxen med 8000 mand, og at vor armadie ligger nu inquarteret i Stad, Stift=Bremen og i Altenaa. —

d. 13. ditto søndagen. Vi blev liggende stille med floden. Pass[iartis]: at generalen har nu faat ordre at gaa ind med floden med første gode vind og at lodsene paa Dragør er tilsagt, at de skal holde sig i parat. Pass[iartis]: at her kom idag en snav fra lant Rygen, og der var 4 Svensker med, som havde rømt fra de svenske orlogsskib, der lige som adm. Sehested slogs med. De sagde, at der er stor honger i landet og i Straaelsund, og at de ikke havde faat brød at æde paa skibene i 8 dage. Der for rømde de bort. Og at der er stor honger paa lant Rygen, at der dør mangfoldig mennisker, og at der for vil Moskovitterne ikke sætte folk over for den store sygdoms skjöld og død, som der er —

d. 14. ditto mandagen. Vi blev liggende stille med floden imellem Stevens og Falsterboerif. Idag døde en af vore folk, som var fra Tromøen, og endel syge folk igjen. — Pass[iartis]: at her er kommen brever til generalen eller aviser, at dronningen af Engeland Quin Ana er død, mens vi har ingen visse tiding.

Pass[iartis]: østen for Christiansand op i den omgekerde baad, der holder til en brendende drage endnu, som de

kan see baade nætter og dage. Han er over 14 à 16 f. lang. Og $2\frac{1}{2}$ mil østen for Christianssand, ned ved søen paa en rød holm eller odde, der bor og endnu en drage inde. For nogle aar siden haver Hollenderne boden en tønde guld for det bjerg, og saa for en skouv, som der ligger nest ved, at han vilde brende og mine det op. Mens han fik ikke lov der til at købe det. — For nogen aar skjede det østen for Christianssand i et sund, kaldis blinde leyen, om vinteren, der laag is paa, da var der nogle ud paa isen at fiske. Saa kom og en anden mand gaaende og vilde over isen, da ad varte de ham, at han skulde ikke gaa over paa den plads; thi isen var ikke sterk. Men han svarid dem: „Aa, han bær sagte mig.“ Gik saa der hen for at gaa over. Der falt han i isen. Da begjonte han at raabe, og folken løb hen til ham at rædde ham, mens som de kom nogit nær ham, da sank han ned. Og en stor ørn kom flyvende og slog ned i samme hul, og kom ikke op. Da ledte de efter manden; thi der var kuns 2 f. vand og hvid sand bond, der han falt ned, men de fant mandens støvler og hat og vanter, lige ned onder hollet, som han falt ned, men hverken manden ey heller den ørn, de fantis aldrig mer. —

Pass[iartis]: at vor Konge lader nu opbringe alle de skiber, som kommer fra Hamborg, og de bringer dem op til Glückstad. — Pass[iartis]: at nu over 30 aar siden bringid de og op Hamborger skibene til Glückstad, det vilde Hamborgene ikke lide, men lod udruste endel skiber og lagde for Glückstad, da lod vor Konge udrede en esquader orlogsskiber og gik derhen ned. Og da vore kom, da kapped de andre sine anker og seylte op ad Hamborg til igjen. Og saa lod de optage et af deris ankere, og det blev ophengt i Glückstad, paa kjerke muren, og henger denne dag til en afmindelse der af. Og de af Hamborg haver bødet vor Konge saa megit guld, som ankerit var vigtig, at de maatte tage det ned igjen. Mens de fik ey lov dertil.

d. 17. ditto torsdagen. Vi blev liggende stille med floden imellem Stevens og Falsterbo Riff. Idag kom fregat Høyenhall hid til floden fra Østersøen, og vor chalupe kom hid igjen fra Kjøbenhavn. Pass[iartis]: at de gjorde klart logementer i Kjøbenhavn paa Christianshavn for 4000 mand af Moskovitterne, som skulde komme i fra Malmø og haver været fanger i Sverige, som skulle ransoneris for saa mange svenske fanger og skulle her in-quarteris i vinter. —

d. 18. ditto fredagen. Vi blev liggende stille med floden imellem Stevens og Falsterboe-Rif. Idag kom her 23 syge mand ifra vort skib P. W., som var meste delen soldattere, blev ført ombord paa Sjøehunden, og vi havde endnu hen ved 10 syge i skibet. Thi her begjonte at blive megit sygt nu i floden saa som forleden aar. Og iaften spille vi comedie igjen paa vort skib P. W:h: og havde klædt nogle af drængene ud i quindfolks klæder, med andet megit gjækkeri og narreri.

d. 20. ditto søndagen. Vi blev liggende stille med floden, Pass[iartis]: at Svensken er nu trækt udaf lant Rygen med 24000 mand formedelst honger paa lant Rygen, og er trækt ind paa faste landet. — Pass[iartis]: at vor Armadie haver ligget for Hamborg i høst, og vor Konge vil have 20 tønder guld af Hamborg i aar, og det til at betaele folkene af med paa heele floden i høst. —

d. 22. ditto tisdagen. Vi forseylte i en anden rang med vor flode, gik saa til ankers igjen omtrent paa samme stad. Her kom en skude seylendis forbi digt op onder Falsterbo. Generalen skjød nogle skud efter hende. Hun vilde ikke brase op. Saa skikked de en brander og nogle chaluper [til] hende og bringid hende til generaelen, gik siden til Kjøbenhavn.

d. 23. ditto onsdagen. Vi blev liggende stille med floden mellem Stevens og Falsterboe. Idag kom fregat Søe Rid-

deren igjen fra Østersøen. Og idag fik vi taabak om bord og uddelt til folkene. — Pass[iartis]: Af Bergens toldbod giver de nu aarlig i forpagtning penger 136 000 rdr.; men tilforn gav de ikkuns 90 000 rdr. —

Idag falt her en af vore konstabelsmader af dækket og ned i lasten og slog sig fordærvet. Og idag var schoutbynacht Judichær her ude i floden hos generalen. — Pass[iartis]: at her var order for, at hele floden skulde gaa ad lant Rygen til nu med det første. — Pass[iartis]: At idag paa orlogs skibet Delmenhorst havde de ikke mere end 8 mand syge; men paa nogle af de andre skibene var mange folk syge. —

d. 24. ditto torsdagen. Vi blev liggende stille med floden imellem Stevens og Falsterboe Riff. Og inat da agerte de igjen paa vort skib, og her var admiralene og nogle capitaner om bord at se der paa.

d. 25. ditto fredagen. Vi blev liggende stille paa floden. I nat begjænte det første at fryse, og det snede paa Skaane-land, saa landet laag ganske hvidt, men paa Sælland var ingen snee. — Pass[iartis]: at her har kommet brever hid til floden, at de sorte i Østindien havde indtagit det land, som vor Konge havde i Østindien, Trankebar. Og her sigis, at Kongen vil nu sende 6 skiber der hen. Og her blev til spurt, hvem som vilde gaa med. —

d. 27. ditto søndagen. Floden blev alt liggende stille. Og nu begjænte folkene at blive megit syge paa skibene. Paa Sophia Hedewig var nu mesten alle folkene syge, baade af soldatter og matroser. Og paa vort skib Pr W. var og mesten alle soldatterne syge. Ligesaa var mest over hele floden paa alle skibene. —

d. 2. december fredagen. Vi blev liggende stille med floden. Pass[iartis]: at idag reyste vor Konge ud fra Kjøbenhavn igjen og hen til vort læger igjen. — Pass[iartis]: at det er sandt, at Svensken er trækket ud af lant Rygen

med 24000 mand og er nu trækket heel op i Mecklenborgs land.

d. 3. ditto lørdagen. Vi blev liggende stille med floden, idag kom hospitalskibet Kronede Rose fra Kjøbenhavn og hid til floden igjen. — Pass[iartis]: at for 8 dage siden blev den snav Svenske Waabenet forlist onder Møen. Han kom fra Holsteyn med brever fra Zaren, som skulde til vor Konge til K:havn. Da kulseylte han uden for Møen og sank med folk og alt. Der blev 26 mand i ham, og 2 mand sad i hans jolle agter ud. De blev bjergit og kom til Kjøbenhavn. Samme snav førde 4 støkker og 4 basser.

d. 5. ditto mandagen. Vi blev liggende stille med floden. Idag døde capitain Snestrup, som førde Island. De skjød 5 skud og flagit og gjøs paa $\frac{1}{2}$ stang og braste alle raaerne og topped dem skjeve og blev saa liggende heele dagen. Og idag kom her vor transport igjen fra Pommeren, hen ved en 40 seylere, og gik ad Kjøbenhavn til. —

d. 6. ditto tisdagen. Vi blev liggende stille med floden. Island laag idag og med flag og gjøs paa $\frac{1}{2}$ stang til efter middag. Da blev capitainen ført fra borde med en snav til Kjøge, og blev fyrit 15 canon skud, alt over lang. — Og idag kom viceadmirael Sehested hid med fregat Sophia fra Pommeren med ræsten af transportskibene, som var over 80 seyl, og gik op ad Dragør til. Men Ditmarsken blev liggende igjen i Pommeren tillige med pramene og jagtene og fregatterne Grawensteyn og Phenix. Pass[iartis]: at capitainen paa Laaland capit: — — — er død nu i høst for en 3 ugers tid siden og blev begravet i Kjøbenhavn. — Og idag førde vi 20 syge soldattere fra vort skib Pr Wh. og 3 matroser og om bord paa hospitalskibet K. Rose. Pass[iartis]: at forleden aar a° 1711 paa orslogsskibet Frid. Quartus der spøgte fanden skinbarligen i skibet. Og der var en arkeliemester paa, som bandede saa megit skrækkeligen. Og en dag, som han gik og surred støkkerne om

læj, da tog fanden ham bort levende, saa ingen aldrig saag ham mer. Og siden spøjte han lenge der i skibet. Stundom kunde de see ham i cahyten i galleriet. Han gik, lige som det havde været capitainen selv. Hovmesteren hilsed til ham nogle morgener og vidste ikke andet end, det var capit., hvilket som dog laa og sov. Og der var snart aldrig nogen dag, uden der skjede jo nogen uløkke. Nogle slog sig ihjel, og nogle slog sig fordærvet. —

d. 8. ditto torsdagen var det godt vær igjen. Vi satte (alle) stenger og raaer op igjen og forseylet lenger op i farvandet med floden igjen. — Pass[iartis]: at der ligger 2 fregatter nu i Kjøbenhavn, som Muskovitteren haver kjøbt i Engeland, en paa 40 og en paa 36 støkker. Og han skal faa fler til foraarit fra England og Holland, saa at han vil have en heel esquadre, som skal gaa ind i Østersøen til foraarit og geleyde hans skiber ud, der som Svensken ligger for med 16 orlogs skiber og vil saa confongere dem med vore. — Pass[iartis]: at med vor transport, som kom nu fra Pommeren, der kom 2000 mand med dem af Moskovitters soldater, som skal ligge der i vinter og siden fare med de hans skiber. —

d. 9. ditto fredagen. Vi blev liggende stille med floden. Idag døde en af vore P. W. folk. En Hamburger havde liggit syg i 8 dage, og som han gik op paa dækket for at lade sit vand, døde han med ens paa dækket, blev saa kastet over bord, flagit paa $\frac{1}{2}$ stang med et canonskud. Idag gik Prins Christian og Sophie Hedewig og Prins Carel til Kjøbenhavn, formedelst at vi havde forlist mest alle sine anker og touger med denne haarde storm. Og fregatten Raa gik til seyls ad Pommeren til med admiral Sehested igjen. Og Kongen er og saa nu i Pommeren igjen. —

d. 13. ditto tisdagen. Vi blev liggende stille med floden. Og idag fik vi 10 tønder gaadt øl ombord. Pass[iartis]: at Muskovitteren har givet saa megit gaadt øl her til floden —

Pass[iartis]: at paa Barfods skib Justicia fik de 20 tønder øl og 2 tønder brendevin. Og saa blev uddelt til hele floden efter advenant. Passiarung fra Pommeren, at Svensken haver gjort udfald, til Saxerne med 20 000 mand og slog Saxerne af, og tog al hans artilleri fra hannem. Og da kom baade vore folk og Muskovitteren til hjælp og kringsatte hannem og slog Svensken af, og fik mange til fange og fik megit ammonition og bytte. Men vi har ingen visse tidinger faat der om endnu. — Pass[iartis]: at orlogsskibet Sverdfisken gik ad Norge til forleden, og at hun er bleven forlist.

d. 14. ditto onsdagen. Vi blev liggende stille med floden uden for Dragør. Her passiarung nu megit om, at vi skulde faa fred. —

d. 15. ditto torsdagen. Vi blev liggende stille med floden sønden for Dragør, formedelst det var nu norden vind og frost, og nu idag var vore liggedage de, som vi skulde være ude med floden iaar. Og idag kom her hen ved en 30 syge mand fra vort skib P. W. og om bord paa Sjøhunden. Og i fra Svanen kom 31 syge mand i fra, og blev ført paa Møen.

d. 18. ditto søndagen. Vinden gik til syd vesters. Da lætted vi anker med floden, og om aftenen kom vi alle sammen op i Reeden. Elephanten, C^r Quartus og Laaland seylte paa gronden. — Pass[iartis]: at i Drammen haver de og en liden kaper saadan en, som Ræven er. Han gik hen i Canellen forleden a^o 1711, og der tog han en stor fløyte, som var kommen fra Frankrig og bringid med sig ad Norge til. — Pass[iartis]: at de norske kapperne alene tog over 52 skiber i det aar a^o 1711; og den liden svensk kaper med 28 mand paa, som var inde og røved og pløndred væster og paa Bergens leyd, den tog Tøris i Mandals sin hukker kaper. Og nogle af de folk blev sæt paa Castellet i Staværen. De sagde, at hvad som de ikke kunde faa

med sig, det skjød de ihjel og rudinerte. Og der fandtis en hoben med sølvkander og andet gods i samme svenske kaper.

d. 20. ditto tisdagen. Vi blev enda liggende stille paa Reeden, og alt varped nogle af skibene. Idag var her generals mønstring ombord i floden paa alle skibene. Pass[iartis]: at de folkene, som var paa Pr Carel, de er tagen der i fra paa Quartus, og nogle af dem kom iland.

d. 21. december onsdagen. Vi blev liggende stille paa Reeden med floden; og nogle varped ind, saa megit de konde. — Pass[iartis]: at Sophias folk fik hver en maanedspenger, og hun skulde gaa ad Pommeren. — Pass[iartis]: at idag reyste her over 200 mand hjem, som var ifra smaa-landene, af de, som havde været med transporten, og som havde kommit fra skibene i høst syge. De fik alle lov at reyse hjem, mens fik ingen maanedspenger, ey heller nogen reysepenger. —

d. 22. ditto torsdagen, som var korteste dag. Vi blev liggende stille med floden, og idag kom alle soldatterne iland fra skibene.

d. 23. ditto fredagen. Inat strøg vor general sit flag ned og varped saa ind saa fast, som han konde. Og her kom mange skiber inden for bommen idag. Og idag fregaten Høyenhall til seyls ad Østersøen til. Iaften kom vi P. W. indenfor bommen og fortøied ved skraapælene. Og mange af de andre skibene kom ind. —

d. 24. ditto, som var jule aften lørdagen. Hele natten saa og idag var han med snee og slud. Idag halte vi fra skraapeyllene paa Strømmen og ind i haaken og fortøied der. Gud være æret for beholden hidindtil. —

d. 25. ditto juledag søndagen. Folkene var endnu ombord paa skibene. Og de halte ind med skibene saa fast, som de konde. —

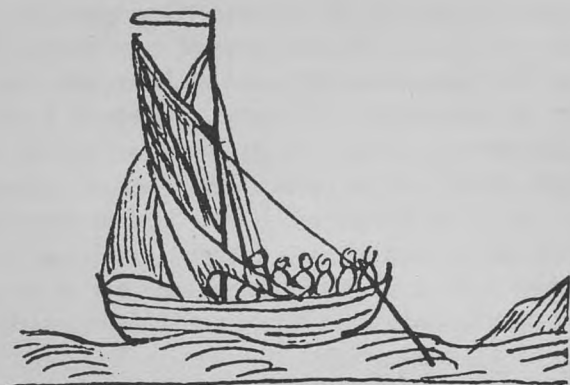
d. 26. ditto mandagen. Idag kom vi alle mand i land

fra Pr Wilhelm, efter da vi havde 8 maaneder og 6 dage tilgode der ombord i sommer. —

d. 28. ditto onsdagen. Idag fik vi aviser fra Pommeren, som indeholdt, at der haver nu været et stort fæltslag med vore folk og Svensken, som stod i 2 dage, d. 21 og 22 december. Svenskens armadie var 20000 stærk og vore 12000 stærk. Og der skulde have faldet over 14000 mand paa begge sider og mange fangen udaf vore. Vore garder til hæst blev alle slagne af Svenskens Dale karler, hvilket og blev alle slagne. Thi de gav hverandre ingen pardon. Vor høyere fløy blev afslagen, og Svensken fik vor Kongis karæt med 6 hester for og hans hele sølv tafel og Wibis sølvtaffel og vore fælt støkker. Og Svensken brende op mesten alle voris tælder. Og Svensken havde fælt støkker med sig fra Wismar, som var 36 og 24 *h:*dinge, som han førte til dækkede, som vore ey kunde see, hvor med han skjød med skraa, hvilket gjorde voris den største skade — Pass[iartis]: at i samme batallion da var Kongen selv med paa den venstre fløy og commanderede isteden for en major. — Ellers sigis der, at de jyske folk haver indlagt sig saa store ære med sin tapperhed, som aldrig før. Pass[iartis]: at Steenbocken, den svenske general, han skikked vor Konge sin karæt igjen til bagers og sagde derhos, at han skulde sige Wibe mange tak for hans sølvtaffel. Den var ham kjer kommen. Thi saadant fører han ikke gjerne med til fælt. Ellers sigis her, at vore haver faat en stor forlis, som vi ikke endnu har faat at vide. Og nu haver Svensken marcert ind i Holsteyn, og nu i disse dage haver Svensken faat en transport over til Pommeren igjen med 13 orlogsskiber og 4 fregatter og 50 coffardiskiber, mens hvor mange folk, vidis ey endnu. Og han haver land sæt dem i Nyvenstad, og de er og nu alt marcert ind i Holsteyn og coniongerit sig med de andre og ind paa vore grændser og brender og skjender og skaaner intet. Og han vil med det første

marcere ind i Gjølland, om det kan ellers gaa ham an. — Pass[iartis]: at de skal nu transportere vore norske folk fra Norge og til Gjølland for at tage imod hannem. Her sigis, at her er alt kommen 7000 mand af dem til Fladstrand, og her spargeris og megit om, at Zaren vil undslaa sig fra vor Konge, formedelst at Tørken haver nu orlog med ham igjen paa ny og er falden ind i hans land med en utallige hoben folk, og at Tarteren og Morene er og falden ind i Muskovittens land med 90 000 mand, saa her er ikke andet end som svære onde tidender paa alle sider. Gud alene hjelpe os til det bedste, amen! —

En lieutenant stak en capitain lieutenant ihjel paa Raa forleden og rømde siden bort. 2 mand, som var en skipper og en styremand, drukned i isen i sin drukkenskab. Og mange andre løbe udi isen og bliver borte. Og her snart aldrig nogen nat, uden man finder jo en eller to død stokken paa gaden, onder skaarne og slagne, saa at al ondskab gaar nu fort, saa at en christens hjerte maa vel være bange, hvor for er og at befrøgte, at Gud straffer os; thi her findis, Gud bedre, ganske faa, som angrer sine sønder af hjertet og af staar det onde. —

1713

Januarius. I fra nytaarsdag a° 1713 og til datto haver en stor deel af de norske og danske sjøued paa Ny og Gl. Holmen.

d. 16. januari mandagen. Idag blev plakater opslaaen for Hamborger værbing at faa 3 maanedes penger, mens de mødte og vilde ikke tage det. De vilde enten have 6 maaned eller og deris af regning. Og nu ved disse tider hørte vi tiding af, at Svensken han regjerer nu støgt der henne i Pommeren og i Holsteyn, og at han haver brent op Altenaa og Løchstad og over heele landet der i Holsteyn, hvor han farer frem, skjender og brender, ja handler som ingen christen potentat, mens som en Tørk. Her holdis nu bøn i alle kjerker i Kjøbenhavn hver aften og hver morgen, at Gud dog ey vil straffe landet; thi vi ere store søndere. I aften kom posten fra Gjælland, at landet der vil udruste 10 000 mand af bønder, og heele Holsteyn vil gaa mand af huuse imod Svensken. Og fra Hamborg og Lybeck kommer her nu ingen post; thi Svensken haver det alt forbøden.

d. 17. ditto tisdagen. Idag kom her et particulaire brev

hid til Kjøbenhavn fra en fæltpræst i vor læger, at de marcere dag og nat. Og Svensken ligesaa for dem og det af de folk, som nu sidst blev opsat ved Nyvenstad; og nu ligger han for Flensborg og har brandskattet byen for 80000 rdr. at betale i 12 timers tid, eller vil han brende byen. Pass[iartis]: at da Altenaa brende, da blev der og 300 mennesker indebrent om natten. — Pass[iartis]: at for medelst at her gaar saa megit contrari med voris orlog, da tog general Løvendal sin afskid forleden aar og tjener nu Muskovitteren, og nog en lands general tog sin afsked. Og i aar a° 1713 haver admiral Barfod og Rabe[n] og vice-admiral Redz nu alt begjeret sin afsked, at der som de maa ikke raade anderledis, da vil de ikke tjene lenger eller gaa ud med floden mere.

Pass[iartis]: at den Ny Jagt, som ligger der hen i Pommeren, hun haver forlist sin chalupe baade med folk og alt. — Pass[iartis]: da Neldebladet slogs med Svensken, da sprang et af hendis støkker, slog hul udi dækket og 2 bjelker istøkker.

d. 19. ditto torsdagen. Pass[iartis]: at Muskovitteren tæker nu op efter Svensken med al sin armadie, som var 37000 foruden 10000, som blev staaendis igjen for Wismar, at der skulde ingen undfly der fra, og idag kom her en corer til Kjøbenhavn med disse tidinger, at vore var kommen i møde med Svensken og fik general Steenbock til fange tillige med 500 ryttere til hæst. Men vi har der ingen visse tidinger om endnu, og det skulde været 3 mile fra Regensborg og 2 regimenter af de norske 6000 mand, som blev landsat paa Skagen. De marcere nat og dag for at coniungere sig med vore. — Pass[iartis]: at før end det slag stod paa Kjøgebogt med general Juuel, da konde de nogit til forn see i luften hele svenske og saa danske floden, hvor de slogs. Og i Canellen til forn haver det og været saaledis seet. Og nu i aar 1712 i september haver de om

natten seet 2 armadier i luften ved Christiania, som slogs med hverandre. Og de kunde høre baade trommer og trompet; mens nu i aar 1713 den 12. januari og 3 a=4 nætter der efter haver de seet et general skib i maanen. En nat var det med et split flag paa store toppen og en split gjøs, mens et firkanted agter flag og begge merseseylene og krydsseyl løs gjort og for halt med skjøderne. Og røg og damp stod op langs siderne af skibet. Og de andre nætter haver de seet det først med ingen flag paa toppene. Siden kom op et hvidt flag paa krydstoppen, blev der efter strengen. Kom saa op igjen et rødt flag af store toppen, saa og med mange andre signaler, som blev gjort. Hvad det betyder, raader Gud for — De fik over 10 rdl. en nat paa det runde taarn for menesker som gik op og saag der paa.

d. 20. januari fredagen. Idag gik Høyenhall til seyls ad Nordsøen til. Passiartes her stod i de brever, som kom fra Norge, at Svensken tog en stor dansk fløyt i høst 1712 uden for Udsire og bringid den til Gaattenborg. Der var og nogle af Stavangers folk paa hende. —

d. 4. febr. lørdagen. Førde jeg mit tøj ombord paa orlogsskib Beskjermer —

d. 21. februar tisdagen. Vi blev liggende stille paa Reeden. Vi fik aviser fra Pommeren, at vore folk haver indtagit Fridrikstad og Husum i disse dage, og Svensken staar endnu i den moras og vand en alen dybt, og de haver skreven vor Konge til, at dersom han er en christen potentat, da vil han ikke drugne saa mange mennisker. Og vor Konge skrev hannem til igjen, at det var ikke mer sønd at drukne saa mange krigsfolk end, at det var sønd at opbrende saa mange mennisker, som han gjorde i Altenaa med kvinder og umøndige børn.

d. 4. marts lørdagen. Gik Høyenhall og Sophia og Ræven og brander St. Marcus og 3 af Kongens galioter til seyls ad Østersøen ad Pommeren til med nogle andre cof-

fardi skiber med folk og victualing til de skiber, som der ligger. —

d. 5. ditto søndagen. Kom orlogsskibet Island og Delmenhorst og Sværdfisken og en snav og 2 Islandsfarer fra Nordsøen og gik til ankers her paa Reeden. Samme dag gik de 3 Muskovitters fregatter til seyls ad Østersøen. Den ene var en commandør og var fransk bøgning, og de andre 2 slætte skibe, og var de engelsk bøgninger. Og med dem gik en Muskovitters galiot, som han havde tagit fra Svensken a° 1712. Der laag nok en galiot ind ved Toldboden, som han havde ogsaa tagen fra Svensken a° 1712.

d. 8. marts onsdagen. Idag halte fregat Lossen her ud paa Reeden. Og saa halte her ud gl. 3 Kroner; der var ingen mastrer i hende. — Pass[iartis]: at de vil tage hende og mange andre af de gl. skibene og sønke dem ned i Flinte renden, for at Svensken skal ikke gaa der dør; thi de venter nu Hollænderen og Engelskmanden skal komme med 2 esquader skiber og gjøre fred. Og nu haver de ført mangfoldig ammonition ned til Helsingøers slot til at forstærke. — Pass[iartis]: at forleden høst gik en jydisk kreyert her fra Kjøbenhavn alene foruden convoy, og han havde en hoben passenerer med sig. Og han havde 2 basser og nogle hant gever, da kom der en svensk skjer baad til ham og vilde entret ham. Jyden skjød med alt det, han havde. Og den andre igjen, saa Jyden fik 2 mand død og 3 kvæste. Skjærbaaden gik da over stag og vilde entre ham. Da skjød Jyden ham i vandgangen, saa han sank med mand og mus, da raabte han til Jyden: „Bjerge os for Guds skjöld, vi sunka.“ Da løft Jyden begge hender op og sagde: „Ja, sjunk i Guds navn, sjunk i Guds navn, fallill.“ Og der var vel 36 mand paa den samme — —

d. 9. ditto fik vi order at seyle til Østersøen. Ebenezer vaiede blaat flag, og vi laa alle sammen med formerseseyl løse, som var først Ebenezer, Beskjermeren, Island, Del-

menhorst, Sværdfisken, Lossen, Høyenhall, Sophia og Windhunden. — Pass[iartis]: at da Windhunden kom fra Norge, da havde han med sig 36 tønder med penger, som han leverte i Fladstrand. Og tilforn var der kommen 70 tønder penger fra Norge. Og hver tønde var saa stor som et krud fad, og det var alt sammen udaf dage skat. Og da Sværdfisken kom hid paa Reeden, da kom der 30 syge mand fra ham iland.

Pass[iartis]: at der er saa dyrt nu i Svenskens læger i Pommeren, at de giver 1 rdr. for en potte brendevin, 3 β for en potte øl, 3 β for et commysbrød. Og de maa drikke salt vand; og de stikker sine hæster ihjel og æder dem, og mange af dem rømmer fra ham og til vores.

d. 14. ditto tisdagen. Vi blev liggende stille paa Reeden. Pass[iartis]: at snav De la Deligente tog den galiot igjen, som Svensken tog, som var lad med øl, og det var en liden bregatin fra Straalsund som havde tagit hannem, og vor snav tog ham igjen og bringid ham ind i Christians Øe til. Ved disse tider halte orlogsskibet Neldebladet og Svanen og Oldenborg og Ana Sophia ud igjennem bommen og saa fregat Raa og Søe Ridderen og Grønne Galey og Snaren Svend halt ogsaa ud og laag klar.

d. 15. ditto onsdagen. Gik fregatten Søeridderen og Lossen til seyls ad Nordsøen til. Pass[iartis]: at de skulde gaa hen ved Helgeland og for Husum at krydse, forat Svensken skulde ikke faa nogen tilførsel der til sin armée i Holsteyn — — Samme dag gik snaven Ræven hen onder Malmøe for at recognocere og kom saa igjen til Kjøbenhavn.

d. 16. ditto torsdagen. Kom 9 compagni af de norske soldattere ind marcerendis i Kjøbenhavn, og mangfoldige af garderne til hæst kom og der ind. — Pass[iartis]: at Svensken ligger endnu inde i Stadt Tønningen, og der er en svær dyrtid hos ham. Og han kjører ud alle de fattige folk, som bor der inde, og nu forleden gjorde han udfald

der fra om natten med 2000 mand paa et parti. Og de kom til et parti af Muskovitters folk, som var 600 mand, og slog dem paa flugt. 60 af dem blev slagen; saa kom Muskovitten sine folk til hjælp. Og da drev de gode Svenske ind i Tønningen igjen. — Pass[iartis]: at der er 7000 mand af Svensken rømt til vor Konge, og de er indlagt paa smaa-landene mange af dem indtil videre. Mens saa mange, som rømmer til Muskovitteren, dem gir han ingen pardon, men slaar ihjel.

d. 17. ditto fredagen. Gik vi til seyls fra Kjøbenhavns Reed. Med os 6 skiber, som var vi, Beskjermeren og saa Ebenezer, Delmenhorst, Island og fregat Høyenhall og Sophia og snaven Serpente. Og om aftenen kom vi til ankers imellem Stevens og Falsterboe.

d. 19. ditto søndagen. Kom snaven Ulven hid til os til vor esquadre og blev straxen sendt ud at krydse, saa og Høyenhall og Serpente og Sophia. Pass[iartis]: at vor flode skal gjøres klar til at gaa imod Svensken til den 7 may i sommer med saa mange skiber, som de kan komme afsted med. Pass[iartis]: at Engelskmanden og Fransmanden kommer ikke iaar, formedelst at Zaren lod trække en 6 a 700 brever (: da han hørde, at Engelskmanden laag klar at komme hid :) og lod dem op slaa paa alle hjørne huser i Muskov, at engelsk cantorit skulde blive pris, og saa lenge han levde eller hans søn levde, skulde Engelskmanden aldrig have nogen fart mer paa Muskouen, hvor over borgerskabet i England suplicerte til Dronningen og fik det saa vidt, at de nu intet kommer. Og der over kommer Fransmanden ikke heller, fordi han haver orlog med Holland.

d. 23. ditto torsdagen. Vi var ude og krydsed, og vi seylte vor store stang i støkker, og maatte saa sætte en anden op igjen. Pass[iartis]: at Muskovitteren haver nu 30 fregatter klar, som ligger hen i Pittersborg. Og de skal komme ud i Østersøen og coniungere med vor flode.

d. 29. mars onsdagen. Kom vi til lant Rygen med de 6 transport skib, som kom fra Grønsund med victualing til vore folk, som ligger der inde ved Gribsvold, som var 2 fløyter. Den ene var fuld af folk, som og skulde der hen, og de havde alle 5 rdr. om maaneden. Og de skulde have 1 rdr. om ugen i kostpenger, saa lenge de laag der. Vi var da der til sammen 14 seyl, som var Ebenezer, Beskjermeren, Delmenhorst, Høyenhall, Sophia, Serpente, Ulven og Reven. Og Sophia gik med dem ind til Gribsvold og havde 4000 rdr. i penger med sig til commander Carlsen til hans folk.

d. 1 april lørdagen. Kom vi B: s: og Ebenezer og Delmenhorst til K.bogt igjen, efter at vi havde bringit den transport til Pommeren. Og idag kom 2 af Kongens cofardi skiber fra Kjøbenhavn, som var Enigheden og Katten, og gik ad Pommeren efter egetimmer. —

d. 4. ditto tisdagen. Kom snaven Serpente hid til os fra Pommeren. Og han havde en jolle med sig, som han havde tagit onder lant Rygen med 3 svenske mand i den.

Om Bornholms onderjordske. — Sandfærdig berætning om de onderjordske paa Bornholm — Anno 1709. Da orloggen var begiønt og Svensken havde alt krydsere i søen. Nu var der en gammel fattig mand, som boede i Svanike. Han var ude paa marken en dag mod aftenen og tørkid høe, da saag han et helt regimente krigsfolk kom ansættendis. Alle havde de røde huever, og den, som red for, han havde en hvid hest og en tromme og en dulsæt og han red til den gamle mand og sagde til hannem: „Stig op og rid med mig paa hæsten!“ Da blev manden forskrækket, da sagde de til hannem: „Følg kuns med, du skal ingen skade have der af, saa steeg han op og red med ham. Saa marcerte de der i fra til Nexøe, da de kom der, da laag der 3 svenske orlog skiber uden for vallen. Da sagde de onderjordske til ham: „Ser du dem?“ Manden

sagde ja. Da sagde de: „Ja, alt saadant maa vi passe paa.“ — Der efter gav de hannem for lov at gaa hjem og gav hannem en pung fuld af penger og et brev. Samme brev befalid de ham at levere det til generalen der paa landet. Manden gik hjem til sin kone og flyde hende den store pung med penger, hvor over hans kone blev forskrækket og mente, at han havde givet sig fanden i vold for penger. Hun sende strax et bud til landsdommer, at de skulde komme og tage ham fast, som og skjede. Da fortalte han generalen, hvor han havde vært, og flyde ham det brev, som han havde. Og det var besæglet. Der stod i, at de skulde ikke gjøre manden nogen skade, og at der som de ikke selv vilde forraade landet, da skulde de ikke frøgte for Svensken i denne orlog, ey heller skulde de lade for mange Svensker, som rømmer fra Sværig blive der, mens sende dem til Kjøbenhavn. De vilde dog ikke tro hannem, førend han annamed sacramente der paa, som han og gjorde. Og manden lever endnu iaar 1713.

[Fremdeles] d. 4. ditto tisdagen. Kom snaven Serpente hid til fra Pommeren. Og han havde et lig med sig, som var commandeur Carlsen. Han blev ihjel stukken i Gribsvold af en Muskowitters general, som han havde været for han med hannem. De havde været i trætte om victualing til folken.

d. 5. ditto onsdagen. Gik Serpente til Kjøbenhavn med hans lig, og Ebenezer skjød 9 skud for ham og vi 6 og Delmenhorst og 6 skud alt over lang en minute mellem hvert skud og havde flag gjøs og standaer paa $\frac{1}{2}$ stang. Og snaven havde og sin vimpel paa $\frac{1}{2}$ stang. —

d. 7. ditto fredagen. Vi blev liggende stille paa Kjøge bogt, og her kom brev til vor commandeur fra Kjøbenhavn. — Pass[iartis]: at Svensken er marceret ud af Tønningen med 14 000 mand og 4000 er endnu i staden. Han var 18 000 sterk, da han kom der ind. Og nu er der

kommen stor sygdom i hans leier, saa mange dør, og han kan nu ingen tilførsel faa, siden at Island og de fregatter kom did at krydse. Og vore og Muskovitten ligger der for hannem med 31000 mand, saa han kan ikke komme ud, mens er nu hardt i knibe. Steenbocken haver til bødets vor Konge, at han vil give ham alle folkene fangen, der som han vil lade hannem fare og ikke bevise sig fiendtlig imod Tønningen eller Pommeren. Mens vor Konge havde svarit: „Som jeg vil, saa skal du slippe her ud.“

Liste

paa hvor mange mennesker i Kjøbenhavn fra d. 21. juni til d. 20. september a° 1711 af contagion ere døde, nemlig

Ugen	Dato	Gifte mend	Kvin- der	Karle og drenge	Piger	Ho- spital børn	Summa
1	fra d. 21 juni til 28 juni	28	36	18	11	—	93
2	fra 28 juni til 5 juli	25	41	25	33	—	124
3	fra 5 juli til 12 juli	49	86	30	60	—	225
4	fra 12 juli til 19 juli	73	110	72	85	—	340
5	fra 19 juli til 26 juli	120	293	120	212	—	745
6	fra 26 juli til 2 aug.	187	418	180	241	—	1026
7	fra 2 aug. til 9 aug.	274	696	226	594	155	1945
8	fra 9 aug. til 16 aug.	245	620	236	578	147	1826
9	fra 16 aug. til 23 aug.	395	661	313	468	102	1942
10	fra 23 aug. til 30 aug.	506	778	417	592	88	2381
11	fra 30 aug. til 6 septbr.	549	639	318	447	158	2109
12	fra 6 septbr. til 13 septbr.	636	590	414	517	161	2318
13	fra 13 septbr. til 20 sept.	480	396	342	420	106	1744
	Summa	3570	5364	2709	4258	917	16818

d. 8. april lørdagen. Kom fregat Ørnen fra Nordsøen. Hun havde været i Kjøbenhavn og fortimrit og kjelhalet, og nu gik hun ad Bornholm til for at hente svenske fanger, som der var, og føre dem til Kjøbenhavn. De var af et svensk skib, som Svensken forliste der af den transport,

som han gjorde i vinter ved jule tider. Der var 400 ryttere paa det. — Pass[iartis]: at fregat Raa og Lossen haver været i land paa Eyland Eyderen, og der havde de fondet en stor skat, som Svensken havde ført did. Det var 800 tønder guld, som de tog med sig til pris. — Pass[iartis]: at forleden aar var Løvendals Galey engang inde paa Vigsiden og tog en stor finde skude som laa inde i havnen, og gik op i bondegaarden og tog ud seil og redskab og taklid hende til og førde hende ind i Staværn. Han tog og mangfoldig faar og kvæg med sig derfra, og hvad han kunde faa. —

d. 11. ditto tisdagen. Vi lætted anker, med os 3 orlogs skiber, som var Beskjermeren, Ebenezer og Delmenhorst fra Kjøgebogt, og gik til ankers ved Dragør. Samme dag gik snaven Serpente[n] til fra Kjøbenhavn og gik ad Pommeren til med com. capit: Rosenpalm, som skulde i stæden for commendeur Carlssen igjen. Og idag gik Christiansøe til seyls fra Kjøbenhavn tillige med nogle andre af Kongens cofardi skiber og skulde gaa ad Pommeren til for at lade med ege timmer og brende. —

d. 15. ditto lørdagen, som var paaske aften. Kom fregat Høyenhall og Ørnen fra Østersøen hid paa Reeden, og de havde med sig den galiot, som laa i Christiansøe, som Serpente[n] tog igjen fra Svensken. — Samme tid halte Høyenhall og Delmenhorst ind for at kjelhalis. Og idag blev orlogs skibet Tre Kroner ned sunket paa Refhalen ud ved den yderste tønde, i fald om Engelskmanden og Fransmanden vilde komme hid, som de venter hardt paa hver dag at komme. —

d. 16. ditto paaskedag. Vi blev alle liggende stille paa Reeden, med os 15 orlogs skiber, som var udhalt, nogle paa Reeden og nogle i Reeden og nogle udenfor bommen. En af vore kvartermestere stak en mand i hjel i land og rømte bort. — Pass[iartis]: at i disse helligdager er bleven en 9 à 10 mand ihjel stukne paa gaden.

d. 17. april mandagen, som var anden paaskedag. Vi blev liggende stille paa Reeden. Samme dag kom fregat Grønne Galei fra Gjølland med nogle coffardiskiber, som hun havde convoyerit, og gik til ankers her paa Reeden. Pass[iartis]: at ved disse tider reiste Zaren af Muskov hjem igjen og tog en venlig afskjed med vor Konge og sagde: „Broder, lad dig ikke overtale af nogen. Og saa lenge jeg haver en mand og en skilling i mit land, da skal du intet fattis.“ — Pass[iartis]: at det forbund imellem voris Konge og Zaren skal vare i 100de aar, fast og uryggeligen. — Pass[iartis]: at i disse tider har Moskovitteren faaet 50 tøn- der guld fra Hamborg. Og Svensken ligger endnu inde i Tønningen, og der er stor hunger og sygdom og død i hans leier, saa at der er i disse dage død 4000 mand. Og nu ved disse tider blev her gjort stilstand imellem os og Svensken og for bødet Svensken til, at de folk, som han har i Tønningen, som er hen ved en 24000 mand, at de maatte marcere ud ligesom fanger og indskibis i danske fartøi og føris over ad Skaane til igjen og at betale for hver slet mand 2½ rdr. og siden for officerene efter kvanto. Mens det vil Steenbocken ikke til staa, hvorfor det skal nu staa i beraad til den 18. mai, da bliver det enten krig eller fred. —

d. 21. april fredagen. Vi blev liggende stille paa Reeden. Idag kom snaven Serpente fra Pommeren med brever og gik ind kring bommen, og idag kom en engelsk fregate paa nogen og 40 støkker og gik ind ad bommen til. Pass[iartis]: at Muskovitteren haver kjøbt ham i Porsmøyd, og at her skal endnu komme 14 støkker, som han haver kjøbt i England og Frankrige. — Og freden imellem Engelskmanden, Fransmanden og Hollenderen blev sluttet nu den 12 aprillius, og Døncharchen er nu engelsk. —

d. 22. ditto lørdagen. Vi blev liggende stille paa Reeden. Idag døde en mand af vore folk og blev ført iland og

begraven i skibs k.gaard. — Pass[iartis]: at de 3 Muskovitters fregatter, som gik her ifra, at de haver tagit et svensk orlogs skib, som var Vagtmesteren, og bringit ham ind til Riga. Og saa har de tagit en postjagt fra Svensken, som kom fra Ysted. Pass[iartis]: at Muskovitteren er nu inde i Findland med 60 000 mand sterk og regjerer der støgt med Svensken. Her sigis, at han haver indtagit Aaboe og mange andre steder fra Svensken.

[Fremdeles] d. 22. ditto lørdagen. Vi blev liggende stille paa Reeden. Idag gik snaven Maagen ad Nordsøen til. —

d. 24. ditto mandagen. Vi blev liggende stille paa Reeden, med os 15 orlogskiber. Idag gik fregat Ørnen og saa snaven Ulven til seyls her fra og ad Østersøen til. —

d. 25. ditto tisdagen. Vi blev liggende stille paa Reeden. Idag gik fregatten Grøne Galei til seyls her fra ad Gjælland og brander Hvide Duen og endeel andre cofferdi skiber, som vi skulde confoyere med sig. — Pass[iartis]: at fregatten Søeridderen haver nu i disse tider tagit en svensk fregate paa 14 støkker, 6 basser, og en Bergens Spanie farer med ham, som han havde tagit. Og capit: Fosben, som da førde Søeridderen, slogs med den svenske i 6 gl. Han vilde dog ikke stryge. Paa det sidste maatte han entre ham, hvor over han miste 20 mand i entringen og fik nogle kvæste. Capitainen, som førde den svenske fregat, var admiral Erick Søeblad sin søn i Sværike, og bemelte adm. Søeblad blev for 3 ugers tid siden halshuggen i Sværike, formedelst at han havde staalet en stor skat, som var indsamlet af bønderne, og ført dem i sildetønder til Carlskrone. —

d. 27. april torsdagen. Vi blev liggende stille paa Reeden, med os 15 orlogskiber, og her passiaris megit om fred. Dog skal her være stille stand endnu til d. 19 maius. —

Ved disse tider blev her gjorde pergementspenger i Kjøbenhavn, som skulde vallidere for penger. Den mindste var 1 rdr., andre paa 5 = 10 - 20 = 30 = 50 rdr., og idag blev

oplæst kongebrev paa Raadstuen om dem, hvordan de skulde gaa og valliderè. —

d. 29. april lørdagen. Vi blev liggende stille paa Reeden, med os 15 orlogs skiber. Idag gik snaven Maagen til seyls ad Østersøen; thi han var kommen igjen fra Sundet. Og idag kom 4 af Kongens coffardiskiber fra Pommeren, som var lad med ege timmer, som var Krussen, Graakatten, St. Marcus og Syv Stiernen. — Pass[iartis]: at de haver nu faat brever fra Holsteyn, at Svensken haver nu givet sig til fange med al sin armé, som var i Tønningen, som var nu hen ved 12 000 mand; thi der var nu ikke flere igjen af 24 000 mand, ræsten var død af sygdom og ihjelslagne efter hande paa partier. Og aller mest blev slagen i det udfald, som han gjorde for en tid siden, hvor Muskovitteren miste 4000 mand, mens hvor mange at Svensken miste, det blev da ikke til kjende givet. Mens om det er i sandhet, at han haver givet sig til fange, vidis ikke endnu vist. —

d. 30. april søndagen. Vi blev liggende stille paa Reeden. Idag kom hospitalskibet den Kronede Rose ud seylandis paa Reeden, og en af Kongens galioter kom fra Gjølland og gik ind ad bommen til. Og idag gik Justicies baad, som var en stor hukker, til seyls ad Gjølland til og convoyerte med sig nogle andre coffardi skiber, en 12 à 14 stækker. Ved disse tider arbeided de paa Tre Kroner, som laa sunken. Og de rev al hytten af hende og gjorde hende lægrere ned til vandet. Ved disse tider blev her 9 garderes koner sat paa Børnehuset, og en blev sat paa livet. (:Aarsagen:) da guarderne kom til Kjøbenhavn forleden, da var der 9 af deris koner, som havde ladet sig besove. Da tog deris mender dem alle 9 og lede dem paa Raadstuen og skilde sig af med dem. Saa blev de sat i Børnehuset, og den tiende var gift med en matros og faat et barn med hannem. Og der hun fik at vide, at hendis anden mand var hjemkommen, da skar hun halsen af sit barn, blev saa tagen og sat paa livet.

d. 3. maius onsdag. Vi blev liggende stille paa Reeden. Idag kom en af Kongens baader fra Gjølland med hen ved 20 coffardi skiber, som han havde confoyerit hjem.

d. 4. ditto torsdagen. Halte daakken ud. De havde fyldt jord og sten i hende og lagt svære støkker paa hende, hele kartouer, og de halte hende hen imellem Castrup og Nyværk og skulde ligge til landeværn, om at Engelskmanden vilde komme. Og orlogsskibet Tomlingen halte og der hen at ligge. Og hans folk arbeided paa daakken, og de skulde være paa hende stedse.

d. 5. ditto fredagen. Vi blev liggende stille paa Reeden. Idag blev en mand af vore folk ført i land paa Quæsthuset; for han var syg af skjørbug. Og idag blev en død mand ført i land fra orlogs skibet Oldenborg, flag paa $\frac{1}{2}$ stang og fyret et canonskud. Samme dag kom snaven Serpenteen igjen fra Østersøen og gik til ankers her paa Reeden.

d. 7. ditto søndagen. Vi blev liggende stille paa Reeden. Da var vi med os 18 orlog skiber, 11 laag uden for tønden og var klar og 7 laag i fra skraapeyllene og ud til tønden og var ikke enda klar. Samme dag kom en hollandsk fregate fra Sundet og gik ad Østersøen til, og han kjepped sin vimpel og skjød 12 skud. Og Ebenezer takked ham med 3.

d. 8. ditto mandagen. Vi blev liggende stille paa Reeden, mens Oldenborg og Delmenhorst havde faat sine soldatere ind, og der havde været generalmønstring. De gik til seyls ad Nordsøen til.

d. 9. ditto tisdagen. Vi blev liggende stille paa Reeden. Idag kom 4 mand syge iland fra vort skib paa Quæsthuset. — Pass[iartis]: at det er ikke sandt, at general Steenbock er fangen; men han ligger endnu inde i Tønningen, og vore folk haver alt nu gjort sig klar til at bombardere paa Tønningen, men skal bie, til det stil stand er ude. Her stod ogsaa i adviserne, at de fornemste folk i Tønningen vilde marcere ud af staden og op paa landet, saa og mange fat-

tige folk, mens Muskovitteren forbød dem, saa de maa marchere ind igjen, og der er en saare dyr tid der inde. — Pass[iartis]: at de pampir penger, som de haver gjort i aar, det er ikke pærgement; mens det er pampir, som er stemplet og med 4 hender onder og Kongens krone, og de er saa store som en consomptions sæddel, som gaar for en rixdaler, og der haver mange i byen maattet tage dem. Og mangfoldige er alt satte paa Raadstuvén, for de har nægtet dem. De folk, som for med fregate Høyenhall haver og maatte tage $\frac{1}{2}$ part af dem og $\frac{1}{2}$ part af andre penger for sine maanedspenger. For det første er det oplæst, at de skal vallidere i 2 maaneder og 3 dage.

d. 10. ditto onsdagen. Vi blev liggende stille. Idag kom her 100 mand fra os til Nældebladet. Der af var 1 kvartermester og 1 af vore konstabels mater, kom syge iland paa Quæsthuset, og idag kom visadmiral Ridz ombord til Justicia og hidsed sit flag der. — Pass[iartis]: at paa daaken, som de har synket ned, de har lagt 46 stækker paa hende, 21 paa hver side og 2 paa hver ende, og det svære stækker, mest hele cartouger og 24 *U^{der}*. — Pass[iartis]: at fregat Snaren Svend haver bringit op 2 galioter, som nu ligger ind ved bommen og er lurendreiere. Den ene af dem menis vist nok, at den bliver pris. — Samme dag fik vi soldattere ombord, som var 100 mand. Det var 1 capit., 1 lieut., 6 onder officerer, 2 tamburer og 91 soldattere —

d. 11. ditto torsdagen. Vi blev liggende stille paa Reeden. Idag kom 2 af vore folk i land, som havde givet sig til aarstjenere. — Samme dag kom fregat Høyenhall og snaven Maagen ud seylendis fra bommen paa Reeden. Pass[iartis]: at i denne uge var nogen af vore folk, som havde faat brev fra sine kamerater paa Søeridderen, som ligger inde i Norge. Han tog 1 svensk fregat og 1 svensk Spaniefarer og saa en Bergens Spaniefarer, som den svenske havde tagit. Og

han fik in allis 30 mand død, og det var alle Christiani folk, og saa var der nogle kvæste.

d. 12. ditto fredagen, som var bededag. Vi blev liggende stille idag. Kom 2 mand af vore folk syg i land paa Quæsthuset, og idag kom en 30 koffardi mænd fra Gjælland. Nogle af dem havde selv comission og var hjemme i Kjøbenhavn. Samme dag var vor chalupe om bord hos nogle Engelskmender, som kom fra Sundet. De sagde, at Engelskmanden ligger klar med 40 skiber, at om der blir ei fred med os og Svensken til d. 19. mai, da vil han komme hid og gjøre fred. Og Keyseren haver skrevet hid, at de skal gjøre fred og bestyrke ham med folk i mod Tørken; thi Tørken falder hardt ind paa ham. Og idag laag Ebenezer og vaiede blaat flag med formerseseyl løse, saa og vi og Høyenhall og Serpente med merssely løse. Vi skulde gaa ad Pommeren med 4 victualing skiber, som ligger i Grønsund, og der 40 af Holmens timmermænd udtagen, som skal med hen til Isserhof, Der skal de bølge en skanse; thi de vil gjøre det sterkere end det var. I aften gik fregat Høyenhall og snaven Serpente til seyls ad Østersøen, saa og 4 fløyter af Kongens coffardiskiber, som skulde tillige med de 4 i Grønsund gaa ad Pommeren til. Ved disse tider kom her kongl. order til Kjøbenhavn, og saa mange coffardie skiber blev tilsagt at gaa til Gjælland og til smaa-landene at hente saa mange 1000 tønder ru for Kongen og bringe til Kjøbenhavn. Mens nu i disse dager fik de order, at de skulde ingen steds gaa. Der efter 2 mand ud af Ebenezers folk gav sig og til aastjenere onder tøyhuset for 3 aars tid.

d. 13. ditto lørdag. Og idag gik vi med Beskjermeren og Ebenezer til seyls fra Reeden og ad Østersøen.

d. 14. ditto søndagen. Idag kom snaven Maagen fra Kjøbenhavn med brever til Ebenezer. Samme dag var vi ombord hos en hollandsk fløyt, var kommen fra Stockholm.

Han sagde, at han saag 6 svenske orlogsskiber d. 12 mai, som gik ud fra Carlskrone; den ene af dem var en vice-admiral. — Pass[iartis]: at ved disse tider haver de faaet brever til Kjøbenhavn, at Tønningen var over og Stenbocken fangen med alt sit folk, det tildrog sig saaledis at i voris læger holdt de Dronningens fødselsdag, skjød og gastererte. Da begjonte Svensken at skyde ud af Tønningen med skarpt til vore, over 300 skud af 36 pondere, mens vore skjød intet igjen. Da sende de bud ind til ham og spurde, hvor for han skjød saa med skarpt. Da svarid han: „Vi holder os og lystig her inde.“ Da sagde vore: „I morgen skal vi besøge dig med skarpt.“ Saa begjonte vore og de alliered at skyde og bombardere, saa at før end kl. 10 stod byen i brand. Da marcerte Stenbocken ud og gav sig fangen, mens om dette er sandhed, vides ei til visse.

d. 16. ditto tisdagen. Vi gik onder lant Rygen og kryd-sed og forvagted nogle coffardie skiber, som vi skulde bringe hjem. Idag kom vor baad til os fra Kjøbenhavn og havde nok 15 soldater inde til os. — Pass[iartis]: at det var sandt, at Tønningen var afbrendt og Steenbocken var fangen med alt sit folk, som ei skulde være flere igjen end 10 000 mand af 24 000 mand. Pass[iartis]: at forleden aar a^o 1712 i Østersøen, at fregat Ørnen gjorde jagt efter en hollandsk fløyt, som var en lurendreier. Og fløyten seylte Ørnen lige paa livet og gik i støkker og sank ned, mens Ørnen bjerged folkene og en hel hoben støkgods, som silke, pakker, flor og taabak, saa endeel af folkene fik godt bytte. En af matroserne fik 300de rdr. i penger.

d. 19. ditto fredagen. Idag var den sidste dag af stil-standen, i hvad Gud nu helst vil gjøre. Idag kom her 6 af Kongens coffardiskiber ud, som var lad med timmer. Og fregat Høenhall gik med dem ad Kjøbenhavn, og idag kom her en hel flode af Hollands coffardiskiber, som gik ad Østersøen til.

d. 20. ditto lørdagen gik fregat Høyenhall her fra os til Kjøbenhavn med 6 coffardiskiber, som havde ladet her med egetimmer.

d. 21. ditto søndagen. Da gik Ebenezer og vi til ankers onder landt Rygen. Samme dag kom Prins Wilhelm og Neldebladet hid til os fra Kjøbenhavn. De sagde, at det var sandt, at Steenbocken var fangen med 12 000 mand; der af var 3000 syge. Og at de er alt paa marcen hid til Kjøbenhavn. Pass[iartis]: at vor armadie og Muskovitteren er tilsammen 46 000 mand. Og Brander borgerne har 20 000 mand (: Brander borgerne kan i 24 timers tid opstille i marken 24 000 mand:). Pass[iartis]: at vor Konge og Muskovitteren har givet Branderborgeren Statin, og at han skal indtage det selv med sit eget folk.

d. 24. ditto onsdagen. Idag kom vi til ankers onder Stevens alle 4 skiber, som var vi Beskjermeren, Ebenezer, Prins Wilhelm og Neldebladet. Idag gik vor chalupe til Kjøbenhavn med brever, og idag kom en af de smaa snave fra Kjøbenhavn og gik til Østersøen. Og her laag smaken Kroneborg op ved Stevens skov og havde inde støkker og amonission, som skulde føris der iland og gjøris batterier langs med stranden. Passiartis, at der er nu hen ved 100 mand ført hen paa Ween og arbeider der paa skandsen og batterier, som de vil gjøre der paa begge sider med svære støkker paa.

d. 26. ditto fredagen. Vi blev liggende stille, med os 4 orlogsskib onder Stevens. Idag kom vor chalupe fra Kjøbenhavn. — Pass[iartis]: at det er sandt, at Steenbocken er fangen med 12 000 mand. Og der blev holden taksigelse der for i alle kirker i Kjøbenhavn forleden søndag. — Pass[iartis]: at nu, som idag er, venter de Steenbocken til Kjøbenhavn, og voris og Muskovittens armé er alt i marsen til Sjælland for at sætte over paa Skaane. Muskovitteren skal ligge med sin læger imellem Roskiold og Kjøge. Og nu

ved disse tider lager de klart til at gjøre transport over til Skaane i sommer med det første. Pass[iartis]: at orlogsskibet Oldenborg og Delmenhorst er kommen igjen fra Nordsøen og ligger paa Reeden.

d. 28. ditto søndagen. Vi blev liggende stille onder Stevens. Idag skjød vi 4 skiber saa og i Kiøbenhavn paa vallene victorie for, at Steenbocken var fangen med 7000 mand og 1700 mand, som var syge, hvilket alle maatte kneele ned for vor Konge. Og Steenbocken var tillagt at kjøsse Kongens knæ, mens Kongen ragte hannem sin hand, som han kjøste. — Idag kom snaven Maagen fra Pommeren med 3 af Kongens cofferdi skiber og gik ad Kjøbenhavn til. Tillige med ham kom og en Kongens jagt, førde 6 støkker, som blev tagen fra Svensken for leden aar a° 1712 af en kjøbmand i Aalborg. Hun kom til Aalborg og vilde lade der med sild, og gav sig an for en Hollænder og blev saaledis tagen. — Idag fik vi brever fra Kjøbenhavn. Pass[iartis]: at fregat Postelionen er kommen igjen fra Norge, og at Anna Sophia og Fredrick Tertius skulde nu gaa ad Island til med Islandsfarere. Pass[iartis]: at al fremmed verbing er tagen i land igjen fra de skiber, som ligger paa Reeden, formedelst at de vil ikke lade maanen draie for dem endnu. Og mange har faat sin afskjed og afregning med papir penger, som de har vexlet hos jøderne igjen og forliste 8 s. paa hver rixdaler. —

Pass[iartis]: at alle de folken, som blev fangen med Blaaheyren og Carlshafns Waaben, de er alt kommen over til Kjøbenhavn igjen ransonerte. Det stod og i brevet. Pass[iartis]: at der er over 100de mand rømte i fra Skaane og til Kjøbenhavn af dem, som blev fangen der a° 1710, og at Blaaheyrens og Carlshafns Waabens folk var mesten allesammen gifte der henne i Sverige og havde faat fornemme folk, som og for med dem til Kjøbenhavn. Pass[iartis]: at da Svensken var belægerit i Tønningen, da

blev vandet til stoppet for dennem, saa at de maatte ikke faa vand. Da ynkedes vor Konge over dennem, saa at han lod vand rinde ind til dennem om natten stundom, mens dog saa at Muskoviteren fik det ikke at vide, thi han vilde ikke lade dem faa vand. Pass[iartis]: at Steenbocken bad vor Konge om (:førend han blev fangen:), at han maatte jorde en af sine herrer — en sted der ifra, som han og fik lov til. Da havde han en ligkiste paa en vogn fuld af guld og penger med 6 hester for. Mens Muskovitteren tog dem fast og brød kisten op. Da fik han al den skat til pris. — Pass[iartis]: at nu i disse tider haver alle aastjenere gjort rebelleri, for at di fik ingen penger og vilde ikke arbeide, mens marcerit ud paa Grønland hver med sit gevær, med økser og kniver og stokker. Og da sende de 3 compani soldatere ud til den, hvilke de alle skam sloge ifra sig. — Pass[iartis]: at alle de, som endnu er iland, matroser, de maa fare med hvem og hver hen de vil, mens faar ingen afregning, uden gamle folk, som søger derom, de faar sin afregning i papir penge. Og ingen sjøvere tager de heller an; og skal nu med det første kostpengene opsigis for dem, som er iland. Og al den fremmed verbing, som er ombord paa de skiber, som ligger paa Reeden, skal af skibene og i land, formedelst at de vil ikke, at deris maane[d] skal draie. — Pass[iartis]: at forleden aar rømde en mand fra lant Rygen baade med kone og børn og alt sit gods. Thi han var en megit rig mand og frøgted at miste sine midler der. Og han haver bøggit sig et lidet hus ved Stevens skov, hvor han nu boer. —

d. 4. juni, som var pinsedag. Vi blev liggende med os 4 orlogsskiber imellem Stevens og Falsterboe og forseyled samme dag lenger øster paa, som var Ebenezer, Beskjermeren, Prins Wilhelm og Neldeblad. Idag kom en af voris folk fra Kjøbenhavn. Pass[iartis]: at Anna Sophia og saa

Vindhunden og Postleionen skulde nu gaa ad Norge til. Og daakken arbeider de paa og har et lag støkker alt paa hende, og bøgger oven paa til nok et lag støkker og bruker pæler omkring hende og følder jord og sand om den for at gjøre et vatter castell af den, og er nu alt kaldet Fridrick Steen.

Ellers er der endnu alting stille i Kjøbenhavn, ikke mer end en rode maanedes tjener sjøver. Og ingen penger faar de; mens mange faar sin afskjed fra tjenesten og for den halve part i papir penger, og halve parten skulde de tage hjemme. Og de, som ingen papir penger vil tage, de faar lov at reise hjem eller gaa, hvor de vilde, indtil videre, saa at det er den dag der faa over 40 mand lov at gaa, hvor de vil, og at fare med byens coffardi skiber paa Gjølland og smaalandene til videre. — Pass[iartis]: at nu i disse dager var en liden svensk snov fra Malmøe, var ind paa Kjøbenhavns Reed om natten og tog der en skipper af et skiberom og førde hannem med sig ad Malmøe til. Samme snav var hen onder Ween og pløndred ud et dansk skib, kom fra Gjølland, og tog 200 rdr. fra hannem og lod saa skibet gaa igjen. Ved disse tider er alt herskaber udreist til Kongen fra Kjøbenhavn og hen til Friderics baade Dronningen, generalen, admiralerne og commisariats herrerne og herrerne paa slottet.

d. 5. ditto mandag, som var anden pinsedag. Vi forseyled ned til Stevens igjen. Idag kom her et skib til os fra Kjøbenhavn med brende til os. Og en liden snav gik fra Kjøbenhavn ad Østersøen til. —

d. 6. ditto tirsdag, tredie pinse dag. Vi blev liggende stille. Idag kom snaven Serpenteu igjen fra Østersøen, han bringid den rapport, at Svensken var ude og krydsed med 7 frægatter paa en jagt, som skulde kommen fra Pommeren og skulde have inde en stor skat, som Stenbocken haver skicket ud af Tønningen og skulde ad Sverige til. Han sagde og,

at Svensken laa klar med sin hele flode til at seyle ud med det første. —

d. 7. ditto onsdagen. Vi blev liggende stille, med os 4 orlogsskiber onder Stevens. Beskjermeren, Ebenezer, Prins Wilhelm, Neldeblad. Idag kreged Prins Wilhelm og gjorde sig ren under paa begge sider. — Idag kom snaven Serpenter hid til os fra Kjøbenhavn med order, at vi skulde forseyle nærmere op til Dragør. Thi de venter nu baade Svensken og Engelskmanden.

Samme dag forseylte vi lenger op. — Pass[iartis]: at forleden uge døde en mand paa Neldebladet og blev begravet paa Stevens. Og nu havde de paa vort skib Beskjermeren over 16 mand syge. Pass[iartis]: at da Stenbocken kom først ind i Tønningen, da kom han ind til en mand, som havde en søn, som havde været dom fød. Og dagen før end Stenbocken kom ind, da sagde sønnen til faderen: „Imorgen kommer her en stor herre ind til os.“ Og siden sagde faderen det til Stenbocken, at hans søn kunde snakke, da han kom, hvorfor Steenbocken spurde drengen, om han viste nogen omstændighed om hannem. Drengen sagde: „Ja, du er her indkommen; mens kan du komme selvanden ud i deris frihed, da nyder du en stor løkke.“ — Pass[iartis]: at nu i dette foraar haver her været en stor kvægdød paa Sælland, saa at her ved Stevens og noget lidet her omkring er død over 500 koebester og hester. —

d. 8. ditto torsdagen. Vi blev liggende stille mellem Falsterboe og Stevens. Idag kom snaven Maagen hid til os og samme dag gik Maagen og Serpenteren begge ad Østersøen. En Kongens kofferdimand kom fra Pommeren. Og idag kom vor chalupe fra Kjøbenhavn. [Pass[iartis]: at greve Steenbock han rømte bort fra Kongen igjen og til Tønningen; og der havde han enda 3000 mand, som vare alle hans bedste folk og høie officerer og alt hans bedste gevær og amonission, det tog han alt ud og rømte om natten og

endeel af voris arme rykte efter hannem, og om morgen naadde de hannem en 2 mil fra Tønningen, hvor de da tog allesammen til fange igjen og førte dem til Flensborg. Der blev da Steenbocken sat i arrest paa castellet med stærk vagt over hannem. —

Pass[iartis]: at nu i disse dage er der kommen hen ved 50 mand til Kjøbenhavn, som var fangen i Sverige og igjen løst. Og en mand kom fra Carlskrone, som var rømt bort, han sagde, at Svensken havde den tid ikke gjort sin flode klar i nogen maade; mens ellers var der megit god tid i Sverige. — Pass[iartis]: at de venter Engelskmanden og Fransmanden at komme hid Svensken til hjælp; thi Engelskmand gik ud fra England med 32 seyl ad Gibraltar, og nu er han kommen tibagers i Canellen igjen, og de haver alt skikket 2 af voris fregatter der hen at fornemme, om han vil komme eller ei. —

d. 10. ditto lørdagen. Vi blev liggende stille, med os 4 skiber imellem Stevens og Dragør. Idag døde en af vore folk ved navn Peder Ollsen Tandrevold, og vi førte hannem i land og begrov hannem paa Stevens i Gisleheste hage. —

d. 12. ditto mandagen. Vi blev liggende stille imellem Stevens og Falsterboe og Dragør. Idag døde nok en mand af vore folk, som var af Trondhjems verbing no. — — — Idag kom fregat Høyenhall hid til os fra Lübeck og havde 2 galioter med sig, som var lade med Kongens mondering til soldattere og saa med klæder til matroserne. Hun sagde og, at fregat Ørnen og Snaren Svend, de laag begge der paa Terminde rede. Og Høyenhal havde 3 svenske herrer inde, som hun tog af et lybsk skib, skulde gaa ad Carlskrone til. Den ene var en greve over Bohuslen og var kommen ifra keiseren, mens de andre 2 vidste de ikke endnu, hvad de var for nogle. En mand af Blaaheyrens folk, som blev fangen, rømte bort med en lybs mand og var nu paa Høyenhall. Han sagde, at der var ikke mer

end 3 fregatter af Svenskens ude og krydsed og saa de 7 skiber, som var gaaen hen til Muskovitteren ved Pittersborg. Og han mente, at Svenskens flode kom ikke ud i dette sommer. — Pass[iartis]: at forleden uge døde en konstabel paa Ebenezer og blev ført i land. Pass[iartis]: at Muskovitteren og vor armadie haver alt lagt sig for Straalsund og Wismar og Brandenborgeren for Stætin, og haver givet varsel paa 4 uger, at om de inden den tid vil opgive det med gode, eller og vil de bombardere det i brand. —

d. 13. ditto tisdagen. Vi blev liggende stille. Idag kom her 13 syge mand fra os, der iblandt var 1 styrmand, og de blev førte hen paa Møen. Og ifra de andre skibene kom ogsaa syge folk i fra dem paa Møen. Og idag gik fregat Høyenhall til Kjøbenhavn og en af Kongens coffardi skiber, som kom fra Pommeren, som var Graakatten. —

d. 14. ditto onsdagen. Vi blev liggende stille. Idag kom snaven Maagen fra Østersøen og bringid med sig en fransk huker, som strax blev fri igjen. Og Maagen gik igjen ad Østersøen at krydse. — Pass[iartis]: at capitainen, som førde Svanen i aar, C. Boysen, at hans frue haver gjort falskhed med de papirpenge, som de havde faat nogle 100de daler af; det som var 1 rixdaler, skrev hun 11 rdr., og det, som var 5 eller 6 rdr., skrev hun 15 eller 16 rdr., og for 10 rdr. skrev hun 100 rdr., og alt saa fort. Nu blev hun tagen og sat i arræst, og capitainen Bøyesen er hen reist til Kongen i Holsteyn. Voris baad gik ad Præstøe forleden dag for commandeuren. Og mens de laag der, da brende de sit seyl mest ganske op, saa at kvartermesteren kom hid over land i dag og fik 3 ruller seyldug med sig for at gjøre et seyl igjen. Og endeel af deris tougværk brende og op. —

d. 18. ditto søndagen. Vi blev liggende stille. Idag kom snaven Serpenteen igjen fra Østersøen og gik til ankers hos os. Og fregat Mackrellen kom igjen fra Østersøen og gik ad Kjøbenhavn til igjen. — Pass[iartis]: at vore prammer,

som er i Pommeren, og de andre fartøyer, de haver været i slag med Svensken der henne; thi han var ude med alle sine prammer og fartøyer fra Straalsund og vilde gaat over ad Sværige til. Mens voris forbød hannem det. Og en bregatin fik de fra hannem. — Pass[iartis]: at vore folk, saa og Muskovitteren, de ligger nu for Hamborg og for Wismar. De prettenderer en stor summa penger af Hamborg. Og de har der 4 poster med. Pass[iartis]: Om det oprør som aastjernerne gjorde forleden om penger, de har nu faaet 2 af dem, som haver begjont det, og de er dømt i Bremerholms jern at gaa der al sin livstid. Mens dog fik resten af dem hver 6 maanedspenger. Pass[iartis]: at 2 af Hamborgerne skal hengis op, som og haver været med i det samme. — Pass[iartis]: Muskovitteren haver gjort en transport over fra Aabo, og indtil gamle Sværige med 26 000 mand, og at Svensken haver ført mangfoldig folk fra Skaane imod hannem, og at de har alt holdit et feltslag, og Svensken han slog Muskovitteren paa flugt første gang med 2000 mand. Siden kom nok 6000 Muskovittere til hjælp. Da slog han Svensken paa flugt og beholdt marken. — Pass[iartis]: at de haver faaet 6 fregatter og bregatiner og 2 prammer ifra Svensken nu ved Straalsund, da han vilde fløgte ud.

d. 19. ditto mandagen. Vi blev liggende stille mellem Stevens og Dragøer. Idag kom her en engelsk fregatte fra Kjøbenhavn og gik ad Østersøen til. Det var og en af dem, som Muskovitteren har kjøbt i England, og er nu den 8de fregate, som er gaaen der hen, og den 9de han haver, som han tog fra Svensken i sommer for uden de mange, som han der før haver. Og nu haver Muskovitteren 8 orlogskiber paa stabelen hver saa store, som Beskjermeren og Ebenezer ere. —

d. 21. ditto torsdagen. Vi blev liggende stille idag. Kom snaven Maagen til os fra Bornholm. Og han havde ingen

Svensker fornommen i søen. Dog i dag gik snaven Serpentin ad Kjøbenhavn til.

Anno 1626.

Udi Sjælland er 377 kjerker, kjøbstæderne foruden, og 245 præster. Udi Danmark er 3000 kjerker, og kjøbstæderne foruden. Udi Norge er 246 kjerker, og paa Island er 329 kjerker. Til Muskov i Rydsland er kjerker og klostere 5000de.

Pass[iartis]: at i Sjælland er 4 hellige kjelder, saa som San^{te} Hellene kjelde er, hvor af der er en ved enden af Pæblinge søe, som mange mennisker haver faaet sin hælbræde. Der ligger saa mange krøkker, at 3 hester skulde ikke mere drage. Forleden aar a^o 1712 om St. Hans aften kom der en liden pige, som var blind, lam og krum. De kjørte hende til kjelden og toede hende, og hun drak af vandet i en god tro, strax blev hun ganske frisk, saa hun gik selv der fra. Og samme dag kom en capitain ifra Kjøbenhavn, som var elændig syg og mesten blind til med. Han kjørte der ud og toede sig og drak deraf og var der omtrent 4 timer, da blev han ganske frisk og tilpas igjen. Han gav 20 daler i den bøsse eller blok, som der hos er oprættet.

P. S. det hendte sig engang, at en mand paa et sted boendis, han levde saare ugudelige al sin tid, og gjorde mange mennisker vold og uræt, saa at ingen mente, han kunde arve Guds rige. Nu hendte det sig, at han var udrøden fra sit hus engang paa sit erinde, og hesten havde uforvarendis slagit ham af, saa han falt ned paa jorden og døde straks. Da nu hans naboer hørte, at han fik saadan hastig død, da sagde de alle: „Ja, nu har fanden tagit ham; thi han var en ugudelig krop.“ Og de fordømde hannem alle, hans hustrue lod hannem begrave, og da voxte der op en urte paa hans grav med store blader paa, og der stod skrevet i bladerne: „Ifra stiebøiyelen og til jorden

fandt jeg naade hos Gud (: til et trygge at mennisker skal ingen fordømme, thi hannem haver dog i sit sidste aandedfang angret sine sønder og i en fast tro bedet Gud om naade og ved troen fandt den.:) Ingen der for [tvivle] paa Guds godhed mens leve og prise Gud, for han er naadig og megit barmhjertig.

Pass[iartis]: at ved disse tider blev orlogs skibet Gammel Delmenhorst uthalt til daakken eller Prøven steyn for at synkis ned hos hannem.

Pass[iartis]: at da slagit stod paa Kjøge bogt a° 1677, da admiral Juull fik saa mange priser, da havde vi nu iaar a° 1713 metal støkker paa Beskjermeren, som var af de samme skibers støkker. Og de, som her var omgydte, stod dette rim paa dennem: „Wed Guds bistance till søes mig vandt a° 1677 d. 1. jullü.“ — Og nogle stod dette rim paa: „Seyers frugt ved Kjøgebogt a° 1677 d. 1. jullü.“ Og de, som ikke vare omgydte, stod den svenske kongis vaaben og titul paa — Carolus XI Rex Sueciæ, Christiano Aberto, Hospiti, Ingicinum, Hocære amoris. Suj. Pigus Reliqui, Killi. Quit. Holmiæ M:D:C:XXXIIII.

Pass[iartis]: at før end den krig imellem Danmark og Sverige begjontis, hørte man et barn græde udi moders liv her udi Kjøbenhavn udi 6 uger, førend det blev født, som var megit underligt. Der dette barn nu født vaer og blev døbt, døde det, efter det havde levet udi 24 timer, og lod aldrig af at græde, hvor af man konde betenke, at den graad skjede ikke for barnets skjöld, men for det ganske rigis skjöld, som Gud vilde straffe med den krig og feyde.

d. 24. juni lørdagen. Vi blev liggende stille imellem Stevens og Dragøer. Og idag kom fregat Høyenhall fra Kjøbenhavn og havde med sig 2 skiber, som havde victualing inde for voris folk, som er i Pommeren paa skibene. Og Høyenhall gik strax ad Østersøen til at krydse.

d. 25. ditto søndagen. Da lætted vi anker og gik til seyls fra Kjøgebogt, med os 7 orlogsskiber, 1 snav og 2 transportskiber, som skulde ad Pommeren til, nemlig: Jylland, schoutbinacht Trojel, Beskjermeren, commendøer Reysner, Ebenezer, commandeur Tomssen, og Prins Wilhelm, capit. com. Hagedorn, Laaland, capitain unge Reysner og Neldebladet, capitain Wiibe og Oldenburg, capitain — — — — og Maagen, lieutenant — — — — og 2 coffardiskiber, som var Carollus d. XI og en galiot Jonge Tobias.

d. 26. ditto mandagen. Snaven Maagen bringid op en kreyert, gik med lybsk flag, og han havde 12-14 svenske officerer til og en hoben gods og tjeniste folk, som mentis at være Steenbockens gods. Samme dag gik Laaland til Kjøbenhavn, og hun bringid samme kreyert og fanger med sig til Kjøbenhavn, bon pri. —

d. 27. ditto tisdagen. Kom vi til lant Rygen med de 2 victualing skiber og gik saa derfra igjen ned imod Møen. Der gik vi til ankers med vor esquadre. Om natten kom Høyenhall fra Bornholm og fyrte 18 canonskud, og vi kapped vort anker og gik til seyls og forliste 66 taug med ankeret. Høyenhall sagde, at han havde seet 18 Svensker ved Bornholm, der af var 12 orlogsskiber.

d. 29. ditto torsdagen. Kom vi til ankers igjen onder Stevens, med os 6 orlogsskiber. Og Høyenhall gik ud at krydse igjen. Idag døde en af voris kvartermestere ved navn Bærnt Jan Paele fra Christiansand, og han døde af det, at voris profos havde slagit ham for megit engang, som han stod for støkket i sommer.

Pass[iartis]: at Muskovitteren haver 8 orlogsskiber nu paa stabelen, saadanne som Ebenezer og 5 skiber af 90 støkker. Mens de er alt bygde over, og han bygger dem i Wiborg, Riga og Rewell, og han haver timmer klart til en hel flode.

Ved disse tider reiste her 2 regimenter af voris ryttere og endel fodfolk hen til Keyseren at bestyrke ham imod

Fransmanden og Tørken, som nu heel hardt falder ind paa Keyseren.

Idag d. 29. hujus døde der 2 mand ombord paa Neldebladet, og han haver mesten alle hans folk syge. Og paa de andre skibe er og mange syge folk.

d. 30. ditto fredagen. Vi blev liggende stille paa Kjøgebogt. Idag kom orlogsskibet Laaland fra Kjøbenhavn og hid til os igjen til ankers. Idag kom en Hollands smake ifra Østersøen og var ombord hos schoutbinachten og klagede sig, at snaven Serpente (lieutenant Hans i gaarden fra Drammen:) havde været ham ombord, da han gik ad Danzig til og pløndrid ham ud og tagit for 800 rdr. gods fra hannem, og samme gods havde han ført ind paa Møen til Steege, hvor byfogden der haver slagit arræst der paa. Og idag blev her strax sendt bud efter Serpente og han maatte gaa strax ad Kjøbenhavn til.

d. 2. jullii søndagen. Vi gik til seyls fra Kjøgebogt, med os 7 orlogsskiber, for at confoygere nogen Kongens cofferdiskiber ad Pommeren til, og orlogsskibet Neldeblad forliste et anker, som var kommen fast i andre anker, som laag blinde siden forleden aar. Og nu ved disse tider fik vi avisere i fra Kjøbenhavn. Der stod, at Tørken er falden ind paa Keyseren med 100 000 Tærker og 60 000 Tartarer. Og han er i opgaaende af Canellen med 30 orlogs skiber. Og Hollænderen er ude med sin flode at krydse paa hannem, — og at Muskovitteren er nu alt i fra Hamborg med sin armadi og er i Pommeren og vil belægre Straalsund. Og voris armadi er paa marsen hen ad Wismar og lant Rygen, og 4000 af voris rytteri er sendt hen til Keyseren imod Tørken. Og Kongen er reist ad Bremen til. —

Pass[iartis]: at de 18 skiber, som Høyenhall gjorde signal for, da vi kapped vort anker, det var ingen fintlige skiber, mens det var svenske skiber, Spaniefarer og fregatter, som skulde her over og hente de svenske fanger,

som vore ranzonerit. Og Spaniefarerne gik alle med hvidt flag fra foretoppen til teygn, at de vare hendes skiber. —

Mandag. Vi blev liggende stille onder Møen, med os 6 orlogsskiber. Og Prins Wilhelm gik fra os idag til Kjøbenhavn. Han skjød 9 skud, og Jylland takked ham med 7. Idag fik [vi] 3 mand igjen af vore syge folk paa Møen; der af var den ene en styrmand, som nu var frisk igjen, mens de andre 9 var der igjen endnu. —

Ved disse tider kom nok 4 mand syg fra os og paa Møen. Og i denne uge forgangne blaaste en storm af en vestlig vind. Oldenburg forliste et anker, og vi havde alt mest hagel bøyer. —

Ved disse tider kom her 3 Saxere til Møen, som var rømte ifra Skaane med en jolle. De sagde, at Muskovitteren er ind i gamle Sværige og ligger nu kuns 5 mil fra Stockholm med 80000 mand, og at der er ikke en krigsmand i hele Skaane; mens ere alle ind i gamle Sverige imod Muskovitteren. De sagde og, at den esquadre skiber af Svenskens, som laag imod Muskovitteren hen ved Piterborg, er alle rudinerit, dels tagne og dels brendte. Mens om det er sandt eller ikke, ved vi ikke endnu til visse. —

Og de Muskovittere, som vare hos vore i Holsteyn, ere alt paa marcen ad Finland igjen foruden 8000 mand, som endnu er hos vore for at legge sig for Straalsund og Wismar. —

d. 12. ditto onsdagen. Vi blev liggende stille onder Stevens, med os 5 orlogs skiber. Og vor chalupe kom idag igjen fra Kjøbenhavn. —

Pass[iartis]: at Kongen kom hjem igaar. Og han var ud paa Reeden og besaag floden. Samme dag kom og 120 mand fra Sværige, som havde tjent Svensken af voris fanger og vare nu forvexlede. — Pass[iartis]: at Muskovitteren haver nu gjort nok en transport over ad gl. Sværige med folk. Pass[iartis]: og, at alle Hamborgere, som er her paa

floden og iland, skal nu med det første have sin afregning og afskjed. —

Pass[iartis]: at Island og Raa er igjenkommen fra Nye-dyb og til Kjøbenhavn, og at fregat Søeridderen haver nu taget en svensk fregate igjen i Belt paa 8 støkker og 6 basser. Og den anden ligger inde i Norge. — Pass[iartis]: at Svensken haver tagit 4 fløyter fra Arendal nu i sommer a° 1713. Og den ene af dem tog Løvendals Galei igjen, og en af de andre 3 blev ranzonerit for at fuldbringe sin reise. —

d. 15. ditto lørdagen. Vi blev liggende stille onder Stevens, med os 5 orlogsskiber. Idag kom orlogsskibet Laaland og fregat Snaren Svend hid til voris esquadre fra Termønde red. Pass[iartis]: at vor armadie stod ved Lybeck 12000 mand, og de marcerte der i fra igaar for at lægge sig for Wismar og de pladser. Og idag kom en syg mand af vore folk fra os og til Møen. — Ved disse tider og noget tilforn var Østersøen ganske tøk igjen ligesom forleden aar. —

d. 21. ditto fredagen. Vi blev liggende stille paa Kjøge-bogt. Idag kom nok 4 skiber til os fra Kjøbenhavn, som var Justicia, viceadmiral Redz, Havfruen, vice adm. Jull, Sophia Hedevig, commender Gabel, Prins Christian, commender Kaas. Og vi var her til forn 5 orlogsskiber, som var Jylland, schoutbynacht Trojl, Ebenezer, commendeur Tomsen, Beskjermeren, commend^r. Reysner, Pr Carel, commend^r. Christopher, Neldeblad capit. Wibe. Og 2 orlogsskiber var gaaen til Sønderborg, der som Svensken nu er og tager sine fanger ind igjen, som var Laaland, capit. unge Reisner, Oldenborg, capit. Poulsen, var tilsammen 11 orlogsskiber, som var 2 [viceadmiraler], 1 schutbinacht, 5 commanderer og 3 slette skiber — — — — Høyenhall, capit. [Gjøntelberg], kom til os fra Østersøen og Raa, som gik til Flensborg for at indtage Steenbocken. — — — — —

d. 28. juli fredagen. Idag kom fregat Høyenhall fra Østersøen og Neldeblad til vores esquadre og bringid os rapport, at Svensken var vestenfor Bornholm med 8 orlogsskiber, 2 fregatter og 2 bregatiner og havde med sig 10 coffardi skiber, med hvilken vi presumerede, at han vilde afhente sine folk, som var i Straalsund og var kommen fra Lant Rygen; thi vi haver faaet vis rapport nu, at vore folk har indtagit landt Rygen d. 30. i denne maaned og hele Pommeren med 13000 mand som, er vore og Saxere og nogle Muskovittere. Thi den største muskovitterske armadie er paa marcen hjem ad Finland til, saa der er nu ikke mer igjen uindtagen i Pommeren end som Straalsund og Wismar. Og idag lætted vi anker med vor esquadre og gik ad Østersøen, som var 9 orlogsskiber og saa fregatten Høyenhall. Mens Laaland og Oldenborg var ikke hos os, men de var ved Nyrestad hos de svenske skiber. —

d. 29. ditto lørdagen, som var Olsokdag. Vi var med os 9 orlogsskiber ost vardt fra Møen. Og det blaaste en hard kuling af den ostlige kant med klart veir. Vice-admiralen Havfruen seylte sin førsteng i støkker og begge sine merseseyl skjødte. Og idag kom snaven Serpente fra Kjøbenhavn og til os, og praied os. Han sagde, at lant Rygen blev overgiben til voris Konge d. 25. i denne maaned.

d. 30. ditto søndagen. Idag kom nok 2 orlogsskiber til fra Kjøbenhavn, som var Lovisa, commendeur Hiort og Island, capit: Pouelsen, og Høyenhall.

d. 31. ditto mandagen, idag kom nok et orlogsskib til os fra Kjøbenhavn, som var Fyen, commender Knoff. Og da var vi 12 orlogsskiber tilsammen, som var 3 flagskiber, 7 commenderer og 2 sletskiber. Idag kom fregat Høyenhall til os igjen. — Pass[iartis]: at han saag Svensken med 20 seyl imellem Sandhammer og Bornholm. Vi lætted strax anker og stod ost vardt over.

d. 4. augusti fredagen. Idag kom orlogsskibet Pr Wilhelm og Delmenhorst her til os. Da var vi tilsammen 12 orlogsskiber, mens i allis 16 orlogsskiber, som var i Østersøen, og 2 fregatter. Og vi fik rapport idag, at der var 2 svenske orlogsskiber ved Ysted med 7 coffardi skiber, som skulde hente victualing der, og at der laag 8 svenske orlogsskiber under Bornholm. Da blev strax Nelleblad og Lossen og Serpente styrt hen ad Ysted til, og Høyenhal og Island var ud at krydse. Og vi sætte vor kurs ad Bornholm til, med os 12 orlogsskiber. — Og da vi kom hen imod Bornholm, da lætted Svensken anker, som der laag, som var 8 orlogsskiber, 1 fregat og 2 bregatiner, i allis 11 seylere — og de sætte sin kurs ad Carlskrone til. Vi jagid efter dem et par timer, gik saa over stag og gik til ankers onder Bornholm. Der hørte vi, at Svensken havde liggit der onder i 10 dager. —

d. 5. ditto lørdagen. Idag gik vinden til østers igjen. Og vi lætted anker og gik til seyls. — Og orlogsskibet Justicia forliste sit anker, formedelst touget gik istækker, da hun lætted. Og fregat Høyenhal gik hen til Ysted, og Neldeblad og Lossen gik hen ad Grønsund til for at conveyere nogle cofferdiskiber over ad Pommeren til, som havde inde ammonition til vor armadie. Og vi sætte vor kurs med floden hen ad Møen til. —

d. 10. ditto torsdagen. Lætted vi anker med floden igjen og gik ind til Kjøgebogt. Der gik vi til ankers igjen, med os 11 orlogsskiber og 1 fregatte. — Pass[iartis]: at Havfruens baad var i forrige uge hen ved Falsterboe og vilde være der i land tille med en slupe og vilde pløndrit der og tagit fartøyer. Mens de kunde ikke paa landet for rytteriet. — Idag kom snaven Maagen fra lant Rygen. Pass[iartis]: Muskovitteren og Saxerne ligger med 10 000 mand paa lant Rygen. Og vore folk ligger for Stralsund og for Wismar og haver belægrit det rundtom. Mens de er ikke endnu

begjønste til at bombardere. Pass[iartis]: at de haver nu faat aviser om, at Muskovitteren er inde i gamle Sverige med en stor krigsmagt og marcerer hver dag og sender alt bud for sig hver dag, at der som de ikke vil give sig, da giver han ingen pardon, — og at folkene rømmer ifra, hvor han kommer frem. Og de brender op huser og gaarder og alt, hvad ham forekommer, hvor som han kommer marcerendis frem. — Pass[iartis]: at de svenske fanger, de 12 000 mand som ligger i Holstein og der omkring, at de maa ikke slippe hjem, førend det bliver fred, ihvorvel Svenskerne havde skikket de skiber der hen for at tage dem ind; thi han mente, han skulde strax faa dem og føre dem hjem og sætte dem saa imod Muskovitteren. Mens han er vel belovt at faa dem, mens ikke hvor snart. Her passiaris og, at Svensken haver begjæret penger hos Holland at krige med; men her menis, at han bekommer ingen. Thi Hollænderen, Engelskmanden og Fransmanden vil have, at her skal gjøres fred. —

d. 11. ditto fredagen. Vi blev liggende stille paa Kjøgebogt. Idag kom Island til floden fra Østersøen og bringid en galiot med sig, som var en Lybecker og var kommen fra Aboo, og havde nogle svenske passenerer inde. — Pass[iartis]: at her er kommen brever til Kjøbenhavn, at Christianie er brendt i sommer en stor del af byen af vaadeild, hvilket er nu den 5te by, som haver brendt i Norge i denne orlog, som er Fridrikstad. Og Larvigen brendte forleden aar a^o 1712 og Kragerøe og Skien og nu Christianie. Og Præstøe her paa Sælland har og brendt denne orlog. —

d. 14. ditto mandagen. Vi blev liggende stille med floden onder Stevens. — Pass[iartis]: at de gjøre endnu klare fler orlogsskiber i Kjøbenhavn for at komme til os. — Pass[iartis]: At Svensken ligger klar med 19 orlogsskiber og 50 transport skiber og vil ud med det første og hen ad lant Rygen og Straalsund med. Pass[iartis]: at de svenske skiber, som gik

hen ad Holstein for at hente de svenske fanger, at de havde gevær og ammonission inde onder baglasten til at mondere de folk ud igjen og sætte dem paa lant Rygen. Og da de blev viciteret og det blev fonden, da blev baade skibene og fangerne stopte igjen til videre. Mens vi haver ingen visse tidninger der om endnu. — Ved disse tider fik vi brev fra Kjøbenhavn, at en af voris skibs lieutenanter stak en vægter ihjel paa gaden. Og han blev tagen og sat fast i raadhuskjælderen. —

Ved disse tider fik vi aviser ombord, som stod i, at Muskovitteren og Svensken haver holdt et fælt slag tilssammen i gl. Sværige, hvor Svensken forliste 25 000 mand. Og Muskovitteren haver indtaget en fæstning ikke langt fra Stockholm og reist sig der en armee igjen paa 70 000 mand. Mens om det er sandt eller ikke, ved vi ikke endnu til visse. Der stod og i, at Muskovitteren med 15 skiber og Svensken med 10 orlogsskiber haver nu nylig været i slag, hvor alle Svenskens skiber blev rudineret, dels brendte, dels tagne, og den svenske viceadmiral Ancker Stjerne ihjel skjødt. Og ved disse tider er kommen 2 svenske herrer fra Sverige og marceret først til Kjøbenhavn, derfra til Kongen, som nu er i Holstein, og de vare udsendte om fredsforhandlinger. — Pass[iartis]: at i disse tider var her mange syge folk ombord paa orlogsskibet Neldeblad, saa at der blev ført igjen 36 syge mand til Kjøbenhavn.

d. 18. ditto fredagen. Vi blev liggende stille med voris flode onder Stevens. Idag kom orlogsskibene Laaland og Oldenburg her til floden fra Holstein, saa og fregatterne Raa og Snaren Svend. Og da var tilsammen 18 orlogsskiber, 3 fregatter og nogle smaa snaver, mens ingen brandere. Og saa var her hen ved 18 coffardi skiber, som skulde med os ad Pommeren til, som havde inde arthollerí og ammonission og soldattere, som skulde til vor armadie i Pommeren og til de skiber, som ligger der ved Straalsund. —

Pass[iartis]: at Svensken er i søen med 19 orlogs skiber og nogle fregatter og ligger onder Hanøe. — Pass[iartis]: at det søeslag, som stod med Muskovitteren og Svensken, det stod onder de finske skjær, hvor 2 af Svenskens orlogsskiber sprang. Og 3 af dem fik undløbe, mens 4 blev tagen, som Muskovitteren entred over, og Svenskens viceadmiral Ancker Stierne ihjel skjædt. — Pass[iartis]: at de 2 svenske gesanter, som er kommen fra Sværig i disse dage om fredsforhandlinger, at de havde med sig en af voris kvartermestere, som løb bort nu i foraarit, da han havde faat 3 m. penge. Han trued en fisker til at sætte sig over til Skaane, og da han kom til Carlskrone, da begjerte han, at Svensken vilde la ham faa en liden snav. Saa vilde han brende og gjøre saa megen skade her i Danmark, som han kunde opregne. Mens Svensken vilde ikke tro hannem, men sagde: „Haver du været en forræder der, da bliver du ligesaa her.“ Der for førde de ham hid og begjerte, at om der kom nogen saadanne forrædere fra dennem, da skulde de skikke dem hjem igjen at straffis. — Pass[iartis]: at her er kommen aviser om, at Tørken med 180 000 mand og Muskovitteren med 140 000 mand de haver nu nyligen holdt et fæltslag til sammen, og Muskovitteren beholdt marken, og Tørken maatte begjere fred. Og de skulde have gjort fred for 24 aars tid, og at Tørken gav Muskovitteren et lidet land i freds forligelse. Mens om det er vist, ved vi ikke endnu til visse. —

d. 19. ditto lørdagen. Vi blev liggende stille med floden onder Stevens. Idag kom orlogs skibet Delmenhorst her til floden. Hun havde seylet sin fore bramsteng overbord, og hendis forsteng var i støkker. Thi toppen var gaaen af. Hun tog hende ned idag og sætte en anden steng op igjen. Pass[iartis]: at da vi var ude den ene togt d. 29. juli, da forliste orlogsskibet Justitia sit flag spil og flagit med og den mellemste lantærne, som ragte overbord i vendingen.

d. 22. ditto tisdagen. Gik vi til seyls med floden fra Stevens, med os 18 orlogskiber, 2 fregatter og 18 transportskip —

1	Justicia	Viceadmiral Rids	100 støkker
2	Havfruen	Viceadmiral Juel	70 støkker
3	Jylland	Schoutbynacht Trojel	68 støkker
4	P ^r Fredrick	Commandeur Dickmand	82 støkker
5	Wenden	Commendeur Gudde	72 støkker
6	Lovisa	Commendeur Hiort	70 støkker
7	Sophia Heddevig	Commendeur Gabell	66 støkker
8	Beskjermeren	Commender Reysner	64 støkker
9	Ebenezer	Commendeur Tomsen	64 støkker
10	P ^r Christian	Commender Kaas	66 støkker
11	Prins Carel	Commend. Christopher	54 støkker
12	Fyen	Commendeur Knoff	54 støkker
13	Prins Wilhelm	Com: capit. Hagedorn	54 støkker
14	Laaland	Com: capit. Reysner	54 støkker
15	Island	Com. capit. Paulsen	50 støkker
16	Delmenhorst	Com. capit. Bilde	50 støkker
17	Oldenburg	Com. capit. Wikker	50 støkker
18	Neldeblad	Com. capit. Wibe	50 støkker
1	Høyenhall	Capit. Gjøntelberg	30 støkker 2 bass
2	Raa	Capit. Sam	30 støkker
3	Lossen	Capit. Nysbisser	24 støkker
4	Andrikken	Capit. lieutn. Fris	18 støkker
5	Snaren Svend	— — — —	— støkker

Om aften kom vi til ankers onder lant Rygen. Og 15 af de transportskiber gik der ind, og 3 af dem var igjen hos floden og skulde ad Christiansøe til.

Ved disse tider fik vi brev fra Kjøbenhavn. Der stod i, at capit. Bøysens frue blev sæt i Børnehuset d. 14. instant, og at disse dage blev der en pige rættet, som havde myrdet sin egen moder.

d. 23. ditto onsdagen. Idag gik til seyls igjen med floden fra lant Rygen, og Raa gik ad Christiansøe med Kronede Rosse, som havde brænde og victualing inde. — Pass[iartis]: at anno 1710 om sommeren paa Kjøgebogt faldt der 2 søldatter overbord af gallonen paa Lovisa og druknede. De stod og spøjte med hverandre, da faldt de begge over bord.

d. 25. ditto. Kom vi til ankers onder Møen med floden. Idag døde en mand paa Havfruen, som var en matros, og blev kastet over bord.

d. 29. ditto tisdagen. Kom vi til ankers paa Kiøgebogt igjen med floden med 16 orlogsskiber, 3 fregatter; og 2 af vore orlogsskib var ude at krydse. Og idag kom fregat Høyenhall hid til os fra Østersøen. Han blev jagit af 3 svenske orlogsskiber og 1 bregatin, som var efter ham w. for Bornholm. De havde og praiet 3 Hollændere, som var kommen fra Carlskrone. De sagde, at Svensken vil ud i høst med al sin magt. 19 orlogsskib haver han klar, og han gjør nok 9 orlogsskib klar, er tilsammen 28 orlogsskib foruden fregatter. Ved disse tider var her kommen brever ombord, at Tørken grasser i Canellen og at 4 holsteinske skibe rome er fagen af Tørken i sommer i Canellen.

d. 31. ditto torsdagen. Vi blev liggende stille med floden paa Kjøgebogt. Vi fik brever fra Kjøbenhavn. — Pass[iartis]: at i denne uge haver der sluppen af tjenesten og faat sin afregning over 70 mand, dog saa at de fik hver en mand i sin plads; thi der var kommen folk mangfoldige til Kjøbenhavn, som gjerne vilde være i tjenesten. — Pass[iartis]: at Muskovitteren er nu vist inde i gamle Sværige med 60 000 mand og ligger nu 7 mil fra Stockholm. — Pass[iartis]: at Zaren var selv med sine skiber, da de rudinerid de 9 svenske orlogsskiber. Og han var selv generael for sin esquadre. — Pass[iartis]: at de gjør nu nye papirpenger i Kjøbenhavn, som er 2 s., 4 s., 6 s. og 8 s. hvert stække.

d. 1. september fredagen. Vi blev liggende stille med floden paa Kjøgebogt. Idag kom fregat Raa til floden, og hun havde været paa jagt efter en svensk postjagt, som kom fra Pommeren, og jagte hende paa land østen for Falsterboe Rif. — Pass[iartis]: at paa orlogsskibet Island er død til dato over 12 mand og over 50 mand kommen syge der i fra til Kjøbenhavn, og nogle paa Møen og Stevens —

d. 9. ditto lørdagen. Vi blev liggende stille med vor flode paa Kjøgebogt. Ved disse tider blev alle Lovisas slup-raiere og kvartermestere, som vare alle Hamborgere, ført ombord paa Justitia og sæt i arræst, for de havde rudineret marketenter konerne, som var inde paa Stevens. De tog fra dem øl og brendevin, og hvad de havde at sælge, og voldtog dennem saa alle sammen og trued dennem med dragne kniver over dem, at de skulde enten gjøre deris onde villie, eller skulde de dræbe dennem alle. — Pass[iartis]: at ved disse tider haver de faat aviser om, at Muskovitteren og Svensken haver holdt et feltslag i Finland, hvor Svensken havde 12000 soldatter og 12000 bønder. Og da de kom i træfning, flyede bønderne, saa at Svensken blev ganske afslagen, og mange blev fangne. —

d. 10. ditto søndagen. Vi blev liggende stille med floden under Stevens. Pass[iartis]: at var ikke sant, at Søeridderen var tagen og Anna Sophia ei heller sunken. Mens hun ligger nu i Sundet, og Søeridderen har tagit en svensk fregatte paa 24 støkker og 300 mand. Samme kaper var sendt ud fra Gaatenborg, porpos for at han skulde tage Søeridderen. Og han entred Søeridderen 3 ganger og blev afslagen. Paa det sidste saa tog Søeridderen ham og bringid ham med sig ind ad Norge til. Mens der blev en hoben folk spildt paa begge sider. Dette var nu den 3^{die} svenske fregate, som Søeridderen har tagit i sommer. —

d. 11. ditto mandagen. Idag gik vi til seyls med floden, som var 18 orlogsskiber, 2 fregater, 1 hospitalskib fra Ste-

vens og gik ind imellem Dragør og Saltholmen, og der forføyed vi med 2 ankere alle sammen. Idag kom generalen fra Kjøbenhavn og ombord til v. ad. Rids. Der blev skjødt 27 skud for ham. — Pass[iartis]: at de venter Svensken at komme ud med 24 orlogsskiber, og at Franskmanden skulde komme hid Svensken til hjælp med 16 orlogsskiber, hvorfor vi skulde hale her ind med floden. —

d. 12. ditto tisdagen. Vi blev liggende stille imellem Dragør og Saltholmen. Idag sprang der en mand raaen paa orlogsskibet Justicia med et kanonskud, og idag sprang der 2 mand fra raaen paa orlogsskibet Lovisa, som var af hendis chalups roiere.

Idag gik snaven Serpente her fra floden, og capitain onge Rosenpalm var med ham med expres order fra Kongen og skulde gaa ad Pitersborg for at tale med Zaren af Mouskovien —

d. 13. ditto onsdagen. Vi blev liggende stille med floden forføiet imellem Dragørs Rif og Saltholmen. Idag sprang der 3 mand fra raaen paa Fyen, den ene sprang 3 ganger, den anden sprang 9 ganger og stod saa for masten, hvad de havde gjort. —

d. 14. ditto torsdagen, som var Korsmisdag. Vi blev alle liggende stille med floden. Idag sprang en mand raaen paa orlogsskibet Gjælland og stod for masten. Og paa Havfruen sprang og en mand raaen og stod for masten. Mange af dem, som har sprongit, havde stolen noget gods paa Bornholm, ogsaa Lovisas sluprøier. Idag fik vi 3 matroser om bord, som var kommen fra Aabenraa og havde rømt der i fra. De svenske skiber, som skulde hente de svenske fanger i Holsten, de sagde, at dagen, før end de løb bort, da rømte nog 10 mand bort fra bemeldte svenske skiber. —

d. 15. ditto fredagen. Vi blev liggende stille med floden, og folkene fik lov at gaa iland af skibene, $\frac{1}{4}$ af hvert skibs folk, og gik ind paa Dragør. Fra vort skib kom 80 mand

iland. — Pass[iartis]: at i sommer var der en Muskovitters fregate, som forliste sine mastrer, af de, som han havde kjøbt i England. Og der kom 3 svenske orlogs skib til ham, da maatte de sætte ham paa land, og Svensken brende ham op. —

I disse dager kom her 3. a-4. engelske coffardimender fra Østersøen. Og de var alle fulde med matroser. Det var af de Engelskmender, som var paa Muskovittens fregater. Og nu haver ham betalt dem af, og de reiser hjem igjen. — Pass[iartis]: at de haver slagit penger i Sverige udaf tin os til skam for det slag paa Skaane anno 1709. Paa den ene side staar en ellefant ned ved vandbreden, og en stebok kommer og jager ham i vandet, og paa den anden side staar herrens — — — — Skaane-land og andet mer. De svenske siger, at Dronningen af England slog dem først og skikked dem til Sverige.

d. 17. ditto søndagen. Vi blev liggende stille med vor flode imellem Dragør. Og idag blev det nu forbødit igjen, at matroserne ikke mere maatte gaa i land for at friske dem; thi der blev klagit over dem, at de vare for megit ugudelige og gjorde for megit skjelmeri iland hos bønderne, baade slagsmaal og andet. — Ved disse tider passiaris her megit om, at Tørken vil falde ind paa kristenheden med 16 000 mand, og at der er nu herredag i Hag i Holland der om. Her sigis og, at de haver faat brever til Kjøbenhavn i fra Mecklenborgerland, at der er en steds et ferskvand, som er nu i disse dager bleven omvendt til blod, og hvad som de dopper der i, bliver rødt. Og de kan ikke faa det af igjen. Mens om det er sandt, ved vi ikke endnu ikke til visse. —

Passiaris, at anno 1708 var der en mand, som boede i Holstein og blev samme aar tagen af Tørken, og han kom til en tærkisk general at tjene, som og holdt megit af hennem. Han bad sig forlov at reise hjem, mens han maatte

sværge paa sin kristelige tro, at han skulde komme igjen. Da han nu kom hjem, gav han det an for sin sogneprest. Mens hans sogneprest raade ham til, at han skulde reise der hen igjen, efter som han havde svoren paa sin kristelige tro. — Saa reiste han der hen igjen; da nu den tørkiske general saag hans troskab, gav han hannem forlov med alle og penger med sig at reise paa, og sagde til hannem: „Naar man skriver anno 1713, da vil Tørken falde ind paa kristenheden og skal vinde en stor seier, og der skal baade jeg og du være med, og vi skal vinde en stor seier, alt til vi kommer i Holsteyn, der skal vi alle blive slagne.“ Og bad saa samme mand, at han skulde jorde hans lig, og viste hannem et ar paa sit brøst, som han skulde kjende ham paa i blandt de mange andre døde kropper. Og samme mand er endnu i aar i vor læger i Pommeren.

d. 22. ditto fredagen. Vi blev liggende stille imellem Dragør og Saltholmen med floden og fortøied. Ved disse tider tog vi victualing ind paa al floden til over jul. Idag gik fregat Høyenhall til seyls herfra ad Pommeren til med et victualing skib. Idag tog Havfruen sin forsteng ned, for hun var i støkker, og satte en anden op igjen. Og idag sprang der en mand raaen paa Havfruen 3 ganger med et kanonskud og stod saa for masten.

d. 23. ditto lørdag, som var første høstedag. Vi blev liggende stille fortøiet med floden imellem Dragør og Saltholmen. Idag kom Snaren Svend fra Østersøen, og han havde værít jagit af den svenske Hvide Ørnen, som er en fregatte paa 30 støkker med bak og skands. Han haver . . . paa dækket, 8te ponde paa skandsen og 6 pondere paa bakken, alt jern støkker. I disse tider skulde Sjøhunden gaa til Kjøbenhavn med sine folk, løb saa paa grund ved Mikkelsgaard, ligger der sunken fuld af vand. Og begge gjerningsmændene blev sat i Bremerholms jern. —

d. 24. ditto søndagen. Vi blev liggende stille med vor flode fortøiet imellem Dragør og Saltholmen. Delmenhorst og Snaren Svend gik ad Østersøen til at krydse. I nat var der en styrmand i land paa Dragør fra orlogsskibet Prins Christian. Og som han gik frisk og færdig paa marken, saa faldt han ned paa marken og døde med ens saa hastig. Ved disse tider kom fregat Postelionen igjen til Kjøbenhavn fra Nordsøen og blev oplagt for at fortimris, og capitainen blev sat i arræst; saa og alle de capitainer, som haver været i Nordsøen og paa elven i sommer, er nu sat i arræst, formedelst at de haver røvet og pløndret de hollandske og engelske cofferdiskiber. Her er given en klage ind fra Amsterdam paa 100 000 rdr., som de har pløndrit fra deris cofferdiskiber, disligiste fra London og en klage indgiven. Og Søeridderens pris ligger opbragt i Amsterdam, capit. van Ridderen, for det samme. Og Søeridderen ligger opbragt i Londons raver og for det samme, capit. Faebeen. Og de andre er sætte fast i Kjøbenhavn af Island og Raa og Lossen, Løvendals Galey og andre, tilsammen 13 stækker af capitainer. Her sigis nu, at den passiarig om, at Tørken vilde falde ind, det var intet andet end løgn, som Saxerne havde digtet op og lod trække aviser der om, formedelst han vilde brække op fra voris læger, som han og gjorde i den samme reptur, bragte op fra vore folk i Pommeren og reiste hjem; mens voris og Muskovitteren ligger der endnu. Mens vi haver ikke endnu faat noget nyt at vide fra dennem. —

d. 25. ditto mandagen. Vi blev liggende stille med floden fortøiet imellem Dragør og Saltholmen. Idag gik fregat Raa tilseyls og gik hen ad Østersøen om til at krydse. — Pass-[iartis]: at de haver nu bekjendt og gjort publique i Sverige, at deris konge er død og haver opslagit plakater derom i Stockholm. Og nu ved disse tider skulde de begynde over hele Sverige at ringe for hannem. —

d. 1. oktober søndagen. Vi blev liggende stille med floden fortøiet imellem Dragør og Saltholmen. Pass[iartis]: at alt brandgodset i bemeldte jagt er optagen paa Stevens. Og der er kommen i samme dager 2 svenske mænd i land paa Stevens med en jolle, hvilken blev tagen og ført til Kjøbenhavn i arræst. Thi de presumerte, at de havde været med bemeldte brandere. Og nu blev her holden sterk vagt iblandt vor flode. Vi havde hver nat vor pompe over bord og dækket fuldt af vandballier og vor vand sprude klar og 4 støkker klar at skyde for ud med og chalupen liggende ved siden fuld af folk og handtgewæhr hele natten. —

d. 2. ditto mandagen. Vi blev liggende stille med floden fortøiet imellem Saltholmen og Dragør. Ved disse tider er 3 orlogsskiber gaaen ad Norge til med endel coffardiskiber, som nogle af dem skulde hente mastrer. Det var Anna Sophia, Christian Quartus og Fredrik Tertius. Og ved disse tider havde de alt faat hospitalskibet Sjøehunden op af grunden igjen og faat ham ind til Kjøbenhavn. Ved disse tider var nogit hardt bøjevær, saa at voris ene ankertoug gik istøkker. Og Wendens ene ankertoug gik istøkker. —

d. 4. oktober onsdagen. Vi blev liggende stille med floden. Det blaaste en storm af den n. vestlige kant med hagelbøyer, regnbøyer, sne og slud. Det sneede saa megit, at det laa hvidt over landet. — Pass[iartis]: at de 2 svenske mand, som de fik forleden, de sagde, at Svensken var ude med 7 brandere fra Malmø. De 3 kom ind igjen, og 3 ragte ild i og brende op. Og den ene kom til Stevens, saa Gud onderligen forstyrred hans anslag.

d. 8. ditto søndagen. Vi blev liggende stille med floden fortøiet imellem Dragør og Saltholmen. Idag kom orlogsskibet Delmenhorst og fregatte Høyenhall og Snaren Svend fra Østersøen og gik her til ankers; men Høyenhall gik ad Kjøbenhavn. De havde set 4 Svensker under Bornholm idag 8te dage siden, som var 2 orlogsskib og 2 fregatter. —

d. 11. ditto onsdagen, som var vor Kongis fødselsdag. Inat var der ildløs i Kjøbenhavn, og brende det i 8 gl.; var en stor vaade ild. Idag fik vi order at seyle med floden og gik samme dag til seyls med hele floden fra Dragør, som var 18 orlogs skiber, 1 fregat, efter at vi havde liggit ved Dragør nu en hel maanedsdag. Og vi satte vor kurs ad Østersøen til; thi her passiaris, at Svensken var nu ude i søen med 20 orlogsskiber. Og en transport havde han til-lagit af 100 skiber og vilde der med over ad Pommeren til. Mens om det var saa i sandhed, vidste vi ikke til visse. Og vi holdt det saa krydsende med vor flode imellem Bornholm og Møen og undertiden til ankers; mens vi kunde slet ingen Svensker fornemme. Og i Kjøbenhavn tog de alle folkene af Kongens coffardi skiber og præsede folk paa gadene for at føre her ud til floden i Østersøen. —

D. 16. ditto mandagen. Da laa vi til ankers med floden imellem Møen og Stevens. Idag kom brander Sorte Hane fra Kjøbenhavn og her til floden, og han havde 200 mand med sig hid, som blev uddelt til floden. Ved disse tider blaaste det nogit hardt af en s. østlig vind, og vi laa og red med floden; da blev orlogsskibet Jylland læk, saa at schoutbinachten Trojel gik der fra og til Sophia Heddevig. Og orlogsskibet Pr Frederik og Lovisa var og bleven læk, saa at de skulde med første gaa til Kjøbenhavn. Og paa Delmenhorst var hendis skjeg og gallion løs paa: Og Prins Wilhelm var og bleven læk. —

d. 17. ditto tisdagen. Vi blev liggende stille med floden imellem Møen og Stevens med floden. Idag kom snaven Maagen fra Østersøen. Han sagde, at han havde seet 17 svenske orlogsskib ved Ysted. — Pass[iartis]: at Svensken var ude med 27 orlogsskiber. Ved disse tider fik vi brever ombord fra Kjøbenhavn. Pass[iartis]: at Stætin er alt ind-tagen. De havde bombarderet lenge der ind, mens de vilde ikke give dem. Da lod de en mine springe, som de havde

minert ind onder byen. Da maatte de give staden op, som skeede den 1 i denne maaned, nemlig d. 1. oktober a^o 1713.

d. 20. ditto fredagen. Vi blev liggende stille med floden. Det blaaste idag nogit hardt af en o. s. ost vind, saa at Justitia forliste sit ene anker. —

d. 23. ditto mandagen. Vi blev liggende stille med floden ved Stevens. Idag var det net 4 aar eller 48 maaneder siden jeg kom først her ned paa floden og ombord paa Dannebrog. Idag kom og en jagt fra Kjøbenhavn og hid til floden med brever, at hele Pommeren og Straalsund og Wismar er nu alt indtagen af voris armé og er antvordet prinsen af Holsteyn onder beskjærmelse til videre. Og idag kom 8 af Kongens coffardi skiber fra Kjøbenhavn og hid til floden. Og fregat Snaren Svend og Maagen gik idag til seyls fra floden og skulde gaa ad Pommeren til. Og forleden nat kom Kronede Rosse fra Christiansøe og seylte forbi Svenskens flode ved Ysted og konde regne 18 fyrer, mens her passiaris, at Svensken er 24 orlogs skib stærk. —

d. 24. ditto tisdagen. Idag gik vi til seyls med vor flode og holdt det krydsende imellem lant Rygen, Møen og Skaane. Fornam ingen Svensker, presumerte, at han var alt indgaaen igjen med sin flode. Pass[iartis]: at hele Pommeren er over og skal være solgt igjen til Kongen af Preussen for 50 tønder guld, og at vi skal tage alle voris fartøi hjem igjen fra Pommeren, og armadien skal marcere ad Holsteyn til og beleire Tønningen og indtage hele Holsteyn, som siden skulde høre vor Konge til tilligemed Stade og Stif Bremen. Pass[iartis]: at ved disse tider er Tørken falden ind og vil ind i Polen med en stor armé. Og Muskovitteren er alt marceret imod hannem med en stor armé. Og ved disse tider spiste vi kons 2 ganger om dagen paa hele floden formedelst manquement paa vand.

d. 28. ditto lørdagen begjøndte det at blæse en hal storm af en o. s. o. og s. ostlige vind, vi dued op med floden

og kom til ankers inden om Falsterboe Rif. Og idag blev Justitias chalupe kulseylt og forlist med 13 sjæle der i, som var 11 slup roiere, 1 kvartermester og 1 lieutenant. Ved disse tider forliste Pr Wilhelm 2 ankere.

d. 1. november onsdagen, som var Allehelgensdag. Vi blev liggende stille med floden onder Stevens. Idag kom snaven Maagen fra Bornholm og havde med sig en skude, som han havde tagit til pris i fra Svensken. —

d. 2. ditto torsdagen. Vi blev liggende stille med floden onder Stevens. Idag døde en af voris soldater, som var af de fynske soldater.

d. 3. ditto torsdag. Vi blev liggende stille med floden onder Stevens. Idag kom fregat Flygende Fisk til os fra Kjøbenhavn med 10 coffardi skiber, som havde victualing til floden. Og idag kom en af de priser, som Søeridderen tog i sommer, var nu kaldit Pagaen. Han førde 8 stækker, havde 3 mastrer. Og idag mod aften gik Ebenezer til seyls fra floden med sin esquadre, som var Laaland, Island, Delmenhorst og fregat Raa og Snaren Svend og snaven Maagen og Pagan og 4 af Kongens coffardiskiber. Og de skulde gaa ad Pommeren til og hente hjem voris transport der fra og alle voris fartøier, som vi havde der, formedelst at Pommeren var nu alt sammen over.

d. 5. ditto søndagen. Vi blev liggende stille med floden onder Stevens. Idag gik fregat Flygende Fisk til seyls fra floden og gik ad Kjøbenhavn til. Pass[iartis]: at ved disse tider blev orlogsskibet Prins Christian sin jagt forlist ind i Kjøgehal, drev paa land og slogs istækker, mens folkene blev alle sammen bjergit der af.

d. 8. ditto onsdagen. Vi blev liggende stille med floden onder Stevens. Pass[iartis]: at i disse tider er Kongen hjemme i Kjøbenhavn, og der blev gjort ansøgning hos hannem, at de papir penger maatte afskaffis. Mens det gik ikke an, mens blev udgiven ordre af d. 13. oktober, at de skulde nu

gaa for fallist over hele Danmark, og ingen maatte vegre dem, og ingen maatte tage nogen lagie af dem. Og bliver nu gjorde af 1 β i 2 β : 3 = 4 β . 1 rdr. til 5 rdr. Og er satte nogle borgere over dem, som skal annamme alle de papir penger, som bliver for slidte og i støkker, og give dem nye for dem.

Pass[iartis]: at for nogle aar siden støbte de en klokke i Hamborg og forærte til en kirke paa Møen, som er en deilig kirke. Samme klokke blev ophengt i kirke taarnet. Om dagen, og natten efter kom den ud af taarnet og ned i vand, som der ligger hos, og der kan de høre den endnu paa denne dag hver højtidsaften, som jul, paaske og pinstid, at hun slaar 3 slag, og nu sigis, at de vil støbe nok en klokke i Hamborg og forære til samme kirke igjen for at se, om den vil blive hengendis der.

d. 9. ditto torsdagen. Vi blev liggende stille med floden ved Stevens. I disse dage blaaste det temmelig hardt af en østlige vind med hard frost. Oldenborg gik fra floden ad Østersøen. Og fregat Raa kom igjen fra Østersøen og havde faat skade. Hendis stevn var istøkker og bogsprød løst og hun gik nu ad Kjøbenhavn til.

d. 11. ditto lørdagen. Vi blev liggende stille med floden. — Pass[iartis]: at med dette haarde veir blev P. Frederiks baad og slupe dreven iland paa Stevens og slogs istøkker, og 1 mand blev borte. Og Neldeblads baad slogs istøkker paa land og nok en baad fra de andre skibene.

d. 12. ditto søndagen. Vi blev liggende stille med floden onder Stevens. Pass[iartis]: at paa dustitia er ikkun 1 soldat død til dato, og 2 mand har de nu syge.

d. 13. ditto mandagen. Vi blev liggende stille med floden onder Stevens. Idag blaaste det nogit hardt af en s. vestlig vind. Voris skib ragte i drev, og vor baad, som laag agter ud, ragte forgatten og fik megen skade, og maatte gaa ind at Kjøge. — Idag fik vi tiding, at voris transport var udgaen fra Pommeren idag middagstider.

d. 14. ditto tisdagen. Vi blev liggende stille med floden. Det blaaste en hal storm af en sydlige vind. Idag kom voris skiber fra Pommeren, som var Ditmarsken, comend^r Rosenpalm med sine onder-havende, saa og al vor transport, som var vel over 200 seyl med smaa og store og med prammer; thi det var mørkt veir med sne, og vi kunde ikke se dem alle. Og de gik alle sammen ad Kjøbenhavn til.

d. 15. ditto onsdagen. Vi blev liggende stille med floden. Idag kom orlogsskibet Delmenhorst til floden, og idag blev her en mand kjølhalt paa Nicodemus, en hukker, som var orlogsskibet Justitias stormbaad.

d. 16. ditto torsdagen. Idag forseylte vi med floden fra Stevens, med os 14 orlogsskiber og gik til ankers op imod Dragør. Idag kom orlogsskib Oldenburg og fregat Snaren Svend til floden fra Østersøen.

d. 18. ditto lørdagen. Vi blev liggende stille med floden ved Dragør. Idag kom orlogsskibene Ebenezer, Laaland og Island fra Østersøen hid til floden. Og Island havde forlist sin chalupe, maatte kappe den af siden.

d. 20. ditto mandagen. Idag gik vi med al floden ind paa Kjøbenhavns Reed, med os 17 orlogsskiber. Og Prøven Steyn (: som er daakken og Delmenhorst :) han saluterede for floden, og Velkomsten (: som er 3 orlog skiber, 3 Kroner, Prins Jørgen og Charlotta :) saluterede for os. Gud ske lov for beholden reise.

d. 22. ditto onsdagen. Vi blev liggende stille paa Reeden med floden. Idag var her udi floden etawes raad Sæckmand og Sakkow og holdt generals mønstring paa al floden.

d. 23. ditto torsdagen. Idag fik vi order at hale ind med floden, og vi begyndte strax at varpe ind efter med alle skibene, saa fast vi kunde. — Pass[iartis]: at forleden, da transporten kom ifra Pommeren, da blev der 2 af voris brandere, som var med og blev forlist paa Stevens, som

var Haabit og den Sorte Ravn, mens folkene blev allesammen bjergit.

d. 24. ditto fredagen. Vi blev liggende stille med floden, formedelst det blaaste for hardt, at vi ikke kunde komme til at varpe ind. Idag sprang der 15 mand fra raaen paa schoutbynacht skibet Sophia Hedevig, som var soldater, og var de baks mændene for et helt compagni soldater, som var 120 mand, og det var, for de klagid over victualingen i sommer, da de var paa orlogsskibet Jylland med samme schoutb. Trojel. — Pass[iartis]: at inat var der en hør kjøbmand i Kjøbenhavn, som hengde sig op paa gammel torgit, og en af Lovisas chalups roier blev inat ihjelstokken iland.

d. 25. ditto lørdagen. Vi begyndte at varpe igjen, baade vi og nogle af de andre orlogsskibene. Og vi kom ind til Chastelpønten og fortøiet. Idag gik snaven Pagan ad Østersøen til her fra.

d. 28. ditto tisdagen. Kom vi ind til skraapeyllene, og ditto kom vi ind til krydspeyllene og fortøiet skibene, halte ind alle sammen, saa fast som de kunde. Samme dag kom jeg iland fra Beskjermeren, efter jeg havde været ude [med de]n i 9 maaneder og 24 dage. — Gud være æret for beholden reise — amen!

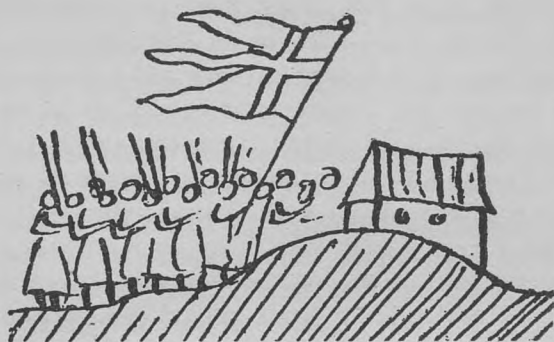
Ved disse tider i novembers udgang kom mest alle folkene iland ifra orlogsskibene. Og mangfoldige af de norske fik forlov fra tjenesten, naar de leied en mand i sin plads, som de den tid kunde faa for 5 = 6 = 8 = 10 rdr. Og saa fik de sin afregning i papir penger, og naar de veksled dem, da fik de ikke mere end 8 rdr. igjen for 10 rdr., det var 20 s. paa 1 rdr.

d. 6. december onsdagen. Inat blev en mand ihjelstokken paa gaden. Det er nu intet nyt her; thi her gaar snart aldrig nogen nat forbi, alt siden vi kom iland, uden der bliver 1 eller 2 ihjel stokken eller skamslaaen. Og ved disse

tider blev alle byens indvaanere tilsagt af politiet, at hver mand skulde have prygler i sit hus at udfalde paa gaden med, naar klammeri skeede, og det at afværge onder stor straf. —

d. 15. ditto fredagen. Gik min broder Rasmus Trosner her ifra med mange andre, som havde faaet sin afsked fra tjenesten. Og gik hjem med fregat Høyenhall over 40 mand. — Ved disse tider var nu folkene iland fra skibene, og her passiaris meget om fred, mens ellers var nu intet noget særdelis nyt at skrive, uden om man vilde skrive, det da var det intet andet end idel synd og ondskab med hor, mord og manddrab, som dagligen sig forværrer her i denne stad. Gud vær os synder naadig, amen! — Ende paa det aar 1713.

1714

d. 1. januarius nytaarsdag a° 1714. Ved disse tider er intet megit passerit, hvor for heller ikke megit skrevet der om. Og efter som jeg nu haver skreven saa lenge i forhaabning, at vi skulde faa fred, mens som det nu ikke ser ud dertil, da afbryder jeg med min journal saa vitløftig at holde, mens for at opfølde disse 2 efterskrevne 2 blader da følger endnu det efterskrevne.

d. 9. ditto. Ved disse tider blaaste det en haard storm af en s. vestlig kant, 4 Engelskmænd blev forlist for Eydern og paa Gjælland, som skulde havt u[n]d sæt Tønningen med victualing, hvor vore folk nu ligger for.

d. 11. I disse dage blev der en student sæt i det blaa taarn, for han sagde, at inden 6 dage skulde værden forgaa.

I dette nye aar haver stjernekirgeren her i Kjøbenhavn sagt, at han kunde se det paa planeterne, at pæsten skulde komme her i Kjøbenhavn megit stærkere end a° 1711, hvor over han blev kaldet til Kongen og bekjendte det samme for Hans Mayestæt. — Her sigis, at en post galiot er forlist paa Norge med det haarde veir.

19. Nu fik ingen folk slippe mere paa Holmen af dem, som vilde faa en mand i sin plads, som de gjorde tilforn.

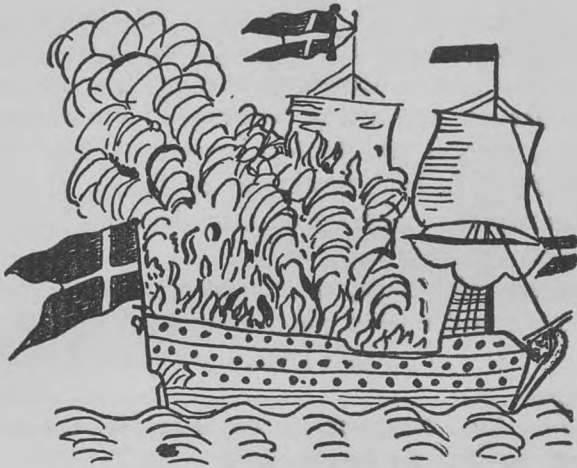
En capitain og 1 lieutenant blev sæt i aræst, for han sagde, at han saa saa mange pæstvogne kjøre ud ad porten om natten, ligesom de gjorde i pæstens tid a° 1711. Om aften gik Fyen, Laaland, Postlionen og Lossen til seyls herfra og convoyerede med sig en Ostindie for — — — — — i Nordsøen.

Ved disse tider sigis, at Hamborgerne haver slagit en af de danske sedler (eller papir penge) fast paa den mured galie — — — — — di at give hamborger værbing penge hver 4 m: gagie.

Forleden faldt tømmerskriveren paa Holmen ned i et skibe rom og slog sig ganske ihjel.

Ved disse tider fik de brever fra Bergen, at der var brendt igjen nu forleden høst 20 gaarder.

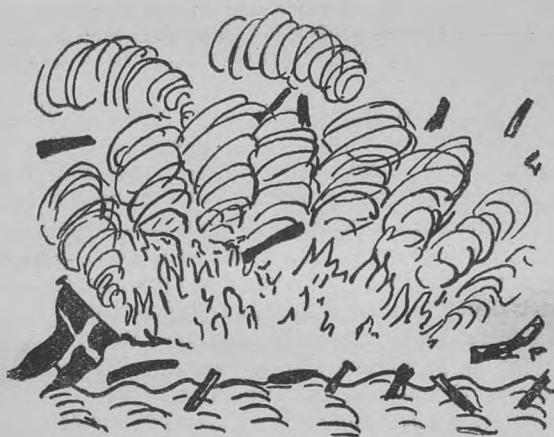

Oktober 1710.

Trosners beretning om slaget i Kjøgebugt.

4. ditto lørdagen. Vi blev liggende stil paa Kjøgebugt, og det kuled hardt av en s. o. vind. Samme dag kom da Svensken ansættendis forde vind forbi Stevens ned til os med 23 orlogsskibe. Deriblandt var 5 tredækkere. Og han havde 7 flagskiber, som var 1 generalskib, 2 admiraler, 2 viceadmiraler og 2 schoutbynachter. Nok havde han med sig 8 skib, som var fregatter, bregantiner og brandere. Der vi det saa, gjorde vi os klar alle sammen til at slaa og begjonte at lætte; mens det blaaste saa hardt, at vi kunde ikke faa vore ankere hjem, hvorfor vi maatte kappe vore ankertover alle sammen og kom onder seyl. Og transportskibene gik til Kjøbenhavn. Og vor general kasted overbord baade skaber og kommercer, senger og klæder og kofferter og svinestier med svin og faar, hønsehusser med høns, gjæs og ender og alle folkenes koyer og kister og gjorde slet rødtigt skib. Og mange andre skiber kasted og over bord, saa der flød ganske tøgt med vrage og chaluper og joller. Der Svensken saa, at vi loverte os op imod ham, da stak han bidevind; thi alle hans skiber laa i linje de batalie. Og da seylte en af hans viceadmiraler sin forsteng overbord med flag og alt. Vi loverte os op imod hannem, og orlogsskibet Dannebrog var høgeste til lovert. Og den nærmeste var Hvide Svanen og Beskjermere. Siden kom Dannebrog saa nær hannem, at hun kunde lange hannem. Da be-

gjønte de at skyde paa hverandre; og da gik Dannebrog over stag og seylte langs hans linje og gav lag for lag. Hun fik først lagit af alle hans fem tredækkere og siden af hver en, som hun seylte langs. Om-sider af uløkke ragte Dannebrog i brand, og ilden kom først i hans skanse. Og ingen af dem vidste det for røg og damp. Da kom hele overskibet i brand, og hun gav 3 salver enda, efter at skibet var i brand. Da brende først hans messanmast overbord. Siden faldt hans storemast overbord og saa hans fokkemast overbord. Da kunde vi se, hvor tøgt at folkene entred ud paa bogspredet. Saa slog flamen udefter og brende gjøsen af. Da faldt folkene i vandet. Siden brende ilden dybere ned og kom saa til krudet. Da sprang hun op i smaa smuler. Og ifra den tid ilden tendis, og til hun sprang, var ungefær i 3 glas. De var til-samen derpaa — — — hondrede mand og — — — — mand. Og komman-døer *Witfælt* fra Dramen komanderte hende da, og der var — — — comisariats herrer derpaa. Og der var omtrent 30 matroser paa fra Drammen. Og der blev ikke bjergit flere folk fra hende end som 9 matroser. Der var 2 mand i deris fiskerjoller. De bringid 7 mand til sig, som de fandt paa messanmasten og paa bogspredit og paa andre støkker udaf vragit — — — — —.

Anmerkninger.

Retskrivningen er noget modernisert, saa vidt som det har været mulig med bevarelse av *Trosners* sprogtoner. Derfor er hans vokaler bevaret mere end en streng konsekvens kunde tilsige. Hvor han har fremmedord — som *passener* (o: passager) og *marcere* —, er disse blit staaende uforandret. Tegnsætningen er i manuskriptet sterkt forvirret, saa den har maattet bli næsten helt ny, likesom der intet hensyn er taget til store og smaa forbokstaver i manuskriptet. Alt som viser hans dialekt fra Ryfylke, er blit beholdt: *konde*, *laag*, *saag* (ved siden av ofte: *laa* og *saa*). Ogsaa almindelige norske særtræk er beholdt.

S. 1. *Træfning ved Trundhjem*: der tales om en grænsetræfning mellem bønderne; se s. 58. *Christians Ø*, liten sterkt befæstet ø n.ø. for Bornholm. *Pink*, letbygget, tremastet, fregatrigget skib med spids avløpende agterstav. *Løwe*, Mathias Nielsen, f. 1676, avgaat som kaptein i 1722.

S. 8. *Huker*, hukkert, hugger, en hollandsk skibstype, litt længer end galioten, med en stor og en liten mast. *Sygd*, en orientalsk byldepest, den værste pestsygd i Danmark og Sverige efter Sortedøden.

S. 9. *Githuset*, Gjethuset, støpehuset ved Kongens Nytorv i Kjøbenhavn, lagt under marinen. *Questhuset*, Søkvæsthuset, hospital for flaatens folk. *Flekkerø*, fæstning utenfor indløpet til Kristiansand. *Indrollerede*: de som lot sig indrullere som orlogsmatros, nød fritagelse for anden krigstjeneste, delvis skattefrihet, eneret til at fare paa fiskeri, til at lodse og til at fare med skipperer mellem Danmark og Norge. Var slike indrullerede tilsagt at holde sig parate under krigsfare uten at bli indkaldte, da fik de halv lønning. *Compagnie*: Det Ostindiske.

S. 10. *Slaget ved Helsingborg*, hvor svenskerne under grev *Magnus Stenbock* slog danskerne, som førtes av *Jørgen Rantzau*. Det er rigtig at livjægerne udmerket sig. *Guldenlewen*, generaladmiral Ulrik Christian Gyldenløve, f. 1678, d. 1719, den dansk-norske flaatens øverstkommanderende. *Stenbocken*, grev *Magnus Stenbock*, Skånes guvernør, svensk feltmarskalk, f. 1664, d. 1717.

S. 11. *Stevens*, Stevns Klint paa Sjællands kyst i syd for Kjøgebugt. *Loverte*: love, krydse.

S. 12. *Witmont øe*, Witmund, nordligst paa Rügen. *Kreyert* og skute var dansk, jydsk og norsk. Kreiertten hadde tre master og fem seil, skuten mere buget med to master.

S. 14. *Tornebusken*, der Dornbusch, nordpynten av Hiddensee, like i v. for Rügen. *Fløyt*, fløitskib, mest hollandsk, tre master og tolv til fjorten seil. Lübecks, Danzigs og Rostocks fløitskibe kaldtes speilskibe, med større speil end Hollands.

S. 15. *dum*, stum eller døvstum.

S. 16. *Sandvig*, nordligst paa Bornholms østkyst, like i s.ø. for Hammerodde. *De nye boer*, Nyboder i Kjøbenhavn. *Barfod*, Niels Larsen, f. 1650, d. 1730; i 1712 admiral; under Gyldenløves sygdom i 1711 flaatens øverstkommanderende.

S. 17. *Raben*, Peter, f. 1661, d. 1727, admiral, ogsaa en tid flaatens øverstkommanderende. *Åarstjenere*, tjenere fæstet paa et aar; endnu langt ned i det 19. aarhundrede paa skibene aastjenere, som ikke var sjøfolk, især som hovmestere eller messetjenere. *Fectualing*, levnetsmidler (victualia).

S. 18. *Voullinger*, vulinger, kunstfærdig surring i kryds som brukes om bougspryd naar dette er av træ.

S. 19. *Traavig*; i Kvinherred en gaard *Traavik*, andre steder er gaarder paa Traas-, saaledes i Egersund. *Feder Madsens gang*, en liten meget snæver, smudsig og ilde berygtet gate i det gamle Kjøbenhavn mellem Østergade og Grønnegade, omtrent hvor Ny Østergade er. *Tyskendæk*, mellemdæk.

S. 20. *Lapetoriet*, laboratoriet for hær og flaae. *Bregatin*, bregantin, med to og en halv mast og otte til ni seil, bredgattet og spidsagtig fortil, uten gallion. *Haaken*, bassinet utenfor dokken. *Lanø*, Langø mellem Sjælland og Møen.

S. 21. *Vallen*, strand, kyst; endnu i: lægerval. *Jasmond*, Jasmund paa Rügens nordøstlige halvø. *Drillid*: drille, drive øvelser, eksercere.

S. 22. *Boonstenger*: bovenstang, øverste stang.

S. 23. *Billy*: kaptein *Åxel Bille*, tjente i fire kampanjer i Brabant, kaptein 1705, kompanichef 1709.

S. 24. *Barrilds*, vistnok Cabo de Barula paa Spaniens nordkyst. *Skabelarte* (s. 31 skabelære), fr. chabler, heise, her undslippe.

S. 25. *Geliot*, maaske skrivfeil for *galiot*. *Bedaatter*; noget slikt ord findes ikke. Det maa være *bedarer* (hollandsk bedaren, stilner, klarner), brukt paa s. 74. *ter Liba*, ukjent sted. *Ref Koll*, Revhaleøen ved Kjøbenhavn. *Siirdal*, Siredal i Lister og Mandals amt.

S. 27. *Huk* (mnt. húk), nes, bugt. *Glas*, en halv time.

S. 28. *Svanike*, paa Bornholms østkyst.

S. 30. *Arkona* paa Rügen.

S. 31. *Prckkleyme*, proklamere, erklære [krig].

S. 32. *L. Dawid*, maa ha været landofficer, findes ikke blandt flaatens løjtnanter. *Dirick Anker*: Didrik Ancher, f. 1681, d. 1750. *Foruden commission*: han var ikke kaper. *Siirvaag*, Sirevaag i Lister og Mandals amt. *Basser* (og *falkenetter*): smaa kanoner, som kan dreies til alle sider. *Støkker*, større kanoner.

S. 34. *Progresser*, engelsk progress, fremgang. Det vil sees at der er en sand kjerne i Trosners passiar om Karl den tolvtes politik overfor Tyrkiet og den ukrainske hetman, likesaa i hans fortælling om de kristnes sønner som opdrages til krigere; janitscharkorpset (oprettet i 1361) bestod dog ikke nu mere bare av kristne græske krigsfangers barn. *Laage*, port, her brukt om fængslet paa Holmen, sigter maaske til den berygtede „Slaveport“.

S. 35. *Judechær*, Ole, f. 1661, skibskonstruktør, Holmens chef, d. som avskediget admiral 1729.

S. 36. *Trojel*, Frants Petersen, f. i Bergen 1666, eskadrechef i Kattegat 1712, d. som admiral 1731.

S. 37. *Pennenberg*; Pinneberg i Holstein, 15 km. n.v. for Altona.

S. 40. *Skat paa alle de piger*; folkeskatten gjaldt ikke bare Kjøbenhavn. *Sehested*, Christen Thomesen, f. 1664, admiral 1715, d. 1736.

S. 41. *Beschaert*, tysk bescheeren, beklippe. *Wapping*, bykvarter i det østlige London, paa nordsiden av Themsen. *De svenske prinser* Gustaf (1683—85), Ulrik (1684—85) og Fredrik (1685) var børn av Ulrika Eleonora d. ä. og Karl XI. Gustaf døde i mars, Ulrik i mai, Frederik i oktober. Det er ikke mulig at si hvad han egentlig sigter til med disse fortællinger; bare *Drave* kan kjendes igjen! *Ramer* findes ikke i gl. dansk. *Raffuidt* er maaske: rev, klippe.

S. 42. *Mahomet den 4.* blev avsat i 1683 efter den mislykkede beleiring av Wien, d. 1687. *Wenelsberg* findes ikke; maaske Vänersborg ved Vänern.

S. 44. *Den gl. Guldenløve*, statholder U. F. Gyldenløve, f. 1638, d. 1704.

S. 45. *Skaaler*: naar mast eller stang brækkes, lægges et plankestykke (skaal) over brudstedet og surres fast over den avbrukne mast eller stang.

S. 46. *Mezzan rud*, raa paa mezzanmasten. *Stict Bremmen*, det tidligere erkebispedømme Bremen, hvis hovedstad *Stade* vil bli nævnt i det følgende. *Giølden Stierne*: Nils Carlsson Gyllenstierna, f. 1648, motstander av Stenbocks politik, 1712 Stenbocks efterfølger som befalingsmand i Skåne, feltmarskalk, d. 1720. *Bragernes v[er]b[ing]*: Trosner

kom til Danmark paa Dannebrog; Ivar Huitfeldt var indrulleringschef i Bragernes. Trosner kan dog ikke ha været fra Bragernes.

S. 47. *Sad paa taaben*; sidde i taaba er et sørlandsk uttryk, „sitte i ørskan“; hvis det ikke er „paa toppen“. *Schomferseyl*, skomfarseil, underseil (schønfarsegl). *Garkjækken*, Garküche, spisekvarter. *Prodiegh*, karantæne.

S. 48. *Zeygnebrever*, seglebreve, sjøfartspapirer. *Porpos*, purpose ɔ: med hensigt. *Po edlif* o. s. v. — er ikke hollandsk. Men læser man: Op het lief roofdier [sin] ras ik nam relais, da betyr det: Paa det kjære rovdysr ende tok jeg [paa mig] avløsning. *van Stöcken*, Christopher Ernst, f. 1664, dansk av fødsel, en tid i Nederlandenes tjeneste, Gyl-denløves næstkommanderende i slaget paa Kjøgebugt, avskediget som Holmens chef 1710, d. 1711. *Støds*, et støt.

S. 49. *Skim*, skimmel, usund væske. *Blaat flag* betød: klar til av-seiling. *Bandgoods* findes ikke, maaske brandgoods.

S. 50. *Anton Rantzau* kan muligens være *Johan Anton Rantzau*, d. 1716, søn av keiserlig general Johan Georg av Gottschalkske linje, skjønt han jo ikke var „den salige“ i 1711. *Samuel Meigetius* findes ikke i danske eller tyske forfatterleksika; der er vist tale om et oppbyggelig flyveskrift, hvls forfatternavn kan være forvansket av Trosner.

S. 54. *Rødt flag* betød: der arbeides med krudt ombord. *Gat*, ende (anus); i sjømandssproget aapning i skibsside eller dæk (spygat, halgat). *Compagnen*, se s. 74. *Røstet*, paa yttersiden av skibssiden hvor vantet er fæstet.

S. 55. *Bestaldning*, av bestalde, beleire. *Gjøldenlund*, Charlottenlund.

S. 56. *Wilster*, Daniel Jacob, f. 1664, avskediget 1712, — i svensk tjeneste; 1721 russisk viceadmiral; d. 1723.

S. 57. *Liwend Dons*: *Jørgen Liebedantz*, schoutbynacht 1711, gaat av 1719. *Gude*, Henrich, schoutbynacht, gaat av 1719, d. 1730. *Hiort*, Peter, schoutbynacht 1714. *Gabel*, Christian, Carl v., viceadmiral 1715, gaat av 1717. *Christoffer Christoffersen*, kommandørkaptein 1710, gaat av 1714. *Carl*, Christian Thomasen, d. 1713, dræpt i duel av en rus-sisk generalmajor, hvilket Trosner omtaler (ogsaa nævnt s. 17). *Hagedorn*, Seneca Christoffersen, f. 1680, d. 1750. *Schindel*, Wiglas, v., f. 1684, d. 1756. *Hoffenberg*: *Hans Christoffer v. Offenbergh*, kommandør 1714, gaat av 1719. *Ludwig*, kan neppe være *Christian Ludvig Fuchs*, løytnant 1691. *Undall*, Fr. Chr., d. 1712. *Deichmann*, Edvard, schoutbynacht 1715, gaat av 1719. *Kaas*, Hans, kommandør 1715, gaat av 1719. *Wibe*, Johan, kommandør 1715, gaat av 1719. *Knoff*, Hans, f. paa Strømsø 1679, schoutbynacht 1720, d. 1732. *Snidstorph*, Hans Jensen, kaptein

1710, d. 1712. *Bæcher*: *Status Becker*, kommandør 1715, d. 1725. *Juel*, Rasmus, kommandør 1720, d. 1733.

S. 60. *Illa bon prj*: Il a bonne prise.

S. 61. *Hanø*, liten ø syd for Karlshavn (Blekinge) i Hanøbugten.

S. 62. *Serdam*, vel Zaandam i Holland. *Ullt*, norsk dialektord: myglet, harskt, skjæmt.

S. 63. *Galitzin*, f. 1675, d. 1730, general. De andre navne er saa forvansket at bare Benden (Bender) kan kjendes.

S. 64. *Tydebærflode*, flaate av mange smaa skibe; ordet er ikke opbevaret i litteraturen.

S. 65. *Star*, stargræs.

S. 66. *Co del aar* o. s. v. Det lyder spansk, men er det ikke; ved en liten rettelse blir det dog forstaaelig: *Codear nada operas*, ved at gi et albuestøt utretter du intet.

S. 68. *Bonkefeyer*, svabergast; bonke i gl. sjømandssprog: dæk. *Barkeholtet*, planker som danner den ydre hud paa siderne av et skib langs efter mellemdækket.

S. 72. *Grønsund* mellem Falster og Møen.

S. 73. *Det blaae taaren*, Blaataarn paa Kjøbenhavns slot. *Ved en 5338*: Trosner har først skrevet *ved en 5000*, saa har han rettet tallet, men latt *ved en staa*.

S. 74. *Ruden Eyland*, vel feilskrift for *Rügen Eyland*. *Bedarte*, klarne, se *bedaatter*, s. 25. *Compagnen*, compan, hytte agter paa dækket; de gamle skibe flaget fra hytten. *Reeden dør*, dør hollandsk?

S. 75. *Boyhuser*, engelsk: bowdyhouses, liderlige hus (s. 86: bodihuser). *Prangevallen*, lægervallen: prange, larme. *Spincke* findes ikke. *Donner* findes ikke: maaske *Niels Banner*, kapteinløytnant, gaat av 1719. *Børnehuset*, *Børringhuset*, tugt- og opfostringshus, var ogsaa tidligere benyttet som sykehus; det fremgaar tydelig av Trosners dagbok at *Børnehuset* delvis blev lagt ind under *Søkvæsthuset* som sykehus, dog ikke som pesthus. De friske blev fordelt hos „soveverter“.

S. 78. *Ådler*, Frederik Christian, f. 1668, justisraad 1694, amtmann 1717, d. 1726.

S. 82. *Fyrmysser*, fyrmørse eller fyrmorter: bombekaster.

S. 84. L. 3 o. v. er skrevet i februar.

S. 87. *Peer Flyger*, Peder Sørensen, en bergensk kaperkaptein.

S. 93. *Paulsen*, Edvard Philip, kommandørkaptein 1711, d. 1719. *Nysbisser*: *Friderich Neuspitzer*, f. 1681, d. som kommandør 1749. *Nærstrand*, *Nærstrand* ved en gren av Boknfjorden. *Baceleye*, bakkeleie, brase bak.

S. 96. *Riffsskude*, revskute, fiskerbaat.

S. 97. *Magister Hans: Hans Ångell*, f. i Trondhjem 1658, sogneprest i Bragernes 1692 til sin død 1728. *Ruth*: vistnok Carl von Ruuth, f. 1662, schoutbynacht 1710, admiral 1714, avsked s. a., d. 1732. *Tøris i Mandalen, Tørris Christensen Nedenes*, d. 1721.

S. 101. *Furreblaase*, dansk fyrblase, skib av furu.

S. 102. *Bethlehem*, gjestgiveri paa Øvre Spissø i Finnaas, S. B. h.

S. 103. *Årenfeldt*, Frantz Corfitz, kapteinløjtnant 1714 (?) *Niels Falk* findes ikke; *Olaus Falck*, kapteinløjtnant, d. 1713.

S. 104. *En Stavangermand, Carnelis van Cruys*, f. 1657, d. 1727. *Hallingsaas, Hallensaas*, før nævnt ved Kvæsthuset. *Skabelig, skibelig*.

S. 106. *Guldholmen, Gullholmen*, i syd for Lysekilfjorden, ret i vest for Orust.

S. 107. *Hersholm, Hirsholmene*, Danmarks mindste sogn, nogen holmer n.ø. for Frederikshavn (Fladstrand).

S. 108. *Skougs hovet, Skovshoved*.

S. 110. *Castrup, Kastrup* paa Amagers østkyst overfor Saltholm. *Mierbusk*, liten vissen busk? Av mjæren, spæd og vissen?

S. 111. *Riern*, stroppen som brukes til at „ri“ slæperen fast med; den baat som bugserer, „rider“, slæperen fast. Ogsaa brukt om jollebommer og kraner. *Jan Rap*, den menige matros (smlgn. Jan Hagel).

S. 113. *Gurm*, gjørme, dynd. *Tidzelen*, der Dornbusch, se s. 7. *Bremer Sløytel* var et bombarderskib (se s. 120).

S. 114. *Vognhuset, vaabenhuset. Raier, roer* (s. 116 røyer; mnt. roier).

S. 118. *Gribswold, Greifswalde. Stavangers brand*: omtrent 150 av de mest velstaaende familier mistet sine hus, 200 hus blev igjen.

S. 120. *Pært, Peerd* i n. f. indløpet til Greifswalder Bodden.

S. 122. *Spirer*, tynde tømmerstokker, master.

S. 123. *Juel, Just*, f. 1664, gesandt i Moskva 1709—1712, viceadmiral, d. 1715 i slag ved Jasmund. *Ånfayø, envoyé*.

S. 124. *Sandhammeren*, Skånes sydøstspids, altsaa farvandet *Hammervand* mellem Skåne og Bornholm.

S. 126. *Si Deus* o. s. v. Hvis Gud er for os, hvem er mot os. Der skal staa: *quis*. Det var en almindelig indskrift paa tyske sabler. *Forde vind*, med god vind, medvind (eg. vorde vind vendende mot vinden).

S. 127. *Bowenvad*, kanskje *trinsen*; touget glir i et „vad“ som merse-
raaen hæves og sænkes med.

S. 128. *Spring paa tørgene*, spring paa ankertougene for at forandre skibets stilling til vinden.

S. 129. *Nyss Bissen, Neuspitzer*, se s. 93. *Nywen Stad, Neustadt* i Holstein, nævnt ogsaa senere.

S. 130. *Rundekirken*, kirken ved Runde taarn, Trinitatis. *Begge*

dronninger, dronningen og Anna Sophie Reventlov, som blev viet til kong Frederik d. fjerdes venstre haand i juni 1712. *Pradick*, før skrevet prodig, se s. 47. *Wachtmeister*, Hans, f. 1641, d. 1714, svensk over-admiral.

S. 132. Den store krigsskat var en „dageskat“ og var trykkende. *Mads Jensen Wiel* paa Strømsø, f. o. 1645, d. 1716.

S. 133. *Rosenpalm*, Jens, underløjtnant 1709, d. som kommandør-kaptein 1728.

S. 134. *Kvants vis* (eg. lat. quam si), paa skrømt.

S. 135. *Riss*: *Knud Redtz*, gaat av som admiral 1719. *Rosenpalm*, Andreas, f. 1679, d. som viceadmiral 1754, kaldes den unge s. 194. *Reysner*: *Lauritz Resen*, d. 1714. *Boyesen*, Christian, underløjtnant 1699, d. som kommandør 1739. *Hiort*; der var bare én, se s. 57. *Snestrup*: *Hans Jensen Snidstorph*, underløjtnant 1703, d. som kaptein 1712.

S. 136. Forordningen, se s. 79.

S. 137. *Moy*, moi, pyntelig, stiv.

S. 139. *Hegtbaad*, stort skib med sterkt opbygget agterparti.

S. 140. *Dør* igjennem: tvers igjennem (hollandsk door).

S. 141. *Cahytevagter*, skildvagt ved kahytsdøren

S. 142. *Kofod*, en slags brækjern med en klo i ene ende.

S. 144. *Borgen*: borg, brøk, toug eller line som bændes paa et andet toug som er brækket eller skamflet; ogsaa om forstøtning av baater.

S. 145. *Skipperer*, høieste underbefalsgrad; paa orlogsskibe brukes endnu benævnelsen *sturmænd*.

S. 146. *Den omgekerde baad*, Den omvendte baad, et smukt utsigtspunkt ovenfor Kristiansand, ved Hunsfoss. *Blinde leyen*, Blindleden mellem Gammel Hellesund og Lillesand.

S. 153. *Wibe*, Ditlef, f. 1670, d. som statholder i Norge 1735.

S. 155. *Løckstad*, Glückstadt.

S. 156. *Løvendal*, Valdemar, f. 1660, d. 1740, kommanderende general i Norge 1710—1712, hvorefter overhofmarskalk i Sachsen. *Regensburg*; han mener vel Rendsborg. *Juel*, Nils, f. 1629, d. 1697, slaget i Kjøgebugt 1. juli 1677.

S. 157. *Flinterenden*, utenfor Kjøbenhavn i Øresund i vest for Saltholmen.

S. 158. *Udsire*, i vest for Karmøen.

S. 161. *Dulsæt*, dulsian, blæseinstrument.

S. 163. *Contagion* (fransk), smitte.

S. 164. *Findeskude*, en stor, fin skute?

S. 166. *Fosben*, *Christian Vossbein*, underløjtnant 1709, d. som schoutbynacht 1744. *Sjøblad*, *Erik*, f. 1647, dømt fra liv, ære og gods,

benaadet 1718, d. 1725. Hans forbrydelse var bedragerier overfor statsindtægterne, da han var guvernør i Bohuslen.

S. 170. *Isserhof*, Issehoved paa nordspidsen av Samsø.

S. 174. *Grønland*, en aapen plads mellem Østerport og Nyboder.

S. 178. *Terminde* (s. 185: *Termønde*), Travemünde.

S. 181. Latinen er meningsløs, men kan forsøksvis læses saaledes: Carolus XI, Rex Sueciae, Christiano A[il]berto, hospiti, in signum hoc cere amoris sui pig[n]us reliqui[t]. (Carl den ellefte, Sveriges konge, har til tegn efterlatt sin gjest Christian Albrekt i bronse dette pant paa sin kjærlighet.) Indskriften kan tænkes senere end 1634, da kanonene kan være støpt i Stockholm (Holmia). Killi. Quit. kan være feilskrift for K... fecit (støperens navn blev støpt ind). Christian Albrekt, her-tug av Gottorp (d. 1694), var i den skånske krig paa Sveriges side.

S. 182. *Tomsen: Otto Jacob Tambsen*, gaat av som schoutbynacht 1719.

S. 183. *Hans i gaarden: Hans van Gaarden* fra Drammen, vel søn av Hans v. G. d. æ., kaperkaptein.

S. 186. *Nyrestad*, Neustadt.

S. 189. *Ånckarstjerna*, Cornelius, admiral, f. 1655, avsked 1712, d. 1714.

S. 191. *Bilde*: Michel Bille, f. 1680, admiral, d. 1756. *Wikker*: Peeter Wecke, d. 1737 som schoutbynacht. *Sam*: Ulrik Friederich v. Suhm, d. 1729 som kaptein. *Fris*: Floris Fries, f. 1680, gaat av som kommandørkaptein 1719, d. 1750.

S. 196. *Mikkels gaard*, vistnok for *Magleby* (Amager).

S. 197. *Falbeen*, vist skrivfeil for *Vossbein*. *Raver*, eng. river (o: Themsen). Norske sjøfolk siger om en havn: *roveren*.

S. 199. *Skjeg*, gallionknærnes ender som fra stevnen løper ut i gallionen.

S. 201. *Kjøgehal*, muligens feilskrift for *Kjøgenaa*.

S. 202. *Lagie*, agio, oppgjæld. *Forgatten*, mot agterstevnen.

S. 203. *Prøvensteyn*, det gamle fort Prøvestenen blev nedbrutt i 1828. Det gamle Trekroner sløifedes i 1731. *Seckman*, Balthasar (1645—1722), forestod Søetatens generalkommissariat fra 1712. *Sackow*, vist Suchow.

S. 204. *Baksmændene*, de som spiser av samme fat. *Castelpønten*, Citadellet Fredrikshavn, bygget 1663—64.

S. 205. *Prygler*, stokker (f. Prügel).

Skildringen av *Iver Huitfeldts* og hans folks undergang paa *Dane-brog* er her ledsaget av Trosners egne tegninger.

INDHOLD

	Side
Introduktion	5
Anno 1710	7
— 1711	30
Hvad quæstede fik	79
Anno 1712	80
— 1713	155
— 1714	206
Trosners beretning om slaget i Kjøgebugt	208
Anmerkninger	210

K
KØBENHAVNS KOMMUNES
BIBLIOTEKER
FAGSAL F
Kulturvet 2
1175 København K
(01) 13 60 70 lok. 218

KØBENHAVNS
RÅDHUSBIBLIOTEK

99.4 Trosner, N.
Trosner, Tordenskiolds matros
N.

ex. 2 052

MAGASIN